

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

FLAVIO

SEPHI ANTIOVITATVM
Iudaicarum libri xx, ad vetera exemplaria dili-
genter recogniti.

DE R. O. IVDAICO. libri VII, ex colla-
corum codicum castigatiores quam
requiri.

...ptis... iam ex Græco... non solum
...mendati, sed etiam...

DE IMPERIO RACIS (IN RE NACHA
BAEIS librar

Amor recognitionis

Cum in re compositissimo

Vaneunt Luteciæ sub Scuto Britannico ad mon-
tem D. Hilarii apud Ioannem Maffium.

M. D. XXXV.

Sebastiani Plagensis ex athenae. Koenig.

rem
tuen
flam
que
mi
mod
ut
foli
Nam
cogn
tor
mi
dema
tineba
vero
accu
non
Tunc
rum
IOSEF
fili
por
con
ap
pra
fime
ter
no
vid
mer
ver
qu
torem

REVERENDO PATRI AC DOMINO D.
AEGIDIO REMO, EPISCOPO CHIEMENSI, SIGIS-
mundus Gelenius S. P. D.

Amdudum anxius fui ornatissime pater, ne forte diuturnum hoc meum silentium suspectum esset, tuaque per benigna erga me beneficentia ob ingratitudinis opinionem indignus fuisse iudicaret. Sed ut hic scrupulus eximeretur, quaerenti nulla ad hoc temporis sese obtulit occasio: partim quod nudis tantummodo literis ac vulgari salutatione optime meritum patronum compellare, leuius quam pro mea erga te deuotione officium ducere: partim etiam, quod ex quo primum te hanc dignitatem, cuius ipse tuum es ornamentum, recens adeptum intellexi, adeo nihil per locorum distantiam mihi de rebus tuis cognoscere contigit, ut iam de incolumitate quoque tua sollicitus esse inciperem. At postquam nunc tandem summa cum animi voluptate fausta tibi ac secunda, ita ut optabam, accepi omnia: quum commodum literarii laboris nonnihil exantlassim, visum est oportunum tempus ut grati animi significationem saltem aliquam darem: quandoquidem ne in solidum referenda, gratia par sim, meritorum tuorum magnitudo effecit. Nam cum praesens FLAVII IOSEPHI instrueretur editio, conferendi ac recognoscendi onus impositum eo facilius passus sum, quod semper cum auctoris fidem eximiam atque eruditionem, tum operis ipsius utilitatem, plurimi fecerim. Homo enim, si quis alter, in aliena lingua disertus praeclaras quidem illas gentis suae res, quae tum sola in terris unius veri dei cultum retinebat, ex diuinis Hebraeorum prophetarum literis Graece transcripsit, quae vero deinceps usque ad suam aetatem non ita vetusta memoria celebrata sunt: accurate conquisita prodidit, ac postremum bello Iudaico gesta, quum illis non interfuisset solum, sed bona quoque ex parte praefuisset, hac parte vel ipsi Thucydidi praefendus. Vicerit ille sane nostrum hunc eloquentia, nimirum in patria lingua, certe non pari felicitate res gessit ac gestas scripsit. At IOSEPHVS sicut Atticissimo scriptori concedat, nemini tamen Asiaticorum styli elegantia secundus est: quod vero ad belli decora attinet, nullius eius temporis Iudaeorum tot exstant stratagemata, tam fortia facinora, tam multa denique praecelara consilia: quibus Romanos victores primo quidem pro sua in patriam pietate diu remoratus est, mox ineluctabilem factorum ordinem praefagiens, eosdem iam captus adiuvit etiam, ne parum gratus erga spectatissimae virtutis suae, diuini quoque cuiusdam animi, admiratores haberetur & quod inter praecipua ducendum est, quam praecclare de IESU domino ac seruatore nostro eiusque discipulis senserit, monumentis suis satis testatum reliquit: unde in Christianorum scriptorum catalogum a D. Hieronymo cooptari meruit. Aliud agentem me admiratio viri incomparabilis in laudes eius transuersum abripuit, alioqui notiores quam ut praconis opus habeant, maiores quam ut hic pro dignitate referri queant. Igitur Antiquitatum interpretationem ad vetera exemplaria Latina duntaxat, ob Graecorum inopiam con-

INDEX

INDEX ABSOLV

tissimus omnium quæ in vniuerso hoc opere continentur secundum ordinem Alphabæti, certumq; numerum paginarum, nunc demum Per Hieronymum Rûpeum Meti- nensem conscriptus. Cui additæ sunt (quamvis præter illorum con- suetudinem qui huiuscemodi indi- ces conscribere nonnullæ dictio- num aut hebræarum, aut græcarum, & nonnunquam latinarum Anno- tationes: sicut in rei progressu (dei beneficio) patēbit.

A.

A Aron virga floruit ac nouum fructum producens extem- plo fronduit 77 Est autem Aaron Hebraice idem, quod mons seu montanus sed, si plura cupis de hac virga legere, conseras te ad Bibliorum librum, qui dicitur Nu- meri, cap. 17.
Aaron eligitur in sacerdotem 63.
Aaron in ignem viuis cum Core & aliis quinquaginta coniectus est, so- lus tamen ipse Aaron (dei gratia) illatus ē medio igni product 77.
Aaron contra leges patrias à fratre suo Moſe sacerdotiū habuisse exi- stimabatur, idēq; Moſes male au- diebat. 74.
Aaron pontifex primus vitulum, aut arietem, aut huiusmodi aliud offer- ri deo instituit. 195.
Abel Hebraice idem est quod latine, nihil hoc: vanitas 4
Abel à fratre occisus 738
Abennerigus rex suam filiam Amicos nuncupatam puero Izati sibi com- mendato, atq; in sua castra (vt tu- tor à fratribus esset) misso, collo- cauit 730
Aber martyr 738
Abia Arabiæ rex ad bellū excitatur ab Izatis Achiuis atq; subiectus 472
Abia Arabiæ rex precibus & subsidis ac multo commeatu sibi oblato excitatus, Izatem regē inuadit ibidē
Abiather Achimelech filius, solus ex suorū omniū asinū & parentū oc- cisione remāsit. fuit enim occisus Achimelech cū turba trecēterum penē & quinq; progenitorū 139
Abiather pōtiffici supplicat vt de ven- turis deū orando consulat 146
Abiz mortuo succedit Asa 200. de hac re vide Biblio. 2. Paralip. c. 14
Abieu & Nadab interitus 65
Abibalus rex & eius filius Hiramus cui imperiū regimen reliquit 700
Abigail nomine Celebs 150

Abimelech 111
Abimelech sese excusauit pro Sara 16
Abimelech & Sichimitarum discor- dia 111
Abimelech rex Isaac per inuidiam expulit 20
Abilai frater Ioab 149
Abbarus pontifex 403
Abdagades dux 444
Abdai 703
Abirom 74
Abdemonus vir Tyrius 700
Abdon. Hilonis filius. 113. Significat autem Hebr. seruum domini
Abner principis: exercitus Saul præ- fecti: & totius militiæ imperato- ris, atq; Ioab bellum 149
Abner interitū, agerrime fert Dauid 121. de hoc autē Abner. si plura vi- dere cupis recurre ad Bibl. lib. 2. Regū. illic. n. tota eius historia est
Abner funeralia honoratissima cē- lebrat 152
Abner in Hebro cū magna omnium tristitia & præcipuē Dauidis sepe- litur 152
Abner cū suo populo deuincitur 145
Abner & Ioab interempti 151
Abraham à græcis αβρααμ dulcio- ris & suauioris sermonis gratia sic inflexum 10
Abraham adoptauit Iot filium fra- tris sui, sibiq; tanquam proprium adiunxit 12
Abraham Arithmetica & Astrolo- giam contulit Aegyptiis 113
Abraham & Iot diuortium atq; à se inuicem separatio ibidē
Abraham vicus fuit de nomine Abra- hami regis sic dictus, 13
Abrahæ γενεαλογία. i. de genera- tio ne & origine Dauidis sermo 12
Abrahæ sapientia ibidem
Abrahæ obedientia 17
Abrahæ allocutio ad filiū suū Isaac 18
Abrahæ oratio pro Rebeca 20
Abſalō cōcubinas patris violat 164
Abſalom ex orbore pendens confo- ditur 165
Abſalom tyrannidis princeps 562
Abſalom tumulus 165
Abſalom quomodo effugerit patris sui iram 161 de quo (si plura cupis) vide 2 Regum librum.
Abſalom à patre reuocatur postquā desiuit sanguinis circa cor feruore immodico laborare ac, postquā fu- it animo pacatiori
Abſalom omni pulchritudine corpo- ris ceteros facile anteibat 166
Achauia 516
Accaron vrbs 120. 104
Accaron Musca, dei nomen 211

Acharon hebræis dicitur quod Græ- cis hyusquamos. 62. est autē hyus- quamos herba quædam quæ à qui- busdam latinis faba apollinaris di- ci solet, coliculū habens ad cuius si- militudinē ille factus erat quē. S.
PONTIFEX in sua corona vera- sus frontem gestabat
Achab rex, Helix prophetæ occurrit, eūmq; vbi semel cognouit tanquā deum adorauit 203
Achab plenā egit poenitentiam 205
Achab plena historia cuius partem- hie apposui, partem tibi legēdam reliqui ibidē.
Achab filius, homo malignus 211
Achab septuaginta filios habuit, qui occisi fuerunt Hieu iussu 219
Achab oppugnādo Syros sagitta per- cussus occiditur 209
Achab Rex (vt Helias, prophetarat) repente moritur 212
Achab, regū Ioram fratri suo succedit qui sane malignitate alterū quan- tumuis sceleratum superauit ibidē
Achab machabæus martyr 739
Achar Zebedai filius ex tribu iu- da 97
Achimelech 139
Acufilaus historiographus Argiuis cuius testimonio Iosephus vtitur 8
Acrabetena regio 549
Acræ mons 634
Acme epistola 403
Adam, primus de terra factus 5
Adā quomodo interpretetur hebrai- ce, & quare sic dictus sit. 3. de quo vide Biblia in lib. Paralipo.
Adam, & per eum omnis homo qua- pœna fuerit mulctatus 4
Adar quid sit apud Hebræos 267
Adar quid sit apud Macedonas 267
Adadus qui & Adner dictus est Syro- rum rex Helisao infidiatus acer- rimum bellum præparat aduersus Ioram 214
Adadi supradictorum regis bellum contra Achab 205
Adiabeni 473
Adificiorū incredibilis altitudo atq; adeo tota corporis dimensio ad- mirabilis 372
Adonai hebraice idē est quod latine dominus 103
Adonias sibi vxorē petiit Abisac 179
Adonias occiditur ibidē.
Adulescentes miseri Herodis filii à patrē morte mulctantur 394
Adura, vrbs quam Roboam Salomō nis filius præter alias multas ædi- ficauit 197
Agar regis mors 131 significat autem Hebraice Agar testum

INDEX

Agar ancille Aegyptiæ in Saram cō-	Agrippa ad Tyberiu properat	Alexander Magnus
temptus is significat autem Heb.	Agrippæ fidei & regimini committit	Alexandri somnium
peregrinam.	Tyberius suum nepotem ibidē.	Alexandro occurrūt principesacerdo
Agatharchides cum ceteris Græcis	Agrippa acculatur ab Euthycho	tū & multi alii viri primates
Iosepho detraxit	Agrippa apprehenditur ibidē.	Alexander deo sacrificat
Aegyptii ad Casarem fugantur	Agrippa in custodia vinctus datur ni-	Alexandri summa benignitas erga Iu
Aegyptiorum aliqui Iudæi primofuē	hilominus benigne tractatur	daos ibidem.
re ob prouinciariū confinitatē	AEmilius Regulus Hispanus Corduz	Alexander cum persecutionem pate-
Aegyptus & Syrenæ ciuitas aliquan-	benfis Caium statuit aut per alios,	retur à Iudæis in eos conuersus bo-
do sub eodem regno tuere ibidem	aut (si alii decissent) per se interfis	nam eorum partē fugauit, bo-
Aegyptius Gabinius Ptolomæum re-	cere	nam exemplo iugulauit, multos
stituit	Agrippæ accusationes aduersus He-	quoq; eorū in custodias dari iussit
Aegyptum incredibilis fames totis	rodem quartum	quod, danno & crudelissimis tormē
panē octo annis secundum expo-	Agrippa vinculis solutus τῆς πρῆτης	tis eorum dolorem ad suam ipsius
sitionem Iosephi, oppressit	creatur, id est quartam imperii par-	atque concubinæ delectationem
Aegyptiorum reges omnes ad focē-	tem possidens	prorogaret
rum vsq; Salomonis cur dicti sint	Agrippæ calliditas qua ipse utebatur	Alexander Polyhistor cuius testimo-
Pharaones	in lenatu	nio vitur Iosephus. 18. vnde & no-
Aegyptus ex omni parte munitiss-	Agrippæ regis nauigatio in Iudæ-	men Hebraicum habuisse credide-
ma idēq; omnium tutissima	am	rim ab auxilio prestando
significat autem Hebr. tribulatio-	Agrippa Iudæos ab iniuria Doritæ-	Alexander quare dictus sit Crucida à
nem & angustia	rum retractos in pristinam potesta-	Iudæis
Aegypti regina & Aethiopiæ	tem asserit, multosq; eorum sacer-	Alexander Aristobuli filius magnam
Aegypti & Phari vniuersa ac plena	dotes instituit	Romanis fecit iniuriam cum eos
descriptio	Agrippæ clementiam in Simonem ca-	tam temere trucidaret
Aegyptus à parte quadam Syene di-	lumniatorem	Alexandri morientis consilium
cta quæ limite solummodo quo-	Agrippe laudes	Alexandra rebus Iudææ potitur
dā ab Aethiopia distinguitur sye-	Agrippæ inimicitia & simultates cū	Alexandra non multo post nonum
næa terra à nostris poetis praefer-	Marso	annum sui regni, vitæ autem septua-
tim à Martiali passim dicitur ibidē	Agrippa	gesimum tertium occidit
Aegyptus maxima imperii pars atq;	Agrippæ proles	Alexander iunior cōprehenditur
omnium fertilissima	Agrippa iunior Agrippæ maioris fi-	Alexander iunior patris iussu tractus
Aegyptiorum incontinentia	lius	in Casareā laqueo perimitur
Aegyptus Danaï frater quandoq; Ses-	Agrippa Romæ apud Claudiū Cæ-	Alexander nescio quis τῆς οὐκ ὀφεί-
tholis dictus est. 700. fuit autem	saræ nutritus	gni principatū affectans dolosas ac
Danaus ille, Belli filius, qui cum	Agrippa rex omnibus luce charior	callidas deceptiones confinxit simu-
diutius regnasset huic Aegyptio	verba facien ad populum alui do-	labat. n. se verū esse Herodis filiū
fratri suo regnum reliquit petuitq;	lore correptus decidit, atq; in suam	idēq; se illi iure optimo success-
Achatam, vnde Achaia Danaa &	regiam transportatus post quatuor,	surum
Achai ipsi, Danaï dicti sūt	aut quinque dies magno omnium	Alexander hic nescio quis commen-
Aegyptii à Casare superati	fletu, ac animorum graui conster-	tius in gias perpetuo cū impurissi-
Aegypti limites	natione perit	mo nautarū genere acturus mitti-
Aegyptus Mefris quondam dicta fuit	Agrippa volens scire quem erga se	tur ab Augusto, eiusq; focū rei tā fal-
& hunc Mefræi omnes Aegyptii	populus animum haberet vna aut	sa nō modo adiutores sed cōscii
appellantur	altera hora ante suum obitum ve-	quoq; trucidantur
Aerodia Agrippæ soror & coniunx	luti præmonitus per fenestram ca-	Alexander Philometor
herodis	put (vt populum spectaret) emisit,	Alexander Zebena
Aerodias honestissima ac verè Ca-	vidensq; tam tristem & consterna-	Alexander pseudoco. id est Alexan-
toniana responsio qua satis fecit	tum lingua miseratione percussus	dri filius commentitius
Casari multa munera volēti dona-	animam tradidit	Alexandræ & Cleopatraz cōspiratio in
re quāq; munera repudiauit ibidē	Agrippa iunior partem quoq; habuit	Herodem
Aggerum summæ proceritatis ædis-	Tetrarchiæ quam habuit Agrippa	Alexandre summa temeritas eiusq; mors
ficatio	maior ē vinculis solutus	que temeritatē sæpenumero con-
Aggeres succensi	Agrippa fundæ ictu laeditur	sequi aut cōcomitari solet
Agrippa qui Herodis nomē apud Cæ-	Agrippæ regis oratio	Alexandri iunioris responsio contra
sarem detulerat, causā apud eundē	Agrippa Drusillæ & felici filius	patris accusationem
obtinuit	Agrippina Germanici, Casaris fratris	Alexandri crudelitas
Agrippa cum Herode amorem reins-	filia, Neronis mater, Claudiū Cæ-	Alexandrinus portus
tegrat & in eius gratiā redit	sarem maritum suum veneni vi ē	Alicarnasscorū decretū sub sacerdo-
Agrippæ nauigatio	medio sustulit	te Mēnone Aristidis factō filio
Agrippæ magnanimitas & regia ma-	Agrippium	Albinus pontifex
gnificentia	Alani in Mediam & Armeniam pro-	Albino Iudææ prefide quanta fuerit
Agrippæ creditor Herennias	rumpunt	malorum impunitas

INDEX

Amasiz bellum in inimicos	223	Antiochus Gizicenus Syriæ rector	318	dæa discertantium duellum	410
Amelochita viri nimium pugnaces	53	Antiochus rex quare fuerit occisus	291	409.413	
Amenophis rex deos videre concupiuit	708	Antiochus rex perueniens cum magna virtute ad Pelusiū, & dolo Philometorē Ptolemæū circumueniens Aegyptum occupauit	286	Antipater dolo cognito accusatur quod venenum patri Herodi parauit	398
Amenophis regno suo expulsus est	709	Antiochus frustra obsidebat Elimaidē	291	Antipatri delatiōes pro fratribus pendendis	519
Amicos Izati nubit	470	Antiochus vinctus Romam mittitur	684	Antipatrum incredibili odio omnes prosequabantur	525
Amon quid sonet Hebraice	16.334	Antiochus iunior quanto melior fuerit priori	310	Antipater Herodis filius ex Dōride	526
Amonitis regio	112	Antiochus, Epiphanes quoque appellatus est	486	Antipas Herodis filius ex malthace Samaritide, qui antipater quoque dictus est	526
Ammaus locus quidā sic dictus in Iudæa	683	Antiochia ciuitas, aliquando Mygdonia appellata fuit & Mygdoni, aut Mygdones Antiochenes	472	Antipater Samarites	528
Ammaus vox Hebraica est, quomodo autem interpretetur secundum Hebraicam ethymologiam vide fol. 599		Antiochi & Cleopatrz nuptiæ	280	Antipatri doli in archelaū & Philippum	529
Ammonitarum & Moabitarū contra Iosaphat crudelissima pugna atque insolens victoria	207	Antiochus contra Midam	292	Antipater Roma euocatur	ibidem
Ammonitæ & Moabitæ mirabili certamine à Iosaphat fuerunt superati	210	Antiochi fuga	684	Antipater sui male cōscius dolet Phæroræ mortem	ibidem
Amphitheatrum	368	Antiochi mors	292	Antipater ad patrē ingreditur	530
Amraphelus princeps cum Assyrius contra Sodomitas	13	Antiochi regis epistola ad Ptolemæū	279	Antipater ab Herode accusatur apud Varum	ibidem
Amasias patrem vlciscitur præ nimia gloria factus Idolatra	223	Antiochi altera epistola in qua laudat Iudæos	279	Antipater pro se respondit	531
Amasias Zoræ patri perempto succedit	223	Antiochus rex cū tota sua familia in maximam cladem incurrit	683	Antipater pro Antipa	536
Amasias occiditur	224	Antiochus rex Comagenensis moritur	424	Antonia vrbs incenditur	564
Anania aliquando vocatus fuit à rege Babyloniorum Sidrach. Significat autē Hebraice idem quod nubes domini	243	Antiochus templum destruxit	289	Antoniz vrbis fundamenta diruuntur	658
Ananias Danielis socius	ibidem	Anthedon vrbs	496	Antonia per celebri ritu fuerat ad fores regiz Hierosolymitanæ inscripta	638
Ananelus ab Herode sacerdos constituitur	352	Antigonus Aristobuli filius	498	Antonia Drusi maioris cōiunx	433
Ananias pōtifex interficitur	562.652	Antigoni & Ptolemæi summa amicitia	541	Antoniz dignitas	ibidem
Ananus pontifex	612	Antigonus in templo obsidetur	341	Antonii epistola ad Hyrcanum	339
Anileus Mithridatem pontici regem superat	446	Antigonus se Sosio tradit	350	Antonii edictum ad Tyrios	340
Anathema 705, vocat autē hoc in loco Iosephus anathema deuotionē à deuoneo proprie vsurpato ac de testationē, hinc diuus Paulus in epistolis suis ait se factum esse Anathema mai. omnibus detestabilem quod vnusquisque cupiditati resisteret & in melius (quoad potuerit) flexerit & alibi cū optat illum Anathema fieri qui aliud annūtiat quā sacra Bibliorū scripta dictum autē est <i>αὐτὸν ἀναθεματίζω</i> quod deuonere est in hac significatione vsurpatum in qua etiā apud Ouid. legimus, vbi ait. Illū ego deuoueo (quem mens intelligit) libum		Antigonus occiditur	489	Antonii execranda libido	352
Anna post multas preces peperit Samuelem	118	Antigoni dux Pappus	508	Antonii & Cleopatrz incredibilis amor	510
Anna si plura cupis videre, vide Bibl. in Reg. c. 1.		Antipater	515	Apelleus mensis	289
Anaxagoras	729	Antipater Iudæorū potētissimus	330	Apollonius Mollon	721
Annæ Ionas pontifex	465	Antipatri virtus	ibidem	Apollonia vrbs	496
Anilai & Asinei fratrum gesta	442	Antipatri filii malitia	384	Apollo Doriensium deus	719
Annuli & Bases	58	Antipater pessimis studiis omnium maleuolentiā atque adeo odiū (propēdixim) Varinianum in se cōcitauit	392	Appion Alexandrinus videri ac dici affectabat	715
		Antipatri maleuolus animus	392	Appionis enormes & prodigiosæ fictiones	718.719
		Antipater Herodi patri insidias parauit per Iudæos	394	Apio legatus Alexandrinorū Iudæos mirū immodū execratur quod Cæsaris statuā in templo collocari noluerint	432
		Antipatri filii insidiæ in Phariseis deprehensæ	ibidem	Aquila aurea 532	
		Antipater Samarites aperit Herodi totum consilium	397	Aquila aurea de qua hic loquitur Iosephus illi fortassis simillima erat quam Cicero Catilinæ obicit asseruatam sibi domi & rem profanam tanquam sacram adorare, ac ad mala præsertim perpetranda precibus obtundere, quæque ad Manium coniuratum missam esse manifestum ait, erat alioquin Aquila aurea vexilū quoddā. Erat & alia multa hoc nomine appellata, de quibus diligenter Vegetius in lib. de re mili.	
		Antipatri excusatio	400		
		Antipater impius, ut potē qui cōtra patrem conspirarit	525		
		Antipater culpam in Antiphilū reuocit	403		
		Antipatri literæ ē, Roma Herodi perferuntur	406		
		Antipatri atque Archelai de regno Iudææ			

INDEX

Arabaneſth quid fuerit apud Moſe	16	autem hic nō pro loci (vt opinor)	67	Aſarcha Hebraice, penthecoſte Græce: latini verbo Græco pro ſuo vtētes penthecoſten quoque vocant
Aradia inſula	11	principatu uſurpatur, ſed pro qua-		
Arameni populi quidam ſic dicti quos nunc Græci οὐζαῖς vocant	ibidē	dam dignitate quæ paulo inferior erat præfectura, cum hæc in Toparchias tāquam ſuperius in inferiora diuidatur.		
Areth	739	Archelaus Herodi patri ſuccedit		
Aretas Arabum rex	415	407		
Ariochus rex pro Aſſyrius contra So-	13	Archelai ſoniſium	419	
domitas		Archelaus in Viennā delegatur ibidē		
Aries bellica machina	584-415	Archelaus mox vt illā toparchian ſuſcepit Iozanum de Pontificatu deiecit, eiſque fratrem Eleazarum Pontificatu præfecit	419	
Ariſteus pro abſoluendis Iudaïs regi ſupplicat, quare ab omnibꝫ iuſtus & pius exiſtimatus eſt	272	Archelaus Herodi in regni gubernatione vnanimi omnium fauore, miſero populi fragore, atque applauſu, militum, ducumqꝫ gratia facile ſibi conciliata, ſuccedit	407	
Ariſtaꝝ nomen ſibi ſuit inditū & ſiſſosqꝫ enim ſuperlatiuū Græcum, optimum ſignificat.		Archelai verba ad populū ſibi applaudentem, atque congratulantem	408	
Ariſtobulus matrem ſuam & fratres in cuſtodiam, in carceres coniciendos, dedit	314	Archelaus ad Caſarem nauigat	409	
Ariſtobulus vnū ex fratribꝫ ſuis per inſidias interfecit	315	Argenti tanta olim fuit copia Hieroſolymis quanta & lapidum	192	
Ariſtobulus diſſiſſimus	324	Armaus à ſatre ſuo Danao Aegypti procurator conſtituitur	690	
Ariſtobulus (cum Pompeius in Damasco perueniſſet, & inſerirē Syriā percurriſſet) miſit legatos ex Aegypto ad ipſum Pompeiū donis verē regis ad eundē perferendis onuſtos, cum quibus vitis quādā mittebatur cum racemis aureis quingentorum propē talentorum	324	Arphaxadaꝝ quondam dicebātur qui à nobis nūc Chaldaꝝ paſſum dicuntur	11	
Ariſtobuli filia Antipatro collocatur	526	Artabanus	424	
Ariſtobuli mors	315	Artabanus auxilium implorat ab Iza-	471	
Ariſtobuli pulchritudinem miratur Gellius: atqꝫ Mariammes & regis concubitus	532	te	438	
Ariſtobulus Herodis dolis ſubuerſus moritur	353	Artabanus Parthus	438	
Ariſtobulo Herodes ſacerdotium tradidit	353	Artabanus rex filium habuit nomine Bardanem, cui regnum ſuum reliquit	472	
Ariſtobulis Armeniæ præſes creatur	477	Arcus dei, Iris putatur	6	
Ariſtebulus regnum inuaſit	502	Armenia ubi arcæ ſolutæ reliquiæ ſtenduntur	7	
Ariſtobulus Roma elapſus eſt	496	Arſinoe regina	274	
Ariſtobulus iterū comprehenditur & Romā vinētus reducit	327	Artaxerxes rex magnus	266	
Ariſtorelis ſententia de quodam viro Iudæo	704	Artaxerxis epiſtola ad omnes ab Indiæ uſque ad Aethiopiam, centum vigintiſeptem prouinciarum duces ibidem, de qua epiſtola vide bibl. in libro qui dicitur Heſter c. 16		
Arbores fructiſeras nūquam incidere religionis antiquæ fuit	93	Artaxerxis templum violatur	267	
Arca domini dei noſtri	185	Artis ferrariæ primus inuentor	5	
Arcades	695	Arx ſeu (vt verbo Græco utar) Actropolis Gamatæ oppugnatur	601	
Arce, arum, populi Agrippæ ſubditi, cōiuncti Raphaneis, tam terræ terminis, quā vitæ conditione, quā do quidem ſub eodem rege ſunt		Aſina humana voce loquitur	80	
779		Aſa rex	210	
Archelaus accuſatur	419	Aſacher pedum velocitate & corporis agilitate, non ſolum ſupra homines, ſed ſupra equos atqꝫ ipſos ceru- uos, de quo vere illud quod de Camilla Vergilius protulit, dici poſſet. per ſumma volare Culmina & intactas nunquam læſiſſet ariſtas	149	
Archelai regis aſtutia	521	Aſachel	170	
Archelai nauigatio	535	Aſarcha	210	
Archelaus Herodis filius ex Maltheæ Samaritide	526			
• Archelaus non regno, ſed τῆς τοπαρχίας ornatus eſt	417			

INDEX

Auleum ceter. eq; parietū vestes tam
mirabili artificio facta, vt omnibus
elementis colores earū responde-
rent, figurā aut omnibus cōpositis
ex quatuor elemētis quā in hoc mū-
do inferiori continentur 637
Augusto succedit Tyberius 423
Augusti Caesaris tēplū atq; Ara 368
Aula regis Hierosolymitani & eius ab-
solutissima descriptio 635
Augustus mēsis nomē, Hebraice Se-
debath, Macedonice lochos, Græ-
ce Ἰουλιανὸς μηνὸς 78
Azarias pontifex 225
Azarias Danielis socius 243
Azarias ab Assyriorū rege abdenago
vocabatur 243
Azymorum solennitas quā pascha di-
citur 76. 235
Azymorum dies 422
Azoti vrbs 120
Azotum 104

B

Baal Tyriorū deus & Achab 120
202. 219
Baal dei tēplum primo constructū est
à Dotholia & Iorā qui id fecerūt,
vt deo patrio iniuriā facerent 221
Baal deo tyri, Iezabel Ithobaal regis
Tyri & Sidonis filia templum adi-
ficat 202
Baala rex 201
Baala propheta 201
Baasan omne gēnus atq; tota proge-
nies (vt Simon prophetarat) ē me-
dio à Zamaria equorum principe
tollitur ibidem
Baasan acta 201
Babz liberi puniuntur 364
Babal vir iustus 141
Babel Hebraicā confusionem signifi-
cat 9
Babyloniorū rex Baladas, ad Ezechia
legatos mittit portantes munera
per quā amicitiam vtriusq; confir-
mari petebat 233
Babyloniorū regum successio 245
Babylonicā turris descriptio eiusque
extructio 9
Babylō à Cyro & Dario capta ē 247
Bacchides demetriū dux 298
Bacchides regis Antiochi epiphanis
amicus à Demetrio mittitur in Iū-
dāam 294
Bacchides vbi peruenit ad Iudāā, ad
ipsum Iudam fratresque suos per-
rexit vt illum primō circumueni-
ret ibidem
Bacchides à Iuda deiectus populo in-
cipit concionari ibidem
Bacchides sacramentum transgredi-
tur ibidem

Bacchides Iudā cognito loco vbi ca-
strametabatur in castrū opprimit,
atq; eius milites in fugā vertit 295
Bacchides Iudam superat atque inte-
rimur ibid.
Bacchidis & Ionathā bella 296
Bacchides Ionatham obsidet 297
Bachi filius Baraia 181
Bagathens & theodestus eunuchi 265
Bala famula Rachelis, Iacob colloca-
tur 23
Balaam diuinitio de populo israeli-
tico 81
Balaam asina locuta est 80
Balaam verba ad Balach 81
Balach rex Moabitarum 80
Balleas assyriorum rex 13
Baliorum rex 13
Baladas rex Babyloniorum 233
Ballas Sodomitarum rex 13
Ballas Assyriorum quoq; rex 13
Balath vrbs à Sakomone condita 191
Balneæ quondam gymnasia appella-
bantur, & sane merito: γυμνασια
enim exercitiū est ἀπὸ τῆς γυμνα-
σιᾶς, exercere, & inde ὁ γυμνασι-
κὸς qui in quacunque re alios instruit
& exercet, in nulla aut re magis cor-
pora exercentur quā in balneis,
quod vel manifeste ex ipsa sudoris
exuberantia colligi potest 515
Balaneotæ populi 516
Balsama vni tantū terræ Iudææ hieri-
cūtis nomine appellatæ concessa
fuerunt 356
Balchasar qui Daniel aliquādo pre-
sertim apud Babylonios vocatus
est 247
Barathias vir magnæ authoritatis in
Republica 227
Baris quid fuerit apud antiquos 262
Baris mons 7
Baruch scriba & discipulus Hieremias
de medio tollitur cū suis scriptis 236
Bardan Artabani filius postquam re-
gni paterni gubernationē à patre
suo suscepisset, Romanos bello in-
festare parabat, quod ne fieret, par-
thi eum interemerunt dederuntq;
regni moderationē fratri suo Do-
tarzi 472
Bardana Romanis bellū intulit 472
Barbarorum insidia 335
Barzaphanes satrapa parthorū 502
Berezel 167
Berosus historiographus 252. 243
Beronicē postquam spreuerat aziāzū
& felicem maritos, tertio quoque
Palemonē Lycis regem ob immo-
dicam coeundi voluptatem, & fre-
quens venerci actus desiderium,
repudiavit 476

Berosus Chaldaus Græce astrologus
prodidit atque totā ipsorum Chal-
daeorum philosophiam 701
Bassus 137
Beseleel vii filius de tribu Iuda 58
Bellum contra Israelitas 54
Bellum contra latrones 346
bathiel filius Nachor 11
Batus mensura septuaginta sextario-
rum capax 182
Banach 181
Banaia rex 170
Banaia genere sacerdos plerisque
trucidat 172
Basan 181
Beniamin tribus quare fuerit dele-
ta 104
Beniamin quasi reus captus 35
Beniaminæ 101
Beronicē mater Agrippæ 432
Berosus 233
Berosus chaldaus 33
Berosus caldaica illustravit 8
Berematim urbem Isaac Abraham si-
lius cepit 21
Burrus princeps militiæ 477
Berisabeæ pureus Iuda siue Simeonis
16. erat autem vicus magnus vicesi-
mo à chebron milario vergens ad
austrum in quo & Romanorum mi-
litum praesidium positum est à quo
loco termini Iudææ terræ incipien-
tes tēdebatur vsq; ad Dan cuiusque
iuxta paneadē cernitur, diximus aut
Berisabeæ esse puteū quoniam hoc si-
gnificat vox illa apud hebræos quæ
admodum & apud nostros poetās
styx iurifuradi lacus de qua Ari. in
prim. metaphisicorum. sic quoq; Ber-
isabeæ pureus iurifurandi fuit eo
quod illic Abraham & Isaac fœdus
iurantes serierint cum Abimelech.
Bethel ciuitas vbi Saul cum suo exer-
citu morabatur 127
Bethel hebraicæ hostias significat 22
fuit autem bethel vicus in duodeci-
mo ab Aelia lapide ad dexterā eius
tū Neapolim, quæ primo Luza. i.
amygdalum vocabatur, post aut Ia-
cob bethel de nominauit. fuit & a-
lia vrbs nomine Luza quæ cecidit
in sortem filiorum Ioseph iuxta Si-
chem in tertio lapide Neapoleos,
sed de hac non loquitur hic Iose-
phus 422
Bethlehem ciuitas Dauid in sorte tri-
bus Iudæ 197 fuit autem hac ci-
uitas in qua dominus noster atque
saluator natus est, in sexto milia-
rio ab Aelia cōtra meridianam pla-
gam, iuxta viam quæ ducit euntes
chebron, vbi & sepulchrum Iesū

INDEX

& David, ostenditur. & mille circiter passibus procul, turris Aderi. gregis quodam vaticinio dominice natiuitatis cōscios faciens. hoc enim vox illa Hebraice sonat. appellatur autem hæc semper Bethlehẽm Iudæ, ad differentiam alterius quæ est de tribu Zabulon.

Bethsamis vicus 291. fuit quoque ciuitas sacerdotalis in tribu Benjamin quæ in hunc vsque diem monstratur redeuntibus ab Eleutropoli in Nicopolim, vndecimo miliario contra orientalem plagam, dicitur autem à Græcis *βηθσαμης*

Bethsura incenditur, & omne masculum eiusdem urbis quod excessit pueritiam iugulatur 29

Bibaste quid sit 190

Biblia legunt ducenta præputia 135

Biblia à Iosepho dissentiant in nomine 216

Biblia quas historias non cōtineat 267

Bibliorum translatio & eorum interpretes septuaginta 271

Biblon urbs ab Herode restructa & restaurata 515

Birziton villa, prope quam Iudas castrametatus est 295

Bithynia ciuitas 501

bitthor urbs quæ Salomō cōdidit 190

Booz ingētis cuiusdam columnæ nomen erat 184

Booz Ruth uxorem duxit 117

Bobus terram, & non pluribus feminibus eandem terram saturandam tantam quæ ex religione acceptum constanter obseruauit antiquitas 88

Bocchor rex 713

Bocchoris Aegypti quondam rex 711

Bocchor vicus quidam erat non longe distans à Hierosolymis 165

Bocchorus de tribu Benjamin 169

Bos deus 708

Bos cornupeta 92

Botrus quæ ciuitas, & à quo fuerit asedicata 202

Brachus 461

Britannicus & Octauia liberos habuit Claudius Cæsar ex Messalina uxore quæ ipse interfecit, habuit & aliam filiam vocatam Antoniam sed ex alia quoque uxore dicta Petronia 477

Britannicus clam à Nerone interfectus est 477

Brutus & Cassius cum Antonio & Cæsare pugnarunt 500

C

Cain hebraice possessionem generaliter sumptam significat quemadmodum et το κτημα aut κτησις apud græcos 4

Chadam militum princeps 158

Chacad filius Samad 181

Cadmus milesius 695

C. Caligula cōiuratione opprimitur, erat enim qui in eum cōspiraret 449

C. Cæsar sexto. Pro Herode ad Hyrcanum mittit 499

C. Cæsaris munera pro dedicatione urbis cæsareæ 379

C. cæsaris & agrippæ literæ pro ludæis missæ ad prouinciarum præfides atque earumdem archetypus 381

C. cæsaris herodisq; reconciliatio 389

C. cæsar quater imperator, quinque consul, abneunte penè Aetate ad finem vsque dictator verba fecit de iure hyrcani alexandri principis sacerdotum, & gentis Iudæicæ rectoris 334

C. cæsaris & Arabum gesta 386

C. domitius caluinus 344

C. asinius ibidem

C. norbonii flacci epistola pro ludæis 381

C. cæsaris decreta pro hyrcano 333

C. cæsar munificentiam magnam erga herodem ostendit 513, 369

C. cæsar de Aegyptiis nobilem victoriam reportauit 330

C. cæsar hyrcano sacerdotii principatum contulit ibidem

C. cæsar Antipatrum ciuitate Rodonauit atque eiusdem τῆς Ἀντιπατρίας munitate 330

C. Cæsar reddit Herodi ciuitates quas ille Cleopatraz insidus, perderat. 362

Caii literæ ad Petronium 442

Caii magna crudelitas & arrogantia 448

Caii mors omnibus grata atque exoptata 449

Caii diligentia aduersus admonitiones ænes philoris 439

Caii magna atque incomparabilis doctrina & ingenium 460

Caius tam erat superbus ut se dei magni fratrem in medio templo, omnibus assistentibus iactaret atque alia multa verba & facta flagitiosa faceret atque committeret quæ tibi legenda reliqui sol. 448

Caius magnam fecit stragem 49

Chaius lethali vulnere laesus genu flexo decidit, omnesque circumstantes procubentes, aut pedibus, aut gladiis, aut manibus ita oppræsserunt ut ex tempore inuitus animam redderet 454

Calani populi sic dicti, Iudæi quoque vocati sunt, non quod Iudæi aut natione, aut patria, aut religione sint. sed quod illam regionem incolant

quæ hoc nomen sortita sit 704

Caleph & iesus 71

Callias 684

Chalcis ciuitas 324

Chaldæi olim dicebantur arphaxadæi 11

Chaldæorum discipulæ multe nationes 695

Chaldæi geometriam & astrologiam in Aegypto disseminarunt. Aegypti autem ad græcos transtulerunt 13

Cænaculi ruina 508

Chananeorum dynasta qui patria lingua iustus rex appellatus est, Hierosolymorum conditor primus & primus idem sacrificiorum institutor 634

Chariathiarim ciuitas bethsamitis cōfinis 121

Cham filii & eorum progenies innumrabilis 10

Cambyfes quantum regnarit 251

Cāpania regio & eius dicarchia 448

Campus magnus 618

Chanaan terræ natura 100

Chananæi populi 11. sunt autem sic dicti à chananza regione, chananza autem regio sic dicta est à chā idolo Moab illic collocato, illius vero regionis terminus quæ vergit in Sidonem Lisa est ab hebraeis dictus

Chananaus filius cham 12

Candelabra 185

Canthari Arei 184

Catheus filius Chanaam 11

Capernaum fons amoenissimus 597

Cumani exilium 976

Cappadocia quō apud antiquos fuerit appellata 10

Cappadoces olim dicti sunt moschiani 10

Capitulum pro eo quod frequentius latini caput dicunt 706, 521

Captiui manus succinduntur 649

Charra ciuitas 12

Castella in ambitu murorum 651

Castellani 683

Castomachi urbs diruitur 292

Cassius à 329 vsque ad 340

Cuspius fadus in Iudæam mittitur 468

Chareas claudio inimicus 462

Chereas & lupus morte multatur 463

Chareas Caio insidias parauit 449

Cæsarea quid sit apud Rom. 10

Cæsar ingreditur templi adyta 666

Cæsarem, Germani vlti sunt 455

Cæsariensium odium in Iosephum 592

Cæsonia caii coniunx 459

Cæsonia coniunx caligulæ cum suis filiis occiditur ibid.

Cæsorū innuerabilis multitudo 207

Cecinna deficit à vitellio 626

Chelesyria quid 704

I N D E X

Celtæ armigeri habentes Tagma. i.
(vt Hispanorū mos fert) in aciem
semper dispositi dum belligeran-
dū est, nihil aliud enim est το ταγ-
μα quam ordo, acies, cōuberniū.
atq; etiam solet vsurpari pro toto
agmine, sed hic pro bene construc-
ta acie capitur ταγοι enim (vnde
illud descendit) militū dūctores at-
que imperatores dicuntur 455
Cestius cum multis ex Antiochia co-
piis Iudæos omnia depopulaturus
inuadit 566
Cestii callidū ac maturū consiliū 568
Cestio exercitus ductori nō bene suc-
cedit 568
Cestus aufugit ibidem
Cenex de tribu Iudæ 107
Cherubim duo 184
Cherubim 177
Cethum filius Iani 10
Cilicia olim dicta est tharsus 10
Cynocephalus pro deo colitur & a-
doratur 708
Cyprus 515
Cyprus insula olim cethima dicta 10
Cythia 10
Ciuitas omnium prima 5
Ciuitates fugitiorum 84
Ciuitas Hierosolymorū triplici muro
erat circunvallata 633
Circūcisio variarū gentium 198
Cyrus rex, Iudæorum captiuitatem re-
laxat 250
Cyrī regis epistola ad Syriæ Satrapas
ibidem
Cizicē tota historia a 316 vsq; ad 330
Cithara quot chordis sit satis cano-
ra 171
Codolochomorū Assyriorū dux 14
Coniugium & eius solennitas 72
Coniurati voce istā curiam emissā ex-
agitantur 452
Cophinum flumen 12
Core cum ducentis & quinquaginta
excursum est 75
Core inuidia in Mosē & tota eius
historia 74
Corui (dei gratia) pascūt Helā 202
Certamen quinquennale 379
Chœrilus poeta antiquissimus 703
Corona pontificis 62
Corona aurea 185
Corymbus mensuræ species est cōmetis
quadraginta quinq; modios cōs. at
ticos vero decem tantum 367
Columna Balaam aduersus Israel 82
Colloū virginū indumentum erat ta-
lare & manicatū veluti pudicas vir-
gines decebat 161
Cultus diuini religio vera et abso-
luta 742
Cursari appellati sunt Aegypti 10

Cusardus Assyriorū rex castra posuit
contra Hebræos 107
Claudius quō suscepit imperiū 457
Claudius in imperatorem a militibus
deligitur 460. 461
Claudii perturbatio magna 460
Claudii obitus 477
Claudii ob amorē Agrippinæ vxoris
Alteram vxorem interfecit nomi-
ne Messalinam 477
Chlearchus Arist. discipulus & peripa-
teticorum nulli secundus 704
Cleopatraz malitia & Herodis vir-
tus 355
Cleopatraz & Antiochii incredibilis a-
mor 510
Cleopatra 716
Cleopatraz nuptiæ & Antiochi 280
Crassus 329
Crassi gesta apud Parthos, Iudæos, &
Cæteras nationes 328
Cratæz 185
Crocodilus pro deo adoratur & co-
latur 708
Crucida quis fuerit apud Iudæos 319

D

Agon Palæstinorū deus cū ma-
gno honore in ciuitate quadi-
cebatur Azotū erat collocatus, in
cuius solius honorem palæstini om-
nes cōgerebant diuitias 119
Damascus vrbs ab Herode nobilita-
ta & refecta 515
Damascus vrbs sic dicta. vnde Nico-
laus histor. ille damascenus dictus
est 324. 493
Damascus locus in quo Abrahamus
regnavit 13
Damascenus N. historiographus 12
Damasceni Iudæorum decem milia
interemerunt vnde maximam sibi
gloriam reportarunt 569
Danaus 713
Dannaus filium habuit nomine Ie-
sum 480
Dan hebraice dicitur quicquid a deo
iudicatum est 23
Dan ciuitas 107. & eiusdē de popu-
lacio 201
Dan vnus ex fontibus Iordanis 14
Daniel propheta & eius locū 243
Daniel propheta quādoq; dictus fuit
a Babyloniorū rege Balthazar 243
Daniel propheta regi Nabuchodo-
nosor somnium aperit 244
Daniel propheta & eius cognati in
ignem coniiciuntur & dei gratia
post multas horas incolumes ac sal-
ui ex medio igni prodierunt 245
Daniel propheta in lacū leonūq; spe-
lunca mittitur 248

Daniel propheta scripturam expla-
nat. 247
Danielis prophetae autoritas 248
Daniel παντατοιο κοπος quasi in
παντασµατα σκοπων apparue-
runt. n. illic multa & miræ larue ac
prodigiosi aspectus corpora 249
Danitæ populi 101
Daphne Syriæ locus vbi Saturnus mi-
litæ præfectus atque militū impe-
rator fuit 394
Darius Iustaspis filius regnum ex om-
nium consensu suscepit post mortē
Magorum 252
Darius questionē suis cubiculariis ac
domesticis proposuit 252
Darii munificentia in Iudæos 253
Darii epistola ad præfectos 256
Darda filius Samad vnus ex periclitā-
tis habitus est 181
Datan & Abirom a Mosē iusta ra-
tione persecutionem patiuntur 732
Datan 75
Dauidis γενεαλογια. i. de generatiōe
& origine dauidis sermo 117
Dauid filius iessæ pastor ouium in regē
inunctus eligitur 134
Dauidis μονομαχια. i. duellū quod a
solis geri solet 133
Dauidis & Ionathæ iurandum 137
Dauid Abigail duxit vxorem 143
Dauid sex filios ex totidem vxoribus
habuit 159
Dauid amore bethsabee capitur 158
Dauid Absalom reuocat 162
Dauidis luctus super Absalom 167
Dauid secum semper habuit viros for-
tissimos 171
Dauid quantum & cum quanta laude
vixit 178
Dauidis sepulchro opulentissimi the-
sauri fuerunt reconditi 178
Dauidis sepulchrum vndique consola-
tum patet 311
Dauid patientissimus 732
Dauid omnium Iudæorū primus hiero-
solymorum regnum habuit & gus-
bernavit 674
Dauidicum castellum 634
Dauid templum ædificauit in monte
Moraim vbi Abraham filiū suū
Isaac immolare dei iussu parabat ni-
si qui iusserat deus omnipotens (no-
lens mortē peccatoris: sed tantū vo-
lens quid abraham erga se haberet
animi cognoscere) obstinisset 17
Dauid rex periculū mortis quod sape
munero a Saul sibi imminabat, effu-
git. post autem cum dei gratia ita
se vterque haberet, vt facile de Sa-
ul Dauid quod vellet statueret &
efficeret, ne verbo quidem tam

INDEX

pernitiosum aduersarium læsit 135	illius hominis malitia desumptum	Edom apud hebræos idem est quod
Davidis sepultura 310	Diluuii tempus 6	apud nos rubrum, fuit aut Edom
David fidei publicæ atq; adeo totius	Diluuii quādiu durarit super terrā 7	cognomentum Esau 26
religionis custos constituitur 151	Diluuii qui & quot scriptores mētios-	Eglon rex Moabitarum ab Aoth iu-
David audiens interitum Abner gra-	nem fecerint 7	uene fortissimo interemptus est,
uissime ingemuit duplicēsq; ad sy-	Diocles historiographus 246	quod Israelitas dura seruitute affli-
dæra palmas tendens, deo gratias	Dina filia Iacob 25	geret 108 fuit quoque Eglon ci-
egit 151	Dinæ stuprū à fratribus vindicatū 26	uitas quæ alias Odolla dicta in tri-
David Epytaphia elegiaca et miserā	Diophantus $\tau\epsilon\upsilon\sigma\gamma\rho\alpha\phi\omicron\varsigma$ 388	bu Iudæ sed de hac non loquitur
da iubet apponi sepulchro Abner	Diglath 4	Iosephus
Amici sui 151	Dineas qui postea Aretas dictusest	Elam persarū principes Elimitas pri-
Debora prophetissa quæ chananæos	Oboda in regni gubernatione suc-	mus instituit 11
liberauit a captiuitate 108	cedit 387	Elana ciuitas & eius situs 191
Dei nostri IESVCHRISTI fra-	Diffidium magnum ob pontificatum	Eleazari pontificis & sacerdotū prin-
ter-Iacobus dilapidatur 480	exortum 480	cipis epistola ad regē Ptolemæum
Dei opificium in homine forman-	Distros quid sit apud Macedōas 267	pro Iudæis 274
do 732	Domicius populi rector 627	Eleazarus latronum princeps 475
Dei miraculum in bello quod gere-	Domitianus 681	Eleazarus quidam insigni fortitudine
bat Ptolemæus Phiscō in Iudæos,	Dora ciuitas in phænice iuxta montē	excellens 585
cum enim soluisset atque irrita-	Carmelum 496.719	Eleazarus suadet zelotis ab Idumæis
set bestias syluestres inebriatas in	Doriensium deus Apollo 719	petere auxilium 608
illos, dei gratia, in seipsum & in	Doris Antipatri mater 528	Eleazarus sicariorum princeps 685
suos amicos bestiarum suum furorē	Deris ex Herodis vxoribus vna 501	Eleazari oratio ad deum 735
conuerterunt 715	339	Eleazarus quidam daemones in corp-
Dei summa prouidentia erga Petro-	Dorotheus 176	poribus hominum inclusos abige-
nium 442	Dosithei summa perfidia erga Hyrcā	bat 181
Delphicum templum. i. apollinis, ex-	num 359	Eleazarus pontifex 1
arist 720	Dotham vrbs 213 dicta quoq; & do-	Eleazarus filius ananiz potificis 480
Demetrius occiditur 299	tham, est autem dothaim locus vbi	Eleazari filius Dodi 171
Demetrii & philippi fratrum duellū 319	Ioseph fratres suos pecora pascen-	Elæon mons 631
Demetrii gesta contra iudam 293	tes inuenit, ostenditur locus ille ho-	Elhel vnus ex vndecim filiis Davidis
Demetrii regis epistola ad fratrem suū	die in duodecimo a Sebaſte milia-	153
Lesthenium 303	rio contra Aquilonis plagam	Eli sacerdotis tota historia 119
Demetrius phaleræus 715	Demetrius regis Bibliotheca præfe-	Eli sacerdos 119.139
Demetrius a parthis capitur 309	ctus 272	Eli quos filios & quibus moribus ac
Deorum proprie est imperare, consu-	Demetrius Gadanensis 495	vita prædictos habuerit 117.139
lere, gubernare, prouidere, nō ho-	Demetrii epistola ad regē pro tran-	Elidenſes 516
minum 436 quod vel Scythi ips-	scribendis libris iudaicis 273	Elisal vnus ex vndecim filiis Davidis
ſis, aut Garamantibus persuasum	Demetrii epistola ad Ptolemæum de	dis 153
esse cicerō libro (vt opinor) ter-	eadem re. 299	Elimelech 171
tio de legibus asserit ideoq; nemo	Demetrius capitur 307	Eliseus 367
est qui nō censeat honorandos esse	Duellū plusquam ciuile utpote quod	Elonis filium habuit Ada 20
deos vt Arist. testatur in lib. 1. se-	inter fratres gestum sit 319	Elon focer Esau 20
pau Avaritia op cū dicit hoc nō	Draconis leges 695	Elon filius zabulon 39
esse problema an diu sint venerā-	Drusilla felici nupta fuit 476	Ellum vnus ex vndecim Davidis fi-
di quandoquidem in vtrunque par-	Drusilla postea cōtempo Aziato fe-	lius 153
tem verti nequit, cum nemo sit tā	licis nuptias secuta est 478	Elon de tribu zabulon post Absa-
demens qui id neget 436	Drusilla Aziato nupta 476	nem 113
Descriptio turris Babylonice 9	Drusus turris sic appellata à druso	Enaretes delator 388
Deus verba fecit ad Abraham 14	Casaris priuigno 368	Ennaphin vnus ex vndecim filiis Da-
Deus obedientia potiusquam super-	Drusus Tyberii frater 432	uidis 153
stitiosa sacrificiorum religione de-	Drusi antonia coniunx 433	Endor ciuitas 144
lectatur 131		Epaphroditus bonarum literarum as-
Diagoras 729		matissimus huius historiz scribēdæ
Diaphantes regis notarius supra om-		Iosepho author & impulsor fuit 1
nes astutus ad aliorum effigendā		Ephesiorum decretum sub Indice
literā atque ad id propē natus ho-		Menophito prima die mensis Arte-
mo audacissimus vt cuiuslibet ma-		missi 337
nus literas percallide imitaretur		Epiphanes 249 dictus autem est epis-
& ob id postremo occisus est 523		phanes quasi præclarus ab $\epsilon\pi\iota\phi\alpha\upsilon\eta\varsigma$
Dionisio Tripolitano deterior 324		quod est illustro ostendo, inde $\epsilon\pi\iota\phi\alpha\upsilon\eta\varsigma$ illustris
hoc casus in prouerbiū ex summa		

E

E Bal locus vbi Iesus (vt. Moses prædixerat) exercitū distribuit 100

Eban vnus ex vndecim Davidis filiis 153
Ebron ciuitas antiquissima quam habitauit lot 13

I N D E X

Ephorus historicus	8	bantur	ibidem	nomina tam Græca quam Hebraica inuenies partim in hoc nostro Indice, secundum ordinem alphabeti partim fol.	4
Ephot vestimentigenus	62	Eunuchi tres qui odium filiorum in patrem Herodem conflatum confessi sunt	383	Flumen inter Raphanas & arcas est, quod cum sit omnium maximum & sæpe exundet: nihilominus sex s	10
Epiphania	11	Euphrates foras Hebra. sonat Dispersionem	4	to quoque die deficit, locumque tam sic: cum ac si nunquam fuisset illic aqua, relinquit: & post supradictos dies incipit more solito fluere, vocaturque à Iudæis Sabbaticus, nomine desumptum à sacro Iudæorum septimo die sabbato dicto	679
Epilogus seu brevis complexio omnium quæ à Iosepho totis 20 libris dicta sunt	483	Euratus comes	523	Florus bellum excitat, & ad bellum omnes inflammat	553
Ephraim 161. Erat autem locus iuxta desertum ad quem venit dominus deus noster IESVS CHRISTVS cum discipulis suis	5	Eurycles delator filiorum Herodis	387.522	Flori dolus	554
Ephrai Heb. restitutionem significat	32	Euphrates flumen iuxta quod Nachaon Aegyptiorum rex castra posuit Medos & Babylonios debellaturus	235	Flori execranda perfidia	552
Ephramitæ	104	Euphrates vnus ex quatuor fluminibus Paradisi. 4. & Genesios. c. 2		Flori malicia insignis	482
Ephrata locus sic ductus	25	Eulychus Agrippam accusat	434	Frater fratrem in templo ob sacerdotii controuersiam interficit	268
Ephre regio vbi sepultus est Gedon principatu (quem administrabat) deposito	111	Eurichus quidam furti reus atque delationis factus est	432	Fratrum intestinum bellum	312
Ephron agrum suum vendidit Abraham	19	Euxinus pontus in quo Ionas à cetore est euomit	223	G	
est autem & ciuitas Ephre ab hoc nomine Ephraim sic appellata, i tribu iudæ contra septentrionem in vicinissimo ab Alia miliario		Exortatio pathetica qua boni imperatores solent suos milites reigritate confortatos & magno timore percussos erigere ac excitare, quali quondam dicitur usus ingeniosissimus, omnium tamen (quos terra tulit) deformosissimus Thireus	688	Gaba tribus Benjamin	105
Esau liber	743	Ezechias sacrificia à longo tempore intermissa reuocat	228	Gabanitæ aliorum casu territi fœdus ferunt cum Hebræis	98
Esau maximum habebat affectum erga filium suum Isaac	20.5	Ezechiel	234.743	Gaber	181
Esau	21	Ezro vnus ex quatuor filiis Ruben	38	Gabinii gesta contra Alexandrum	327
Esau liquidò dictus est Edom	26	F		Gadara ciuitas	496
Esau patris benedictio præcipitur	20	Fabius Centurio Hierosolymorum muros conscendit Pompeiorum obsidente	494	Gad filius Iacob	23
Esau cum Iacob habitacula partitus, principatum vendidit	26.26	Fabrica totius templi quantum artificio constet, & quam sumptuose fuerit ipsum templum constructum	183	Gad propheta David	173
Esau venatio	21	Fadus Theodam occidit	474	Gadarensium fuga	617
Esau Belsermah (Ismaelis patris filium duxit uxorem	ibidem	Fadus vir præclarus, & integra eius historia	469	Gadarensium tredecim milia occiduntur	ibidem
Esseni & pharisæi	570	Fames maxima Claudio rege	67	Gadiani se dedunt Vespasiano	616
Essenorum ἑσσηνοὶ i. hereses & instituta	541.421	Fauftus Cornelius Syllæ filius primus murum ausus transgredere, & post eum Centuriones duo	494	Galaad mons vbi, & vnde sic dictus sit	25
Essim hæbraicè, το λογικος græcè, latine rationale dicitur	620	Fanum	636	Galaaditis regio	ibidem
Eschon puteus	20	Felix Pallantis frater Præses Iudææ constituitur	476	Gallium ciuitas	143
Esdra scriba acceptus à Xerxe literis venit Hierosolymam	258	Felici nubit Drusilla	476	Galilæi deficiunt ab Herode	348
Esdra sacerdos	758	Felix superatur	506	Galilæi ab Herode quomodo fuerint subingati	345
Esdra consulto Achanomio abdicat alienigenas sacerdotum: & leuitarum uxores	257	Fili Sem quot & qui fuerint, quorum aliquos recensimus, alios vero lectori reliquimus videndos fol.	11	Galilæa terra admodum fertilis & opulenta	576
Esdra illos criminatur qui præter legis consuetudines alienigenas duxissent uxores	259	Filios fratris defuncti quis sit accepturus	90	Galilææ terræ plenissima descriptio	ibidem
Esdra moritur	256	Filios pro parentibus non esse puniendos	92	Gallus agnomine Cestius	552
Eserimoth locus sic dictus	60	Funeralium virtus	725	Galba imperator	620
Estius Phœniciâ, disposuit	8	Fortius secutus est Faustum	494	Galbæ mors	622
Eua omnium viuientium mater interpretatur	3	Furtum	91	Galgala loci nomen est apud Hebræos significans libertatem. 97.169	
Eua, & per eam omnis femina quæ porta fuerit mulierata 4 & Genesios. capi. 3.		Flumina quatuor paradisi ab vno totam terram irrigare destinata, quorum		dicuntur autem hic locus ab aliquibus Golgol, est autem ad orientalem plagam cis Iordanem, vbi IESVS secundò populum circūcidit, & pascha celebravit, & vbi deficiente manna triticeis panibus coepit vti Israel	
Eua quomodo fuerit inducta et Paradiso expulsa ibidem & Genesios. c. 3.				Est autem secundo ab Hiericute milia rio, vbi multæ antiquitatis reliquie etiam nunc cōspiciuntur, fuit & alia galgala iuxta Bethel sed non hæc cuius meminit Iosephus loco præscripto	
Eui Rex Medianarum cum aliis quatuor eiusdem patriæ regibus, & cum suis exercitibus, perit	84				
Euila & Euilæi	11				
Euilæi ab Euila dicti sunt nihilominus tamen Getulii quoque appella-					

Gaza captus fuit, & Gazæorum mille
superati 317
Gaza vrbs 120
Gedeon quomodo populum ab Ama
lechitis liberarit 109
Gedeon 109
Gedeoni per somnium deus apparuit
ibidem
Gedeoni cōsulit deus quō facilius vin
cat hostes etiam cum paruo admo
dū exercitu, illo tamē ex potu aquæ
delecto, qui modus examinandi ho
minum animos tunc primo inuen
tus fuit 110
Gedō lasi filius de tribu Manassæ præ
numio honore quē ab hostibus ha
bebat, nō ausus suas segetes in arēā
portare, domi torcularibus confrā
cta frumentorū siliqua, grana excu
tebat, hoc aut potius ut pauperibus
subueniret quam ut sibi, quo facto
dei gratiam promeruit ibidem
Gellius Antonii amicissimus 352
Gemalæ vrbs situs 598
Genesār terrarum omnium Iudaicarū
fertilissima 597
Germanicus veneno perit 424
Germanici & Claudii mater Anto
nia 432
Germanus augurii & ominum inter
pres 434
Germanici laus 435
Germani ad Cæsarem vlciscendū ar
mantur 455
Germanorum in theatrum irruentiū
impetus 456
Germani pacata iam sanguinis circa
cor ebullitione, quiescunt, & à coe
pto impetu desistunt 457
Gentium omnium & linguarum discre
tio ac diuisio 9
Gerasenorū mille iuuenes occisi 620
Gerasenus nouæ coniurationis prin
ceps 620
Gersius quid sit 4
Geth ciuitas 144
Gatham vnus ex quinq; Eliphæ filius
27
Getho vrbs 120
Getholiz reginæ dignissimus interi
tus 220
Getulī populi, alio nomine dicti Euis
lei 11
Gigantū, Goliath qui subuerterint 14
Gigantum proles vbi fuerit 171
Gyon paradisi finis 4
Gimon propheta mittitur ad Baalam
201
Gison Hebraice, latine maceries di
citur 185
Giscala à Tito capitur vbi admirabi
lis ciuitatis mulierū, vagitus infan
tium, senū querelæ, plebis strepitus

cum timore, atq; horrendæ omnium
perturbationes fuerunt 603
Gobolitis, Idumæa dicta est 27
Godoli principi Iudæorum ab alio
principe nomine Nabuzardan il
lata mors 241
Godoliz interitus, in cuius causa Is
maelis malicia fuit 242
Goliath 133
Gotharzes quāprimum successit fratri
suo Bardani in regni gubernatione
à Parthis deicitur, cuiusque principa
tus alteri eiusdē fratri, nomine Vo
logesi datur 472
Gotholiz reginæ nex 221
Gnidijs Agatharchides historicus 271
Guta oppidum munitissimū capitur à
Machera 348
Glaphyra Alexandri vxor 519
Glaphyræ mors 420
Glaphyræ somnium & eius interpre
tatio 541
Grachus princeps quorundam militū
413
Grandinis oppressio 47
Gratus miles 460, 537
Græci dictionum dulcorem tantum
perquirentes, auriumque delecta
tionem captantes, utpote qui Asia
ticas nimiumque teretes aures ad
sermonem haberent, omnia quan
tumvis aspera ac barbara vocabu
la Attico sermoni apta reddebāt
10 in quam Iosephi sententiam
doctissimus Astumica author Hisp.
descendit in annotationibus con
tra Erasmi R. cariores conscriptis
Græci aliena pro suis vsurpantes ven
ditabant 9
Græcorum omnia noua 694
Græcorum erroris causa 695
Græci nō fuerunt nimis antiqui, nec li
terarū cognitionem oportune con
sequi potuerūt quāuis se à Cadmo
& Phœnicibus didicisse gloriētur &
ita factū est vt apud eos Hebræorū
facta non sint celebrata 696, 694
Græci Historici vsq; ad eō fuerunt le
ues vt tunc se mira gloria dignos
atq; longe verissimos putarent cū
quædam aliter, quā alii dixissent,
conscriberent 695
Græcorum simplicitas in scribendo
anteacta vt cum nec interfue
runt, credant tamen cuius referen
ti, omniaq; tradant tanquam veris
sima quæ sibi velut per somnium ac
cepta ex quouis sciscitantes pers
uasuerunt 696
Græcorum scriptorum catalogus 70
Grypus (quo nomine Antonius quo
q; aliquando appellatus est, insidius
atq; prodicione Herodiani pro

sternitur

317

H

Heber pater lectam Iudæorum
proauus 11
Heber filius Sala a quo Iudei denomi
nationem accipientes Hebræi di
cti sunt. 11. aut potius (quod alii ma
lunt) ab Hebræus. i. transitor, tran
sierunt enim pedibus siccis mare
rubrum & Iordanem
Hebræorum bellū cōtra Chananzos
infelicitè tamen gestum 72
Hebræi Ischa mulierem appellant 3
Hebræorum sermo incipit 11
Hebræis peperit regis edictum cum
seuere se aduersus Israelitas ha
beret 40
Hebræorum dux & patronus Moses
cum videret omnes Hebræos ab
Ægyptus circumclusos & loci aspe
ritate detentos (non enim pote
rant transire mare rubrum nec ho
stium alio modo effugere manus)
corpi deo supplicare pro toto po
pulo vt ostenderet eis viam qua
progrederebantur 49
Hebræis mare rubrum dei (gratia so
la virgæ percussione viam tribuit,
terra que repente qua cuncti tran
sirentur, patuit ibidem.
Hebrum ciuitas quam cum alijs taber
naculis Esau & Iacob fratres, Isaac
filii, dimiserunt 26
Hebron vrbs ædificata à Roboā 197
Hecatzus Historicus 12
Helechana vir leuita Ramatha ciui
tatem inhabitans Duas habuit vx
ores, quæ autem illæ fuerint, aut quæ
earum nomina atq; progenies vis
de folio 118
Helena Adiabænorum regina, Mo
nobazi autem & soror & coniunx
cum suo filio ad Iudaismum con
uersa 470
Helenæ monumentum 633
Helias Probat suum deū experimen
to, vt in eius cultum prophanos
(qui omnes in montē Achab con
uocati erant) inducat 203
Heliz habitus 211
Helizus propheta factus est 205
Heliam corui pauerunt 202
Heliz Iussu cuncti pseudopropheta
perimuntur 204
Helia, deum omnipotentem orante,
imber (quem ipse Achab prædixe
rat) vberrime decidit ibidem
Heliz propheta deus apparuit 211
Helias flammam ardentem de coelo
suis precibus impetravit, vt illos vi
uos exureret qui se vi apprehens
sum ad regē ducere volebāt ibid.
Helias iterum milites impuros id se

I N D E X

missos vt eum de monte (in quo erant deicerent ad regemq; vel nolentem adducerent simili priorum flamma de coelo veniente exurit	ibidem.	Pontificis filia	ibidem	Herodis & filiorum suorum reconciliatio	379
Helias de suis inimicis vlciscitur	211	Herodis pompa funebris	334	Herodes Agonotheta dictus est.	381.
Heliam tertio rex Achab ad se venire iussit missq; (vt eum vel nolentē adduceret) tribunum pleb. cum suo satellitio, qui, cum ad Heliam venisset non vi, sed precibus id facile impetravit sicq; cū Helia ad regem incolumis rediit	212	Herodis dissimulatio	354	erat autem Agonotheta qualis τῶ ἀγωνος ἀγέτης. i. certaminis dispositor, seu praefectus: & qui primum in quolibet ludo certantibus proponebat sic quoq; dicebatur	
Helias regi Achab mortē mox adfuituram ob singulārē eius nequitiam praedicat	ibidem	Herodes tam vehementi amore prosequēbatur vxorem, vt penē ab omnibus insanus existimaretur	354	Herodes fratri suo succenset	382
Heliae finē ac eius vitae à corpore separationem nemo potuit comprehendere, fuit enim inuisibiliter ad coelum delatus	212	Herodis summa virtus	355	Herodi sui filii venena parabant	397
Helisai propheta	212	Herodes Cleopatram interficere duxit	ibidem	Herodis & Pherorae filii reconciliatio	385
Helisaeus hostes ad regem Ioram deducit	214	Herodis Cleopatram in Aegyptum duxit	ibidem	Herodis amici se ipsi inuicem accusabant salutis suae iam propē disidentes	384
Helisai sepulchrum tam diuinam habuit virtutem, vt mortuos superimpositos, viuos redderet	223	Herodis fuga in Idumaeam	341	Herodis obsides Antigonus et Hierosolyma	345
Helum vrbs ab Roboam aedificata	197	Herodes Sebastiam aedificauit	365	Herodis sepultura	407
Helmoad	11	Herodes theatra & quinquennialia Hierosolymis instituit	305	Herodi Caesar diadema in signum magni honoris imposuit. 513. erat autem diadema regum quoddam ornamentum quo caput obuinciri solebat παραδιδέσθαι. i. ab eo quod est ligare & obuincire dictū, fuit quoq; reginarum vt Plutarchus testatur, sed de hoc vide Baysum i libello de re vestiaria	fo. 7
Hemisanza apud Babylonios quid sit	61	Herodes Catagogum. i. militū delatum facit contra Arabas	357	Herodes nō modo in Tyronem omnesq; militum Principes, sed in suos quoq; filios fuit crudelis	525
Hercules ē lybia auxiliatū venit filiis Abrahæ, quo facto filiam Iaphran, Hecæam nomine duxit vxorē	19	Herodis eiusque filiorum dissidium	384. 376	Herodis splendidissima munera quibus donat Archelaum discedentem	522
Heremus Capito	432	Herodes impius in duos legitimos filios	376	Herodes indigentibus frumenta erogauit	515
Herennias Agrippae creditor	431	Herodis summa prudentia	31	Herodis filii vincti	524
Hereses tres in populo Iudaico	306	Herodē in bello Machera iuuat	335	Herodes filios suos suffocari iussit	525
Herodes reconciliatur	390	Herodis vxor Doris	501	Herodis bene ac pie facta partim in nostro hoc indice secundum ordinem Alp. recensuimus, partim reliquimus videnda	fo. 514
Herodes iterū accusat filios & simul eos condemnat	390. 391	Herodes ad Antoniū properat	335	Herodes tropheum instituit. 365. est autem tropheum quod ex inimicorum potestate in nostrā bellico iure reddit ab eo quod græce est trepho dictum.	
Herodes Tyronē atq; alios primates in custodiam dari iubet	391	Herodes tam graue & tam immaturum telum effugit, vt pro miraculo habitū sit, & sic existimatus fuerit Theophilus. i. dei amator	336	Herodes in regem eligitur	344. 332.
Herodes Aristobulū & Alexandrū filios laqueo vitā finire voluit	392	Herodes tandem laeditur	336	Herodes accepto regno omnes occidit in concilio tunc inuentos cum Hyrcano, præter Samam quē (ob nimiam eius iniusticiam) vnicē dilegebat	332.
Herodes apud amicos accusat Pheroram & eius vxorem	396	Herodes cum fratre suo à M. Antonio Iudææ Tetrarcha constituitur id est tenens quartā principatus partem	340	Herodotus Hist.	198. 703.
Herodis morbi immedicabiles	405	Herodes tota Galilæa potitus est	346	Herodion arx munitissima de nomine Herodis victoria, sic dicta	503.
Herodis testamentum	407	Herodis industria cōtra latrones ibi.	ibidem.	Herodium	515.
Herodis mors quādo, & quādiu idē regnarit	407	Herodis nuptiae	ibidem.	Hermippus	705.
Herodes Tyberiadem cōdidit	423	Herodes templum defendit à militibus	350	Hesdras sacerdos tēpore Xerxis apud Babylonios in magna fuit existimatione quod vnus totam Mosi legem tenere crederetur quoniam nunc gratiam regis Xerxi promeritus in eam se ipse infingit	257.
Herodi pontificem creandi potestas data fuit	470	Herodis magnificentia erga Aristobulum	352		
Herodes Syriæ praeficitur	500	Herodes Hyrcanum Dosithae perfidia falsum atq; sua ipsius spe frustratum interimit	360		
Herodes Romā nauigat	504	Herodes Caesaris gratiā atq; fauorē promeritus ab eo honoratur	361		
Herodes cum Romānis Hierichū vadit	506	Herodes etiam in amicos sauit	364		
Herodis victoria	509. 506	Herodes persecutionem à decem ciuibuscumque contra se conspirarāt passus est	366		
Herodis bona fortuna	509	Herodes populi gratiam (vt qui popularis esset) meruit	367		
Herodis vxores, liberi & conubia	526	Herodes sacerdotis cuiusdam filiam ducit vxorem	368		
Herodes Herodis filius ex Mariamme		Herodis concio	511		
		Herodes filios suos Romā mittit	368		
		Herodes hoc iuris omnibus in suis esse voluit vt tanquam serui, deprehēsi venderentur	373		
		Herodes iterū occurrit Agrippae venienti in Asiam	374.		
		Herodes redit Hierosolymam	376		

- Hester plenam egit poenitentia 264
 Hester ad regem supplicatura ingre-
 ditur 264
 Hester accusat Aman 265
 Hilus 240
 Hieus occidit sacerdotes 219
 Hieus in regem inunctus 217
 Hircus pro deo colitur 708
 Hieremias ex extremo periculo re-
 demptus spernitur 236
 Hieremias quod magis in Iudaea pro-
 phetabat eo minus audiebatur
 quemadmodum & Ezechiel in Chal-
 dea 237
 Hieremias victus semel atque iterum
 deprehensus adducitur 238
 Hieremias *ἐλεγειναι*. Carmen me-
 stum ac flebile 253
 Hieremias propheta 238
 Hiericho urbis obsidio 97
 Hiericuntis situs 618
 Hiericuntini fontis immutatio ibidem.
 Hieroboam quomodo peccauit cum
 recessit à deo sacrificans vitulas
 aureas 195
 Hieroboam abducentis populum in
 Idolatriam, verba 195
 Hieronymus Aegyptius Hist. phoeni-
 tiam totam disposuit 8
 Hierosolyma 712
 Hierosolyma prius dicta *ιερωσαλμ* fu-
 it quid autem id sit vide in liter I. ibi.
 Hierosolymis tanta fuit quondam Ar-
 gentiopia quanta & lapide 192
 Hierosolyma à Babyloniarum Rege, de-
 cem & octo menses magno hos-
 tium studio & virtute oblecta fuit
 238
 Hierosolymitanos summa indigentia
 & victus poenuria, nec non & pe-
 stis contagio miseranda oppressit
 238
 Hierosolymorum reges quot & qua-
 diu singuli regnarint 240
 Hierosolymam repentinum Iudaeor-
 um numerus 254
 Hierosolymam duce tantum tribus
 redeunt 258
 Hierosolymorum excidium & templi
 diructio 285
 Hierosolymorum pugna 502
 hierosolymitani iterum oppugnati 555
 Hierosolymorum templum à sedicio-
 nis occupatur ibidem.
 Hierosolymorum, ciuitatis plenissima
 descriptio 634
 Hierosolyma sita erat super duos col-
 les sibi inuicem oppositos, quorum
 naturam, nomina, descriptionemque
 perfectam vide. fo. eodē.
 Hierosolymitanos iterum tam gra-
 uis oppressit calamitas ac fames
 execranda ut primo frumenti sin-
 guli modii vix no talento empti
 haberetur, post, magis ac magis in-
 ualescente fame herbas ac radices
 corrodere coacti sint, quinimo
 (quod absurdius est) stercoreum re-
 ceptacula & cloacas tanquam au-
 ri fodinas perscrutantes exhaus-
 runt 654
 Hierosolyma floruit à rege Dauide
 qui primus Iudaeus in ea regnavit
 usque ad extremum excidium, annos
 mille centum septuaginta nouē 694
 Hierosolyma urbs à Babylonis po-
 stremitate diruitur 674
 Hierosolyma quadiu floruit à primo
 conditore usque ad extremum exci-
 dium 674
 Hierosolyma semel capta die sabba-
 ti cum Iudaei nec alios propellere
 nec se defendere ob religionis
 sanctimoniam audebant 271
 Hierosolyma sacra & inuiolabilis ci-
 uitas 299
 Hierusalem quam prouinciales Hie-
 rosolymam vocare solent omnium
 ciuitatum munitissima 706
 Hierosolymis omnium principum &
 Leuitarum sit congregatio 176
 Hierosolymis quadiu regnauit Da-
 uid post dominum quod habuit in
 Hebron tribus Iudae 178
 Hieroboam filium habuit nomine
 Nadab 201
 Hierosolymorum rex Iosaphat 207
 Hierusalem destruitur à Chaldeis
 238
 Hierusalem iterum atque iterum ex-
 pugnatur 153
 Hippias urbs à Roboam aedificata
 197
 Hippeni eiusdem ciues atque incolae
 564
 Hispani ab antiquissimis uiris non mo-
 do Hebraeis, sed ceteris etiam qui
 Hebraeis confines erant, Iobeli di-
 cti sunt quoniam ab Iobelo origi-
 nem duxisse creduntur 10 post au-
 tem pro nationum varietate, varia
 sortiti sunt appellationem, ab aliis
 enim ibires, ab aliis, Iberi, ab aliis
 Hesperii, & eorum patria hesperia
 ab Hespero stella occidentali, sic
 dicta: à ceteris omnibus Hispani
 dicuntur
 Hispani & Galli Graecis & Hebraeis
 antiquissimis. ut optimi quique hi-
 storiographi Hispaniam urbem tan-
 tum unam esse existimarent, qui tan-
 tam partem orientalis terrae noscun-
 tur inhabitare, de moribus autem eius
 (quantumcumque fingeret) Hispaniae
 nil plane consequi aut comminisci
 potuerunt 698
 Hispani & Romani iudei populi quon-
 dam fuerunt qui nunc Hispani di-
 cuntur Romani tunc temporis di-
 cebantur 714
 Historiarum quae in Bibliis continentur
 finis 310
 Historiographi quid capient 1
 Hyrcanus pontifex declaratur 495
 Hyrcanus à Iosepho genitus 282
 Hyrcani adulescentis summa pruden-
 tia & astutia 282
 Hyrcanus ducenta humana corpora,
 quorum centum virginum erant, cen-
 tum autem puerorum dans pro singulis
 talentum unum, coemit 283
 Hyrcanus centum peuros (quos coeme-
 rat) regi dedit & totidem puellas re-
 ginae 283
 Hyrcano deus locutus est 313
 Hyrcano contumelia irrogata ibid.
 Hyrcani mors & laus 314
 Hyrcanus obsidet Samariam 312
 Hyrcanus pauper & tenax 324
 Hyrcanus Herodem ad concilium vo-
 cat 332
 Hyrcano à Parthis detento aures sunt
 praecisae 343
 Hyrcani triumphus & foedus quod cum
 Romanis iniuit 311
 Hycsos gentis cuiusdam nomen est,
 Arabas quidam esse putant, alii Ae-
 lios: sed qui sint ignotum est te-
 nuerunt tamen (quocumque hi fue-
 runt) Aegyptium annos. 511. dictis
 que sic sunt, vel à voce Hebraica
 Hyc. i. rex & Sos. i. pastor, aut pas-
 tores, vel (quod magis puto) à vo-
 ce Aegyptiaca Hyc quae captiuus aut
 captiuos significat quemadmodum
 & Hac dum sono denso profertur
 699
 Historia vera est illa qua omnes scri-
 ptores eadem prorsus referunt, qua
 re nulla est vera Historia apud Gra-
 ecos quandoquidem mendaces & le-
 ues & nullius fidei, & neoterici cum
 sint vetera tamen etiam non facta
 tanquam facta referunt, alii autem
 meliori (si diis placet) natura praes-
 diti, illa secus dicunt. & sic fit ut nun-
 quam veram conscripserint Histo-
 riam 695
 Homicidium & eius supplicium 88
 Homeri poemate in Graecia nulla in-
 uenitur conscriptio vetustior 694
 Homerus post bella Troiana fuit, vn-
 de patet Graecos non satis mature
 literas cognouisse, saltemque esse il-
 lam qua se extollunt, à Cadmo
 & phoenicibus literarum traditio-
 nem 694

I N D E X

Homerus (vt fertur) nō conscripsit ordine quo nunc habentur sua opera sed dissoluta tanquam sybillina responsa foliis oliuæ ascripta, reliquit, postea verò fuerunt qui ea diligenter cōcinarēt & hæc est causa quare in pluribus locis mira inueniatur dissonantia 695	Iacob cum Lia concubuit unde pluri mi liberi nati sunt, quos videbis folio. 23	idem quod dominus saluator Iesus quidā Anani filius plebeius homo ac rusticus diuino tamē veluti numine imbutus per annos septem & quinq; menses VEH HIERO SOLEMIS clamabat, necvquam vel sexcētis verberibus affectus vocē vultū ne, simulauit cætera, mortemq; eius prodigiosam vide 668
Homo unde primo fuerit formatus de qua re vide Bibl. c. 2. Geneseos	Iachimus filium habuit nomine Philippum 561	Iesus Thebuti filius 672
Homicidium & eius supplicium 88	Iadon propheta increpat Hieroboam 195	Iesus 663
Huz Nachor & Malacha filius 12	Iairus 661	Iezara fons Samaritæ 209
I	Iamblicus 497	Iezabel de turri præcipitata à canibus deuorata est 218
I Abel s̄ interpretatur autem Hebraice label, defluens	Iamnia vrbs 496	Ioab 168
Iacob 21. 738. significat autē Iacob supplantatorem	Iamnia à Romanis occupatur 618	Ioab & Abner bellum 149
Iacob sub dio in Mesopotamiam ad Laban missus iacebat 21 quam rem in Bibl. Geneseos. c. 28. latius (si cupis) videbis	Iardes saltus cuiusdā nomen est 683	Ioab occiditur in templo 179
Iacob vilius est videre scalas à terra ad cælum vsq; porrectas ibidem. & Geneseos loco supradicto	Ieraphis ciuitas 227	Ioab summa industria contra hostes 158
Iacob verba dei audiuit per angelorū visionem sibi facta 21 quam rem (si alibi videre cupis) lege Bibl. Geneseos cap. 32	Ienathas vlciscitur fratrem in nuptiis 296	Ioab ubi moratus sit 149
Iacob benedictionem præcipit fratri suo Esau 20	Hierosyla quondā dicta fuit Hierosolyma quasi sacrilega & profana: ἱεροσυλία. n. nihil aliud ē quā sacrilegiū & ἱεροσυλος sacrilegus sed postea ad euitandam nominis turpitudinem per mutationē & additionem litterarū dicta est Hierosolyma & ciues ipsi Hierosolymici vocati sunt 712	Ioas 223
Iacob oratio ad Rachel 22	Iephtha filia vnigenita & virgo 113	Ioachas & Ioas 222
Iacob nuptias Rachelis pro mercede laboris postulat 23	Iephthæ votum temerarium ibidem	Ioachazam 221
Iacob peruinū & noctem falsus Liam deformem & scdam mulierem pro formosa domum duxit ibidem	Iesla filius maior ob egregias corporis dotes ac singularem pulchritudinē existimatus est ab omnibus futurus rex quod imperio dignam esse tam singularem pulchritudinem iudicaret 131 quam opinionē antiquis omnibus fuisse vel ex illo porphiri colligi potest. prima quidem species dignior imperio est	Ioachas filius Hieu 222
IACOBVS frater IESV CHRISTI dilapidatus 480	Ielus & Caleph 71	Ioachim rex prophetā consulit 239
Iacob genealogia ibidem	IESVS CHRISTVS & eius sanctissima studia erga omnes, tam ante resurrectionē quā post eā, & de eius sectatoribus Apostolis, Martyribus & cæteris fidei coadiutoribus 425	Ioas primus reparauit templum 221
Iacob offugit cū vxoribus & filiis 24	Iesus Nauæ filius de tribu Ephraim iuuenis robustissimus & callidus, iocundus ad bellum aptissimus 54	Ioas rex 221 de quo si plura visideris lege Bibl. 2. Paralip. c. 23
Iacob exculatio ibidem	Iesus Mose mortuo ducēs exercitum diruit Hierico. 96 Erat autē Hierico seu (vt alii scribunt,) Hiericho vrbs quam Iordane transgresso subuertit Iesus rege illius interfecto: pro qua aliam ædificauit nomine Ozam de Bethel ex tribu Ephraim quam dominus deus noster admirabili misericordia vsus saluam fecit, sed & hæc quoq; ciuiū perfidia destructa est, factaq; adhuc tertia alia quæ in hunc vsq; diem dicitur permanere	Ioas occiditur, eique succedit filius Amasia 222
Iacob reuertenti in Chanaan phantasmata ac miræ visiones apparuerunt 25	Iesus cum sociis in agros aufugit 596	Ioas infantulus in regē vngitur 220
Iacobus Sofæ filius dux præstantissimus occiditur 671	Iesus prophetat 94	IOANNES BAPTISTA eius demq; vita, ac mors 429
Iacob cum illis phantasmatis & visionibus luctabatur 25	Iesus scdus amicitie iniuit cū Gabonitis 99	Ioannes Effaus 683
Iacob filii Isaac natale 19	Iesus Mofi succedit 84 est autē Iesus	Ioannes sagittæ ictu interimitur 641
Iacob felicissimus 27		Ioannes templi donaria surripit 654
Iacob filium suū Ioseph tanquā mortuum plangit 29		Ioannes capitur 674
Iacob filii & eorū genealogia 38 de quibus (si plura cupis) vide Bib. ca. 1. Exodi		Ioānes Giscalenus insidiator Iosephi 685
Iacob languit septem & decem annos in Aegypto 39		Ioannes moritur 297
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filii 474		Ioannes cum Simone & cæteris fidei coadiutoribus in cloacas cōiectus à Romanis dexteram sibi porrigi, ac dari estlagitabat 674
Iacob quādo & quomodo obierit ibidem, & itidem in Bibl. Genes. c. 49		Ioannis odium in Iosephum 573
Iacob filios suos Simonē & Leuigras pater increpauit 732		Ioannes Lazari filius 602
		Ioannes Giscalenus consiliorū Ananias proditor 607
		Ioānis vita, mors, ac progenies 489
		Iobel Hispanorū cōditor fuit unde Iobelos Hebræi & omnium antiquissimū, Hisp. vocabere, 10 de quare plura diximus superius in litera H.
		Ionas Annæ pontifex 465
		Ionæ prophetæ historia 224
		Ionathas à Bachide obsidetur 297
		Ionathas induitur purpura 301
		Ionathas capit Ioppen ibide
		Ionathas Saul filius 132

INDEX

Ionathas Nabatheos expugnat	306	indigentibus quandoq; vendebat,		Iudas Sepphoræ filius & alter Mar-	
Jonathan perimitur	308	quandoq; etiam gratis erogabat		gali Matthias Sophista qui quod	
Ionathæ victoria	302	39		perfecte leges patrias scire, ac in-	
Ionathæ epistola ad Spartiatas	206	Ioseph quādo, & quō obieret	ibidē.	telligere crederentur, magni nomi-	
Ionathæ oratio ad patrem suum Saul		Ioseph ossa	40	nis ac multæ existimationis apud	
pro David	135	Iosephi pater	552	omnes sui temporis fuerunt	532
Ionathæ iusiurandum	135	Iosephi mater	ibidē.	Iudas auxilia Romanorum implorat	
Ionathas sapiens, verberatus tandem		Iosephus lapide vulneratur	653	295. de quo vide etiam fol. 420	
exurit urusu Vespasiani impera-		Iosephus Historiam (vel potius eph-		Iudas occubuit in pugna quam gere-	
toris	693	μεισις ας) qua fide ac diligentia, &		bat contra Bacchidem	295
Ionathas Pontifex primus Massæ-		apud quos, & quibus testibus usus,		Iudas cum vellet hostes acrius quā	
dam castellum ædificauit	686	(vt manifeste fidē faceret) cōscrip-		vnquā prius debellare, & αλγος	
Ionathas vinētus ducitur	693	serit	697	indelectum militem perditissimos	
Ionathæ obitus cui frater, Simon suc-		Iosephus eorum quæ scripsit, partim		rum fecit. 413. hi enim cum nullas	
cessit	307	fuit operator, partim (vt eius ver-		habeant fortunas quarum dulcore	
Ionii, populi sic à græcis dicti quia &		bo vtar) inspector existens & om-		& suauitate detenti, vitam cupiant	
illi & omnes Helladici à Iano prin-		nino eorū quæ dicta vel gesta sunt		prorogare & tutari, spe earum pa-	
cipium habuerunt vnde & mare		nihil ignorans	ibidē.	randarum facilius sese vel pericu-	
quoq; Ionicum dictum est	10	Iosephi lepidē dicta in Appionē	719	lis sexcentis exponunt, qua homi-	
Ioppe vrbs capitur. 566. Est autem		Iosephus Simonis filius	569	num sentina (vsus eodem Iudæ cō-	
Ioppe vrbs maritima Palestinæ		Iosephus matthiæ filius quis	ibidē.	silio) Catilina comitatus: à Cicero	
& vetustissima, vt pote quæ ante		Iosephus quot annis natus Historiam		ne & ab aliis omnibus male audier-	
diluuiū condita fuerit: in qua saxū		Iudaicam conscripserit	483	bat de qua re extāt Ciceronis ora-	
monstratur ad quod Andromadæ		Iosephus de Hebræis verba incipit		tiones in eundem	
filia Cepæi cum exponeretur cœs-		facere	11.12.	Iudas sorte primus ædificauit vrbes,	
to, dicitur alligata		Iosephus Salomes vir	517	re vera autem Roboam Salomonis	
Ioppenfes	301	Ioseph à Chalcidis Herode rege pon-		filius	157
Ioram obiit sagitta læsus ab Hico		tificatu priuatur Ananōq; Ananisi		Iudas Militiæ princeps. 227. de quo	
217		lio pōtificatus possessio datur	474.	(si plura scire cupis) vide Biblia in	
Ioram bellum acerrimum gessit con-		479.		lib. iudicum. c. 1.	
tra Moabitæ	212	Iosephi eruditio summa nec non et		Iudaici belli exordium	552
Ioram succedit Iosaphat	213	incredibilis diligentia in conscri-		Iudæorum principalia festa, ac sacrifi-	
Iordanis fons. 617. 618. est autem Ior-		benda hac Historia	483	ciorum genera. 7. de quibus vide	
dan amœnus Iudæ fluius oritur		Iosephus magnam est passus persecu-		etiam Fibiolorū Deuteron. c. 16.	
autem teste Plinio è fonte Panea		tionem à Iudæis	572	Iudæorum tres hereses	304
de abluensq; bonam partem Gas-		Iosephus huius Historiæ scriptor	569	Iudæorū reliquæ ex captiuitate Na-	
silix in mare mortuū descendit.		Iosephus alio atq; alio impetu oppri-		buzardam	241
Iosander iurisperiti cuiusdā filius	573	mitur	572	Iudæi suum templum atque adeo tot-	
Iosaphat	208	Iosephus Tyberiadem & Seppherim		tam religionem pollutam ex im-	
Iosaphat post annos suæ vitæ sexa-		sibi recuperat, pacato omni impe-		molatione ab alienigenis præter	
ginta, imperii autē quinq; vita de		tu populari & insidiatorum male-		consuetudinem facta existimantes,	
fungitur ei; succedit Ioram	313	uolentia	573	bellum graue ineunt	552
Iosippus in Iudæa perit	236	Iosephi Callidū & astutissimū consi-		Iudæorum dolus in milites Roma-	
Iosix regis laus	234	lium	586	nos	632
Iosix mors	235	Iosephus in hostium potestatem se		Iudæi Alexandriam liberauerunt	715
Iosue mittit exploratores	95	tradit	590	Iudæi apud Cyrenem tanquam pecu-	
Ioseph somnia & eorundem expo-		Iosephi præsagium vnum atq; alte-		des iugulantur	693
sitio	27	rum	592	Iudæos quā magna & quā incre-	
Ioseph carceri mācipatur atq; i cister-		Iosephus Hist. ex genere Machæ-		dibilis fames oppresserit	663
nam mittitur. 30. De qua re vide		bæorum fuit	382	Iudæorum laudes amplissimæ	715
Biblio. Genesios. capi. 37.		Iosephi scripta quot annorum Histo-		Iudæorum tria millia perierunt	693
Ioseph à præfecto carceris humanissi-		riam contineant	2.483	Iudæorum fuga.	632
me tractatur	30	Iosephus iuuenis quidā sic dictus	280	Iudæorum excursus in Romam.	640
Ioseph A Egypto praeficitur	32	Iosephi legatio ad Ptolemaum	281	Iudæi ignem amplissimum in ieiun-	
Ioseph vxor & filii	ibidē.	Iosephus Hyrcanum genuit	282	in machinas & tentoria Romanorū	
Iosephus confirmat se vidisse statuā		Iozarus pōtificatu depositus fuit	422	rum	641
salis in quam cōuersa est vxor Lot		Iubal primus Musicen coluit	5.	Iudæi victoriam de Arabibus repore-	
cum deo displiceret habendo cu-		Iubilai lex	69	runt	356
ra vrbis quā ipse deus odisset ideo		Iudas Hierosolymam occupat	289	Iudæi vsque adeo fuerunt religiosi &	
q; eam inflammasset	19	Iudas Essæus propheta nunquam		sux fidei amatores vt supersticiosos	
Ioseph venditus	29	in eis quæ prædicebat inmendatio		statuarum honores procul ablega-	
Ioseph fame inualescente frumenta		dephæensis	14	rent. 717. quod solummodo apud	

INDEX

Romanos honoris & gloriæ popularis cupidos viguit & inter primos honores locum habuit nullus enim inter Romanos statuum promeruit qui sibi quamprimum erigi non iuberet, præter Cicero nem qui cum & humanarum & divinarum rerum esset conscius tam fufiles honores posthabitos esse voluit cum vel invito obtuderetur, de quo vide orationes in Cætilianam	Iudæorum circiter tria milia in templo caduntur 409	Iudæa mors 296
Iudæorum comitia in Titum & eius milites 649	Iudæorum alia atque alia strages 413	Iudæa tota Historia & quoties triumphavit, & quoties de eo triumphatum sit 290
Iudæorum per multi transfugæ à suis ad Romanos deficiunt 659	Iudæi aduersus Archelaum Romanam veniunt 416	Iulia Cæsaris vxor. 526. 422.
Iudæi tam bona fide erant præditi, & tanta mæfuetudine vt ob id nullam non bene audirent nullamque nõ bene acciperetur quâplurimæ enim eorû ciuitates ob id ex tributariis liberæ factæ sunt vt refert Hecateus Hist. 715	Iudæorum bona pars ab Antonio prosternitur 502	Iulii Cæsaris mors in medio Senatu illata à Cæsio & Bruto cum tantum tenuisset tres annos & menses sex principatum 33
Iudæorum hereses quatuor 421	Iucundus & tyrannus accusati 523	Iudæi cum Philadelphinis magnam habebat dicertationem de finibus vnus vici cui nomen erat Meas 469. Vocat autem hic Iosephus vicum quem nos pagum seu villam dicimus in qua significatione frequenter vsurpatum apud cultissimum latinum sermonis authorem Iulium Cæsarem inuenies. nos autem vici nomine vtimur cum id dicere volumus quod doctissimi quique regionem vocant
Iudæorum circuncisio quo tempore, nec non & Arabum 17	Iudæorum cædes iterum atque iterum restauratur ac reintegratur 564	Iulianus agnomine & nomine Marcus Antonius Iudææ procurator Chiliarchas congregat. 665. Vocat autem Iosephus chiliarchas quos latine Tribunos plebis appellamus χιλάρχοι. idem est quod Tribunatus duco: & inde χιλάρχοι: omnia tamen hæc desumpta sunt à nomine χιλις quod est numerus mille cõtineus, quem militum numerum frequentius chiliarchæ ducere consueuerunt
Iudæorum studia & eorundem viuendi modus 697	Iudæorum constantia 439	Iuliani incredibilis fortitudo 658
Iudæorum inuidia contra Hyrcanum 313	Iudæorum innumerabilis turba occubuit 447	Iuliani casus ibidem.
Iudæi iterum, primo cœnis & longa protelatione, post cominus Arabas vicerunt. 358	Iudæorum viginti milia perierunt sub seditione, tempore Azymorum a milite constata 474	Iuppiter olympius quem phidias Atheniensis fecerat 448
Iudæorum tanta fuit religio cultus diuini vt vere impossibile crederetur diem vnum sine solis cultu præterire, idemque mori potius parati erant quàm solitum religionis sacrificium non implere 364	Iudæorum Pontificum catalogus ac plena nomenclatura 481	Iuppiter templum habuit quod Capitolium à Romanis dicebatur 448
Iudæorum ad Agrippam oratio pro sua ipsorum libertate tutanda. 374	Iudæorum & Samaritarum disceptatio 300	Iuppiter & Iuno eius coniux 515
Iudæis libertas à Romanis concessa 375	Iudæi illos non admittebant in numerum suorum qui aliud idioma a suo addicerent. 483. fuerunt nihilominus per multi Hebræi (qui bus noster Iosephus est vnus) multarum linguarum peritissimi sed illas, nulla opera adhibita vel studio quin potius longa cõfuetudine quæ illis cum alienigenis sapientum ro intercedebat cõfœci sunt	Iuueni quadraginta admirabilis constantia 404
Iudæi a Pylato ob perpetuam & puram religionis culturam, ceduntur 424	Iudæi irruunt in Romanos 631	Ibidum natura 43
Iudæorum libertatem perturbantiu accusatio ibidem	Iudæorum yδύμωκρεια, atque adeo totius rei moderamen quale ante captiuitatem & post fuerit 256	Idumæa à Ioram deficit. 217. est autem idumæa regio Syriæ inter Arabiam & Phœniciam.
Iudæi præ nimia victoria insolentes atque ideo remissiores facti incauti ab Artemone, cum magnis & defecatis copis inuadente opprimuntur 357	Iudæi multos inimicorum trucidant 267	Idumæorum plena Historia 608
Iudæorum bellum contra Timotheum & omnes Tyrios 290	Iudæorum duces eliguntur 569	Idumææ ciuitates capiuntur 488
Iudæorum bona pars ab Antonio prosternitur 502	Iudææ descriptio 577	Idumæorum atque Amonitarum contra Iudam & Iudæ (qui primus author erat cõtentionis) contra eosdem bellum 290
Iudæorum mors 393	Iudææ vndecim sortes ibidem	Idumæi. 685. sunt autem dicti idumæi ab idumæa regione Esau quæ ex eo quod ille Edom vocabatur nomen accepit, est autem circa urbem Petram quæ nunc à quibusdam ecclesiasticis Gabalene dicitur.
Iudæi e carcere soluantur 407	Iudæorum & Arabum anceps certamen 356	In sensatos non verbis sed verberibus puniendos esse censuit antiquitas. 718. Vocat autem hic in sensatos illos penè quicquid brutis potius
Iudæi viui comburuntur 405	Iudæa oratio ad socios 288	
Iudæorum seditio propter oblata sibi auream aquilam 408	Iudæa victoria 289	
	Iudæa victoria de Thimotheo 290	
	Iudæa alia, atque alia victoria 291	
	Iudæa audax facinus 296	

INDEX

quàm cum hominibus in rationis vfu cōueniunt qui nec honore, nec virtutis amore: nec poenæ formidi ne mouentur. non autem illos hic intelligit quos Aristoteles in Ethi cis insensatos quoq; vocat. secun dum enim Aristo. insensati illi sunt qui in extremo altero modestiæ & cōtinentiæ sunt. scilicet qui nul lus voluptatis sunt vilo modo par ticipes, sed tāquam lapides viuunt.					copiosius videbis in sacro Genes leos libro. c. 19.
Uboletth occiditur	152				Luſus. xxx. dierū pro mortuis erat, quo pratermiſſo vxori non lice bat, aut marito nouas nuptias cele brare. 90.
Iſaac repromiſſio	15				Ludas antiqui dicebant, quos nunc nos Lydas dicimus
Iſaac oratio ſuper Iacob	21				Lugdunum Galliæ ciuitas
Iſaac conſtantia	18				Lupus tribunus plebis
Iſaac abrahæ filius i honorē domini dei à patre immolādus in montē qui dicitur Moraim annis iam na tus quinq; & viginti ducitur ſed patri volenti iam filium interfi cere deus obſtitit & pro morte vi tam maxime lōginquam ei tribuit dicens ſe non hac ratione filium immolare præcepiſſe quod vellet eum illo priuare ſiſo quē tam cha rum haberet & quem ad virilem vſ q; ætatem prouectum voluiſſet. ſed potius vt eius animū experiretur	152				Lupus vxorem & filiam Caii iugur lat
Iſmael filius Siab	478				Lupus Rector Alexandriæ
Iſmael nominis etymologia	13				Lupus ad mortē eum Chærea ducit tur. 463
Iſachar Iacob & Liæ filius. 23. Inter pretatur autē ex mercede datum					Luminarium feſtum
Iſmaelis malicia	241				Luga vrbs. 14. hæc ab aliis quandoq; que Ogys dicta eſt. eſt autē L uza ciuitas iuxta quā Abrahā habitauit
Itaburius mons	497				M.
Iſrael	25				M Achabæus
Iſrael. 25. ſignificat autem Iſrael idē quod repugnans angelo malo					Machabæi oratio
Izabel	202				Macedones quid vocent Diſtros
Izates in medio inimicorum ſuorum ab omnibus ſuis copiis & à toto ſuo exercitu iam pridem coniura to in primo congreſſu deſeritur	472				267
Izaria circunciditur	471				Macedones populi
Izates victoriam reportauit ampliſſi mam de inimiciis, ipſumq; regē no mine Arſanum terga dare coegit					Macheræ inſolētia
Izatis mors	473				Macherus à ſeditioſis captus
Izates Hieroſolymis ſepelitur	473				Macherus
Iſrael ciuitas	204				Machur
					Magi
					Magog Magogas populos iſtituit
					Malogranata & tininabula
					Malichus princeps belli ab Antipa tro conſtitutus
					Malichus interficitur
					Magus quidam
					Manna quid
					Manachemus Eſſenus
					Manaficus Damafcenus
					Manafſes
					Manafſes conſtituitur ſacerdos
					Manafſes prohibetur à fratre acces dere ad altare. 268. in quo ſo. (ne fallaris) ſcias falſum eſſe numerum
					Manafſes aut ab vxore ſeparari aut ſacrarium nunquam ingredi cogit tur
					Menethon totam Aegyptum deſcri pſit
					Manus in pariete, diuina permiſſione apparuit ducens quædam ſyllabas rum lineamenta
					Marxon vrbs a Græcis Samaria di cta
					Mare Aeneum
					Maria repudians Archelaum coniun cta eſt ac collocata Demetrio Ale xadrino genere Iudæo fortunæ ac naturæ omni penē dote prædita, ex quo filium ſuſtulit nomine A grippam
					Maris rubri diuiſio
					Maria Moſeos ſoror

INDEX

Maria nupsit Archelao Chelae filio, conubii auctore atq; duce suo patre Agrippa, ex quo Maria filia suscepit nomine Beronicem	476	Maria nupsit Archelao Chelae filio, conubii auctore atq; duce suo patre Agrippa, ex quo Maria filia suscepit nomine Beronicem	476
Mariammes turris sic dicta de nomine mariammes reginae	635	Mariammes turris sic dicta de nomine mariammes reginae	635
Mariamme veneficiorum conscia	528	Mariamme veneficiorum conscia	528
Mariamme veneficu fuit accusata	393	Mariamme veneficu fuit accusata	393
Mariamme moritur	ibidem.	Mariamme moritur	ibidem.
Mariamme ubi de suo interitu Herodis edictum audiuit Soemo regis secreta mulieribus aperiente per turbata decidit	362	Mariamme ubi de suo interitu Herodis edictum audiuit Soemo regis secreta mulieribus aperiente per turbata decidit	362
Marissa ciuitas potentissima	343	Marissa ciuitas potentissima	343
Mardochaeus & eius luctus. 263. de quo si plura cupis cognoscere recurre ad Bibliorum librum qui inscribitur Hester a secundo capite ad finem vsq; epistola quam Artaxerxes mittit ad Iudaeos		Mardochaeus & eius luctus. 263. de quo si plura cupis cognoscere recurre ad Bibliorum librum qui inscribitur Hester a secundo capite ad finem vsq; epistola quam Artaxerxes mittit ad Iudaeos	
Mardochaei oratio ad deum. 264. de qua vide Biblia libro supradicto. capite. 13.		Mardochaei oratio ad deum. 264. de qua vide Biblia libro supradicto. capite. 13.	
Mardochaei de testorum Iudaicorum cultu praecpta	267	Mardochaei de testorum Iudaicorum cultu praecpta	267
Mardochaeus auunculus Hester patris regi infidias eunuchorum	262	Mardochaeus auunculus Hester patris regi infidias eunuchorum	262
Mardochaeus quod primum habuerit a rege quod salutis eius fuerit nuntius	ibidem.	Mardochaeus quod primum habuerit a rege quod salutis eius fuerit nuntius	ibidem.
Mardochaeus purpura indutus intro ducitur	267	Mardochaeus purpura indutus intro ducitur	267
Mardochaeus exaltatur a rege ibide.		Mardochaeus exaltatur a rege ibide.	
Martius Agrippa libertus bona desportauit nuptia suo Hero dum ei exeunti e balneis Hebraice (ne ab aliis intelligeretur) inquit, mortuus est leo, per leonem autem intelligebat Tyberium	436.	Martius Agrippa libertus bona desportauit nuptia suo Hero dum ei exeunti e balneis Hebraice (ne ab aliis intelligeretur) inquit, mortuus est leo, per leonem autem intelligebat Tyberium	436.
Marso interdicitur gubernatione Syriae cuius praecptis prius praefes fuerat	469	Marso interdicitur gubernatione Syriae cuius praecptis prius praefes fuerat	469
Martius Syriae praefes	467	Martius Syriae praefes	467
Martyr, qui pati voluit dicitur	731	Martyr, qui pati voluit dicitur	731
Massada castellum sic dictum	342	Massada castellum sic dictum	342
Massada ciuitas ab Antigono obsessa	344	Massada ciuitas ab Antigono obsessa	344
Matathias omnes Idolorum aras desposuit pugnareq; (ubi necesse haberent) diebus sabbati lussit, unde & postea nimis anxiam esse & coactam praecorum religionem videntes mathathae voluntatem secuti sunt	287	Matathias omnes Idolorum aras desposuit pugnareq; (ubi necesse haberent) diebus sabbati lussit, unde & postea nimis anxiam esse & coactam praecorum religionem videntes mathathae voluntatem secuti sunt	287
Mathias a Simone occiditur	652	Mathias a Simone occiditur	652
Matathiae mortui testamentum atq; adhortatio ad filios	287	Matathiae mortui testamentum atq; adhortatio ad filios	287
Matathiae mors	287	Matathiae mors	287
Matathias Idolatram Iudaeum confodit simul cum Apollonio ibide.		Matathias Idolatram Iudaeum confodit simul cum Apollonio ibide.	
Matathias filius Ioannis Antiochi mandatum contempsit	ibide.	Matathias filius Ioannis Antiochi mandatum contempsit	ibide.
Matathias seditionis auctor comburitur		Matathias seditionis auctor comburitur	
Mathias Pontifex Pontificatu deponitur	ibidem	Mathias Pontifex Pontificatu deponitur	ibidem
Mausolaeum a Daniele constructum fuit	248	Mausolaeum a Daniele constructum fuit	248
Mausolaeum aliud ingens a Simone fabricatum est	308	Mausolaeum aliud ingens a Simone fabricatum est	308
Medi populi a Graecis sic dicti. 9. 10 dicti autem sunt sic a Media Assyriae maioris regione quae adiacet Persidi. Media autem dicta est a Madoe eius conditore		Medi populi a Graecis sic dicti. 9. 10 dicti autem sunt sic a Media Assyriae maioris regione quae adiacet Persidi. Media autem dicta est a Madoe eius conditore	
Melchizedec idem est quod, iustus rex	14. 674	Melchizedec idem est quod, iustus rex	14. 674
Megathenes vir fortissimus, utpote qui a fortitudine nomen habuerit	246	Megathenes vir fortissimus, utpote qui a fortitudine nomen habuerit	246
Menander Ephesus	700	Menander Ephesus	700
Menander Historiographus	230	Menander Historiographus	230
Memnon Aristidis filius	337	Memnon Aristidis filius	337
Menedemus philosophus	177	Menedemus philosophus	177
Mensa regiae Hierosolymitanae quae ibi fuerit	637	Mensa regiae Hierosolymitanae quae ibi fuerit	637
Mensa aurea	185	Mensa aurea	185
Mensis primi denominatio	48	Mensis primi denominatio	48
Mensurarum & ponderum primus inuentor	9	Mensurarum & ponderum primus inuentor	9
Memnonis sepulchrum	546	Memnonis sepulchrum	546
Metrim. i. Aegyptus	10	Metrim. i. Aegyptus	10
Mesabazan genus vestimenti fuit apud Hebraeos quod Moses Arabae vocauit Babylonii autem Hemicam	61	Mesabazan genus vestimenti fuit apud Hebraeos quod Moses Arabae vocauit Babylonii autem Hemicam	61
Mesabazan vestis fuit sacra	67	Mesabazan vestis fuit sacra	67
Messana vrbs maritima	448	Messana vrbs maritima	448
Mesopotamiae difficultas	19	Mesopotamiae difficultas	19
Meotis & Tanais paludes	684	Meotis & Tanais paludes	684
Messala	344. 566	Messala	344. 566
Michol astutia	136	Michol astutia	136
Mygdonia ciuitas dicta est quae prius Antiochia dicebatur	472	Mygdonia ciuitas dicta est quae prius Antiochia dicebatur	472
Mina quantum valuerit apud Hebraeos	328	Mina quantum valuerit apud Hebraeos	328
Mila legatus	388	Mila legatus	388
Militis seditionis in Hierosolymam factae auctoris, praedicanda impudentia	474	Militis seditionis in Hierosolymam factae auctoris, praedicanda impudentia	474
Miraculum dei super Moysen oppressum a seditionis	70	Miraculum dei super Moysen oppressum a seditionis	70
Miraculum aliud	65	Miraculum aliud	65
Missahel Danielis socius	243	Missahel Danielis socius	243
Missahel quandoque a rege Babyloniorum dictus est Missach	ibide.	Missahel quandoque a rege Babyloniorum dictus est Missach	ibide.
Misphabseth	168	Misphabseth	168
Mitra	61	Mitra	61
Mithridates ex partibus parthorum perfuga dimittitur	497	Mithridates ex partibus parthorum perfuga dimittitur	497
Mithridates victoria	446	Mithridates victoria	446
Mithridates Pergamenus	330	Mithridates Pergamenus	330
Moab filius Loth	36	Moab filius Loth	36
Moabitarum populi	ibidem	Moabitarum populi	ibidem
Moabitarum rex filium maiusculum qui regno eius successurus erat immolat. 213. de quo vide Biblia Deuterono. c. 23.		Moabitarum rex filium maiusculum qui regno eius successurus erat immolat. 213. de quo vide Biblia Deuterono. c. 23.	
Mocha Cappadocum ciuitas	10	Mocha Cappadocum ciuitas	10
Mochus Phoenicia disposuit	3	Mochus Phoenicia disposuit	3
Monobazus Helenae filius	479	Monobazus Helenae filius	479
Monobazus extrema senectute oppressus parum amplius suae vitae confidens filium Izatem a se conuocari iubet qui apud Abenerigum socerum suum agebat. quorum autem eum conuocavit & quid deinde fecerit vide fol.	470.	Monobazus extrema senectute oppressus parum amplius suae vitae confidens filium Izatem a se conuocari iubet qui apud Abenerigum socerum suum agebat. quorum autem eum conuocavit & quid deinde fecerit vide fol.	470.
Monobazus Iudaicum subit	472	Monobazus Iudaicum subit	472
Mons ferreus	618	Mons ferreus	618
Moraim mons. 17. est autem mons in quo CHRISTVS cum apparuit Abraham filium suum Isaac iussit immolare		Moraim mons. 17. est autem mons in quo CHRISTVS cum apparuit Abraham filium suum Isaac iussit immolare	
Moria soror Moysi moritur	78	Moria soror Moysi moritur	78
Moses omnia quae facta sunt a domino deo sex diebus facta esse testatur septimo autem die eum quiesuisse, de qua re vide Biblia Genesis. c. 2.		Moses omnia quae facta sunt a domino deo sex diebus facta esse testatur septimo autem die eum quiesuisse, de qua re vide Biblia Genesis. c. 2.	
Moses quomodo conscenderit in montem Sina & Iudaeis dederit leges quas a domino deo optimo Max. acceperat	56	Moses quomodo conscenderit in montem Sina & Iudaeis dederit leges quas a domino deo optimo Max. acceperat	56
Moses tribum Levi constituit illaq; voluit esse purissimam ac sacrosanctam atq; ei instituit omnia necessaria ne illi necessitate coacti profanis vterentur, aut ad victum, aut ad corporis habitum	63	Moses tribum Levi constituit illaq; voluit esse purissimam ac sacrosanctam atq; ei instituit omnia necessaria ne illi necessitate coacti profanis vterentur, aut ad victum, aut ad corporis habitum	63
Mosis liber inuentus	234	Mosis liber inuentus	234
Mosis Ecclesian. i. ceterum conciliū congregationemque conuocat, in vnumque conuenire iubet, dicitur autem Ecclesia a verbo graeco συναγωγή. i. concionor quod vt fiat multos congregari ac in vnum conuenire oportet	93	Mosis Ecclesian. i. ceterum conciliū congregationemque conuocat, in vnumque conuenire iubet, dicitur autem Ecclesia a verbo graeco συναγωγή. i. concionor quod vt fiat multos congregari ac in vnum conuenire oportet	93
Mosis tabulae in qua area sitae sunt, & qualis sit illa area	60. 61. 63	Mosis tabulae in qua area sitae sunt, & qualis sit illa area	60. 61. 63
Mosis educatio eiusque nominis etymologia	45	Mosis educatio eiusque nominis etymologia	45
Moses pharaonis diadema proculcat	ibidem.	Moses pharaonis diadema proculcat	ibidem.
Moses filiam Aethiopiae vocatam Tharbin ducit uxorem	47	Moses filiam Aethiopiae vocatam Tharbin ducit uxorem	47
Mosis virga Magorum virgas conuersum	50.	Mosis virga Magorum virgas conuersum	50.
Moses confidentia	52	Moses confidentia	52
Mosis oratio ad populum in montem Sinam conuocatum	52	Mosis oratio ad populum in montem Sinam conuocatum	52
Mosis praecpta decem	57	Mosis praecpta decem	57
Mosis duae tabulae	57	Mosis duae tabulae	57
Moses bellicosos recenset	78	Moses bellicosos recenset	78
Moses verba fecit ad Core	74	Moses verba fecit ad Core	74

INDEX

Mosis alia oratio 75
Moses vixit ceterum & viginti annos 9
Moses Iosue successorem facit 84
Moses hereditatem filiarum, defuncti fratris, constituit 85
Mosis oratio ad populum Israel ante mortem 85
Moses legem scriptam dedit populo 86
Moses etiam multae essent ciuitates vnum tamen solum voluit esse templum & vnum solum altare non fuit sed ex lapidibus indolatis & naturalibus constructum 86
Mosis prophetia 94
Mosis seditionem instruit frater Gore ob sacerdotium 74
Mosem voluerunt dilapidare Iudei ibidem.
Mosi dominus deus prophetat ut & ipse id aperiat plebi 72
Moses & eius praesagium 40
Moses eiecit atque expositus totos tres menses 41
Moses septimus ab Abraham 42
Mosis pulchritudo 42
Moses vidit rubum ardentem 44
Mosis verba ad deum 45
Moses cum sua uxore & filiis Aegyptum petiit 45
Mosis oratio ad deum 46
Moses quare sic sit appellatus qui prius Osarsiph dicebatur: & eiusdem nominis etymologia 710
Mosechini qui fuerint apud antiquos & iudem a nostris quomodo appellantur 10
Mosollamus omnium certissimus sagittarius 705
Mulieris fornicariae merces 87
Mulieribus haec lex fuit apud Iudeos ut illarum nemini liceret templum ingredi a partu: si mare peperissent ante .xl. diem: si vero foemellam ante .lxxx.
Mulieris puerperae leges eiusque munerationes 69
Mulieris iam coniunctae matrimonio atque in adulterio deprehensae leges 64
Mulieris cuiuscunque prohibitus concubitus 64
Mulier quaedam per famem filium suum coxit 663
Mulierum parientium lex 69
Mulierum adulationes 354
Mulierum blanda in persuadendo petulantia 361
Mulieris cuiusdam summa fortitudo

do 234
Muris ignis iniiciebatur more antiquo: nostris autem temporibus adeo (malum) nequitia accreuit ut non solum in muros sed in tecta atque adeo in medios hominum vultus tecta ac lampades ardentes iniiciantur. 665.641.649.567.585.285.562.

N

N Aama mulier ammonitis mater Robaam. 104. vbi annotandum tibi est solum hoc falsum esse vbi enim .i. esse debuit. .z. est.
Nabal vir stultissimus atque ideo crudelissimus 141.142
Nabal viri crudelissimi mors 142
Nabal nominis etymologia ibidem.
Nabathaei superantur 497
Nabath Azarinus 205.208
Naboth fuit dilapidatus 205
Nabuchodonosor somnium valde mirabile, eiusque explicatio a deo habita: quorum omnium sub mane oblitus Magos conuocat 243
Nabuchodonosor secundi magnificentia. 245. sed de utroque (si plura vis videre) recurre ad Bibliorum librum qui inscribitur Iudith cap. 1. & 2.
Nachor fratris Abraham genealogia 12
Nadab Hieroboam filius 201
Nadab & Abiū mors 65
Nazarai Corban afferunt deo 78. 494
Neemias labor ac studium in reparandis muris Hierosolymorum. 260. de quo (si plura vis) lege Biblia in libro Esdrae. 2.
Neemias moritur 261
Neemias a Iudeis captus Xerxis regis principem 259
Neemias sacerdotes rogat ut relictis vicis se conferant ad urbem habitandam. 261. unde manifeste patet vicum latine idem significare quod pagus
Neerda Babyloniarum ciuitas admodum populosa & ab hostibus (ob eius situm incolarumque magnam copiam) tutissima 443
Neptalis 23
Nembrod turrem edificat 9
Ner 129
Neronis summa crudelitas tum in matrem & uxorem Octauiam, tum etiam in pluresque nobiles ac principes quos sibi semper insidias parare existimabat. adeo agitabatur furiis & propria scelerum conscientia 47
Nero succedit Claudio mortuo 550
Neronis mors 620
Netiras & Philippus ex vico Galilaeae Ruma denominato orti omnium ea tempestate viuientium fortissimi 585
Nicanor aduersus Iudam destinatus perit 295.294
Nicanor pacem suadens vulneratur 639
Nicodemus filium habuit Gorionem 563
Nicolaus Damascenus historiographus 8. 12. 311. 278. 156. 322 409.389.
Nicolaus pro Archelao verba facit 411. 417.
Nicolaus Sylaeum accusat 389
Nicomedes 324
Niger occiditur 614
Nymphius Tigellinus 620
Niniue regnum 224
Nisibis terra quaedam Parthorum 472. 443. est autem Nisibis oppidum quoddam iuxta Euphratem fluvium qui Nedam ciuitatem supradictam cingit
Noach Hebraei dicunt Noe, voxque autem Graeci qui Hebraica nomina propter lectionis dulcorem quem illi supra omnes semper assestantur immutarunt. 10. de quo Graecorum dulcore ac nimia in loquendo petulantia alibi a nobis dictum abunde est
Noarus 565
Noe filios tres habuit 8
Noe a Graecis voxque dicitur 10
Noe vineae plantator 11
Noe, atque eiusdem arcae quam ingressus est reliquit in terra Iudaeae amoni atque omnium Aromaticum fertilissima. 470. de Noe autem & eius arca vide Genesios. c. 7.
Nouerca saeva & iniusta erga suos priuignos 519
Numidius Quadratus Syriae praefectus 475

O.

O Bedientia melior quam victima & deo gratior. 131. Hoc idem leges in Bibliis primo Regum. c. 15.
Oblationum dedicatio in tabernaculo 64

INDEX

Ochozias rex malignus 211
 Ochozias Achab patri succedit 209
 Ochozias descendens ē penetralibus regis decedit 211
 Odolla ciuitas quam Roboam Salomonis filius prater alias multas refecit 197. Est autem odolla ciuitas in tribu Iudæ Eglon quoque nomine appellata, cuius regem David interfecit Iesus. remanet tamē uilla, magna quidem adhuc, sed nomen tantum retinens, ceteris prorsus priuata. cōspiciturque adhuc in uicino decimo ab Eleutropoli lapide uersus orientem.
 Og rex cum suo exercitu peremptus 79 de huius autem morte (si plura uidere cupis) recurre ad Bibliorum librum qui inscribitur, Deuteronomium cap. 3.
 Offellus Hierosolymita 503
 Olympias Herodis filia ex Maltace Samaritide 526
 Olympicum certamen 516
 Olympus Herodis legatus 524
 Olda prophetissa Salomi cuiusdam uxor 234
 Onias in Aegypto templum deo adificauit 300
 Onias uir iustus deoque charus, quod uel ex eo facile colligitur quod omnia quæ uolebat à deo impetrabat, quare obsessus à Iudæis quod nollet pro eis ad dominum deū intercedere, occiditur 323
 Onias pontifex oppidum cōdidit in stir Hierosolymæ, templumque magnificum intus adificauit 486
 Oniaz templum depopulatur 693
 Oliab Achisamach filius de tribu Dan 58
 Oppida sub ditione Iudæorum 319
 Ophas loci cuiusdam nomen 562
 Ophra terra erat quæ nunc terra aurea à neotericis dici solet 191
 Oratio sacrificiorum 64
 Oreb rex occisus 110
 Ordo Ecclesiasticus 96
 Organorū varia genera & uariarum eorum uoces ex quibus uera symphonia & cōsonantia cōflatur 171
 Orsanes à Parthis perfuga dimittitur 497
 Osa dispensatoris cuiusdam nomen 201
 Osiaphus sacerdos genere Heliopolites sic denominatus à dei Heliopolitani nomine cui Osiris dictus est, postea uero Moses appellatus 678
 Ossa quæ omnes conuiuæ ante Hyrcanum iacebant quousque conuiuium finitū fuit, & eorū acerrimus

fatis acreuit 283
 Osiris deus fuit heliopolitanus qui mutato nomine, postea dictus est Mofes 700
 Otho 620
 Othonis mors 622
 Ozias princeps creatur 217
 Ozia regis studium & præcipua exercitia 221
 Ozia regis præsumptio ac percussio ibidem
 Ozia mortuo Ioathan filius successit in regni possessione 226
 Ozia tota ac plena historia à 217 uersus que ad 230

P

Pacorus rex Medorum 684
 Pacori Parthorum ducis fraus 341
 Pacori alius atque alius dolus 502
 Pacum domini dei cum Noe 6
 Phaceias patri Manahen in regnum hereditatione succedit 226
 Pallas Felcis frater rebus in Iudæa gestis & gerendis præficatur 476
 Palæstina 11
 Palæstini Israelitas uicerunt sibi iure uictoris uictiles annua tributata reddi per spaciū quatuor annorum coegerunt 113
 Phaleg frater Lectan & filius Heber quare sic sit appellatus 11
 Palus bituminis quæ distat ab Hierosolymis stadibus ducentis 359
 Palus Asphaltites quæ prius erat uallis 14
 Pamphylicum mare diuisum est 50
 quæ in loco binuenies pro hypothesis tum
 Panes propositionis duodecim 60
 Paneas oppidum 422
 Panium locus iuxta Iordanem 514
 Phanes rusticus ancipiti adhuc bellorū fortuna & dubio perturbationū euentu existente ab agro ad pontificatum obrepit 605
 Pappus Antigoni dux 508
 Pappus occiditur 509
 Paradisi plantatio & eius flumina 4
 de quibus uide Genesios ca. 2
 Pharan. i. conuallis 20
 Pharaon regem significat apud Aegyptios 212
 Pharaonis somnium & eius solutio 32
 Pharaonis diadema 42
 Pharaon Sara potiri tentauit 12
 Pharisei 544
 Phariseorum dogmata atque instituta 421

Phariseorum strages ob insidias in eis depræhensas 395
 Phariseorum hypocrisis ac immodica circa cultum diuinum arrogantia ibidem
 Pharisei & esseni 370
 Phariseorum & Sadduceeorum cōtrouersia 313
 Paries 625
 Parthorum lex qua est cautum ne quis audeat aut tiara uti, aut in lectulo aureo dormire prater regem 472
 Est autem tiara regum capitis tegmen, summitur quandoque pro galea, uide Baysum fol. 6
 Parentum contemptores 90
 Parus Alexandrina 381
 Pascha 48
 Paschatis sacrificia 67 de quibus uide de Biblia in lib. qui inscribitur Leuiticus cap. 23.
 Pasellus turris & oppidum 382
 Pasellus 515
 Pasellus turris Hierosolymorum 633
 Phatellitæ 516
 Pauperes ex oraculorum responsis in eremum amandantur ad eundem urbem conflagrationem tam peste quam fame 711. 719. huiusmodi enim homines solent propemodum sexcentis morborum generibus laborare, aeremque corruptissimum exhalare, quo etiam oraculo forte præmonita idem Gallorum regina Persis statim à suo aduentu fieri statuit
 Pherceides primus in Græcia de celestibus philosophatus est 695
 Pedanius legatus 524. 661
 Pentecostes sacrificium 67
 Pheroras Herodis filius patri suo conciliatur 385
 Pheroras crebræ suspicionis notam inuit Salomæ 383
 Pheroras & uxor eius ab Herode accusantur 396
 Pheroras moritur 527. 397.
 Petronius in Syriam legatus mittitur contra Iudæos 439
 Petronius literas à Caio accepit 442
 Petronii summa prudentia ac modestia 440
 Petronius mire erga se deos cognouit faciles & propensos 442
 Petronii epistola ad Dorisenses 465
 Philippi & Demetrii fratrum duellum 319
 Philo Iudæos exanimatos ac penitus exangues aduersus Caum excitat 439
 Pincerna somni habiti solutionem quaerit à Ioseph 30

R
R
R
Ra
Raz
R
R
Ran
Rapl
Rapt
Raph
Rajol
Ratio
fix
gn
lira
Ratio
ce E
Ratio
Ratio
Ratio
Rahuel
Rauel
Mo
Rebec
Rebe
Regu
Regn
Rheg
za
Religi
tatu
Region
mura
Remme
Reparat
Repedit
quor
Rerum
us ba
Grac
Rejha
Remura
Refute
Ryding
nibus
Adam
Roas p
Robert
Rebe
Rheo
Rom
ru
Rom
Rom
cu
Rom
Rom

[illegible]

INDEX

Rachel promittitur Iacob	22	scendiorū impetu cremabatur	585	Sacerdotes 69. de modo autem sacerdotum creandorum, vide Bibl. in Exodica. 29
Rachel Iacob vxor, viro suo collocat famulam Balam	23	Romani milites oleo perferuenti in magnis lebetibus ahenis decoquantur ob Iudæorum impetum atq; nequitiam	587	Sacerdotum & Pontificis vestimenta & literæ in eis elaborata, p. 62, aut insculpta
Rachelis pulchritudo	22	Romani iam ferè castrametati perpelluntur à Iudæis	631	Sacerdotes Hierosolymitani, qui & quæ eorum indumenta
Rachel ex partu mortua & in Ephrata sepulta est	26	Romani potitisunt primo Hierosolymorum muro	641	Sacerdotale quodam genus annorum
Rachelis & lize diffidiū ac postea prius amicitiæ reconciliatio	23	Romani cuiusdam equitis incredibilis audacia	642	Sacerdotes
Rachelis astutia	34	Romani secundo muro potiti sunt	643	Sacerdotes vnius diei quam Iudæi misce celebrabant
Ramesse a Rampse, patre sic vocatus est qui prius Sethon dicebatur	678	Romani vincuntur	657	Sacerdotes post tēpli muros sese occubabant in exadio Hierosolymitatio
Ranarum & vermium plaga	46.47	Romani iterum inuadunt hostem	660	Sacrificiorum duo genera
Raphanæ populi	679	Roxane & Salome filia Herodis vna ex Phedra, altera ex Elpide suscepta	526	Sacrificia Paschatis
Raphia vrbs	496	Ruben	127	Sadducus
Raphim viro collocatur	193	Ruben pro ereptione Ioseph fratres alloquitur	28	Sadducæi atque eorundem dogmata & instituta
Rapaces principes militiæ	231	Ruben noctu ad lacus venit	28	Sadducæorum & Phariseorum cōtrouersia
Ratio conscriptorum Iosephi. ubi sic mallem legere quam vt in margine nunc legitur, conscriptæ notatione.		Rubē oratio ad Ioseph pro fratribus	33	Sadducæi
Rationale, Græce λογικόν, Hebraice Essin	62	Rufus militum imperator	413.537	Salomonis natale
Ratio septimi mensis	67	Ruta	682	Salomonis militiæ principes qui
Ratio statuens	731	Ruth vxor Maabon, Booz vxor facta est 116 117. de quibus plura in Bibl. in libro qui inscribitur Ruth à principio vsq; ad finem		Salomon filiam Pharaonis duxit vxorem
Ratio	632			Salomonis sapientia
Rahuelis filia	44			Salomon à deo contra dæmones magnam potestatem impetrauit ibidem
Rauei alias Letro verba fecit ad Moysen	55			Salomon quot fecerit hostias in templo
Rebecca pro Iacob orat deum	21			Salomon quot & quas vrbes condiderit 190. de quibus vide Bibl. lib. Paral. 2. c. 8
Rebellare alicui	211			Salomon multas gentes subiugauit si biq; seruire coegit
Regum eligendorum mos	88			Salomonis obitus
Regni diuisio	417			Salomes accusatio pernitiosa
Rhegini populi olim dicti Aschenes	221			Salomes odium in filios Herodis
Religio creandorū sacerdotum quantafuerit apud Iudæos.	696			Salomen (cum Sylzi Arabis amore capta flagraret) Alexæ nubere. Herodes ac Iulia, Cæsaris coniunx compellunt
Regionis quæ vltra Iordanem fluuium est, descriptio	576			Salomes filius Antipater
Remmon filii quot & qui	152			Samaria
Reparatio sacrificiorum	234			Samaritæ vniuersa descriptio
Repedare aliquod pro eo quod est ali quod redire	429			577
Rerum conscriptio, verior apud quosuis barbaros populos, quam apud Græcos	697			Samaritæ nunc Sebastia appellatur
Respha filia Seba Beth	150			366
Resmiranda	65			Samaria deletur
Rex statuam adorare iubet	245			Samaritæ accusantur apud Darium
Riphat populi dicti à Riphath, nonnullis quoq; Paphlagonibus vocati	106			257
Risam castellum	345			Samaritæ Cuthei quoque dicti sunt
Roas petra sic dicta	106			255
Roboam quas vrbes ædificauit	197			Samaria obsidetur
Roboth pureus	20			Samaria Græce, Hebraice Maroon appellatur
Rhodus	504			69
Roma sub Vespasiano multum floruit	678			
Romani flammis exusti	662			
Romanorum duo milites capti ducuntur	670			
Romanorum machinæ atq; ipsi desbellatores crebro bellicorum in-				

INDEX

tum	585	Simon filius Iairi	661	Serpentis poena quam ei ob eius cau-
Samæi iniuriæ	164	Simon Cathlæ filius	ibidem	lumniam & deceptione dominus
Samuel Saul regem creauit in eremo		Seleucus	733	deus imposuit
fundens vas olæi super caput eius		Suidas Hist.	730	Sethosis quandoque Aegyptus Danaï
124		Syria	710	frater dictus est, quemadmodum &
Samuel suos congregauit in ciuitate		Sebaste vrbs condita	514	frater eius Danaus Armais fuit ap-
Mosphat quæ interpretatur deor-		Sebaste ciuitas quæ ab Agrippæ no-		pellatus
sum respicere, quod deo (haurien-		mine Agrippias quoque dicta est		700
tes aquam) sacrificarent	121	502		Sicariorum pertinacia
Samuel senex rem domesticam filius		Secta quarta à Iuda introducta	422	692
suus gubernandam iniungit	122	Sedechias capitur	239	Sydon vrbs ab Herode nobilitata a-
Samuelis ortus et eius prophetiæ	117	Sedechiæ pseudoprophetæ argutissi-		q; resecta est. 518. 515. fuit autem
Samuelis oratio	121	ma & verè sophistica verba præua		Sydô vrbs phœniciæ insignis, olim
Samuelis altera oratio ad populû	126	luerunt	209	Chananeorum terminus ad A-
Samuelis responsio ad Saul de inobe-		Sedechiæ proles	243	quilonem respiciens, postea au-
dientia	131	Seditio magna	77	tem regionis Iudææ facta est, ces-
Samuelis prophetæ viri sanctissimi		Seditiosorum superba responsio		fidit in sortem tribus Aser: sed nō
mors 141. de hoc & eius morte si-		670		venit in eius possessionem quia ho-
copiosius vis videre recurre ad Bi-		Seditiosæ regiam deprædantur ibidē		stes non potuit expellere
blia. 1. Reg. c. 25		Seditio magna iterum in Hierosoly-		Sichimitis solis à Pelusio AEGYPTI, vt-
Samuelis umbra alloquitur Saul	145	ma oborta, omnium (sed præfer-		q; ad rubrû mare peperit Saul 130
Samuel vir iustus populum per deum		sertim Militis) malicia conflata		Sichele datus est Dauidi
adiuauit nullo affectu detest. (quo		474		144
omnis æquus iudex carere debet)		Sella vxor Lamech	5	Sichimitarum & Abimelech discor-
veram coram rege referat senten-		Seductio Euxæ mulieris	4	dia. 99. dicti autem sunt sichimitæ
tiam de sui ipsius cā vita antea cta		Segor quid significet apud Hebræos		ab vrbe sicheem quæ Græce Sichis
quā præsenti	126	16		ma latine autem sicima dicta est,
Samuel in Bethlehem pergit vncturus		Seiani insidiæ	433	fuit ciuitas Iacob sed deserta ē, nihi-
Dauid regem	131	Seiron Heb. capillitium siue Casariæ		lominus tamen ostēditur locus qui
Sampson & eius facta	114	significat	20	dam iuxta suburbium Neapoleos
Sampson Palaestinis traditur	116	Senaar campus 9, fuit autē cāpus Ba-		propter sepulchrum. Ioseph, fuit au-
Sampson loci nomen	115	bylonia in quo turris extructa est,		tem subuersa hec vrbs ab Abimes-
Sampsonis questio	115	vnde egressus Asur ædificauit Nis-		lech & sale conspersa
Sanabalath ab Alexandro potestatem		inuē tuerunt & alii campi hoc no-		Siclus Hebræorū numisma est quæ
obtinet condendū templum	269	mine appellati, sed de hoc intelli-		tuor drachmis Atticis æquualē 64
Sanctum sanctorum	59	git Iosephus sub finem 9 cap.		Sylas in vincula coniectus
Saphin locus quidam sic dictus in Iu-		foli supradicti cum citat Aestium		466
daa	269	Histor.		Sylas reuocatur
Sare ætas mors & sepultura 18 de		Sennacherib (vt Berosus testatur) As-		ibidē
qua re, vide Genes. ca. 23		syriorum rex à suis filius in vrbe		Sylas
Sardianorum decretum à populo re-		Niniue & in tēplo Arasci perem-		396
ceptum	337	ptus est	232	Sylas damnatur
Sardonyches	65	Sennacherib rex magnus	231	390
Saul Cis filius 124. 129. 123		Sentus saturninus	457	Sylas. Obedæ regis procurator 520.
Saul de inimicis serio triumphat	126	Sentii oratio ad senatum	457	527
Saul altare constituit	129	Seon rex cum toto suo exercitu oc-		Silua fons
Saul genealogia	ibidem	ciditur	79	634
Saul apprehensi Samuelis vestem la-		Septem dierum series quam dominus		Silua agnomine flauus
cerat	131	deus IESVS CHRISTVS		685
Saul à cacodæmonibus frequēter in-		in omnibus rebus creandis obser-		Symeon retento Ioseph fratres sinit
festatus remedium quod non inue-		uauit 3. de qua serie vide Genes.		abire
nit apud aliquem sapientium à cy-		cap. 2		34
charista accepit	132	Sepulturam nulli mortalium quan-		Simon fratri Ionathæ successeit
Saul suo gladio interiit 147 de cus-		tumuis barbaro & peregrino de-		307
ius obitu (si plura cupis) vide Bib. in		negandam	91	Simon ad galilæam perueniens hos-
primo Paral. ca. 10		Septimi mensis (quem Macedones		tes suos in fugam conuertit & sic
Saul epitaphium	149	Hyperueretam vocant) ratio		victoriam reportauit
Saul petitio à Samuele	123. 124	67		290
Saul omnia quæ sibi Samuel prophe-		Sephor	422	Simonis oratio ad populum Iuda-
tarat vera inuenit	124	Seron vincitur	288	cum
Saul à suis desitutus	127	Seruos testari non posse quemad-		308
Saul regni sorte adactus	124	modum nec militare aduersus li-		Simon præclarum Mausolæum fa-
Salus	693	beros nec pro liberis	87	bricauit
				308
				Simon arcem Hierosolymitanam dis-
				ruit
				309
				Simon Herodis seruus
				414
				Simon capitur
				674
				Simon Gioræ occiditur
				681. 685
				Simonis Idumæorum ducis ad Hiero-
				solymos oratio
				610
				Simonis & Zelotarum pugna
				621
				Simon victoriam reportat de Cende-
				beo 309
				Simonis vxor à Zelotis capitur
				622
				Simonis interitus
				309
				Sinnabaris Assyriorum rex
				15

I N D E X

Syrorū perturbatio à deo facta	215	T	Abernaculi instrumenta	63	Tyberius Cæsar agitudine corripitur	435
Syria à Iudæis tota fuit deuastata	563		Tabernaculorū solēnitas	67	Tyberii insimulatio contra Caium	436
Siroborus Assyriorum rex	13		Tabernaculum quomodo fuerit adificatum	58	Tyberii mors	429
Sisenna. nom. p. viri	496		Thadailus dux Assyriorum cum principibus aliis coadiutoribus inuadit	13	Tyberii mors Agrippæ nuntiatur	437
Sitenna	20		Sodomitas	684	Tyberius Alexandrinus permultos Iudæos (cum in Alexandria manseret) interfecit	565
Socho vrbs quam Roboam Salomonis filius præter alias multas ædificauit	197		Tanaus & Mæotis paludes	596	Tyberio mortuo Caius succedit in Principatus moderatione	436
Socrates	729		Tarchai à Tito eaduntur	368	Tyberius multos Romanorum proceres extinxit	436
Sodomitarū reges quinque	13		Thecos vrbs quæ Roboam Salomonis filius adificauit	197	Tyberii mors omnibus grata & omnium animis accepta quamuis dissimulatiōe latebat omnium gaudiū ne quid mali succederet: gaudio rei tam misera propalato.	436
Sodomæorū regibus victis ab Assyriis tributum impositum est, & sic qui prius reges erāt tributarii facti sunt	31		Temporis supputatio ab Adam ad templi vsq; adificationem	183	Tygranes Armenorum rex Cleopætram obsidet	502
Sodomitæ à Sodoma ciuitate, quæ impiorum scelere diuino igni consumpta est. Est autē sita iuxta mare mortuum, habet à latere Seoram vnam ex quinque Sodomorū vrbibus quæ & Segot & Zoara quoque dicitur quæ igni quoq; diuino cōsumpta fuisset, nisi Lot deo pro ea supplicasset: cuius meminit Esaias in visione contra Moab	361		Templi structura & constitutio de qua vidē Bibl. 2. Paral. c. 3.	285	Tygranes Ptolomæidem obsidet	321
Soemus primō Herodis regis secretarius fidelissimus eius arcana cædiū fideliter celauit, quādiu mulieres non frequentauerunt. Verū tamen vbi primum mulierū blanditiis & verbis (quorū illis maxima copia est) illectus fuit omnia patefecit	393		Templi spoliatio	29	Tygranaei populi à Tygrane sic denominati sunt, quos Græci Phrygas vocant	10
Soemum rex Herodes ob magnā eius perfidiam interim iussit	99		Templi porticus accensæ	366	Tygris paradisi fluuius est Hebræice Diglath dictus quoddā acutum aliū quid & angustū significet, sed de hoc & cæteris huiusmodi, vide Genesios. ca. 2	706
Sol stetit	30		Templi duritio atq; Hierosolymorū excidium	371	Tunaus Historicus	738
Solutio somnii	30		Templi restauratio ac reparatio	628	Tumor & dolor	291
Somnii coniecturam pastor audiuit ibidem	671		Templi noui adificium	665	Timotheus iam congregatum suum exercitum more boni imperatoris exhortatur	291
Sosæ filius Iacobus	671		Templum sic adificatum fuit, vt transfusus haberet subterraneos	690	Timotheus prope Rophon ciuitatē castrametatur adiuuens ex Arabia maximum mercede conductorum hominum exercitum	291
Scythæ populi sic à Græcis appellati. quondam autē Magogæ dicti sunt, sed mutati sunt simul cum nationibus linguæ	10		Templum cadibus pollutum	474	Tyrus	700
Scythopolis vrbs nomen vbi magna fuit facta Iudæorum clades	564		Templum succenditur	277	Tintinabula & malogramata	61
Scalide	543		Templis statuas, imagines, aut simulachra aliqua apponi, nefandissimum habebatur, vnde Cuius Cæsaris statuas in templo collocari Iudæi non passi sunt, vt patet tol.	317	Tyrannus	382
Super humeralia	62		Tempestat horrenda exorta	700	Trannius & iucundus accusati	522
Scaturus	324		Tenebris caligo	277	Tyro atque alii primates insu Herodis comprehenduntur	391
Scenopegia quid	187		Theodas à fado interimitur	41	Tyriorum obsessio	230
Spicas in iugeribus remanentes non esse colligendas	88		Theodectes oculis mulcatus est	675	Tyronis filius	392
Stagnum Amygdalinum	649		Theodorus incuatos Iudæos inuasit & ideo repente decem milia interfecit, atq; Alexandri sarcinas diripuit	317	Tyronis Herodem increpantis audacia	524
Strennuitas	444		Theopompus quid passus sit	277	Tyris quis locus sit	284
Stola sacerdotes	185		Thermut Pharaonis filius	41	Tyris ab Herode resecta	515
Stola pontificis à quibus sit solita cōseruari	372		Terentius Rufus	675	Titus & Vespasiani munificentia erga deuictos Iudæos	278
Strabo Cappadox Hist.	330. 351		Testes quibus est vsurus Iosephus in suæ historiæ comprobationem	698	Titus oratio ad seditiones	669
Stratonos turris quæ nunc Cæsarea nuncupatur	366. 500		Testes falsi secundum legem puniendi	87	Titus clam hostibus oppidum occupat atque in suam potestatem adferit	589
Strutium	649		Testem vnum nō sufficere ad alterū condemnandum	9	Titus oratio ad milites	595
			Testimonium Sibyllæ	423	Titus à Giscalensis suscipitur	603
			Tyberias conditur ab Herode	594	Titus mittitur ad Galbam	620
			Tyberiadis dedicatio	423		
			Tyberius Augusto successit	423		
			Tyberius curam sui nepotis Agrippæ committit	432		

INDEX

Titus in Iudæam mittitur	627
Titus urbem obsidet	630
Titus iuxta urbē castrametatur	632
Titus militum temeritatē carpit	633
Titus de secundo muro non minus quam Romani triumphauit	643
Titī elegans oratio ad milites	656
Titus pugnae spectator	660
Titus ingreditur urbem	673
Titus suis telis. i. sua ipsius clementia nimia & virtute perit	643
Tityi ab Alstare debellati	700
Tubalcain vir supra omnes bellicosus	5
Tubalcain artis ferrariae primus inuentor	ibidem.
Tubae argenteae	70
Tharribulum Regiae Hierosolymitanae quale fuerit	637
Turris decidit	641
Tusculum quantum à Roma distabat	433
Tribuum Iudaicarum catalogus	152
Tryphon (non notissimus ille, de quo Quintilianus in principio primi li. & Martialis, cū dicit, & faciet lucrum bibliopola Tryphō) sed alius vir ingenuus & nobilis qui princeps militariae à militibus constitutus est	309
Tryphonis viri in conuiuiis praesertim, facetissimi responsū, quo ita regem Ptolemaum delectauit ut omnes extemplo Tryphoni applaudere iuberet	283
Tryphon adulator	392
Tryphon Tyrannus	487
Tryphonis summa malitia	309
Tryphonis iuxta Antiochiam bellum	304

V

Valerius Asiaticus vir consularis	457
Varus praesidiū suis ferre maturat	415
Varus iubet Antipatro ut refutet verba Nicolai contra se de patricidii suspitione facta	402
Varus Antiochiā perrexit: dum Romanam nauigauit Archelaus	409
Vasa	185
Vasa promissionis	252
Vasthiani eunuchi	262
Veneri summa vis	402
Venerum profertur	531
Venones à Parthis pulsus ob nimiam eorum barbariem	423
Venones capitur	424
Ventidius Bassus dux Romanus	344
Verba Mulieris adulterae volentis in suū concubitum inducere Ioseph, & eiusdem mulieris accusatio in eundem nolentem sēcti. 29. 30.	

quae res mihi per similis videtur illi quae est apud Ouidium de Phedra & Hyppolito	
Vermium plaga	47
Vespasianus mouet exercitū contra Tarichaeos	594
Vespasianus à suis in medio inimicorum deseritur	599
Vespasiani animaduersio in exercitum	600
Vespasianus à Tyberiensibus recipitur	ibidem.
Vespasianus grauissimum vulnus ac propē lethale suscepit	595
Vespasiani & Titi munificentia erga Iudaeos deuictos	278
Vespasianus templum pacis construxit	681
Vespasiani clementia	684
Vinearum Plautandarum mos	88
Vinea inuentor & plantator prius mus Noe	11
Vitellius	620
Volumnius militiae magister	524
Vulpes trecentae	115
Vrias Bethsabee maritus occiditur	158
Vrias, Ioathan succedit, Vriae vero Nerias	240
Vriae literae	159
Vtensile pro re qua uti possumus vsurpatur	folio. 513
Urbs muro circumdatur	651
Urbs funditus eueritur	644
Vxor diuortium	90
Vxorum ducendarum mos	89

X

Xanticus mensis appellabatur apud Macedonas māsis ille qui Hebraeis Nisan dicebatur. 64. 67. 256. Erat autem hic mensis primus Azymerum, quem nos Aprilē vocamus. Dicebatur & Xanticus dies ille quē nos per Calendas intelligimus.	
Xantico mense iuvenes qui expeditionem Iā facere poterant Aegyptum deseruerunt	48
Xaloth vicus seu ut nostri dicunt pagus quidam, à quo Ptolomaidis magnitudo vsq; ad Bersabem protendi cognoscitur	576
Xerxes Persarum Rex aduersus Graecos (ut Choerilus antiquissimus poeta refert) militauit	703
Xerxes Dario patri defuncto successit	257
Xerxis epistola ad Satrapas Syriae pro Iudaeis	ibidem.
Xerxi defuncto Cyrus eius filius (quē Graeci Artaxerxem vocant) successit in imperii gubernatione quem	

admodū & ipse Xerxes patri Dario successerat	261
Xerxes ab atheniensibus turpiter fugatur	621
Xylophorias festū est apud Hebraeos in quo omnes homines ligna congeriebant in templum ut elca adhibita, ignis perpetuus permaneret	561
Xystus	663

Z

Zabulus Arabum potentissimus	
Z Alexander Caput abscidit	303
Zabulon Galilaeae terra	700
Zabulon validissima Galilaeae urbs incenditur	566
Zacharias Iodae filius lapidibus obruitur	222
Zacharias & Aggeus templi concionatores	256
Zacharias accusatur à zelotis	613
Zamarias Iudaeus Babylonicus & eius mors	394
Zamarias princeps tribus Simeon uxorem habuit Chozabimadiani tidem mulierem ducis cuiusdam filiam	62
Zamarias equorum princeps	ibidē.
Zamarias Helam regem Therfa filium, vix duobus annis regni expletis interfecit	201
Zamarias totū Baasan genus (ut Simon prophetaret) ē medio sustulit	ibidem.
Zamarias aulam regiā igni apposito seq; intus recumbentem concremauit	ibidem.
Zara	487
Zarassim Mardochei vxor	264
Zareas rex Athiopiae	200
Zebedaus Achar filium habuit qui inuentam chlamydem regiam auream atq; variis gemmis cōspersā & intextam tetrae tumulo sepece liuit	97
Zeb rex occisus	110
zebennaei populi à zebenna regione sunt dicti	312
Zebenaus Alexander	ibidē.
zebus princeps Sichimitarum	111
Zebulonitae	101
zelari	707
Zelotypiae lex	69
zelotis suadet Eleazarus auxilium aliunde efflagitare	608
Zelotae in urbem per insidias claustrum destinatos Iudaeos intromittunt	611
Zelotarum crudelitas	714
zelotarum pugna Cum Simone	622
Zelotae	685
Zelotypia Herodis non paucis nocuit	517
zephia Lia ministra	23

INDEX

Zelpha filium habuit nomine Gad quod interpretatur fortuitum	23	Zepha vrbs quam Roboam creditur aedificasse	197	Zorobabel princeps Iudæorum	250
Zenodorus	369	Ziphaz Dauidem prodiderunt tamē ab eo facile veniam impetrarunt	138.	Zorobabel templum atque urbem reparaturus proficiscitur	254
Zenodorus idem	386.513	Ziph ubi nunc vicus ostenditur in quo Dauid fuit absconditus. fuit autem vicus ille tribus Iuda in Do roma iuxta fines Bleutheropos leos.	619	Zorobabel sententiam profert de mulierum natura	253
Zenonis res mirandæ ubi	319	Zoara Arabiæ locus	316	Zorobabel itidem & de veritate sen tentiam fert ibidem.	
Zephyrium	518	Zoilus tyrannus	61		
Zephyrus & eius natura	544	Zona			
Zeugma vrbs	679				
Zeus, Regis Antiochiæ frater	279				
Zethura vrbs quam aedificauit Ro boam Salomonis filius	197				
Ziba libertus Saul	168				

TOTIVS INDIGIS
FINIS.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

QVVM PRO MEO MORB OFFICIOQVE SVCCVRRENDI scriptorum monumentis, quæ ob superioris seculi partim inscitiam partim etiam seccordiam, maiorem diligentiam postulat, diu græca Iosephi exemplaria perquisiuissem, quo instructior ad hanc editionem fierem, nec Antiquitatum libri vltimam reperiri quarent, dedi operam, vt saltem reliqua eius auctoris opera Bellum videlicet Iudaicum, & contra Apionem, sic emitterem, vt eorum studiosis quammaxime satisfacere. Itaq; corrogatis è Gallia Germania atq; etiam Polonia græcis codicibus, latina ad illos conferenda curauimus, quo facilius mendæ per librariorum oscitantiam admittæ tollerentur: alicubi etiam quæ ab interprete ipso obscurius reddita erant, clarius exprimerentur: hoc tamen obseruato, vt suus illi stylus, quum græcorum schematum admixtu peregrinum quiddam sonans, cum ex vulgaris sermonis sece nonnihil trahens, ita relinqueretur, ne centonis specie crebra interpollatio referret. Hanc autem operam non superuacuum apparebit, vel ex lectione non paulo quam antehac inoffensiore simul ac dilucidior: vel, si quis certius experimentum capere velit, ex vniuscuiuslibet folii ad veteres editiones collatione: præcipue vero in duobus libris contra Apionem: in quorû singulis præter alias mendas innumeras, circa finem primi atq; item circa sequentis initium plusquam centenos versus deesse deprehendimus eisdemq; restituiimus. Verum etiâ hæc ipsa editio vigilantiam nostrâ candido celsori abunde approbare potest, euidentius tamē id erit, vbi græca (mō deus quod in animo est secundet) mature subsequantur. Interea præsentibus fructu ac vale, nostræq; industriae fauere perge.

FLAVII IOSEPHI

HEBRAEI HISTORIOGRAPHI CLARISSIMI DE

Bello Iudaico libri septem, interprete Rufino Aquileiensi.

PROLOGVS.

Voniam bellum, quod cum populo Romano gessere Iudæi, omnium maximum quæ nostra ætas vidit, quæq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentesue commisisse cum gentibus: quidam, non quod rebus interfuerint, sed vana & incongrua narrantium sermones auribus colligentes, oratorum more perferunt: qui vero præsto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falsa cōfirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam vero exacta fides reperitur historię: idcirco statui, quæ retro Barbaris antea missi, patria lingua digesta, Græca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus Matathie filius, Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui & initio cum Romanis confixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hoc, vt dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorum quidem populum domesticus motus habebat: Iudæorū autem, qui ætate validi, & ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia vigentes, adeo temporibus insoleter abusi sunt, vt pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniā Iudæi quidē cunctos etiam qui trans Euphratē essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant. Romanos autē & finitimi Galli irritabant: nec Germani quiescebāt: dissensionūq; plena erāt omnia post Neronē: & multi quidē tēporum occasione Imperiū affectabāt: lucri autē cupidine exercitus rerū nouandarū cupidi erāt. Itaq; indignū esse duxi, errantē in tātis rebus dissimulari veritatē: & Parthos quidē, ac Babylonios, Arabūq; remotissimos, & vltia Euphratē gētis nostrę incolas, itēq; Adiabenos, mea diligētiā vere cognoscere, vnde cœpisset bellū quātisq; cladibus cōstitisset, quoue modo desisset: Græcos vero & Romanorū aliquos, qui militiā secuti nō essent, signētis sine adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audēt eas inscribere, qui præter hoc (vt mihi quidē videtur) quod nihil sani referūt, etiā de proposito decidūt. Nā dū Romanos volūt magnos ostēdere, Iudæorū res extenuāt, & in humilitatē deiiciūt. Nō autē intelligo, quonā pacto magni esse videant, qui parua superauerūt. Et neq; lōgi tēporis eos pudet, quo bellū tractū est: neq; multitudinis Roma. quā ī ea militia labor exercuit: neq; dum magnitudinis: quorū profecto gloria minuit, si cū multū pro hierosolymis dedauerūt, reb⁹ per eos prospere gestis aliquid derogeret. Nec tñ ego cōtētionē Romanas res extollētū, gētiles meos āplificare decreni: sed facta quidē vtrorūq; sine vlllo mēdacio prosequar: dicta vero de factis reponā, dolori atq; affectioni meę in desēdis patrię cladibus indulgēs. Nā quod domesticis dissensionibus est euer-

sa, & in

sa, & in templum sacrosanctum inuitas Romanorum manus atq; ignem Iudæorū tyranni traxere, testis est qui eam vastauit, ipse Cæsar Titus: per omne bellū miseratus quidem populum, quod à seditiosis custodiretur: sæpe autē consulto differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio, dūmodo belli pœniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrānos eorūq; latrocinium accusatorie loqui putet, vel patriæ miserijs ingementem calūniari præter legem historiæ, doloriveniam tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem cōtigit ad summum felicitatis fastigium enadere, eandēq; in extremum miseriæ deijci. Deniq; omnium post cōdita secula res aduersas, sūcum Iudæorum calamitatibus cōferantur, superatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus est: vnde nec fieri potest, vt à quæstibus temperetur. Siquis autē durior misericordiæ sit iudex, res quidem tribuat historiæ, lamenta vero scriptori: quanquā merito Græcorū disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum cōparatione præterita olim bella exigua reddūtur, iudices resident aliorum facundiæ detrahentes: quorum etsi doctrinam superant, proposito vincuntur. Ipsi vero Assyriorū & Medorum gesta perscribunt, veluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum in scribendo tantū eorum viribus cedant, quātum sententiæ. Erat enim vnicuiq; studiū, quæ vidisset facta, conscribere: quoniam & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleat: mentiriq; apud scientes, inhonestū esse videretur. Enimvero noua quidem neq; ante cognita memoriæ tradere, suiq; temporis res cōmendare posteris, laude ac testimonio dignū est. Industrius autē habetur, nō qui alienam dispositionē atq; ordinem transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus propriū conficit historiæ. Sed ego quidē sumptu ac labore maximo, qui cum sim alienigena, Græcis simul & Romanis gestarum rerum memoriā repono, Ipsis autem indigenis, ad quæstum quidem ac lites, ora patent, linguæq; solutæ sunt. Ad historiam vero, in qua verum dicendum est, summaq; ope negotia colligenda sunt, obmutescunt: cōcessa infirmioribus neque scientibus licētia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaq; apud nos historiæ veritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidē Iudæos repetere, qui fuerint quōuē pacto ab Ægyptijs discesserint, quasq; regiones errando peragrauerint, & quas vel quoties incoluerint, & quēadmodum inde migrauerint, neq; huius esse tēporis, & præterea superuacaneum existimaui: quoniā multi ante me Iudæorum de maioribus huius gētis verissima composuerunt: & nōnulli Græcorū, quæ illi scripserāt, patria voce profecuti nō multum à veritate deuierunt: exinde autem historiæ principiū sumam, quo scriptores eorū & prophetæ nostri deserūt. Et bellū quidem meis tēporibus gestum, latius quaq; potuero diligentia referam: quæ vero ætate mea sunt antiquiora, summatim breuiterq; percurrā. Quomodo Antiochus cognomēto Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cū triennium sexq; menses eā tenuisset, ab Asamonei filijs expulsus est. Deinde quod eorū posterius de regno dissentientes, ad res suas occupandas populum Romanū Pompeiūq; traxerunt: quomodoq; Herodes Antipatri filius, eorum potentiæ finē fecerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio aut Varo prouinciā obtinente. Quodq; bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quamq; multa per Sosium ac ciderint: quātāq; ad primos impet⁹ armis Iudæi peruasierint: quoq; modo accolæ permanierint: & quod Nero propter acceptas Cestij ductu clades summæ rei metuens, Vespasianū bello præposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit, quantūq; Romanorum exercitum ducens: quantāq; manus auxiliorum per omnem cæsa fuerit Galilæam: & quod eius ciuitatum quasdam vi ceperit, alias deditione. Vbi etiā Romanorū in bello disciplinam, curāq; rerum, & vtrin⁹q; Galilææ spatia, & naturā finesq; Iudææ, necnon & peculiare terræ qualitē, lacusq; & fontes, captarūq; ciuitatum mala, cū fide sicut vidi, aut pertuli, expediā. Nec etiā miseras meas calauerim, cū scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod

iam fessis rebus Iudeorum, Nero quidem mortem obierit: Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quæque signa de hoc ei cõtingerint, Romæque mutationes: & quod innitus a militibus imperator declaratus sit; & quod eo disponēde reip. gratia in Ægyptum digresso, Iudeorū status seditio- nibus agitatus sit: quoque modo tyrānis succubuerint, eorumque inter se discordias mouerint. Et quod ex Ægypto Titus reuersus, bis Iudeorum fines ingressus sit: quoque modo exercitū, & quo in loco cõgregauerit: vel qualiter, & quoties ciuita- tem affecerit ipso præsente seditio. Aggressus quoque numerosos, & quantos erexe- rit aggeres: triumque murorū ambitum & magnitudinē, siue mensurā, & munitio- nem ciuitatis, & sani templique dispositionē: ad hæc aræ spacium, mensurāque veris- sime dicā: festorum quoque dierum mores aliquos, septēque lustrationes, & munia sa- cerdotum. Itemque pōtificis vestes, sanctaque templi cuiusmodi fuerint, siue aliqua dissimulatione vel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitātē, Romanorūque in alienigenas humanitatē: quotiesque Titus, ci- uitatem simul ac tēplum seruare cupiens, ad cōcordiæ fœdera dissidētes protoca- nit. Differā vero populi vulnera, & calamitates: quamque multa mala nūc bello, nunc seditio- nibus, nunc fame perpassi, postea capti sint. Nec vero aut perfugarū clades, aut captiuorū supplicia prætermittam: vel quemadmodū templum inuito Cæsare cōflagrauerit: quāque multæ opes sacræ flāma raptæ sint: ac totius, quæ re- liqua erat, ciuitatis excidiū, & quæ præcesserant portenta, atque prodigia, vel tyrā- norum captiuitatē, vel qui seruitio abducti sunt, multitudinē: atque cui quisque for- tunę sit distributus: & quod Romani quidē belli reliquias persecuti sunt, detincto- rūque munimina funditus eruerūt, Titus vero peragrata regione cuncta restituit: eiusdemque reditum in Italiā, ac triumphum. Hæc omnia septem libris cōprehensa; adnixus ne vituperationem à rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineā, studiosis veritatis magis quā voluptatis perscripsi. Narrandi autem initium fa- ciam hoc ordine, quo capita sunt digesta.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER PRIMVS.

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CAPVT PRIMVM.

An. lib. 12. c. 6.

Vm potentes Iudeorū inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cū Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autē illis contentio de potētia, quod honoratus quisque grauius ferret similibus subiugari) Onias quidā ē pontifici- bus postquā præualuit, Thobiaz filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum cōfugerunt, petētes, vt semet ducibus in

Iudeam irrumperet. Idque regi persuasum est, iampridē sic animato. Quare cū ma- gnis militum copiis egressus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximā eorum multitudinem, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dataque passim militibus prædandi licentia, ipse & templum spoliavit, & quotidianæ religio- nis assiduitatem per annos tres, sexque menses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoque ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidum condidit Hierosolymis simile, templūque ædificauit: de quibus iterum opportune referemus. Veruntamen Antiocho neque præter spem deuicta ciui- tas, neque populatio, neque tantæ cædes satis fuere: sed intemperantia vitiorum, eorumque memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudeos cogere cœpit, vt abroga- to more patrio, nec infantes suos circūciderent, porcosque super aram immolaret: quibus omnes quidem aduersabantur: optimus vero quisque propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidij ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudeli-

tatem

An. lib. 12. c. 4.

An. lib. 12. c. 7.

tatem suam præceptis impijs obsecundans, omnimodam iniquitatē excessit: cum & singulatim viros honorabiles verberaret, & cōmuniter quotidie speciem captæ vr̄bis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur, ad vindictæ audaciam irritauit. Deniq; Matathias Asamonæi filius, vnus ex sacerdotibus, ex vico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nam quinque filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudinē verit⁹, in mōtes refugit. Multis vero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: commissoq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisq; volentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iude principatu, qui filiorū suorum natu maximus erat. Ille autem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exercitum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit. Antiochumque Epiphanem iterum in fines suos ingredientem, vehementissima percussum plaga represit. Adhuc autem feruente victoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæsa fuerāt: habitōq; conflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorem compellit. Fano autem potitus, & locum purgauit omnem muroq; cinxit: & vasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, veluti prioribus profanatis, aramq; aliā ædificauit, & religionibus dedit initium. Sacro aut̄ ritu vix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni aut̄ eius, & in Iudæos odij filius Antiochus hæres existit. Quare coactis peditum milibus quinquaginta, equitum autem prop̄e quinq; milibus, octoginta vero elephantis, mōtana Iudææ per partes aggreditur. Et Bethsurā quidem oppidum capit. In loco vero, cui Bethzachariæ nomē est, quā transitus erat angustior, Iudas cū suis copijs occurrit. Et priusquā congredierentur agmina, Elcazarus frater eius, prospecto præter alios excelso elephante, turriq; maxima & munimētis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus à suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie, ad elephātum vsque peruenit. Sed illum quidē, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Beluam vero in alno percussam, super se deiecit, & obritus interiit: nulla alia re gesta, nisi quod magnū opus aggressus, vitam gloriæ posthabuit. Qui tamē regēbat elephantum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus: nihil plus Elcazaro præstitisset audacia, quā vt sola spe præclari facinoris, mortem videretur optasse. Hoc autē fratri eius, totius prælij prælagium fuit. Nam fortiter quidem Iudæi, diuq; decertarunt: sed à regijs secunda fortuna vsis, numeroq; præstātibus superati sunt: multisq; interfectis, Iudas cū cæteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus aut̄ ad Hierosolymam profectus, ibiq; dies paucos commoratus, penuria vtensiliū abstinit: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cæterā vero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam, Discesu autem regis, Iudas non quiescebat: sed accessione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud vicum Adasa cum Antiochi ducibus congreditur: factisq; fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidijs eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

De successionibus principum à Ionatha vsq; ad Aristobulū. Cap. II

Cum autē successisset ei frater Ionathas, & in alijs quæ ad indigenas pertinebant, cautius se ageret, suāq; potētiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Nanque Tryphon tyrānus, Antiochi quidē filij tutor, sed insidijs eum captās, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida venisset, dolo comprehendit. Eoq; victo, contra Iudæam mouit exercitum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre: quodq; ab eo superatus esset, iratus, eundem Ionathā interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intētus: Zara quidem, & Ioppen, & Iamniā capit. Euerit

autem & Accaron, subactis presidijis: aduersusq; Tryphonē Antiocho auxilium præbuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis audiatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suā quoque operam adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebentim ex ducibus suis, aduastandam Iudæam opprimendumq; seruitio Simonem, cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: & filios quidem suos cum validissimis præmisit, parte vero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs etiā in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimaq; potius victoria, pontifex declaratur: & ducetos septuaginta post annos Iudæos liberat à dominatione Macedonū. sed & ipse perijt in conuiuio, captus insidijs Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge duobusq; filiis in custodiam conclusis, certos misit, vt Ioānem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficeret. Cognito autem impetu, qui parabatur, adulescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ virtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanū susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam vltra Hierichunta castellum, quod Dagon vocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pōtificis assēcut⁹, postquā deo sacrificia reddidit, velociter Ptolemæū petit & matri suæ & fratribus adiūcto futurus, castellumq; aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autē dolori cedebat. Ptolemæus enim quotiens premeretur, matrē eius fratresq; in murum productos, palām vt possent conspici, verberabat: eosdemq; præcipitandos, nisi quamprimum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanū quidem plus timor ac misericordia, quā iracundia commouebat. Mater vero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protēdens, filium ptecabatur, ne vel suis fractus iniuriis, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dūmodo ille pœnas eorum, quæ in domū suam contra fas admisisset, expendere. Ioannes autē nūc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo verberari eā, lacerariq; conspiciens, effœminabatur: totusq; plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriat⁹ annus aduenit: quem septimo quoq; circuitu redeuntem apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis vnā cum matre occisus, ad Zenonem confugit, qui Corylas cognominatus est, Philadelphię tyrannus. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro Dauid, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quā tribus milibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primusq; Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rursusq; tamē, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei vindictæ præbuit, confestim aduersus ciuitates Syriæ perrexit, vacuas propugnatoribus esse ratus, quod & verum fuit. Medabam quidem, & Samæam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Cuthæorum gentem, adiacentia sano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, ædificato. Cepit autem & Idumææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Marisan. In Samariam vero vsque progressus, vbi nunc est Sebaste, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosq; suos Aristobulum & Antigonom obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem venerunt, vt etiam insuetam carnem cogere rentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis voluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim vsque, persequentibus eum memoratis fratribus, effugis: ibi vero in Samariā reuersi, & multitudinē iterū intra murū concludunt

Ptolemæus
ab Hyrcano
obsessus

An. li. 13
ca. 16. 17

concludūt, & expugnata ciuitate, ipsam diruūt: & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedētibus, alacritatem refrigescere non sinebāt: sed cum exercitu Scythopolim vsq; progressi, & ipsam peruaferunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono Iuda Essæo Alexandro Theodoro & De metrio gesta. Cap. III

Secundarum autem rerum Ioannis, & filiorum eius, inuidia seditionem genti lium concitauit. multiq; aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello denicti sunt. Reliquū vero tempus Iohannes cum fortunatissime uiueret, & optime rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: vir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Denique tria vel maxime præcipua solus habebat. Nam & gētis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur vt futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filijs suis, quod rerum domini permansuri non essent, præiudic, atque prædixit. Quorum vitæ quis fuerit exitus, narrare non indignū videtur, quātumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre nanque mortuo, natu maior Aristobulus, translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem vero à se secundum Antigoni (nanque illum diligere videbatur) in honore pari producebat: alios autem victos custodiæ tradidit. Matrēq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Nanq; hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, vt victam fame necaret. Horum autem facinororum pœnas, Antigoni fratris morte persoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipenderet, & pleraq; linore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus rediisset, festis dieb9, quos tabernaculis positus, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, vt aduersa ualētudo Aristobulum corripere. Antigonus vero circa festorū solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quāmaxime petiuit, plusq; in honorem fratris ascēdit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adētes, & armorum pompam, & Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima caterua stipatus, vt illum interficeret, eō venisset. nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere: His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne vel suspicari quicquam videretur, prospiciens, & vt incerta præcaueret, suos quidē satellites in quendā subterraneum & tenebrosū locū transire iubet. Ipse autē iacebat in castello, Bari ante, post autē Antonia cognominato: & vt inermi quidem parceret, occiderent autē Antigoni, præcepit, si cū armis adiret. Necnō & ipsi Antigono qui præciperent misit, vt inermis veniret. Ad hæc regina satis callidū cū in iudicatoribus cōsiliū capit. Nanq; his qui ad eum missi fuerant persuadet, vt mandata quidem regis taceant, dicant vero Antigono, quod frater audisset, arma sibi cum pulcherrima in Galilæa ornatūq; bellicum fabricasse: quæ ne singulatim inspicere, morbo impeditū fuisse: nunc autē, præsertim cum aliō discessurus sit liber eum videret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis velut ostētatum se veniens, properabat. Sed vbi ad obscurū transitum, qui Stratonis pyrgus vocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certumque documentum præbuit, omnem benevolentiam, iusque naturæ calumnijs cedere, nullamque optimarum affectionum tantum valere,

Hyrcanus decedit

An. lib. 13. cap. 18

Antigonus occiditur

tum valere, ut inuidiæ perpetuo possit obſistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nunquam diuinando aberravit, neque mentitus est. Is Antigono tranſeunte per templum, mox ut eum vidit, ad notos qui aderant exclamavit (non paucos autem discipulos sine cōſultores habebat) Papè, nunc mihi pulchrum est mori, quando ante me veritas interijt, mearumque prædictionum aliquod mendacium deprehenſum est. Viuit enim iſte Antigonus, qui hodie deberet occidi: Locus autem neci eius, apud Stratonis pyrgum factus fuerat destinatus. & ille quidem sexcentorum abhinc ſtadium intervallo distat. Horæ vero diei sunt quatuor: sed & vaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mœſto vultu & mente ſolicita ſecum multa reputabat: Et paulo poſt interfectus Antigonus nunciatur, in loco ſubterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Cæſarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod vatem feſſit. At vero Ariſtobulo conſectim ſceleris pœnitundine morbus ingraueſcit: ſemperque facinoris cogitatione ſolicitus, perturbato animo tabeſcebat, donec mororis acerbitate viſceribus laceratis, ſubito ſanguinem vomeret. Hunc ergo vnus è ſervulis, eius miniſterio deſtinatus, foras efferens, providentia numinis erravit: & ubi Antigonus erat occiſus, ſuper extantes adhuc cædis maculas cruore interfectoris effudit. Ululatu autem eorum qui id conſpexerant continuo ſublato, tanquam puer de industria ſanguinem illic libaſſet, clamor ad aures regis peruenit: cauſamque requirebat: & cum eam prodere nullus auderet, ad reſciendum magis ardebat. Ad extremum vero minitanti, vimque adhibenti, verum quod erat indicauerunt: atque ille cum lachrymis oppleſſet oculos, quātumque poterat ingemuſſet, hæc dixit: Sperandum certe non erat, ut maximum dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me vltrix cognatæ cædis iuſtitia perſequitur. Quādiu ò corpus improbum fratri, matrique dānatam animam detinebis? Quādiu paulatim illis libabo ſanguinem meum? Simul totum accipiant: neque iam meorum viſcerum in
Amli. 13
Ca. 19 ferias fortuna derideat. His dictis, illico moritur: cū non plus anno regnaſſet. Vxor vero fratrem eius vinculis diſſolutis regem cōſtituit Alexandrum, qui ætate maior erat, & modèſtia præſtare videbatur. Sed ille poteſtatem adeptus, fratrem quidem alterum regnū appetentem occidit: alterum autem priuata vita cōtentum ablatis rebus ſecum habebat. Prælium etiā cum Ptolemæo cognomento Lathyro committit: qui oppidum Aſochin ceperat, & multos quidem peremit hoſtium, ſed victoria in Ptolemæi partes propenſior fuit. Poſtea vero quā ipſe pulſus à matre Cleopatra diſceſſit in Ægyptum, & Gadaram obſidione capit Alexander, & caſtellum Amathuntis, omnium maximum que trans Iordanem ſita erant, ubi præcioſiſſima queque bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente ſuperueniens, & proprias res recipit, & ſarcinas regis aufert, Iudæorumque fere decem milia interfecit. Verum Alexander receptis poſt cladem viribus, aggreſſus maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itemque Anthedonem, que poſtea à rege Herode Agrippias nominata eſt. His autem ſervitio domitis, concitatur in eum feſto die populus Iudæorum. Nam plerumque epule ſeditiones accedunt. Nec videbatur inſidias poſſe cōprimere, niſi cōductitios haberet auxilio Piſidas & Cilicas: nā Syros mercenarios reſpuebat, propter ingenitam cū Iudæorum gente diſcordiā. Ceſis autem ſupra octo milibus ex turba rebellium, Arabiæ bellum intulit, Ibique Galaaditis ac Moabitibus ſubactis, tributoque his impoſito, ad Amathunta regreſſus eſt. Cumque Theodorum metus ſecundis eius ſucceſſibus percuſſet, caſtellum ſine præſidio repertum funditus eruit. Mox autem cōgreſſus cum Oboda rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadenti regione occupauerat, captus inſidijs totum amiſit exercitum in vallē altiffimam compulſum, atque obrutum multitudine camelorum. Ipſe vero elapſus in Hieroſolymam, olim ſibi gentem inſenſam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accedit. Fit autem etiam tunc ſuperior, crebrisque prælijs non minus quinquaginta milibus Iudæorum per ſex annos interfecit: nequaquam tamen victorijs lætabatur, quoniam regni

regni sui vires cōsumeret. Vnde armis omiſſis, ſermone placido cum ſubiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconstantiam eius morumq; varietatem intantum oderant, vt percontanti, quonam pacto eos ſedare poſſet, dicerent, ſi moreretur. Nā vix etiam mortuo daturus veniā, qui tā multa ſcelerate feciſſet. Simul etiā Demetrii auxilium, cui cognomen Acero accerſuerunt. Qui cum his maiorum premiorum ſpe facile paruiffet, veniſſetq; cum exercitu, miſcentur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Vtroſq; tamē Alexander mille quidem equitibus, ſex aut peditum mercenariorū milibus excepit, cū haberet ex Iudæis quoq; propē ad decē milia bene ſibi cupientiū, aduerſæ aut partis eſſent equitum tria milia, peditūq; milia quadraginta. Et priuſquā veniretur ad manus, intercedētib; nūcijs & p̄conibus, reges transfugia tentabant: Demetrius quidē Alexandri mercenarios, Alexander aut Iudæos qui Demetriū ſequerentur, obtemperaturos ſibi ſperantes. Sed cum neq; Iudæi ſacramenta, neq; fidem Græci cōtemnerēt, armis iam cominus decernebant. Superatq; p̄lio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animoſe & fortiter geſſiſſent. Euentus autem pugne p̄ter ſpem cedit vtriq;. Nam neq; hi qui Demetriū acciuerant, in partib; victoris permanſerunt: & immutatæ fortunę miſericordia, ſex Iudæorum milia ſe ad Alexandrum, qui in montes eſſugerat, contulerunt. Huius inclinationis momētum Demetrius ferre non potuit, ſed Alexandrum iam quidem collectis viribus p̄lio ſufficere ratus, omnem vero gentē ad eū tranſire exiſtimans, mox inde digreſſus eſt. Nō tamē reliqua multitudo ob abceſſum auxiliorū ſimultates depoſuit: bello aut aſſiduo tamdiu cum Alexandro decertabat, donec pleriſq; interfectis cæteros in Bemefelim ciuitatem compulſit, eaq; ſubacta in Hieroſolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, vt crudelitas eius ad impietatem uſq; procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conſpectu matrum necauit. atque hæc potans, & cum ſuis concubinis recubans, proſpectabat. Tanta autem populū terror inuaſit, vt etiam diuerſæ partis ſtudioſi proxima nocte octo milia hominum extra totam Iudæam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiufmodi factis tandem ægreq; regni otium quæſiſſet, ab armis requieuit.

An. li. 13
ca. 20Alexandri
crudelitas

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano.

Caput

IIII

Rurſus aut ſit ei turbarum initium Antiochus, qui etiā Dionyſius dictus eſt, Demetrii quidem frater, ſed eorum nouiſſimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulſarat, totū quidē ſuper Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora ſpatium, foſſa altiffima diremit. Ante foſſam vero murū ædificauit excelſum turresq; ligneas, vt faciles aditus obſtrueret, fabricauit: nec tamē Antiochum arcere valuit. Exuſtis enim turribus foſſisq; repletis, cum ſuis copijs tranſgreſſus eſt. Vindiſtaq; poſthabita, qua deberet eum à quo prohibitus eſt viciſci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loca ſuę nationis commodiora cedens, mox ad pugnā cum equitatu reuerſus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex impropiſo Antiochi milites inuadit. Valido autem p̄lio commiſſo, quamdiu quidem ſupererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum paſſim Arabes trucidarent. Vbi vero procubuit (ſuccurrendo enim victis ſemper in periculis aderat) omnes terga dederūt, maximaq; pars eorum, cum in acie, tum in fuga abſumitur. Reliquos autem in vicum Cana delapſos, alimentorum penuria perire contigit, p̄ter admodū paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnæi filio inſenſi Aretā ſibi ſociant: Syriæq; Cœles regē conſtituunt, Qui bello illato Iudææ, poſtquam pugna vicit Alexandrū, pactione diſceſſit. Alexander autem Pella capta Geram petiuit rurſus opum Theodori cupidus: tripliciq; ambitu circundatis deſenſoribus, locum expugnauit. Nec non & Gaulanen, & Seleuciam, & eam quę Antiochi

An li. 1. c. 22

chi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala castello validissimo, eiusq; prefecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia triennio: lætusq; à gētilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autē requiem secutum est morbi principiū. Et quoniam quartano febrium recurſu fatigabatur, depulſum iri valetudinem credens, ſi rursus animum negotijs occupasset, intempeſtiuæ militiæ ſeſe dedit: & vltra vires corpus laboribus vexans, inter ipſos tumult⁹ trigefimo & ſeptimo regni anno moritur: idq; Alexandræ coniugi iugē reliquit: Iudæos eius vel maxime dicto obediētes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans, & iniquitati reſiſtēs, beneuolentiam ſibi populi cōparaſſet. Neque ſpes eum ſefellit. Nanq; opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probe norat, & qui ſacras leges temeraſſent ab initio deteſtabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat pontificem, & quod præterea ſegnior eſſet quàm vt poteſtate regia moleſtus cuiquam videretur, regem conſtituit: Minorem autē Ariſtobulum, priuatum viuere maluit, quod ſeruientioris eſſet ingenij. Iungit autem ſe eiſdem mulieris dominationi quædam Iudæorum factio, Phariſæi: qui præter alios pietatem colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eamq; cauſam magis eos ſuſpiciebat Alexandra, diuinæ religioni ſuperſtitioſe deſeruens. Illi autem paulatim fœminæ ſimplici inſinuati, quoſuis pro ſua libidine ſummonendo, deponendo, itemq; vinciendo, ac ſoluendo, iam procuratores habebantur: prorsus vt ipſi quidem regijs commodis fruereſſent, expenſas vero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res adminiſtrare maiores: itaque augendis copijs ſemper intenta, duplicem conflauit exercitum: neq; pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo ſtatum ſuæ gentis roborauit, ſed etiā metuendam ſe reddidit externæ potentæ. Imperabat autem alijs, verū Phariſæis ipſa vltro parebat. Deniq; Diogenem quendam inſignem virum, qui Alexandro fuerat amiciffimus, interficiūt, eius factum conſilio criminati, vt octingēti⁹ quos ſupra memorauimus regis iuſſu tollerentur in crucē. Nihilominus autem Alexandræ ſuadebant, vt & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuiſſet concitatus, occideret. Cumq; his nimia ſuperſtitione nihil abnuendum putaret, quos ſibi libuiſſet ea ſpecie trucidabant, donec optimus quiſq; periclitantium ad Ariſtobulum confugeret. Atq; ille matri perſuaſit, vt his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes exiſtimaret. Igitur illi quidem data ſibi copia, per regionem diſperſi ſunt. Alexandra vero in Damascum miſſo exercitu, quoniam Ptolemæus ſine intermiſſione ciuitatem premebat, illam quidē nulla re memorabili geſta cepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemæi milite, Cleopatram circumſedebat, pactiōibus donisq; ſolicitat. Sed illum domeſticarum barbarum metus, ingreſſo in Armeniam Lucullo, iam dudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Ariſtobulus, cum famulis ſuis, quos multos habebat, omnesq; pro ætatis fauore fidiffimos, vniuerſa caſtella obtinuit. & pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regem ſe declarauit. Ob hæc miſerata querelas Hyrcani mater, coniugem Ariſtobuli cum filijs includit apud caſtellum, quod à ſeptentrione ſano adiacens, Baris antea vocabatur, vt diximus: poſtea vero Antonia cognominata eſt, imperante Antonio: quemadmodum de Auguſti & Agrippæ nomine, Sebaſte, & Agrippias, aliarū ciuitates appellatæ ſunt. Ante tamen Alexandra moritur, quàm in Ariſtobulum fratris eius Hyrcani cōtumelias vindicaret: quem deiſci regno curauerat quod ipſa nouō annos adminiſtrauit. Et heres quidem omnium ſit Hyrcan⁹, cui regnum etiam viua cōmiſerat. Verum Ariſtobulus viribus atque autoritate præſtabat. Habito autem inter eos circa Hierichūta de rerum ſumma conflictu, pleriq; Hyrcano relicto tranſeunt ad Ariſtobulū. Hyrcanus autē cum reliquis fuga peruenit

Aristobulus in
uadit regnum

ga peruenit in castellum Antoniam: ibiq; salutis obsides nactus (erat enim ibi in custodia, vt præmisimus, coniunx Aristobuli cum filijs) priusquam grauius aliquid accideret, ea lege in concordiam redijt, vt regnum quidem Aristobulus haberet, ipse vero cederet, quasi frater regis alijs honoribus contentus. Hoc modo in fano reconciliati, cum in conspectu circūstantis populi benignissime alter alterum complexus esset, domus permutant: & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hircanus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ.

Caput. V.

Metus vero & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maxime Antipatrum iamdudum Aristobulo inuisum. Erat autem genere Iudæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum vt ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipsi Aretæ vt Hyrcanum susciperet atq; in regnum deduceret suadebat, multum obtrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus prædicās. Simulq; admonebat, quod eum deceret regno clarissimo præsidem, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanum aut inuiam pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidum quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquam Hyrcanum in manum regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus vt auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitumq; milia quinquaginta, quib; nequaquam restitit Aristobulus: Sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atq; omnino captus esset, nisi dux Romanorū Scaurus, aduersis horum temporibus imminens, soluisset obsidionem. Nanq; is ex Armenia quidē in Syriam missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigraue bellū gerebat. Sed ubi Damascum venit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitoq; in Iudæa quid ageretur, illuc velut ad quæstum cucurrit. Denique mox vt fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum veniunt à fratribus, vtrisque vt sibi potius adiumento esset orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iusticia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaq; & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu perculsus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autē, quod captus non esset, satis sibi esse nō credidit: sed omnib; quas haberet copijs collectis, persequēbatur hostes: & circa locum, quē Papyrona vocant, prælio cōmisso, supra sex eorum milia cecidit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus vero & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios trāstulerunt. & cum Pompeius Syriam ingressus Damascū peruenisset, ad ipsum cōfugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadē illa quibus apud Aretā vsi fuerant allegantes, magnopere precabātur vt Aristobuli violentia dānata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quā morib; deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neq; ferendū existimans abiectius quā regem deceret vtilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cum vero Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas venisset, vnde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca iubeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso sitū) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio vocaretur, periclitari potius quā parēre. Sed populum videbat horrescere: & amici monebant, vt Romanam vim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaque horum consilijs obediens, descendit ad Pompeium, quodque iuste regnaret, multis

An. lib. 14. ca. 1

An. lib. 14. ca. 23. 4

Scaurus

An. lib. 16. ca. 6. 7

An. lib. 14. c. 7. 8.

Faustus pri-
mus murum
transcendere
ausus.

ret, multis pro se dictis in castellum redijt. Et cum iterum descendisset proto-
catus a fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohi-
bente Pompeio. Erat autem inter spem timorémque medius: & veniebat qui-
dem velut exoraturus Pompeium vt sibi cuncta permitteret, ad montem vero
reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare videretur. Quia tamen castel-
lis cum Pompeio cedere placebat, hisque præpositos monere literis vt decede-
rent, quibus præceperat, vt non nisi manus sua scriptis epistolis obtēperarent: in-
sa quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: bellóque
iam congregicum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tempus appa-
rui dandum putauit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius ad-
diderat, circa Hiericuntem Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguißima Iudææ
regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acu-
tis robore stillantem lachrymam, ex vulneribus colligunt. Cúmque illic perno-
ctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaque hoc eius impetu perterri-
tus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei
cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat sæuientem. Nec tamen quicquam
eorum quæ promisit effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniã
missus fuerat, ne in oppidum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus
Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem vero profectus, ex-
plorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem
oppugnari posse facile non videbat, vallémque pro mœnibus horribilem, fanũ-
q; illic cernebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatum, vt etiam si
ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autem diu quid fa-
ceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem socijs bellum
geri potius regemq; liberari dignum esse consentibus: qui vero cum Hyrcano sen-
tirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum
constantiam reputantes. Deniq; victa pars Aristobuli, concessit in templum: &
ponte qui ab eo ciuitati iungebatur absciso, vt ad vltimum vsq; resisteret, instrue-
batur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisq; domum regiã tra-
didissent ad hæc obtinēda Pompeius vnum è ducibus suis Pisonē cum militibus
intromittit. Isq; præsidij in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templũ
confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi
parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda & ad efficienda quæ inbe-
ret alacriter animatis. Ipse vero ad partes septentrionales fossamq; vallemq; re-
plebat omni genere materiæ per milites comportando, cum per se opus esset diffi-
cillimum propter immēsam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desu-
per obisterent. Mansissetq; labor imperfectus, nisi Pōpeius obseruatis diebus se-
ptimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos
aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpo-
re Iudæis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta, & impositis
aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, mœnia tētabat. Desuper obstā-
tes lapidibus repellebātur, cum diu turres obsidentium magnitudine simul & pul-
chritudine præstātes, vim repugnantium sustinerent. Verūtamen Romanis tunc
plurimum defatigatis, Pōpeius Iudæorum tolerantiam & in alijs admiratus est:
& præcipue, quod nihil cerimoniarũ inter media tela versantes intermiserunt.
sed velut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & victimas, omnemq; dei
cultũ diligentissime celebrarunt: nec vel in ipso excidio cum ad aram in dies sin-
gulos trucidarent, legitimis religionis suæ muneribus abstinnerunt. Mense itaq;
obsidionis tertio vix vna turre deiecta, in fanũ irruptum est. Primus aut murum
transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eũ centuriones duo
Furius & Fabius, cū suis cohortibus. Et circũsepto vndiq; fano, alios aliò confu-
giētes, vel etiã paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum, quan-
quam hostes strictis gladijs irruentes videbāt, intrepidi tamen in peragendis re-
bus

bus diuinis perseverabant: & in ipso libandi templumq; adolendi ministerio mac-
 tabantur, salutis quoq; præferentes religionis obsequium. Multos autem sui gen-
 tiles aduersæ partis studiosi truci dabant, plurimi semetipsos in rupes præcipita-
 bant. Nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erāt in desperatione succen-
 sis, pariter conflagrabant. Itaq; Iudeorum quidem milia duodecim occubuerūt:
 Romanorum vero perpauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa
 clade Iudeorum genti visum est, quàm sanctum illud arcanum, neque cuiquam
 prius visum alienis esse detectum. Denique Pompeius vnà cum suis comitibus in
 templum ingressus, vbi neminem præter pontificem adesse fas erat, quæ intus e-
 rant candelabra cum lychnis, & mensis in quibus libare atque adolere moris est,
 & vascula, ex auro cuncta spectauit: congestamq; pigmentorum molem, sacræq;
 pecuniæ ad duo milia talentorum. Nec tamen vel hæc vel aliud quicquam de sa-
 cro sanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidium purga-
 re templum ædituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanū pon-
 tificem declarauit: quod se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore præbuis-
 set, promptamq; ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset:
 per quæ sicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quàm timore ple-
 bem sibi conciliauit. inter captiuos etiam comprehensus Aristobuli socer idemq;
 patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percusi-
 sit: Faustum vero & qui vnà fortiter operam nauauerant præclaris præmijs donat
 & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiam quas in Coele Sy-
 ria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat prælidi parere iussit: proprijsq; tan-
 tum finibus eos circūclūsit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis
 Demetrii Gadarensis, etiam Gadaram, quam Iudæi subuerterant. Mediterra-
 neas præterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas præuenti non excide-
 rant, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Marisam: itemq; Azo-
 tum & Iamnam & Aretusam: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Dorā;
 & quæ pridem Stratonis Pyrgus vocabatur, post autem ab Herode rege clarissi-
 mis ædificijs transformata, Cæsarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuibus
 redditas prouinciæ Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumq; admi-
 nistratione ad Ægypti vsq; fines & flumen Euphratem, cum duadus legionibus
 Scauro permissa, Romam ipse per Ciliciam properauit, captiuum ducens Aristo-
 bulum cum familia. Erant autem filiæ duæ totidemq; filij: quorum vnus Alexan-
 der ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam vectus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo. Cap. VI.

INterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidam regionum asperita-
 te prohibebatur accedere: quæ autem circum erant omnia vastabat, multis &
 in hoc malis afflictus. Nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus
 per Antipatrum victni necessaria suppeditabat. Quem velut Aretæ familiarem
 etiam Scaurus ad eum legauit, vt bellum pactione deponeret. Itaq; persuasum
 est Arabi, vt CCC. talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exer-
 citum. Alexander autem Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna manu
 medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminebat, Iudæamq; depopulaba-
 tur. Quem quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quo-
 que à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus
 in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se præbuisset, tum
 etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum veritus, &
 ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem milia peditū,
 & mille quingenti equites: locaq; opportuna muris, hoc est Alexandrium & Hyr-
 canium, & Machærunta non longe ab Arabiæ montibus, muniebat. Igitur Ga-
 binus cum parte copiarum præmisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu se-
 quebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaque Iudeorum multitudo, quo-
 rum Malichus & Pitholaus princeps erant: iunctis cum Marco Antonio viri-

T 2 bus suis,

Hyrcanus pō-
 nifex declar-
 tur.

Antipat. ca. 9

Antipat. ca. 10

bus suis, Alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat etiam suis copijs Gabinus. Alexander autem quod tum in vnum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abiecit. Cumque Hierosolymis appropinquasset coactus praelio decertauit: amicisque sex milibus, quorum tria viua capta sunt, tria vero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandrium castellum venit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum venia conabatur eos ante praelium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc praelio dux Marcus Antonius multa praeclare gessit: & quamuis semper & vbique vir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum vicit exemplum. Gabinus autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare subuersas, autem erigere curabat. Denique iussu eius & Scythopolis habitari coepit, & Samaria & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliaeque multae, laetis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte dispositis regressus Alexandrium, vehementius vrgebat obsidium. Qua re territus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quae sibi parent castella Machærunta & Hyrcanium tradere non dubitans: quinetiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quae quidem Gabinus omnia consilio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs, viro suo ceterisque captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. Post hæc ergo Gabinus Hyrcano Hierosolymam deducto, eiisque fani cura mandata, ceteris reipublicae partibus optimates praefecit. Omnemque Iudeorum gentem in conuentus quinque diuisit: vno Hierosolymis, altero Doris, itemque tertio ut apud Amathunta respondeat, destinatis. quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilaeae ciuitas attributa est. Singularem autem vnus dominatione Iudei liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo post euenit, ut barbarum his fieret initium elapsus Roma Aristobulus: qui magna iterum Iudeorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idque recingere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinus Sisennam & Antonium & Seruilium duces contra se cum exercitu misit, in Machærunta concedi: vulgique imbellis onere deposito, solos armatos prope ad octo milia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secundarum partium rector, cum mille viris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoque conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec vi Romanorum subacti, caesa sunt virorum quinque milia. prope vero ad duo milia in quendam tumulum confugerunt. Ceterique mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Machærunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima vespere tetendisset, sperabat quidem aliam se manum perinducias belli posse contrahere, castellumque bene munire. Impetum autem Romanorum, supra quam poterat, per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio qui Romae secum fuerat vinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus carceri inclusit. Filios autem eius in Iudaeam transmisit, quia Gabinus scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum coniungi Aristobuli spondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano & Antipatro amicis usus ad omnia quae militariae necessitas exiebat. Nam & pecunijs & armis eum & frumento Antipater & auxilijs adiuuit. Et Iudeis in ea parte vias, quae Pelusium ducerent, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit. Alia vero Syria discessu Gabinijs commota, & Iudeos iterum Alexander Aristobuli filius ad defectionem reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eam terram degerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinus metuens (iam enim ex

Aegypto

An. li. 14. c. 11

An. li. 14. c. 12
Elabitur Roma
ma aristobulus

Iterum aristobulus
capitur & Romam
reducitur

Ægypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium præmissis Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia triginta remanserāt, & ille ad bellum promptus erat. Itaq; ad pugnam egreditur. Occurrūt autem Iudæi, & circa montem Itaburium congressi, decem milia sternuntur: cæteram vero multitudinem fuga disperſit. Et Gabinius ad Hierosolymā reuersus (id enim Antipater voluit) rempubli. eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat: & Mithridatē & Orfanē à Parthis perfugas clām dimittit: eosq; militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus, Syriam suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptum, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo milia talentorū. Euphratem vero transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autē, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæſito, in Iudæā festinabat: captisq; Taricheis, prope ad tria milia Iudæorum abducit in seruitiū. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suator erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis fœmina, nomine Cypris: vnde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosephū, & Pheroram, & Salomen filiam habebat, Cum autem omnium, qui vbique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritateq; conquireret, præcipue regem Arabū per affinitatem sibi sociavit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulſio ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

An. lib. 14. ca. 13

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem Cap. VII.

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romaq; potitus, solutum vinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus velociter ad Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudæa proxima, per illum subijci posse ratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia. Nam veneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoque filius eius, à Scipione secuturi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius habitata super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcefferet, mittit Ascalonem: atque ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonom, eiusq; sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorē earum coniugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propēsiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Cæsaris sese contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Ægyptum, apud Ascalonem morabatur, non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: verum & ipse armata Iudæorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoque potentes, & incolam Libani Ptolemæum, & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire vetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater vero & in hac oppugnatione clarius enituit. Efractō enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit. & Pelusium quidem captū est: vltterius autem eos progredi nō sinebant Iudæi Ægyptij, terrarum incolę, quę appellantur Oniæ. Quibus tamē Antipater non modo ne obstarent, verum etiam vt victui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, vt nec Memphis

An. lib. 14. ca. 14.

An. lib. 14. ca. 15.

An. lib. 14. ca. 16.

ad manus venirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atque ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Ægyptijs, in loco cui nomen est Iudæorū Castra: eumq; in acie omni dextro cornu periculo liberavit Antipater, circūgressus fluminis ripam. Leuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autē in eos impetu qui Mithridatem persequerētur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tātum de suorum numero amissis. Octingētos autem ferē Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem vero seruatus ex prælio, vacuus inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum ad subeūda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; perpeffus vulnera, toto corpore gerebat signa virtutis. Post autem quādo rebus in Ægypto compositis, ad Syriam redijt, & Romana eum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimēq; tractando, dignum æmulatione reddidit: eiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani
& Herode bellum mouente. Cap. VIII.

Antigonus
Aristobuli
filius

Eodem vero tempore, Antigonus quoque Aristobuli filius, cum venisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij veneno quantum putabatur perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolorem admiscere miserijs, vltra hæc Hyrcanum & Antipatrum crimine batur, veluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisq; gentem iniurijs afficerent, dummodo satiarentur: quodq; in Ægyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore veteris discordiæ miserint, & vt amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, veste proiecta, multitudinem vulnorum demonstrabat. & qua fide quidem Cæsarem coluisset, verbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacēte clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum nonarumq; rerum studium vorumq; seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq; aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oporteret contentum esse, quod viueret. Nanque nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed vt in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones accenderet. Quæ vbi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronūciauit. Antipatro autem cuius vellet potestatis detulit optionem. Qui permissio dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit, vt subuersa patriæ mœnia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidendos in capitolium misit, vt iustitiæ suæ virtutisque signum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater vero vbi de Syria Cæsarem prosecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrando, ne quid in illis regionibus turbarum esset, nunc interminando, nunc etiā suadendo curabat: vnumquenq; admonens, quod si cum Hyrcano sentirent, in otio atq; opulentia victuri essent, fortunisque suis & cōmuni pace potituri: sin spe vana ducerentur eorū, qui priuati quæstus gratia res nouas optarent, se quidem nō procuratorem sed dominum omnium, Hyrcanum vero tyrannū pro rege, itemq; Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorem videret, neq; tam efficacem quā regni posceret sollicitudo, statum prouincię componebat. Et Phaselum quidem, natu maximū filiorum suorum, militibus præpositum, Hierosolymis eiusq; territorio præfecit: Herodem vero ætate posteriorem, nimisq; adulescentem, Galilæę destinat, similia curaturū: qui cum natura strenuus esset, cito materiam

An. 14. c. 16

teriam vbi animi magnitudinem exereret, inuenit: captumq; latronū principem Ezechiā, quē prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipsum aliosq; latrones multos interfecit. Ea; res adeo grata fuit Syris, vt per vicos atque oppida caneretur Herodes, veluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius deniq; operis gloria, Sexto etiam Cæsari propinquo magni Cæsaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, vt liuorem quisquam in secundis rebus effugiat. Nanq; Hyrcanus, quāuis & antea tacite sua sponte mordebatur adulescentium gloria, maximeq; rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntijs laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusq; Antipatri eiusque filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filijs eius rebus traditis, solo cōtentus & hac potestate vacuo regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit, vt in se reges producat? Nec enim eos vel simulare iam procurationem, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudeorum legem tantam multitudinem permisset Herodes: illumq; nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium venire debere, rationem tam ipsi regi quā patris legibus redditurum, quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præsidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua, ne vel derogare videretur Hyrcano, si plures duceret, vel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehensio mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denunciarent, vt homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutiorem decernit. Atq; is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rursumq; ab improbis iritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abiisse, & vt se contra ipsum instrueret, properasse. Hæc aut rex vera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiorum inimicum videbat. Cum vero à Sexto Cæsare dux militum per Syriam itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam viribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamq; illum contra se credens cum exercitu esse venturum. Neq; opinione deceptus est. Namq; Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, cōflata militum multitudinem in Hierosolymā ducebat, vt Hyrcanum regno deponeret. Idq; fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes vt & ipse vindictam nimis tātum, solaq; indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quod in iudicium vocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidē paria referret, saluti vero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda viderentur, iniquitatem militiæ consideraret: neq; omnino de victoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: sæuo autem nunquam, nisi quod maleuolorū consilijs impulsus, vmbra ei tātum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasq; vires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam bellumq; domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeii, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij vero Cæsaris duces, mortis eius vlciscendæ gratia, cunctis viribus

*Sex Cæsar
pro Herode
ad Hyrcanum
mittit*

*Sex Cæsar
dolo necatur*

viribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quàm superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus. Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successor ante dicti Sexti venit Marcus.

De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris & insidijs

Malichi

Cap.

IX

Anlib. 14
cap. 20

Eodem tempore magnum bellum inter Romanos conflat, dolo Cassij & Bruti Cæsare interfecto, postquam triennium septemq; menses tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaq; Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat: vbi & Marcum & dissidentes cohortes, Basso conciliavit, simulq; obsidione liberauit Apamiam. Ipse vero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoq; septingenta talenta iussisset conferre, minas eius veritus Antipater, filijs suis & alijs amicis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeo necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, proptereaq; inter eximios amicos numerabatur. At vero cæteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoq; Gophnam & Ammaum, & duas alias ciuitates ex vilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatū interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequaquã tamen Malichus post abitū Cassij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quæ sæpenumero memorabat sui seruatore fuisse, periculū moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinās. Itaq; Antipater & vires eius & calliditatē metuens, flumē transit Iordanē, aduiscendas insidias collecturus exercitū. Deprehensus aut Malichus Antipatri filios impudētia superat. Nam & Phaselū apud Hierosolymā præsidij appositū, & Herodem, qui custodiam curabat armorum, multis excitationibus & sacramētis circūuētos impellit, vt ipsis intercedētibus recōciliaretur Antipatro: atq; ita denuo per Antipatrū exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichū statuerat occidere, quod nouis rebus studisset. Cæsare vero adulescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellū gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria cōflato, quod magnū momentum, vbi vsus poposcit, Herodes fuisset, ipsum quidē totius Syriæ procuratorē præficiunt, equitū illi manu peditūq; attributa: si autem bellū desijisset, regnū quoq; Iudææ Cassius se eidē delaturum esse pollicitus est. Euenit aut, vt Antipatro & spes & fortitudo filij, causa mortis fieret. Horum enim metu Malich⁹, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtū ei veneno poculum dari persuadet. Atque ille qui dem iniustitiæ Malichi præmium fuit post conuiuium mortuus, vir & alias strenuus rebusq; administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano. Malichus autem insensum propter suspicionem veneni populum, negando placabat: simulq; vt validior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cū exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris cōsilio, qui eum palàm minime persequendū esse dicebat ne vulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichū patienter admisit, & suspicione liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus aut in Samariam, & ciuitatem cōposuit seditione turbatā, perq; dies festos in Hierosolymā remeabat, præmissis ac comitibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente ob metū Malicho, denunciat, ne alienigenas superinducat indigenis festū pure casteq; celebrātibus. Herodes aut, & ipso qui præceperat, causaq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malichus ad eum veniēs, Antipatrum flebat. Cōtraq; ille se falli, cum vix animi dolorem premeret, simulabat, & tamē de nece patris apud Cassium per epistolas quæstus est, cui

Herodes Sy
rie præficitur

est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaque non modo ut mortem patris vlcisceretur, ei rescripsit: sed etiam tribunis quibus præerat, ut in causa iusta Herodopem ferrent, occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicia, vndique ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem id Tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudæam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudæorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectoq; Hyrcano facillime regnaturus. Sed profecto irridebat eius spēs fatale decretum. Etenim quò intenderet animus suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad coenam vocat. Deinde seruorum quendam instruendi continij specie mittit. Sed res erat, ut tribunis prædiceret ad insidias egredi: atque illi præceptorum Cassii memores, ad littus ciuitati proximum armati gladijs occurrunt, ibiq; circumseptum Malichum multis vulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: vixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidisset. Et cum e tribunis vnus respondisset, Cassii præceptum, planè, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem: qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc modo vltus est Herodes.

Malichus interficitur

De Herode accusato & vindicato

Cap.

X

Postquam vero Cassius excessit e Syria, iterum Hierosolymis orta seditio est cum Felix in Phaselum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris pœna vellet necem Malichi vindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediabatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumq; ingrati obiciebat Hyrcano, qui & Felici studisset, fratremq; Malichi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumq; tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra vim Herodis potuit sufficere, qui mox ut conuuluit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilæa pepulit: tria enim castella possederat: Tyriisq; quos ceperat, vitam concessit omnibus: nonnullos etiā donatos abire iussit, vnā & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonus Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta vero socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudææ commisso prælio, victoria potitur: fugatoq; Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestæ rei omnibus charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namque is Herodes iampridem ex indigenis habuerat uxorem, non ignobilem, quæ Doris vocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiam, & Antonius in Asiam discesserunt: legati ab aliis ciuitatibus ad Antonium missi in Bithyniam, etiam Iudæorum optimates accusatum veniunt Phaselum & Herodem: quod illis rerum summam vi possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quæ Herodes qui præsto erat magna pecunia, placatum sic Antonium affecit, ut ne verbum quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudæorum primates centum viri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antonium venissent, amoris Cleopatram iam seruientem, delecti à ceteris, qui eloquentia & dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem

Felix superauit

Antiochia cap. 21

accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisque partibus Antonius percontabatur Hyrcanum, quoniam essent regendis rebus aptissimi. Cumque is Herodem, eiusque fratres alios prætulisset, voluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimeque ab Antipatro susceptus, eo tempore, quo in Iudæam cum Gabinio venerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratorum ne permissa. Legatis autem id ægre ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Ceteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique mille legati iterum Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos vociferantes, magistratus Tyriorum directus est, data ei licentia, ut quos comprehendisset, occideret: præceptoque, ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antonij suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes usque ad litus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fieret, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit: multos etiam vulneravit. Quorum & sanctos cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant, quiescebant: perturbatio enim civitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in vinculis haberet, occideret.

Iudæi ab Antonio occisi

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis
ac fortuna

Cap.

XI

*An. lib. 14
cap. 22*

Pugna Hierosolymis

Pacori dolus

BArzapharne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lyfania patris suis mortui successor Ptolemæi Minnæi filij, mille satrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigonom in regnum induceret, Hyrcanumque deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum Tyrij Pacorum excluderunt, cum Ptolemaidenfes eum & Sidonij recepissent. Ille autem quendam regium pincer nam, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudæam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, præsidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus multi Iudæi ultro ad Antigonom confluent, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit, ubi commissa pugna, depulsisque hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctique multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro confligunt. Ibique hostes in fugam versos, pars Herodis in fanum concludit: custodesque his sexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem insensu fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inque dies singulos inuicem sese per insidias incursantibus, assidue cædes erant. Instante vero die festo, qui Pentecoste vocatur, omnia circa templum, totaque civitas plebe rustica repleta est, & pleraque armata. Et Phaselus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasique de improviso hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugam vertit. Et hos in civitate, alios in fanum, alios in extremum vallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaselus & civitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componendæ seditionis venientem, re autem vera ut adinuaret Antigonom. Denique Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnem legatus de pace proficisceretur: quamvis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorem occideret, neve se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exijt etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros vocant, cum ceteris Phaselum prosequabatur.

prosequabatur. Sed ubi ad Galilæam venerunt, indigenas quidem dissidentes atque armatos offendit: satrapam vero conveniunt satis callide & officijs amicitiae dolos regentem. Denique postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi aut in maritimum quendam locum deducti, cui nomen est Ecdipon, fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus perasque mulieres ex his quas ipsi haberet, inter quingentas Parthis devovisset: quodque sibi semper à barbaris praestruerentur insidiae, ac olim capti essent, nisi mora fuisset: dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi praescius quæ de his ageretur, caueret. Hæc iam non verba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non sustinuit, quamvis eum sæpius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed convenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quod se insidijs appetisset. ac maxime quia pecuniae causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iureque iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimque à Parthis qui remanserant, quibusque iussum erat, Phaselus atque Hyrcanus comprehenduntur, peritiam simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem capere moliebatur: eumque fallere, ut extra murum procederet, sicut sibi mandatum fuerat, conabatur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, & tunc minime dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nolebat: quanquam satis idoneam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obitiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his contineri. Iamdudum autem ab alijs audierat Herodes, fratrem suum Phaselum esse correptum: & Hyrcani filia Mariamne prudentissima foeminarum, multis eum precibus ne prodiret orabat, neve se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc aut Pacoro cum socijs deliberante, quonam modo clam patraret insidias, nec enim fieri posse, ut tantæ sapientiæ vir ex aperto circumveniretur, nocte Herodes cum propinquissimis sibi, ad Idumæam ignavis hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequerentur. Et ille matrem quidem fratresque suos, desponsatamque puellam cum matre, minimoque fratre prætereundum iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisque per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Graviores autem in fuga Parthis Indæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen civitatis stadio aliquandiu etiam acie decertaverunt. Vbi Herodes victoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumque locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletissima exornavit regia, arcemque in eo munitissimam condidit, ac de suo nomine Herodion vocavit. Et tunc quidem cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea vero quæ Thresam Idumææ peruenit, occurrat ei frater Iosephus, turbamque sequentium diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quam notem milium multitudo. Itaque parvit Herodes eius consilio, & impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum viatico, lectissimos autem maximeque necessarios tenuit, atque ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis qui mulieres defenderent, itemque commeatu, qui satis esset obsessis, ipse in Petram civitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in prædam versi, in fugientium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecuniis abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum vero spe minores inveniuntur: quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspiciens, quicquid erat in opibus preciosum, in Idumæam multo ante comportaverat: eiusque sociorum itidem quisque fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnem terram illam bello implacato replerent, Mariamæ quoque civitate vastata: nec solum Antigonus regem constituerent, verum etiam Phaselum

Victoria
Herodis

Herodion

Phaselum & Hyrcanum vinctos ei traderent verberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas detibus truncat, vt ne solutus quidem mutatis rebus vnquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli vero virtute praeuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet ad saxum fracto capite interiit: atq; ita probato, quod ver? Herodis frater esset, Hyrcanusque degenerasset, viriliter moritur: dignum antea cta vita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed veluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, venenis malis vulnus explenerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumvis aut verius sit, praeclarum habet initium. Denique aiunt eum, priusquā efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedā, qui ultorem inimicorum viuum relinquerim. Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autem, quamquam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hierosolymam compositis, vinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, velut adhuc viuo fratre suo, festinabat: vt pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat auaritiam barbarorum. Et enim cogitabat, si Arabs min? memor fuisset paternae amicitiae, animoque liberali parciore, vel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa praeberet: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaque talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profecto studium fortuna preuenierat, & Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen vel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Denique Malichus rex eorum, praemissis qui hoc admonerēt, quamprimum reuerti eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, vt Herodem Arabia pelleret: certa vero causa fuit, quod vicem Antipatro debitā, negare proposuerat, neq; pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiae vero sua fores habebat, qui Antipatri vellent abiurare deposita. Erant aut circa eum potentissimi. Proinde Herodes, vbi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, vnde amicissimos existimabat, eaq; respondit nuncijs, quae dolor imperauit, Aegyptum versus recedit. Et prima quidem vespera in quoddam agreste fanum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die, cum Rhinocolorum peruenisset, fratris ei mors nunciatur. Acceptoque tanto luctu, quantum curarum aestum deposuit, ibat vltius. Itaq; Arabem sero facti poenituit: & qui reuocarent eum, quem cōtumeliose tractauerat, velociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenierat: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, retores adit: & illi famam viri dignitatemq; reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, a Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore eum, ad ea quae parabat, existimante. Posthabitis autem reginae precibus, neq; hiemis asperitatem, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam vero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, vix in Rhodum vehementer bello Cassii vexatam, salus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi & Saphinii receptus hospitio, licet rei pecuniariae premeretur inopia, maximam tamen aedificat nauim triremem: eaq; cum amicis delatus Brundisium, atq; inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternae gratia, primum conuenit Antonium: eiq; tam suas quam totius generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaq; tantae miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidem iunctae cum Antipatro dexteræ, tum vero ipsius qui aderat, contemplatione virtutis, etiam tunc eum regem constitnere proposuit Iudæorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quam fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat, multo quam ipse

Herodes Romam nauigat

quàm ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Ægypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoque Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen & senatum conuocabat, ubi Messala, & post eum Arratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanum fidem prolequebantur, quo simul hostem Antigonum demonstrarent: non solum quod intra breue tempus is dissidere cœpisset, verum etiam quod antea quoque populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem cōmoto senatu, cum Antonius etiam bello cōtra Parthos gerendo vtile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem & Cæsar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecedebr̃t, cæsuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est.

De bello Herodis e Roma redeuntis, pro Hierosolyma & contra latrones. Cap. XII.

Eodem vero tempore, Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat, alijs quidem victui necessarijs abundantes, aquę autem inopes. Vnde Iosephus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugeret cogitabat: audito, quod eorum quę in Herodem commiserat, Malichum pœniteret: castellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimū imbrīū contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo vt etiam vltro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio, nunc insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro voto cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitu missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam venit: verbo quidem, vt Iosepho & qui vnā obsidebantur, ferret auxilium: re autem vera, aut pecunias auferret Antigono. Itaque cum non longe ab Hierosolymis tendisset, quęstu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem vero cum paucis, ne furtum deprehēderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: vt pendente spe, nihil inquietaret. Iam vero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta externorum atque gentiliū per Galilæam aduersus Antigonum properabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, vt Herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quę propter Parthos euenerant, componebat. Silonem vero Antigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiæ. nam præter paucos, omnis ei Galilæa consensit. & propositum habebat præmium necessarium Massadam, vt primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hęc enim prius, quod hostilis esset, eximenda videbatur: ne dum ipse peteret Hierosolymam, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quod eum persecutio premeret Iudæorum. Hos autē Herodes parvę manus excurſatione perterritos, mature in fugam vertit: & Silonem male repugnātem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarū alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos vtriusque beneficijs debita vicissitudo: plurimos tamen spes, vt à rege certissimo. Iamq; validissimas quęsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediēbat, loca insidijs opportuna præoccupans, vnde nullū aut minimum afferebat hostibus detrimētum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignorib⁹ suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites, & multi ex ciuitate iunxerunt, virium eius timore perculsi. Castris autem

An. li. 14. c. 23

An. li. 14. c. 24

V positis

positis ad occidentuam regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iactabilis impetebant: ab alijs vero per cuneos excurrentibus, primæ frontis acies tentabantur. Herodes autem primo circa muros præconis voce declarari iussit, populi se bono, & saluti ciuitatis aduenisse: poenasq; ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obstaret, quo minus aut præcones exaudire, aut voluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat suis imperat murorum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam verterunt. Ibiq; tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniamq; alimentis poscerent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (Nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono ante prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent à Cæsare & Antonio, & senatu deductum, in vno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus, ipse agros adit: tantamq; his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciens, ne vel in posterum ministrare desineret, accolæ Samariæ per epistolas ammonerebat (Nam ciuitas eius se clientelæ dederat) ut alimenta & vinum, & oleum, & pecora in Hierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atque insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, si qui exportarent vitui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudæorum, quibus permixti erant etiā mercede conducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidem vacuum habitatoribus reperit, quingentos vero cum mulieribus ac familijs, montium occupasse cacumina, & hos quidem captos dimisit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripere, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est: Romanumq; militem in his quæ sibi accesserant ciuitatibus, hoc est, Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddenses susciperent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quiescebat, sed Idumæam duobus milibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariam translata, ibique tutissime collocata. ut cætera Galilææ subuerteret, atque Antigoni præsidia expelleret, proficiscitur. Cūque Sephorim, licet vehementissime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dilapsis: ibique suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in speluncis agentes direxit animū: qui pæraque illius regionis incurstantes, non minoribus quàm belli cladibus incolas afficiebant. Præmissis autem tribus peditum cohortibus, vnaq; ala equitum in vicū Arbelam, ipse diebus quadraginta post cū reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimere, sed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris fusi, & ferocitate latronis. Deniq; prælio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistram Herodis in fugam pellitur. Ille autē de suo dextro circungressus, velociter subuenit. & suos quidē à fuga retrahit: irruendo autem in hostes, impetum persequentium refrenabat, donec à fronte pugnantes violentiæ concesserunt: qui tamen eos vsq; ad Iordanem cædendo persequeretur: & magna fugientium parte perempta, ceteri trans fluuiū disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis

Herodes cum
Romanis Hierichunta uadit

Anall. 14. c. 24

Victoria
Herodis

in speluncis latitantes reliquerant, eorumq; causa diutius ibi remorandum fuit. Quemobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorūq; ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, vt & foro venalium consuleret, muroq; castellum Alexandrium cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circum Athenas versabatur Antonius. Vetidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, vt Iudææ statum ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Istæ autem speluncæ in præruptis montibus erant, vndique inaccessæ, transuersosq; tantum ac perangustos alicuius habebant: saxumq; ab earum fronte vique ad fauces altissimas pertingebat, rectum vallibus imminens, vt aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, vt molimine vteretur satis incauto. Etenim valentissimus quisque demissus arculis exponebatur in ostia speluncarum. Hiq; cum familijs eos mactabant, ignemq; repugnantibus iniiciebant. Cumq; aliquos ex his conseruare vellet Herodes, vt ad se accederent, voce præconis edixit. Sed illorum neq; voluntarius se quiquā ei tradidit: sed & quos vis coegerat, multi mortem captiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, vt egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem in specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & vt filijs parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, intemper humilem animum Herodi exprobrauit. Et post filios occidit vxorem: deiectisq; desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quātum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eiq; parti Ptolemæo præposito, in Samariam redijt: scutatorum quidem tria milia sexcentos vero equites in Antigonom ducens. Tuncq; propter eius abcessum nacti licentiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem vastabant, in paludes atque in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam vero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Vetidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; legionum, aduersus Antigonom mittit Herodi. Eorum autem ducem Machæram, vt se adiutum veniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa cōquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in proditione quidem ei nō paruit, simulata vero amicitia res Antigoni exploratum perrexit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autem, quia præsenit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquā hostem proturbabat ex mœnibus, donec Machæram incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem recessit. Iratus autem quod res aliter cesserat, quoscunque Iudæos offendisset interficiebat, vt nec vel Herodianis parceret: sed vt Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum ægre ferret Herodes in Machæram quidem vindicare voluit, tanquam in hostem: iracundiam vero repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machære iniquitatem. Ille autem de licta sua reputans, velociter regem consequitur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neque tamen Herodes à proposito suo reuocatus est quominus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis viribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem validissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspiciens demonstrandæ virtutis, & vt magis magisque

An. li. 14. c. 25

Machera in
solentia

placeret Antonio. Deniq; mox vt ad eum venit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte sibi destinata: vt Antonius quidem quanquam eius virtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus vero tradere Samosatam cogeretur.

De Morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso. Cap. XIII.

Anli. 14. c. 25

Dum hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, vt nihil ante reditum suum aduersus Antigonom moueret, quia non firmum esset auxilium Machæræ, quantum ex delictis superioribus appareret. Verum Iosephus, vbi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machæra secum missis petit, vt maturo messiu tempore frumenta diripiat. Incursum autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam viri fortis in ea pugna gloriam consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens aut lectæ de Syria cohortes erant, nec vetera norum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem victoria minime contentus fuit, sed eo processit iracundiæ, vt mortuum quoque Iosephum verberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamvis quinquaginta talenta Pheroras frater precium redemptionis offerret. Tanta vero nouitas post Antigoni victoriam Galilææ res occupauit, vt qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiis lacu submergerent: multaq; in Idumæa quoque mutarentur, vbi Machæra castelli cuiusdam instaurabat mœnia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, & præposito Syria Sosio iussu vt Herodem quoque aduersus Antigonom adiuuaret, discessit in Ægyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæam præmissis, quam Herodes vteretur auxilio, ipse cum cætera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus profluisset è stratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare præ dolore paululum quæstus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, vltra vires iter accelerans. Et vbi ad Libanum venit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, vnamq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidè castellum oppugnare tentabat: sed prius quàm id caperet, asperrima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum, paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis præsidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, vt castellum nocte defereret. Iamq; per Hierichunta properans ibat, vt quamprimum interfectores fratris sui posset vlscisci, vbi etiam mirabilis ei monstrique similis casus euenit: vnde præter spem liberatus, opinionem quod deo charus esset adeptus est. Nam cum multi honorati vespera illa apud eum cœnauissent, postquam dimisso conuiuium omnes egressi sunt confestim cœnaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quàm salutis præsagium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse coniiciens mane primo castra mouet, hostiumq; sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. & manum quidem cum Romanis conferere non satis fidebatur lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos sauciarent, eminus appetebant. vbi Herodes quoque ipse præteriens, latus iaculo vulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem videri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariam mittit quibus quidem Machæra erat præmium victoriæ. Herodes vero terram peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duoque habitatorum milia consumit. Exustisque domibus, ad exercitum redit, circa vicum qui appellatur Cana tendentem

De ruina cœnacu-
li

Pappus dux
Antigoni

dentem. Indies autem singulos magna ei multitudo Iudæorum vel ex ipsa Hierichunte, vel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimvero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congregari festinante, Pappi milites neque multitudine hostium, neque impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina confixerunt, cæteri quidem paulisper restiterunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dummodo eius vlcisceretur autores, aduersam acie facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo, vniuersos in fugam vertit. Erat enim plurima occumbentium strages, cum alij quidem in vicum vnde venerant compellerentur, notissimus autem ipse instaret, atque infinitos occideret, Postremo ruens inter fugientes hostes in vicum irrupit: cum omnes domus armatis essent refertæ, plenæque propugnatorum desuper tectæ: & quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, cum gladijs armati milites excipiebant. Tantaque cadaverum per omnes vias multitudo congregata est, vt etiam victoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt, vt confluentium turba, conspectis qui in vico perissent, fuga discederent. Statimque successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi cum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ victoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus obstitit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad vesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem vnus tantum puer eum sequebatur: Et priusquam in balneum perueniret, obuuius eis quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac latitantes vt regem viderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremantes, cum inermis esset prætereunt: exitus vero quæ fugerent cursu petebant. Itaque cum alius casu, qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, abscisso capite obtruncat: idque Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. nanque Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymam repetijt: murisque admoto milite (annus autem tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quæ facilior erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisque diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse in Samariam vadit, vxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, vt diximus: & dum obsidet, subcisua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum copijs: eijsque Sosius cum magna manu equitum peditumque sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones vndecim, equitumque sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propè à septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius vero Antonio, à quo milites quibus præerat alciret missos Herodis auxilio. Iudæorum autem intra ciuitatem agentium populus varie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, multaque veluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinantur: maxime ex locis oppido proximis victui necessaria diripientes, neque aut equis aut viris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & contra instru-

*Victoriæ
Herodis*

*Bona fortuna
Herodis*

*Pappus occidit
turi*

An. lxxiv. c. x

menta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æque ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam vero alimentorum longinquis transuectionibus adiuuari disposuit. Ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen peritia vincebatur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, configebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos inter medios emergentibus, prius quam muri aliqua pars dirueretur, alteram eius vicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usque ad vltimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausu murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones: Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima vbique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis vero manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersarijs euaderet. Maetabantur autem quam plurimi, & per angustiores vicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec vlla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet rex ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed veluti furentes, omnem persequabantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem neque presentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonom appellauit: neque tamen etiam custodia liberum dimisit ut foeminam. Itaque ille quidem victus asseruabatur. Herodes autem quum iam hostes vicisset, ut externa quoque auxilia compesceret providebat. Vilem enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem, hos minis alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbior, quam si victus fuisset, existimans sibi fore victoriam, si quod videri nefas esset, culpa sua visum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si vacuefacto viris & pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium cede, totius orbis terre imperium, vile precium indicaret. Illo autem iustum esse dicente, ut pro labore obsidionis prædandi licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum se asseuerauit. Atque ita redemptis patrie reliquijs, promissa compleuit. Nam & militum quæque liberaliter, & pro merito duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Post hæc Sosius aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio victum Antigonom ducens. & illum quidem vana spe vitæ cupidum usque ad vltimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidem partium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet Antonio eiusque comitibus misit. Non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, vbi tanta cognationem suam æuitia persecuta est, ut neque propinquus sanguine superesset, cedis rabiem contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quæreret. Postea vero quam in Iudeos atque Arabes usque extendit auaritiâ, ut reges eorum Herodes & Malichus interirent, occulte moliebatur. Cui cum verbotenus annuisset Antonius, occidere quidam bonos viros tantosque reges iniustum esse duxit: verum inter amicos ultra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen

Eleutherum

Anli. 15. cap. 1

Amor Antonii & Cleopatræ.

Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem prosecuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudæam venit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequiis placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captivumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatraz ducebat. Nam cum pecunijs omnique præda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatraz in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes, & ingenti terræmotu. Cap. XIII

Concitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem vicum Antigoni soror tenebat: veruntamen à Cleopatra callide, ne periculum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas ut Herodi committeret, persuadet Antonio. quos si vicisset, Arabique: sin autem victus esset, Iudææ domina constitueretur: alterumque potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem conflauerat equitatum, circa Diospolim in eos mittit, & quamvis fortiter resistentes, superavit. Qui cum iam victi essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita manus in Syriæ Coeles Canathan congregati, expectabant Iudæos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum consultius administrare tentabat, castraque muro cingi precipiebat. Non tamen ei paruit multitudo, sed priore victoria freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam versos urgebant: in persecutione vero insidijs periclitatur Herodes, Canathesibus ab Athenione immissis, qui ex Cleopatraz ducibus semper ei fuerat inimicus. Namque horum incursum recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisque agminibus circa saxosa loca & denia. Herodis militem fugant, plurimis cæde prostratis. Qui vero ex prælio servati sunt, invicem Ormizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circumventa Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neque multo post accepta clade, Herodes aderat cum auxilijs, servis quam visus poposcit. Huius ei vulneris causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Non enim repentino commisso prælio illum Athenio insidiandi tempus habuisset. Rursus tamen ultus est Arabas, assiduus fines eorum incursionibus infestans: quodque semel victus est, sæpe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello fernete. Namque veris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta vero hominum milia peremit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibique Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. Vnde velut omni subverta Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se venerant à Iudæis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine quam assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dieens: Rationem habere non videtur, cur vos præsens formido perculerit. Nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori vobis esse non miror. Ignauum est autem per peti idem, etiam cum incursum hominum repellendi sunt. Ego enim tantum abest ut hostes post terræmotum pertimescam, quod magis putauerim deum hanc illis illecebram immisisse, ut poenas redderent. Non enim tantum manu armisque freti, quantum nostris calamitatibus, veniunt. Fallax autem spes est, quæ non suis viribus nititur, sed alienis aduersis. Neque vero vel secundæ res vel contrariæ apud homines certæ sunt: sed in utranque partem videas fortunam nutare vicissim, & exempla vobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore victores, post

Analib. 15
ca. 16

Herodis
concio

res, post ab hostibus victi sumus. & nunc ergo, quantum æstimare licet, illi capientur, victores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus aut pro uidentiam docet. Itaque mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit. Nam cum ferociores quam opus erat fuistis, & præter voluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc aut vestra cunctatio, & minus alacer animus, ut videtur, certam mihi victoriam spondet. Conuenit tamen ante prælium sic esse affectos, in ipso autem opere virtutem exerere: cōsceleratisque hostibus planum facere, quod neque humanum aliquod malum, neque ira coelestis unquam deprimit fortitudinem Iudæorum, donec spiritum vitæ ducunt, vel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penè captiuos abduxit. Nihil autem vos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini, terræ concussione, alicuius futuræ cladis esse portentum. Naturalia nanque sunt elementorum quoque vitia: nullumque damnum inferunt nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentia quidem, vel famis, vel terræmotus signum aliquod, tardius fortasse præcesserit: ipsa vero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius, quam terræ concussio, bellum nocere poterit etiam victis? imò enim uero maximum imminentis excidij monstrum non sponte sua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesque deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram, sed continuo pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu, in vindictam violati fœderis animos excitemus. Pergite quisque non pro coniugibus, neque pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cædis ultores. Illi melius quam nos qui viuimus exercitum regent: vobisque mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem vestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres vidit, sacra deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem flumiū transgressus est. Castris autem Philadelphiæ positis, haud procul ad hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminens iritabat, quamprimum cupiens congregari. Nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem regij facile repulerunt, collemque tenuerunt. Ipse vero quotidie productus ad prælium milite, instructaque acie, Arabes laceſcebat. Cum autem nemo contra procederet (quædam enim eos vehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althemus timore obriguerat) vallum eorum disturbat, ipse aggressus: eoque modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixti que cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret victoriæ desperatio. Et quamdiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi vero terga nudauerunt: multi à Iudæis, multi vero à semetipsis conculcati perierunt. Denique milia quinque in fuga ceciderunt, cæteraque multitudo in vallum compulsa est, eosque statim circūseptos obsidebat Herodes. Et licet armis propè adesset excidium, tamen aquæ penuria vehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: denique ardente siti, caternatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, adeo ut quinque diebus quatuor milia vincerentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem milia circiter sternit. tam magna plaga ultus Arabiam, extincto virorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

Cap. XV

Ant. lib. 15 cap. 7 **M**ox aut illum excepit desueta rerum sollicitudo propter amicitiam Antonij, post victoriam Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quam ipse patiebatur. Nec enim Cæsar victum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaque rex periculis decreuit occurrere, Rhodumque transmissus,

missus vbi Cæsar, eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, veste quidē cultuq; priuato, sed fastu regio: neque dissimulata veritate coram eo hæc dixit: Ego quidem Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor vtilem me fuisse regem Antonio. Neque dissimulauerim, quod omnimodo armis quoque me grauem expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro viribus meis misī, & multa frumenti milia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, vnam esse dicens Cleopatraz mortem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitū, & memetiptum belli cōtra te sociū pollicebat. Sed profecto ei⁹ aures cleopatraz, amores & de⁹, qui tibi victoriam donaret, obstruxit. Vna ergo cum Antonio victus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem veni, spem salutis de virtute præsumens; & vt in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imo vero saluus esto, inquit, & nūc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, vt etiam felicioribus fidus permaneas: siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate michi promitto: Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatraz quam tibi paruit. Te namque lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti, quātum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo, Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere, vt non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate regem ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus, & diadema ille imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille autem prius eum muneribus delinitum rogabat, vt Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed vicit iracundia Cæsaris, multa illum & graua pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea vero ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq; primum cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo vectus est, cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiam vt per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam vtenūlium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodi regnum: tam Cæsar quā milites existimabant. Ideoque postquam venit in Aegyptum, iā Cleopatra & Antonio mortuis, non solum cæteros eius honores auxit, verum etiam regno partem finitum addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam, maritimarumque insuper ciuitatum Gazam, & Antedonem, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra Stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quam magnus animus accipientis. Post primam vero Actiada, etiam regionem quæ Trachon vocatur, eius ditioni subdidit, eique continentem Batanæam, itemque Auranitin, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lysaniæ conductor erat, non cessauit vnquam ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damascenis immitte. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumque deprecati sunt, quo suas misérias Cæsari declararet. Cæsar autē his cognitis ei rescripserat, vt latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autē milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terrā, ipsamq; Zenodoro abstulit: quā Cæsar, ne latronū denuo cōtra Damascū receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā, ne quid eo incōsulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terrā omnē quæ inter Trachonē & Galilæā erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidē post Agrippam amabatur, ab Agrippa,

*Responso
Cæsaris*

*Herodi Cæsar
diadema im-
ponit*

vero

vero post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentiae partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode:

Deq; munificentia, qua usus est erga exterarum gentes,
eiusq; felicitate.

Cap.

XVI

An. lib. 15. c. 10. 12. 13. 14

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templum instaurauit, & duplum terræ spatium quàm fuerat circa templū, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentiā singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum à septentrione castellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quàm regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam vocauit, in honorem Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas ædes in ea maximas atque pulcherrimas, quibus ne templum quidem vsquam conferri posset, ædificauit: easq; amicorum vocabulis vnam Cæleaream, Agrippium alteram nominauit. Nec vero solis tectis memoriam eorum & cognomina circūscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica regione, oppidum muro pulcherrimo per viginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eò sex milibus colonorum, terraque

De Sebasten condita

fœcundissima his attributa: vbi templum quoque maximum inter ædificia, & circum id aream trium semis stadiorum Cæsari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei templū circa Iordanis fontē candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam vertex in præcellum editus, propter subiecti lateris vallem specus aperit vmbrosus, quā profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculum concuatur, vt stagnantis aquæ copia demitteptibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat.

Panium

Foris autē ē speluncæ radicibus oriūtur fontes: & (vt quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed veri fidem in posteribus indicabimus. Quin & apud Hiericunta, inter castellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ cōmodiorem vsum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus vocitauit. Prorsus nō est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nudum reliquerit. Postea vero quàm fines suos templis repleuit, in prouinciam quoque honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa quæ Cælaria vocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates vidisset vnam vetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos vocabatur, & pro loci natura munificentiæ suæ capacem, totam eā candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatum sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nā inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit importuosa, vt omnes qui ad Ægyptum ex Phœnice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas vndarū moles ad scopulos erigit, vt remeante æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quāquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, vt firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo vero tāta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim quantam diximus portui spatium per viginti vlnas in profundum saxa demisit, quorum pleraq; pedū quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla vero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod vnda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante constructi, vnde etiam procymia dicebantur: cæteri autem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarū maxima atq; pulcherrima ex nepote Cæsaris Drusum cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda quæ portus haberet: proq; fornicibus, & circum eos, pila saxea, & lata, quæ

naues

nanes egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium vero colossi tres, vtrinque; fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra vero duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexæ, candido itidem lapide: pariq; mensura spatiorum, ciuitatis viæ tendentes in portum. Contra ostium vero portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in eoque Cæsaris colossus non minor quàm Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni, quæ Argis est. Oppidum autem provinciae dedicauit, rebusq; aduectitijs portum. Cæsari vero conditoris honorem, vnde ciuitati Cæsareæ nomē imposuit. Quinetiam & cetera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna vocabulo collocauit: & quinquenniali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusq; ipse in centesima nonagesima & secunda Olympiade maxima præmia proposuit: vt non solum victores, sed & proximi & tertii successores eorum, regalibus diuitiis potireretur. Anthedona quoq; renouatam, quàm bella subuerterant, Agrippium vocauit: nimiaque beneuolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit, Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumq; ditissimam, eaq; Antipatridem nuncupauit. & super Hiericunta castellum, natura tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atq; in honorem matris Cyprum vocauit. Fratrig; Phaselo turrin cognomine Phaselidem Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamq; ciuitatem in regione quæ à Hiericunte in boream tenditur, Phaselum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodiu vocauit: tumulumq; in mamme formam manu factum, qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem compleuit ædibus regijs liberalissime exornatis, vt non solum interna membrorum facies clarior esset, verum etiam foris parietes ac macerie tectaq; largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo interuallo induxit, perq; ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & vehementer excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuerforia, quæ & sarcinas & amicos recipere possent, ædificauit: vt pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse videretur castellum: circumscriptio vero, domus regalis. Tantis autem constructis ædificiis, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstraui. Nāq; apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidē, publicas balneas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem murum, exedras vero & porticus, foraq; & templa Beryti ac Tyri: nec non & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autē Laodicēsis aquæ ductum: apud Ascalona vero Nymphaeæ siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quàm magnitudine miranda constituit. Sūt quibus etiam lucos portusq; præstitit. Multę ciuitates ab eo, tanquam regni socię, agris quoq; donatę sunt. Ad exhibitionem vero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & Rhodijs ad instruendam classem pecunias sæpe multisq; in locis præbuit, incensumq; Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitate? perque omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones? Nonne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarijs? Nonne Antiöchensium Syrię plateam, cum plena

An lib. 15. cap. 10. 12. & lib. 17. cap. 5

Agrippium

Antipatri

Cyprum

Phaselus

Herodium

Frumenta ab Herode egentibus administrata

plena cœni ab omnibus vitaretur, per viginti stadia prolixâ, stravit polito marmore: declinandisq; imbris, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidenſibus præstitit, non solum Achaiæ commune, sed etiam totius orbis terræ munus videtur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum videret inopia, quodq; solum ex veteri Græcia restabat collabi, non solum agonotheta ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, vt nunquam eius memoria agonothetæ munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas & Balaneoras aliaq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, nequam pateretur inuidiam, velut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore vtiſus est, quod animo conueniret. Cumq; summus venator esset, in hoc tamen ipso, equitadi peritia quæ cuperet assequabatur. Deniq; vno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator videbatur egregius. Præter animi autem corporisq; virtutem, fortuna quoq; secunda vſus est. Raro enim contra votum eius, belli cessit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut proditiōe quorundam aut temeritate militum factum est.

De diffidio Herodis cum filijs Alexandro &
Aristobulo Cap. XVII

An. lib. 15. c. 6.
3. 8. 9. & lib.
16. cap. 13

Mors Hyrcani

A Tuero publicam ei felicitatē mœrores inuidere domestici, & aduersi casus ex muliere cœperunt, quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat vxorem ex Hierosolymis genus ducentem, quæ Doris vocabatur, Mariammen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: vnde domus eius in discordiam venit, & antea quidem, maxime vero postquâ Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum causâ quos è Mariamme susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eò commeandi facultate concessa. Deinde autem coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzafarnes abduxerat: miserati vero gētiles liberauerant, qui vltra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transfiret, non interisset. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimoniū. Hoc enim fretus, multoq; amplius patriam desiderans, venit. Herodem autem cōmouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinque autē filiorum quos ex Mariamme susceperat, duæ fœminæ, cæteri mares erant. Horumq; minimo Romæ in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariammes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, vt eorum nihil sentiret, quæ propter dilectâ sibi dolerent. Tantum nanque in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarū probabiles causas, ex amore vero fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obiiciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim vel huic, quanquâ puer erat parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atq; ille quidem cum sacra veste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit, & tamen noctu missus in Hiericūta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit: Hec igitur Herodi Mariamme probro dabat, sororemq; eius & matrē maledictis atrociorib⁹ dehonestabat. Sed ille quidē amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres sæuebāt: & quo maxime cōmoueretur

moteretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ verisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Ægyptum imaginem suam misisset Antonio: proque immoderata libidine, absentem se properasset ostendere viro, mulierum cupidine insanienti, & qui vim posset inferre. Id veluti fulmē aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatrz sœnitiam, cuius gratia & Lyfaniæ rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaque profecturus Iosepho Salomes sororis suæ viro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat vxorem: mandato ei clam, vt eam interficeret, si etiã se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne, sed regis amorē mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurãte, quodq; nūquã esset alterius mulieris amore captus: valde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus vt me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat, amens erat Herodes ilico: nec vnquam Iosephum mandata sua proditurum fuisse rarus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cumq; stratis exilisset, in regia spatia: tur: ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosepho cõfirmavit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, confestim vtrūque iussit interfici. Deinde pœnitudo sequebatur insaniam: & postquam iracundia concidit, amor iterum calecebat. Tanta vis autem cupidinis erat, vt ne mortuam quidem putaret eam, sed præ ægritudine tanquam viuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, mœroris magnitudine eum quo superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrem quàm si hostis esset, habebant: idque & antea, quàm diu Romæ in studijs erant, & multo magis postquam in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoque roborabatur affectio. Iam vero maturi coniugio, vnus amitz suæ Salomes, quæ matrem amborum accusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde accessit etiam libertas odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatz sunt. Itaque apertius quidam cum rege loquebantur, quod ei per vtrunque filium struerentur insidiz: & alter quidem vltrices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter vero, hoc est Archelai gener, socero fretus etiã fugam pararet, ipsum apud Cæsarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, veluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrum ex Doride susceptum: hisq; illum præponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre æditum proficientem viderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate nō poterant: sed in singulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidē in dies singulos magis magisque negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam & patri blãdiri callide nouerat, & varias in fratres suos calūnias conferebat, quædam ipse dictitans, amicos vero suos ad alia vulganda submittēs donec omnino spem regni ascidit fratribus suis. In testamento enim ipse aperte quoq; iam successor fuerat declaratus. Deniq; tanquam rex etiã ad Cæsarem missus est, cultuq; regio & ceteris obsequijs præter diadema utebatur. Tempore autē valuit etiam suam matrem in cubile Mariãmes inducere: duobusq; armorū generibus in fratres vsus, blanditijs & calūnijs, regi obrepit, vt etiam de filiorū morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romã pater abstractū, veneni sibi dati reum apud Cæsare postulauit. Ille autem vix deplorandi copiã natus & licet apud imperitissimū iudicem, tamen Herode & Antipatro prudentior rem, delicta quidē patris verecunde suppressit: in se vero delata crimina fortiter diluit: periculorūq; socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de suis iniurijs questus est: cum præter innocentiz conscientia eloquentia iuuaretur, erat

enim acerrimis in dicendo. postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit. & lachrymas quidē cunctis excussit: verum Cæsarem sic affecit, vt eorum accusationibus spretis, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autē lege reconciliatio facta est, vt adulescentes quidē patri in omnibus obediunt, ille autem relinqueret regnum cui vellet. Postea rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios videretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniā argumentum odij sequebatur Antipater, etsi verecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias nō auderet. Cum autem Ciliciā præteritauigās Eleusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi gratiā referens, & redintegratę cōcordię causa lætus: quippe nihil moratus amicis. Romę scripserat, vt in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & vsq; ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatum. Postea vero quā Hierosolymā peruenit Herodes, populo cōvocato, tribusq; filijs prope astantibus causam reddit prosecutionis: multasq; deo gratias agit, multas etiam Cæsari, qui domus suę perturbationem sedasset: & quod regno maius esset, cōcordiam filijs præstitisset, quā ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominū & successorum iudicem cōstituit. Ego autem cum mea commoditate illi gratias refero, tresq; filios meos reges designo, huiusq; sententię meę socium primum deum fieri precor, deinde vos. Nanq; huic ætas, illis nobilitas successionem regni cōciliat, & quidem magnitudo eius etiā pluribus sufficit. Quos autem Cæsar iunxit, & pater instituit obseruate: non iniustis eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatem obsequitur, quantū ei quē despiciet doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat propinquos atq; amicos ego distribuam, & concordię sponsores illos cōstituiam: pro certo sciens, seditionum contentionūq; causas ex cōtubernalium nasci malitia: hosq; si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autē, vt non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in præsentia. Non enim regnum, sed regni honorē filijs meis trado: & iucūditate quidem quasi rectores: potietur, pondus autē rerum tametsi nolim, meum est. Consideret autē quisquis vestrum ætatem meam, vitęq; institutum, necnon etiam pietatem. Nam neq; senex adeo sum, vt de me cito desperetur: neq; voluptatibus assuetus, quę adulescētium quoq; vitam spatio breuiore cōcludunt. Diuinitatem vero ita colimus, vt in longum nos æuum progressuros esse credamus. Quod si quis in contēptum meū filijs meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, nō quod inuideā ex me genitis, honorifice eos haberi veto: sed quia noui hæc adulescentibus studia ferocię nutrimenta suggerere. Itaq; sic cogitent qui ad eos se applicāt, bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditionis vero apud ipsos etiā quibus lenocinabātur, infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filijs meis sentient. Nanq; ipsi expedit me regnantem, meq; his esse concordem. Vos autem o boni filij sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias salutę sunt, deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, meq; tertium qui ea quę inbere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autē vobis & vestimenta & obsequia dabo regalia: Deumq; oro vt conferuet iudicium meum, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benigne consalutauit, populumq; dimisit: alios convenientia dictis eius oprantes: qui vero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulātes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Nanq; Alexander & Aristobulus ægre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum, Antipater autem succensebat vel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro varietate morum, & reticere secreta nouerat, & quanto sibi essent odio multa frande celabat. His autē pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid venisset in mentem. Et mulri quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinabant. Itaq; omne quod dictum esset apud Alexandrum,

drum, statim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cū adiectione deferbatur. Nec vel simpliciter aliquid prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius verba in crimina vertebantur: maximaq; minimis affingebantur, sicubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum iritarent, submittebat Antipater, vt mendacia sua veras occasiones haberent: multisq; falso vulgaris, vnum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorū quisq; aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum ex promeret: nec errasset aliquis, si Antipatri vitam malitię dixisset arcanum. Alexandri vero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blāditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quę contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cum autem caute vniuersa committeret, astutis etiā criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisq; personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nūtiassent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiā prouocabat: omniaq; ad insidias referebat, & vt necem patris Alexander optare videretur. Nihil enim maiorem fidem calūnijs suggerebat quā si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adulescentium detrahebat, tantum adiciebat Antipatro. In eandem vero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi volentes, alij pro imperio, sicut Ptolemęus amicorum clarissimus, regisq; fratres, ac tota progenies. omnia nanq; in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri cōsilio gerebātur. Nouerca enim senior erat, multoq; plus quā priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, vt Antipatro magis obsequerentur, spes inducebat: nō minus tamen pręcepta regis quenq; ab adulescentibus separabāt: qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum vel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autē regalibus erat formidini, verum etiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cęsar dederat, vt fugitiuos suos quāuis ex ciuitatibus nū subiectis ei liceret educere. Adulescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palām inculabatur à patre: sed affectu refrigescēte paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assidue velut cum vxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias angebat Alexandri. quoq; vxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumq; se quę in regno viuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hytaspis filio ducere: multumq; ignobilitatem despiciens sororis & vxorum Herodis: quarum quęq; propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Nanque multas ei fuisse diximus vxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyrę inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyrę sętuentem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat vxori: quodq; ipse priuatam, reginam vero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnum obtinuissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoque vicorum scribas, scilicet irridētes, quod literarum studijs operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea videbatur contra generum dicens. Et pręter hæc alia quędam criminatio diuulgata est, quę succendit animū regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumq; eius cum gemitu atque imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quędam ex Mariamnes vestimentis posterioribus diuidente cōiugibus, minitari solitos esse,

Delationes Antipatri pro fratribus perditis.

Ant. 16. c. 7.

X z quod

quod cito pro regalibus delicijs nigris vestibus induerentur. His de causis, Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem correctionis abscideret, ad se eos vocavit: Romanum enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitque vt fratres diligerent, promissa priorum peccatorum venia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisque suæ fidem rebus ipsis posse constare: verum ipsum quoque debere, ommissa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores desore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum mature placuissent, quippe vt patrem, præsentim metu reiecto, de post futuris morere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam, & patrum Pheroram: vterque autem sciri & graues erant: sed amplius Pheroras. qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiam tetrarcham enim fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat, sorore vxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ venia data, indignationem remisit. De hoc autem erat vetus opinio, quod etiam viua regina Herodem opprimere voluisset veneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, vt quamuis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaque de multis qui suspecti erant habita questione, postremo ad Pheroræ amicos venit, quorum nulla quidem fuit de maleficijs aperta confessio, sed quod cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ conscium esse Aristobulum Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquā superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Sylleō procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autem & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus vero tempestas in Alexandrum transijt, totaque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinum ministrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabat hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, vi tormentorum coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos fefellisset Alexander nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans, & qui capillos inficeret, vt ob hoc etiam eum iuuenem putarent: verum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor: neque multo post ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosque amicos suos beatosque faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parere, militumque rectores, itemque ordinum principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, vt non auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuque submittens, dicta factaque singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio vel inimicitijs, calumnias finxere multiq; regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur. & mendacio quidem confestim fides habebatur: erant autem criminationibus ipsis velociora supplicia. Deniq; accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui ante se conuictus esset, ducebatur ad pœnā. De vita nanq; periculum regis quæstiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem scutitæ processerat, vt nec eorum quen-

quam humanius aspiceret, qui accusati non essent : verū etiam amicis immitissimum sese prēberet. Itaq; multis etiam regno interdixit, & in quos potestatem nō habebat, in eos dictis asperis sæuebat. Accessit malis Antipater, collectaq; propinquorum ceterua, nullum criminationis genus omisit. Tantus autē ineptia sua regem commentisq; delatorum timor inuasit, vt stricto instare sibi gladio videretur Alexandrum. Deniq; subito & ipsum correptum in vincula cōiecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla voce supra conscientiam prodita. alij vero, quibus mendacium impatientia doloris extorsit, de patris cum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusq; obseruare, vt illo dum venaretur occiso, Romam profugerent. His tamen verisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fingeantur, libet tamen animo rex credebat, pro consolatione accipiens vincti filij, ne id fecisse videretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, vltro malis assentiendum putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earūq; se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hāc enim etiā stupro sibi quondam esse mixtam, cum vim noctu adhibuisset inuito, iamq; libri in manibus erant Herodis: multa & graua de optimatibus clamātes, cum mature in Iudēam Archelaus venit; metuens genero simul ac filiā, quibus etiam prouidentissimo consilio succurrat, regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cū eo congressus, vbi nam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut vbi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamq; filiam meam bono marito nono? Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi viri coniunx fuit, inquinata est. Miro autem patientiam tuā, cuius periculum agitur, quod adhuc viuit Alexander: ergo nanq; ita ex Cappadocia properans veniebam, vt qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quēstionem tecum haberem, quam tui tuq; dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de vtroq; nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracundiæ vicarij succedamus. Talibus increpans, quāuis pertinacem, fallit Herodem. Itaq; illē quos Alexander perscripserat libros, legendos ei præbet, singulisq; capitulis insistent, cum eo deliberabat. Vnde occasione sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem videret, considerandum est, inquit, ne forte adulescentulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab adulescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriorem partem lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi nanq; hominibus non solum adulescentulos falli, verum etiā senes, domosq; clarissimas totaq; regna solere subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. nanq; hic erat librorum quatuor argumentum. qui vbi propensorem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præualere, quā honeste non posset, ex impudentia salutem quæsiuit. relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se videre, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuinceretur regem insidijs voluisse decipere, omniumq; malorū presentium adulescenti causa fuisse: nisi malit omisiss artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur omnia confiteri, & à fratre, præsertim cui dilectus esset, veniam petere. nanque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraq; veste cum lachrymis, vt quā miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: veniamq; meruit postulans. & se quidem sceleratum esse fatebatur: nanque omnia quæ sibi obijcerentur, fecisse. horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaq; postquam stetit Pheroras suimet ipse

Antid. 6. c. 8. g

Antid. Archelai regis

accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs vsus exemplis: etenim se quoque à fratre multo graviora perpesum, naturale ius dicebat anteposuisse vindictæ. Quippe in regnis, velut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quâ recidi quidem non oporteret, leniter vero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus, Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. ipse autem Alexandro tadium manebat iratus, filiamque ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Herodem compulit ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatim Archelaus cui vellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pèdere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium diremisset, quod & liberos iam haberent, vxor quoque ab adulescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si vero discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem namque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrahatur: vix tandem cessit, vnaque & ipse redijt cum adulescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Cæsare collocaturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vastrum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, & redintegrata cõcordia in epulis & humanitate conuictus familiariter versabantur. Ab euntibus autem munibus talentorum septuaginta, solio quoque aureo gemmis ornato, & eunuchis, & cõcubina donat Herodes, quæ Pannychis vocabatur: itemque amicorum eius quæque pro merito. quin & cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona spendidissima dederunt: eumque tam ipse quam optimates Antiochiam usque profecuti sunt. Non multo post quidam in Iudæam venit, Archelai consilij multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quæ sitam fecit irritam: verum etiam causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati, velut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine comparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, & sermonis calliditate circumuenit: maturæque perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit fratrumque inimicitias, & quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata vero amicitia fallebat Alexandrum, olim se & Archelai socium esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepset. Moxque ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum vero, quod regina creatus, & regiæ vir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnam occasionem Archelaum: quæ quidem adulescenti bona fide suadere videbatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexander quicquid metuens, & de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur: & quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoque regnum eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos & cõdolere simulans, etiã Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuincto, referens ad Antipatrum secreta discedit: affecto quoque insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac pene iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque adisset Herodem, viram ei se rependere pro beneficijs

Ant. lib. 16. c. 11
Eurycles

beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrum exa-
cuisse in eum gladium, & confirmasse dextram: verum sceleri tanto fuisse impedi-
mento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere, non be-
ne secum Herodem actum putare, quod regnum obtinisset alienum, & post ma-
tris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret
hæredem, autumq; ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet
Hyrcani manes & Mariammes vltum ire. Nec enim decere successionem regni
ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quo-
tidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate a-
liorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus genero-
sus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in venationibus quoq;
offendere, si taceat: si vero laudet, cauillatorem appellari. & prorsus vbiq; im-
mitē sibi patrem inueniri, soliꝫ Antipatro indulgentem: ob quē vel emori non
recusare, nisi ex voto insidiæ successissent: sin eum occidisset, primū salutis occa-
sionem fore Archelaum socerum suum, ad quem facile possit effugere: deinde Cē-
sarem, qui nunc vsque ignoraret mores Herodis, nec enim sic ei ad statutum vt
antea, patris præsentia formidādo, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed
primum totius gentis ærumnas, & quod ad necem vsque tributis opprimeret vul-
gaturum. Deinde in quibus delicijs, quibusq; actibus partæ sanguine pecunię cō-
sumptæ sint, & qui vel quales ex illis fuerint locupletati, quę causa ciuitatis af-
flictæ: ibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniāq; scelera regis re-
tecturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in Ale-
xandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequabatur, illum solum qui patrem
diligere esse confirmans, quiq; adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum
præteritæ suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiæ feritate turbatur.
Iterumq; hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit,
qui eos dicerent cum Lucundo & Tyrannio clām colloqui solitos esse, equitum
regis olim principibus, tunc vero propter quasdam offensiones ordinibus motis.
Hac denique indignatione succensus, cōfestim eorum tormentis Herodes subdidit.
Illi autem nihil eorum se, quę crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata
est quædam velut ad præfectum castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epi-
stola, deprecante, vt cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem
interfecissent: tamq; armis quā alijs subsidijs eos vti permetteret. Hanc Ale-
xander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo auda-
cissimus, & cuiuslibet manus literas imitari per callidus. Itaque multis sæpe fal-
so conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli præfecto, nec eius
indicio quicquam Herodes eorum, quę delata erant, verum esse cognouit. Sed
quamuis nullum documentum validum proferretur, filios tamen asseruari præce-
pit. Euryclem vero domus suæ pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se
meritum datoremq; salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autē
prius quam certa fama nuntiaret, ad Archelaū properat: aususque dicere, quod
Herodem reconciliaffet Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in A-
chaiam trāsgressus, ad similia facinora mala quęsitis abusus est. Postremo apud
Cæsarē accusatus, quod dissensionibus, repleuisset Achaiam, & ciuitates spolia-
ret, in exilium mittitur: atq; hoc eum modo pœnæ Alexandri & Aristobuli perse-
cutæ sunt. Hoc loco dignum est Comum Euaratum huic Spartiatæ conferre. Nā-
que his cum amicissimus esset Alexandro, eodemq; tempore quo Eurycles ibidem
erat aduenisset, percōtanti regi super his quæ ille insimularet, iuratus nihil se ab
adulescentibus audisse affirmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud
Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: eumq; gratiosissimū
sibi iudicantē, qui secum eadē crederet: iisdemq; moueretur. Incitabat præterea
Salome crudelitātē eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis intol-
ueret, quam & socrum habebat & amitam, monitum miserat, vt saluti suæ con-

*Lucundus &
Tyrannius
accusati*

*An. lib. 8
cap. 12
Salomes accu-
satio perniciofa*

suleret: quasi rex eam decrevisset occidere, iterum insinuatam, quorum ante fuerat accusata, quod Sylæo Arabi nubere cupiens, quæ sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquam tempestate oppressi adulescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contedit ad regem, eique monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus, utrumque filium vinxit, & separatos asseruari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magistrum, & ex amicis suis Olympum, descripta ferentes indicia, profici-

*Filii Hero
dis uincti*

sci iussit ad Cæsarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt, vehementer quidem Cæsar ob adulescentes indoluit, verum potestatem in filios à patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij, melius tamen facturum dicens, si in communi consensu propinquorum suorum provinciæque rectorum de insidijs quæreretur: eosque si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si vero fugam tantum esse meditados, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumque Berytum, quod Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Præfuderunt autem rectores, quibus à Cæsare scriptum fuerat, Sa-

*Antilib. 16.
cap. 13*

turninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemque propinqui regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syriæ, præter Archelaum regem: namque hunc Herodes, quod Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis provido consilio in iudicium non produxit: sciebat enim quod si tantum visi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si vero etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, vico Sidoniorum. Exorsus autem rex, veluti cum presentibus ageret, commovebatur. & insidias quidem timide obiciebat: nam probationibus deficiebat maledicta vero & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: earumque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque victoriam vincere, singulos sententiam proterre rogat in filios. & primus Saturninus condemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronunciauit. nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis visum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem vero sententiam primus Volumnius dixit, cunctique post eum Herodis æmulatione, vel odio: neque indignatione quisquam necandos esse

*Audacia Ti
ronis incre
pantis Hero
dem*

adulescentes iudicauit. Tunc autem vniuersa Iudæa & Syria, suspensa quidem operiebatur huius tragiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæsaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea vetus quidam regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Alexandro assuetum atque amicum, & ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iusticiam, veritatem periisse, naturam esse confusam, vitamque hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori vitæ dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi vero inquit, omnium videris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios tuos habent, quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduertis hoc eos agere, ut in istis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes, Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentium misereatur, principum

*Antilib. 16
cap. 13*

*Tryphon re
gis tonsor*

aut plurimi etiam palam graviter ferunt. Hæc dicens, simul eos quibus res indigna videretur nominabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibi quoque tum alius quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitat insania, semetipsum indicans profilit: ac mihi quoque Tiro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaque inde Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiusque filium, & ton-

forem

forem subdidit quæstioni. Cumq; illi pernegarent, tonsor autem amplius nichil diceret, Tironem vehementius torqueri iussit: tumq; filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se regi, si eum sibi condonasset, indicaturum promissit. Eoque relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse voluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adolescente videbatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli verum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tyrone pro concione accusatis ita in eos armauit populum ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios vero in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea intervallo distaret, præfocari iubet, ea-
*Filios suos He-
 rodes offoca-
 ri præcipit*

De conspiratione Antipatri contra patrem Caput XVIII

Antipatrum vero, cum iam sine controuersia successionem regni speraret, in tolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris sollicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: itemq; Aristobulo ex berenice Salomes filia, Herodes & agrippa & aristobulus, filijq; Herodias & Mariæ. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniugē, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem vero etiam Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atque amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriæ donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quo plura donabat, velut opes tantas non munificentia largietur, sed metu consumeret. Itaq; eueniebat, ut nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusq; nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largio erat, cum præter spem videret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cædis pœniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaq; ut & si patet infortunatissimus fui, auus tamen sum prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo vero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatae. Sororem vero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neq; id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumq; nepotū copulare nuptias, atq; hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquā hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexteris iunxit, benignissimeq; consalutatis singulis dimisit consiliū. Statim dirigit Antipater, quantoq; dolore affectus esset neminē latuit pupillorum. Namq; honorem apud patrem quoq; sibi derogatum existimabat: iterumq; de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filijs præter Archelaum etiā Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suū, & orbitatis miserationem, qua tota gens fledebatur, quanto viuientium puerorum studio, & quanta memoria mortuorū ipsius scelere tenerentur Iudæi: Itaq; omni modo dirimere sponsalia statuit, & callide quidē patri surrepere timuit, sæuienti acriterq; vigilanti ad suspiciādū. palā vero eum supplex adire ausus est, coramq; deposcere, ne se honore priuaret, quo dignū esse iudicasset, nudumq; regis nomen habere vellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse reuob-
*Odium omni-
 um in Anti-
 patrum
 Analib. 17
 cap. 21*
tinere

Vxores & proles Herodis earumque coniugia

 tinere dominatum, si præter avum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio focer esset adiunctus. Instantissime vero precabatur, quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nonem nanque regi vxores erant, sed harum septem vnde filios suscepit, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamme pontificis filia: itemq; Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamq; Olympiadem, quam frater eius Iosephus habuerat: ex Hierosolymitide vero Cleopatra Herodem & Philippum, necnō ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen, vnam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasq; vxores sine filijs, consobrinam & fratris filia: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamme. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iūgi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehemēter iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, reputabat, ne etiam hi quandoque criminatio num Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem sæuioribus dictis eum proteolat. Postea vero blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium vero eius iungit filie Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quātum Antipatri valuerit adlatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sæpe intercedente Iulia vxore Cæsaris postulasset, Arabi Syllæo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iuravit, nisi ab hoc studio destitisset. posteaq; inuitam alexæcuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusq; filiarū vnam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariamæ vna, sororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium vitare nō poterat, securitatem sibi ex terrore quærebat: cum præterea Pheroras ei veluti iam confirmato regi obsecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas excitabat. Et enim Phæroræ vxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Antipatri, multa in regia insolenter agebat, ausa etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuisæ essent, alias quidem morigeras habebant: sola vero Salome aduersabatur eorum concordia: quodque non bono regis coirent, apud ipsum insimulabat. Cognita vero eius delatione mulieres, quodque Herodes ægre tulisset aperto quidem conuentu & familiaritate abstinerunt, contra vero & discordare inter se rege audiente simulabant: cum his adeo colluderet Antipater, vt palam Pheroram minime dubitaret offendere: occultos autem cœtus & nocturnas comessationes agebant: earumq; consensionem fecit observatio firmiorem, cum horum nihil ignoraret Salome, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduersus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæteras accusaret Salome, adnotato cōgnatorum amicorumq; concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodq; Phariseis mercedem cōtra se præbuisset, fratremq; sibi hostem reddidisset expugnatum venenis. Postremo conuersus ad Pheroram, vtrum, ait, se fratrem an vxorem vellet optare? Cumq; ille se citius vita dixisset quā coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum Pherora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, vnquam colloqueretur edixit. Verum ille palam præcepta custodiens, in occulto cum his pernoctabat: metuensque observationem Salomes, per amicos in Italia degentes, vt Romam proficisceretur, effecit: ipsorum perlatis literis, vbi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum misit: cunctis quæ vsui forent, magnaue pecunia liberaliter instructum, testamentumque vnā portandum ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Herodes, ex

*Antilib. 17
cap. 3*

*Antilib. 17
cap. 4*

des, ex Mariamme pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Romam, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit, de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cum Areta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potentissimum, redemptoque Fabato procuratore Cæsaris factore utebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per eum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Syllæi proditor factus est: regi quæ indicauit, quod Syllæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumque asseruari aporteret. Neque rex id facere dubitauit: quoniã Corinthus iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit, sed etiam duos alios arabas iussit apud eum repertos, vnum Syllæi amicū, alterum Phylarchum. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho vt Herodem occideret, persuasisse cōfessi sunt: atque etiã à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam transmissi sunt.

De veneno Herodi parato, & quomodo compertum sit. Cap. XIX

AT Herodes Pheroræ vehemētius imminabat, vt repudiaret vxorem: neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, quū multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modū indignat⁹ eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus vnū sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurū esse dum vixerit. Denique nec ægrotū quamuis sæpe accitus fratrem visere voluit, cū quibusdam mandatis eū quasi moriturus vellet instruere. Sed ille quidē præter spem conualuit. Postmodum autē Pheroras in morbū incidit, tumq; Herodis patientia demonstrata est. Nam & venit ad eum, & humanissime curatum voluit: sed morbum superare non quinit: intra dies enim paucos est mortuus. Quem licet vsque ad vltimū vitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illum quoque veneno peremisset, fama vulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymā deportato, luctū maximum cunctę genti denuncianit, clarissimaq; funus sepultura dignatus est. Vnus quidē interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitū vitæ sortitus est. Transiit autē in Antipatrum autorem poena sceleris, ex interitu Pherorę nacta principij. Quidam enim ex eius libertis, cū regem tristes adiissent, fratrē ipsius Pherorā veneno interceptum esse dicebāt. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suā, nō eo quo solebat modo cōditū: eoq; sumpto illum morbo protinus esse correptū. Venisse autē ante biduū, matris ac sororis eius accitu quandam veneficam mulierculā ex Arabia, vt venenum Pherorę conficeret amatorij: & pro amatorio dedisse mortiferū Syllæi cōsilio: nanq; illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiecit. Ibiq; tū exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terręq; rector, in matre Antipatri, quæ horū nobis malorū causa est, vindicet. Hoc rex initū nactus, persequabatur vlteri⁹ indaginē veritatis. Mulier vero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherorā eiusq; mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodq; Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulę torquerētur, patuit omnium dicta cōgruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex cōposito, Pheroras vero trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum & aristobulum ad ipsos eorumq; coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariamne eiusq; filijs minime pepercisset: ideoque melius esse, ab hac belua quam longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum

tri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuvenesceret, seque fortasse priusquam regnare incipiat moriturum: aut si unquam ille decesseret, (quando autem istud futurum?) voluptatem sibi successionis omnino fore brevissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariamnes filium scripsisset hæredem. qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo standum arbitraretur. se nanque ut ex eius progenie nemo superesset curaturum. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerunt, odio vincat: plus tamen eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos lædebatur? respondisse Antipatrum, utinam cunctis ablatis nudos se dummodo viuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, convenimus: licebit autem aperte, si viorum spiritum manusque habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Ut omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamque omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ita deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosque innocentis, metu ne quæ nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se convertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Ægypto Antipatrum venenum malum petiisse, per quendam Antiphili amicum: idque ab eo Antipatri avunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram vero venenum uxori suæ dedisse servandum. Itaque hanc evocatam, statim rex quod acceperat asferre iubet. Illa vero quasi allatura egressa, de tecto se precipitem dedit, ut eo modo probationes & regis tormenta præveniret. Sed dei providentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro poenas repeteret, non in caput, sed in diversam delata partem, periculum mortis evasit. Portataque ad regem, ubi resipiscere potuit (nam casus eam perturbauerat) quam obrem se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quod vera dicenti remitteret omne supplicium: si non falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde, quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit servituta? Audi rex, & tecum deus testis mihi veritatis, qui falli non potest. Cum Pheroræ morituro lachrymans assiderem, tunc ille me ad se vocavit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret: intuitum habui, & necare cogitavi: qui tanto nunc mei, quamvis nec dum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu vero quod in eum servas, relictum nobis ab Antipatro venenum, huc asfer propere, meque vidente consume, ne ad inferos quoque ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli, & magnam quidem veneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum vero mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reservaui. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam veneni habentem pyxidem profert: rex vero in matrem fratremque Antiphili contulit questionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Ægypto attulisse pyxidem fatebantur, illumque venenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circummeantes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum exploratores atque indices, & à suspicionibus remotissimos ad probationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariammen: conscientiam esse maleficiorum patuit. Hoc enim

*Antipater
Samarites*

*Mariamne
veneficiorum
conscia*

enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque pœna coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorem scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studiis deprehensus & ultis. Cap. XX.

Post hæc etiam Bathylus, nouissima consiliorum Antipatri fides documentis accessit. Namque is erat quidem libertus eius: aliud autem venenum ferēs, hoc est, aspidum virus, aduenerat, aliorumque serpentum succos: ut si prius fuisset invalidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in regē armaret. Idem vero præter susceptam contra salutem patris audaciam, velut operā subciliuam, habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romę in studiis Archelaus & Philippus, iam adulescētuli, magnique animi, regis filij, quos Antipater velut imminentes spei suę remouere festinans, qualdam in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romę degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quod multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quererentur, seque accitos esse grauitè ferrēt: iam enim pater eos redire præceperat, idque maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam priusquam proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romę literas mercabatur: patremque adeundo vitandę suspitionis causa, fratres purgare simulabat: quædam falso scripta, quædam vero adulescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuum confundere tentabat indicia, vestem preciosam variaque stragula, poculaque argentea necnon & aurea comparando, aliaque plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas celeret. Denique ducenta talenta retulit expensa, & eorum maxima fuit occasio causa Syllei. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore contactis, cum omnia quidem tormēta de patricidio, epistolæ vero de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamē ex Iudæa venientium, quo loco fortunę domus essent ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi voluntas fuit, per interfectorum fratrum manes obmutescabant. Denique Romā literas misit, continuo se venturum esse, quodque honorifice dimissus esset à Cæsare nuncians. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensque ne si quid præcisset, forte caueret, ipse quoque literis beneuolentiam simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris suę quoque offensionem posset componere, quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primā quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarentum, eumque vehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile videbatur: sed quantum intelligi datur: causa doloris erat, quod insidiæ pro voto non cesserant: neque tam Pheroram flebat quam maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quę confecerat occupabat, ne quando forte deprehēderetur venenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quā supra memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderim delatus est, subit eum quædam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quam pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namque timere, ne forte criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & visendę patrię cupidi magis, quam quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam prauę suspitionis, & occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsentē illo quenquā id ausurum fuisse. Absurdum autem videri, propter suspiciones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit hiis Antipater, impellente fortuna, transmissique in

I Sebastum

Bathylus
prelo...

Doli Antipatri
in Archelaum
& Philippum.

Antipater
Antipater
Antipater

Male sibi con
scius Antipa
ter dolet
roris mortem

Sebastum Cæsariæ portum deferitur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo cum omnes eum deuitarēt, nullusq; auderet accedere. Nam et si semper æque inuisus erat, odio tamen ut pröderetur tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusq; de se quid ageret Antipater ignorabat. Nec enim vel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, vel ignobilius inde susceptus est. Enimvero clades ille domesticas intelligens, calliditate cælabat, metusq; penè mortuus, vultu confidentiam simulabat. Et neq; fuge spes vlla erat, neq; circumstantibus malis emergere poterat: certumq; nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluitorum ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaq; his armatus, sine amicis in regiam venit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatisq; audacia, velut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, & capite declinato, exclamat: Et hoc parricidæ est, ut me amplexari velis, qui tot maleficijs inuolutus sis. dispercas, impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas. dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescens Antipater quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum venisset mater & vxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tūmque recepta mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoque amicos vocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci, in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eū deportauerunt huiusmodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum venias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaque his vnà cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumque pronus ante pedes patris cecidisset: oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu velis. Ille autem magna voce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod & tu Vare, & quibus iustus iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certe scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit innixa fortuna, omnique calamitate dignum deutes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus videri debeo, quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adulescentulis regnum detuleram, eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus æmulandisque constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quod inuenis & successor meus futurus esset, maxime securitas quærebatur. at vero hic belua, patientia mea supra quàm satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: eique diu viuere sum visus, meamq; senectutem grauitè tulit, rexque fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profecto noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi regina pepererat filijs, regni mei vicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus. cui vitæ etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta reditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministravi: ac nuper Romam quoq; nauigaturo dedi trecenta talēta, quemq; solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatore, Cæsari commendavi. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admisit. quòdne

de his

Antipater ad
patrem ingre-
ditur

Herodes apud
Varum accen-
sat Antipatrum

de his habuit tale indicium, quale demonstrauit huius insidias? etiā approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursumque veritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare ca-
 nuendum. nam ego istam beluam noui: & quā sit verisimilia dicturus, iam nunc
 prospicio, fletusque simulatos. Hic est qui me quōdam monebat, vt viuum Alexan-
 drum cauerem; neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui vsque ad cubile
 meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias. Hic
 somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorū,
 & uiuentium fratrum bonuolentiā diiudicaret: hic propugnator & latelles meus.
 Cum eius calliditas Vare in mentem uenerit, & quemadmodum singula simulaf-
 set, vix me credo viuere, tamque grauem insidiatoreū quo pacto effugerim miror.
 Veruntamen quia fortuna quēdam excitat cōtra me domum meam, mihiq; ami-
 cissimi semper infensi sunt, ego quidem fatorum iniquitatem flebo, & mecum ipse
 solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiā
 si per oēs filios meos indicia ventura sint. Hęc dicēs, ipse quidē interrupto sermo-
 ne tacuit, dolore cōfusus. Nicolao autē ex amicis probationes iussit exponere.
 Inter hęc autē Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes ma-
 neret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida
 quem tu semper seruatoreū te habuisse commemoras? Aut si ficta, vt dicis, simu-
 lataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, vt nō in-
 telligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, cōlestem latere iudi-
 cem omnino non posset, qui ubique pręsto esset, & cūcta conspiceret? An fratrum
 exitus ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid
 autem fuit cur me tua salus offenderet. Spes regni. Sed regnabam. Odij suspicio.
 Sed diligebam. An ex te metus aliquis. Quin tui seruans, alijs timēdus eram. Sed
 egestas causa fuit. Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potesta-
 tem. Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisque bestię animum
 gererem, certe mansueti patris beneficijs vinceret: quem, sicut tu dixisti, reduxe-
 ris, totque filijs anteposueris, vniusque regem declaraueris, aliorumque bonorum ma-
 gnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamque peregrina-
 tionem meam, quā longum liori tempus magnumque insidiantibus spatium
 prębui. Sed tamen tibi pater tuisque rebus abieram, ne Syllæus tuam contem-
 neret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terrę Cę-
 sar, qui me patris amatorem sæpe vocitabat, Accipe pater has eius literas. hæ fi-
 ctis in me criminationibus veriores. his me defendo. hæ affectus erga te mei ar-
 gumenta certissima. Recordare quā inuitus hinc nauigauerim, latentes in re-
 gno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu
 compulisti vt darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia veniam. Ecce
 adsum, terra marique nihil vsquam parricida perpessus. Sed nondum me hoc ar-
 gumento diligas. nam & apud deum, & apud te pater, cōdemnatum me esse scio.
 Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me fera-
 tur ignis, per viscera mea pergant instrumenta pœnarum, ne parcas scēsto cor-
 pori. Nam si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum
 lachrymis atque ululatu vociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiā
 pronocauit: solum autem Herodem, quo minus fieret, iracundia continebat, do-
 cumentis veris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipa-
 tri calliditate pręfatus, & misericordiæ spem abstulit, & atrocissimam accusatio-
 nem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime vero fra-
 trum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse demonstrans, etiam super-
 stitibus eum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui pa-
 tri venenum parasset, multo minus a fratribus abstineret. Cum autem ad vene-
 ni probationem venisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora cri-
 men exaggerans, veluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptis-
 que regis amicissimis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs

Respondet
Antipater

Profertur ne-
necum

dictis & probatis peroravit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, quàm, deus testis est innocentie mee, silensq; iaceret, venenum petijt, idq; cuiusdam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoq; statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in consilio Cæsari scripsit: posteroq; die inde discessit. Nihilq; minus rex Antipatro vinculis tradito, cladis, suæ nuntios ad Cæsarem misit. Post hæc Salomen appetisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è servis Antiphili Roma venerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliæ reperta, clam ei benevolentie causa misisse. Ipse autem Salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima, & accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ: isq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius verba hæc sūt: Sicut voluisti patri tuo scripsi, & alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori suæ minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola & quæ in Salomē sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodq; penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, gravi morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæsarem, ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater insinulauerat. Cæsari autē post alia pecuniaria munera mille talenta, & vxori eius ac filijs, itemq; amicis & libertis, propè quinquaginta: cæterisq; omnibus agrorum & pecuniarum non parum distribuit, ac sorore Salomen clarissimis donis honoravit. In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis. Cap. XXI.

An. 17. ca. 8

MOrbus autem ingranescebat, quod eum senectus pariter ac mœror vrgeret, & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladib; animum adeo habebat afflictum, vt nec bona valetudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quod Antipater viueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse cōualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate Iosophistæ duo, qui summe scire leges patrias videbantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Sepphoræi, & alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cum leges exponerent, & in dies singulos puberum exercitum congregabant. Qui cum regem audissent mœrore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus esse, vt deus vindicaretur, fabricataq; aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines aut vultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hec propterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream. Eamq; tunc monebant Iosophistæ vt tollerent pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, & animam immortalem, & bonarum rerum sensum perseverare perpetuo: minus autem fortes & sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisq; morbo cupere, quàm virtute defungi. Dū hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferè iam mori: vnde etiā cōfidentius adolescentes coronam adorti sunt: ipsiq; meridie, cum plurima multitudo versaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscedebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream cōcidere ausi essent, fecisse

fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria respōderunt. Cum verō, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quēreretur: quia post mortem bonis plurimis frui speraret, asseruerunt. His itaq; rex commotus, magnitudine iracundię morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quod occasione legis patrię quēdā maiora tentasset, velut impios supplicio dignos esse indicauit. Populus autem metuens, ne per multos quēstio iret, precabatur, vt primum facinoris suorum, deinde in eo deprehensis pœnę subditis, ceteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant cum sophistis viuos incendi, & reliquos qui vnā comprehēti sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum varijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. assiduis autem vexabatur colli tormentis, pedesq; tanquam ex intercutis vitio tumerant. Quin & inflatio ventriculi, putredoq; virilis membri vermiculolos generans, ac præterea creber anhelitus, & inupta eum suspitia membrorumq; omnium contractio fatigabat: vt qui hæc ad diuinitatem referrent, vltionem cā esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, vitę tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem sperabat. Deniq; Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis utebatur, quę in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites vocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori fauori placuerat, in soliu plenum demersum ita dissolutum est, vt etiā lumina quasi mortuus resoluta torqueret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorū respicere visus est. desperata verō salute, militibus quinquagenas drachmas, multaq; pecuniam rectoribus atq; amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichuntā venisset, atra iam bili correptus, & penē ipsi morti minitabatur, factumq; nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque vici ex omni Iudęa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se vocatis, scio, inquit, mortem meā festis gaudijs celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulturę assequi, si quę præcipio feceritis: Hos viros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: vt etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illachrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romā miserat epistolę sunt allatę, quibus Acmen ancillā Iulię iunioris Cęsaris interemptram, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin etsi pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cęsarem, scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusq; rursus victus (nam inedia tussisq; pariter violētia distēdebatur) satū præuenire conatus est: sumptoque malo, etiā cultellum poposcit: sectū enim comedere cōsueuerat. Deinde circūspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexterā sustulit. Cum vero Achiabus cōsobrinus eius accurrisset, manūq; continuisset, vlulatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus esset, excitatus est. Eoq; propere audito, Antipater fiduciā recepit: letusq; iam custodes promissa etiā pecunia, rogabat, vt se soluerēt, atq; dimitterent: quod eorū princeps nō solum ne fieret obstitit, sed etiā regi velociter nūciauit. Ille autē fortius exclamans, quā vires ægrotātis valebāt, cōtinuo satellitibus missis, occidit Antipatrū: mortuūq; sepeliri præcepit in Hyrcanio. Deinde rursus corrigit testamentū, & successorem quidē Archelaū natu maximū Antipę fratrem scripsit, tetrarchā vero Antipam. Post interitum autem filij quinq; diebus exactis moritur: annos quidē trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonum, regno potitus: triginta vero & septem, postquam rex a Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna vsus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quęsierat, tanto conseruatum tempore, filiis suis reliquit. In reb; autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autē, ante-

Y 3 quam

Anli. 17. ca. 9

Anli. 17. ca. 10

An. li. 17. c. 11.

quam resciret mortem regis exercitus, cum marito progressa, victos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium, & vnumquēq; iussisse domum dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in cōcionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hiericūta collectis, Ptolemæus anuli regis custos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum cœpit dicere, & multitudinem consolari. Relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, vt beneuolo animo successorem suū fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo Philippū quidem heredem Trachonis, proximamq; regionum: tetrarcham vero, sicut supra diximus, Antipam: regem autem Archelaum scripserat: eidemq; anulum ad Cæsarem ferre mandauerat, assignatamq; regni administrati notitiam. Omnium nanq; dispositionum suarū dominum & confirmatorem Cæsarem esse voluit, cætera vero seruari iuxta superioris testamentum. Quo perlecto, cōfestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuneos & populus adeuntes, suamque promittebant, deiq; benevolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiae prætermisit Archelaus, sed omnem ornatum ex tulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auroq; distinctus, thorax autem purpuravariatus, corpusq; super eum velatum itidē purpura. Capiti autem diadema erat impositum: corona vero desuper aurea, sceptrumq; in dextera, & circa lectum filij cum propinquis. præterea satellites agmenq; Thracium, Germaniq; & Galli, velut ad bellum instructi omnes antecedeabant. Cætera vero militum manus armata, ducesq; suos ordinūq; principes sequebantur decenter. Quingenti autem serui ac liberti odores ferebant: corpus aut per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibiq; secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

884a
funebris
Herodis

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER SECVNDVS.

De successoribus Herodis, & vltione direptæ aureæ Aquilæ.
CAPVT SECVNDVM.

An. li. 17. c. 12.

Vrbatum autem nouarum principum fuit Archelao Romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septē in lugendo patrē consumptis, epulisq; feralibus prolixē populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos necessario multos ad inopiam redegit: nam qui eum neglexerat, impius æstimabatur) candida veste indutus, procedit ad templum. Ibiq; varijs fauoribus exceptus a plebe, ipse quoq; in excelso tribunali, solioq; aureo residens, humanissime vulgus admisit: eisq; & quod sepulturam patris sedulo curauissent, gratias agit, & quod sibi quasi certo iā regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare, donec à Cæsare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hiericūta voluntati exercitus restitisse, cum sibi diadema voluisset imponere. Cæterum alacritate ac benevolentia, æque militibus ac populo plenam se vicissitudinem relaturum, si ab his, quorum etiam esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiumq; sibi esse, vt erga illos rebus omnib; patrē melior appareret. His gaudia multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Nāq; alij tributa leuari, alij vectigalia tolli, quidā solui custodias

dias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cū amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, vbi communis lectus de rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter absensam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuq; iusto & planctu ciuitas personabat, virorum causa videlicet, quos pro templo ac legibus patrijs interijisse dicebant. Eorum autem mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat pontificem reiiciendum, aliumq; pietate præstantem, magisq; purū optari debere. Quibus etsi monebatur Archelaus ad vltionem, tamen eum profectiois festinatio continebat, metuentē, ne si multitudinem reddidisset inimicā, motu eius impeditur. Quamobrē monēdo magis quā vi experiebatur sedare turbatos: missosq; magistro militum, vt quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, vbi ad templū venit, priusquam verbum faceret, lapidibus proturbarūt: & alijs post eum mulcendi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracūde omnia responderunt: neque si numero aucti fuissent, ociosi fore videbantur. Itaque instante azymorum die festo, qui apud Iudæos Pascha vocitatur, plurima victimarū copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cū illi qui sophistas lugebant, in templo consisterēt, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autē metu Archelaus, antequam omnem populum morbus iste corrūperet, cohortem militum & tribunū qui etiam seditionis principes comprehenderēt, eo dirigit: contra quos omne vulgus excitatū, multos lapidum ictibus interfecit. saucius vero tribunus vix elabitur. Et illi quidem statim, veluti nihil mali actum esset, ad celebrāda sacra cōuersi sunt. Sed Archelao sine ea de iam multitudo comprimi non posse videbatur. Quamobrem totū illis immisit exercitū, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesq; per campum: qui cū sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propē ad tria milia hominū occidunt: reliquam vero manū per montes proximos disiecerunt. Præcones autem sequebantur Archelaū, iussu eius vnumquemque vt domum recederet admonēdo. Itaque cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnā vero egressa est cum filijs (uis Salome, fratrisque regis filij, generq; specie velut Archelao ab obtinendam successionem adiumento futuri: certa vero causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam veniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem vltius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces venire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed vsque ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream cōmorabatur. Postea vero quā sibi obstantium vnus Antiochiam petijt, alter, hoc est, Archelaus Romā nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodumque principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarū discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorū custodes erant, sed in obseruando singula quæque perseuerabant, causam custodire magis Cæsari, quā Archelao tribuentes. Ad hoc autē Antipas quoque de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentū firmitus esse defendens, in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eique se tam Salome quā multi alij cognati, qui cū Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat autē secum matrē, fratremq; Nicolai Ptolemæū, in quo pro fide apud Herodem probata, nō nihil videbatur esse momēti. Nāq; illi fuerat amicorū charissim⁹. Oratori autē Irencō propter dicēdi acrimoniā plurimū confidebat: vnde etiā qui se mo-

*Nauigatio
Archelai*

*Antip. 17
ca. 13*

nuerant, vt Archelao pro ætatis merito & secundi testamēti voluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ vero migraverunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuitus erat Archelaus, quiq; præcipue liberi omnes suisq; iuris esse cupiebāt: & aut romano magistratu administrari, aut si hoc nō impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam vero multū laudauerat. Itaque digesta crimina Salome & cæteri qui cum ea sentirent Cæsari tradiderunt: & post eos Archelaus gestorū suorū perscripta capitula, patrisq; anulum per Ptolemæum, rationesq; administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab utraq; parte dicerentur, vbi & regni magnitudinem, multitudinemq; reddituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium vocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natū Caium sedere iussit, filiū adoptiuū: atq; ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (nanque is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit insimulans Archelaum, quasi verbis quidem de regno videretur cōtendere, re autem vera iamdudum rex esset effectus, & apud aures modo Cæsaris canillaretur, quem iudicem successionis expectare noluisse. Nam post Herodis mortem, quibusdam vt diadema sibi imponerent subornatis, regis eum more in solio aureo residentem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ velut à rege impetranda petijisset: maximorumq; reos criminū, quos pater suus vinxerat, absoluisse, qui cum ista fecisset, modo regni vmbra à domino postulaturus venisset, cuius tibi corpus ipse rapuisset, vt non rerum sed vocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiam luctū patris assimulasset, obieciebat: cum interdiu quidem personam cōponeret in morem, noctu vero ad commessationes utque potaret. Denique seditionem vulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim orationis suæ vires, eorum multitudine qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diē festum quidem venisse: ad hostias vero, quas ipsi mactandas venerant, crudeliter esse iugulatos: tantumq; in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congestisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni vnquam eum dignum esse visum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius ægrotante quàm corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testamento successorem scriptum inculcare nihil posset, quod incolumi corpore, omniq; vitio purgata mente fecisset. Vt tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet a Cæsare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia eadem in templo necessario factam esse perdocuit: nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suafores aduersarios ipsos demonstrauit. Secundum vero testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. Nam qui tantum saperet, vt rerum domino potestate sua cederet, nec vnquam in hæredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quem constitui deberet ignorauit. Cum autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbegnina Cæsar erecto, quod paterna quidem successionem dignus esset, ostendit: certum verò nihil pronunciat. Sed illo die dimisso con-

so concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, vtrum ex his qui testamento cōtinerētur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiæ distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio videbatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos & Sabinianōs

Caput.

11

SEd antequam de his quicquam statueretur à Cæsare, mater Archelai Mal-
thace, morbo correpta moritur. Et variæ literæ de Syria perlatæ sunt, Iudæos
defecisse nuntiantes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam post-
quā Archelaus nauigarat, ascendit, vt incentores seditionis prohiberet. Et quia
multitudo cessatura non videbatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum legio-
nibus, vnam in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipse remeavit. At Sabi-
nus cū postea in Hierosolymam venisset, causās nouarū rerum Iudæis præbuit:
modo vim custodibus, vt sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis ex-
quirendo pecunias. Nō autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiā
seruorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros ha-
bebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ pentecoste à Iudæis vocatur, septies
septē diebus exactis rediens, ex eorum numero vocabulū nacta, non religionis
solennitas populum sed indignatio congregauit. Deniq; cōcurtus infinitæ multi-
tudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa & Hiericunte, transq; Iordanem positis regio-
nibus, factus est: cū indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorū, & numero simul
& alacritate præstaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt, vna in se-
ptentrionali regione tēpli, altera in meridionali Hippodromum versus, tertiāq;
in occiduo prope regiā tractu: circumfessosq; Romanos vndique obsidebant. Sa-
binus autem multitudine pariter, eorūq; spiritu perterritus, crebris quidē Varum
nuncijs precabatur, vt quā mature ferret auxilium, quasi occisione delenda le-
gione, si quid morē interuenisset. Ipse vero in altissimā castelli turrim, quæ Pha-
selus vocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt.
Hinc legionarijs, vt in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad
eos quibus ipse præerat, descēdere audebat. Eius autē præcepto milites obediētes
in templum volant, vehementiq; cum Iudæis pugna confligunt: in qua dū nemo
desuper adiuuaret, imperitos belli peritia superabant. Postea vero quā multi
Iudæi porticibus occupatis, à vertice telis eos appetebant, plurimi conterebātur:
& neq; ex alto iaculantes vlciſci facile poterant, neq; cominus dimicantes fere-
bant. ab vtriq; tamen afflictī succendunt porticus, opere, magnitudine atq; or-
natu mirabiles. ibiq; tum multi flamma subito comprehensī aut ea consumeban-
tur, aut in hostes deluientes ab ipsis occidebātur: alij retrorsum cedentes præci-
tabantur ex muro: nōnulli desperata salute, incendijs periculū suis gladijs præue-
niebant. Qui tamen ex mœnibus obrepēdo in Romanos fecissent impetū, me-
tu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interēptis, aut timo-
re disiectis, thesauro dei defensoribus destituto manus milites attulerunt, & qua-
draginta ex eo talenta diripuerunt: quorum quæ furto sublata non sunt, conquisiuit
Sabinus. At Iudæos multo plures, magisq; pugnaces, tam virorum quā opum
interitus in Romanos cōtraxit. Obsessaq; his regia minitabantur exitium, nisi
quāprimum inde secederent: Sabino, si vellet, vna cum legione abundi copiam
pollicētes. Quibus opitulabantur regionū plurimi, qui ad eos sponte transuge-
rant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia, hisq; Rufus & Gra-
tus præpositi, vnus peditum rector, at vero equitum Rufus: quorum vterq; vi cor-
poris atq; prudentia, etiam si nullam manum obediētē haberent, magnū tamen
momentū belli Romanis addidissent. Itaq; Iudæi quidē instare obsidione, simul
& castelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamātes, vt discederet, neu impedi-
ret habituros tāto post tempore patriam libertatē. Sabinus autē quamuis opta-
ret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, in-
fidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxilium Vari sperās, obsidionis
periculū

An. lib. 17
cap. 14

Rufus &
Gratus

An. lib. 17 cap. 15 periculum perferebat. Eodem tempore per Iudæam plurimis locis tumultus erat, multosq; ad regni cupidinem temppus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo milia veteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisq; instructi cum regijs decertabant: quibus Achiabus regis consobrinus, ex vicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechia latronum principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones vastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentie cupidus manus mouebat. Trans flumen quoq; Simon quidam ex regijs seruis, pulchritudine simul & vastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens, & apud Hiericunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptit, facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesq; habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidē in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit, ardua valle fugientem, & ex transuerso percussum in ceruice deiecit. Incensæ sunt aut & quęcunq; Iordani proximæ fuerunt sedes regię, apud Betharantes, quorundam aliorū manu conflata ex locis vltioribus. Tūc etiam pastor quidam, cui nomen erat Athrongæus, regnum affectare ausus est: quod vt speraret, vi corporis animæq; fiducia mortem contemnentis impulsus est, ac præterea fratrum sibi similibus robore, quosum singulis tāquā ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autem veluti rex maiora negotia procurabat. Et tum qui dem etiam diadema sibi imposuit. Nō paruo autem post tempore, cum fratribus suis vastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemq; regios, perseuerant: cum nec Iudæorum quisquam effugeret qui lucrum aliquod ferens venisset in manus. Ausi sunt etiam apud Amauntem repertum Romanorum agmen circūuenire, qui frumenta legioni atque arma portabant. vbi Arium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis consecere: cæteri vero in eodem periculo constituti, auxilio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemq; alienigenas per omne bellū gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natus quidem maximus, ab Archelao, duo vero qui ætate sequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrocinali bello cunctam inflammabant Iudæam.

De quodam pastore Athron
840

De Vari gestis circa Iudæos crucifixos

Cap.

III

An. lib. 17 cap. 16

Varus autem, acceptis Sabini & principum literis, toti legioni metuens, opem his ferre properabat. Itaque cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alijs equitum in Ptolemaida profectus, eodem regum atque optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berytijs etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos. Vbi vero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum non cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quę Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore preposito. Qui mox & aduersus quos ierat, omnes in fugam vertit, & Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas vero eius seruitio subiugauit. Varus aut ipse cum omni exercitu Samaria potius, ciuitate quidem abstinuit quod inter aliorū turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris aut ad vicum positus, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum vi cum turissimum: quem similiter, omnesq; reditus ibi repertos depopulati sunt. Ceteris autem ignisq; plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquam obstabat.

bat. Exulta est & Ammans inſu Vari, necem Ariꝝ cæterorumq; indigne feren-
tis, habitatoribus eius fuga diſperſis. Hinc progreſſus ad Hieroſolymam cū exer-
citu, ſolo viſu Iudeꝝ caſtra diſiecit: & alij quidem per agros abire fugiētes:
qui vero intra ciuitatem degebant, ſuſcepto eo, ſeditionis cauſas in alios confe-
rebant, nihil quidem ſe penitus mouiſſe dicentes, ſed propter diem feſtum rece-
ptā neceſſario multitudinem, in ciuitate obſeſſos eſſe potius cū Romanis, quam
cū diſſidentibus conſpiraiſſe. Ante vero obuiam ei venerant Iosephus, Archelai
conſobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebaſtenos, &
Romanos milites ornatos habitu conſueto. Sabinus enim nec in os Vari venire
paſſus, iam dudum ex ciuitate ad mare diſceſſerat. Varus autem diſpartitum ad-
uerſus autores tumultus per agros diſmiſit exercitum: multisq; ſibi exhibitis, quos
minus turbulentos inueniſſet, cuſtodie tradidit: maxime vero nocentium propè
ad duo milia cruci ſuffixit. Adhuc autem circa Idumæam ſuper eſſe decem arma-
torū milia nunciato, conſeſtim Arabas domum abire iubet: quod eos nō auxiliā-
tium more vti militiā, ſed pro ſua libidine, & ſupra quā ipſe vellet, agros vaſta-
re perſpexit: ſuis autē comitatus agminibus, in aduerſarios properabat. Verum il-
li ſe Varo priuſquam in manus veniretur, Achiabi conſilio tradiderunt. Varus
autē multitudini venia data, duces eius interrogandos miſit ad Cæſarem. At ille
cū ignouiſſet cæteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos
Herodis propinqui) animaduertit, quod omnino contra regem ſuum arma cepiſ-
ſent. Varus autē hoc modo rebus apud Hieroſolymam compoſitis, eademq; le-
gione, quæ dudū in præſidio ciuitatis fuerat, ibi relictā, Antiochiam redijt.

De Ethnarcha Iudæꝝ inſtituto

Cap.

IIII

Romæ autem Archelao alia rursus cum Iudæis cauſa conflata eſt: qui ante
ſeditionem permiſſu Vari, legati exierant, ius genti ſuæ liberum petitori. An. 17. c. 17
Erant autē numero quinquaginta qui venerant, & aſtabant eis pluſquā octo mi-
lia Iudæꝝ Romæ degentiū. Itaq; conuocato à Cæſare optimatum Romano-
rum amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipſius
erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæꝝ cō-
ſtitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab
vtraque parte ſecreti erant. Nam & cum Archelao ſtare propter odium atque in-
uidiam recuſabant, & cum accuſatoribus conſpici pudore Cæſaris prohibeban-
tur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus
ex cauſis præmiſſus à Varo, vt & Archelao ſubueniret, & ſi regnum Herodis ne-
potibus eius diſtribui placuiſſet, partem aliquam mereretur. Iuſſis autem accuſa-
toribus exponere, quænam contra leges feciſſet Herodes: primum non ſe regem,
ſed omnium qui viſquam fuiſſent, tyrannorum crudeliſſimum toleraſſe dicebāt.
Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertuliſſe ſuperſtites queſti ſunt, vt beatioreſ
mortui putarentur. Non enim tormentis ſolum eum laceraiſſe corpora ſubie-
ctorum, ſed etiam gentis ſuæ ciuitatibus deformatis exterius ornauiſſe, populisq;
alienis Iudææ ſanguinem condonaſſe. Pro antiqua vero felicitate ac patrijs le-
gibus, nationem ſuam tāta egeſtate ſimul ab eo atque iniquitate repletam, pro-
prie vt plures ex Herode clades paucis annis ſuſtinuerint, quā omni æuo maio-
res ſui, poſtquam ex Babylone diſceſſere, perpeſſi ſunt, Xerxe tunc regnante ad
diſcordias concitati. Verum ſe tamen ad hanc mediocritatem & aduerſæ fortu-
næ conſuetudinem proceſſiſſe, vt etiam ſucceſſionem voluntariam acerbiffimæ
ſeruitutis ſubirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem
appellaſſent nihil morati, & vnā cum eo luxiſſent mortem Herodis, ac pro
eius ſucceſſore vota celebraſſent. Illum autem quaſi metueret, ne non certus
eius filius videretur, à cæde trium milium ciuium regni ſumpſiſſe primordia: &
quia principatum meruerit, tot immolaſſe deo hominum victimas, tot feſto die
templum cadaueribus impleuiſſe. Recte igitur eos, qui de tantis malis ſuper-
eſſent, aliquando reſpexiſſe calamitates ſuas, & belli lege cupere vulneribus ex-
cipienda

cupiendis ora præbere: atque ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: neque quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniugi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probatū iri, Iudæos qui nunc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erant proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturaque regibus vix pareret. vna etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, infimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam vero dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusque alijs Herodis filijs attribuit: vnam Philippo, alteram Antipæ qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, & Galilæa, quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa vero & Trachon, & Auranitis, & quedam partes domus Zenonis, circa Iamniâ, Philippo destinatæ sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabant. Archelai vero ethnarchia Idumæam, omnemque Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebeste, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominâ & Azoti & Phaselidis idem Cæsar constituit: regiamque apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebantur. Domum vero eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autem cæteris quoque Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias virgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easque nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiâ sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine, quibusdam rebus vilissimis propter honorem defuncti.

De subditicio falsoque Alexandro eoque deprehenso Cap. V

An. lib. 17
cap. 18

Interea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam venit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumque inde transmissus, ibique ampliore questu cumulatatus, etiam hospites suos magna verisimilitudine Romam secum nauigare pellexerat. postremo delatus Dicæarchiam, multisque muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum viderant, planeque nouerant, hunc eum esse iurarent. Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, visendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per vicorum angustias, quocunque ferebatur, conueniebat. Tanta namque dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri vultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si priusquam videret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei nihil indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim perionem differentiam

differentiam coniectura deprehendit. Maxime vero, vbi corporis eius duritiam, & serilem formam considerauit, intellexit omne commentum. valde autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluū quidem illum esse commerabat: consulto vero non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circūueniri posse diuinctos. Itaque ab alijs ei separato vitam dixit à Cæsare premium fore: si tantę fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudeum indicat, qui formę suę similitudine abusus esset ad quęstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quanta viuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suasorem vero eius interfici iussit. Melijs autem sumptuum detrimentum pro amentię precio satis esse indicauit.

De Archelai exilio

Caput VI.

EThnarchia vero suscepta, memor discordię superioris Archelaus, non solū Iudeis, sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis contra se ab vtriusq; ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur Viennam Gallię ciuitatē: patrimonium vero eius fisco Cæsaris ad iudicatur: quem quidem priusquam euocaretur ad Cæsarem huiuscemodi somnium vidisse cōmemorant: Nouem spicas plenās & maximas à bobus comedi somniant: accitos deinde vates, Chaldeorūq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter interpretātibus. Simon quidā Essenus genere, dixerat spicas annos arbitrari, bonēsque rerum mutationes: eo quod agros arando verterent ac mutarent. Ideoq; regnaturū quidem illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: varias autem rerum mutationes expectum, esse moriturum. Hisq; auditis, Archelaus quinq; diebus post, ad causam dicendam est euocatus. Dignum autē memoria duxi, etiam coniugis eius Glaphyrę somnium, Archelai filię Cappadocum regis, referre: quam cū Alexāder prius habuisset vxorē, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo illē interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubę regi Libyę nuptā, eoq; defuncto domum reuersam, domiq; apud patrem in viduitate degentē, Ethnarges Archelaus vbi conspexit, ad hoc amoris accensus est, vt eam statim repudiata cōiuge sua Mariamme, sibi copularet. Hęc igitur breui tēpore postquam in Iudeam reddijt, videre visa est superstantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Libycum matrimonium: sed tu illo non cōtenta, rursus ad meos penates reuerteris auidissimaviri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo cōtumeliā, teq; licet inuitam recuperabo. Atq; hoc exposito somnio, vix biduum superuixit.

An. lib. 7. c. 19

Interpretatio
somnia

De Simone Galilæo. De tribus sectis apud Iudeos

Cap. VII.

Igitur Archelai finibus in provinciam reductis, procurator Coponius quidam leques Romanus missus est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante Galilæus quidā, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosque post deū ferre mortales. Erat autē proprię sectę sophista nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudeos genera philosophię. Horum vnum Pharisæi profitentē, alterum Sadducei, tertium vero, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidē Iudæi, verum inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui præter ceteros voluptates quidem quasi maleficia vitarent: continentiam vero seruare, neque cupiditati succumbere, virtutem maximā ducerent. Itaque nuptias quidem fastidiunt, alienos vero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia vel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam foeminarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes. Quin & diu-

An. lib. 8. c. 1

Essenorum doctrina

Z

tiarum

tiarum contemptores sunt, rerumque apud eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias alteri alterum opulentia præstare: legemque sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari vellent, bona contubernio publicaret: Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret: sed pernixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis vel inuitus vnctus fuerit, munditijs corpus absterget: quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in veste sint candida. Designatos autem communium rerum procuratores habent, & ad usus omnium singulos in diuisos. Non est autem illis vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante viderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum vestimenta cæteraque vniuersi necessaria tueatur. Amictus autem cultusque corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agentibus, par est. Nec vero vestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscillis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut vendunt: sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa deum religiosi sunt. Næque ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam vota celebrant, quasi ut oriantur precantes. Deinde ad quas venerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in vnum congregantur: linteisque præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est, ipsique purificati, velut in sanctum quoddam templum in coenaculum veniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidam panes ordine, vnum aut vasculum ex vno pulmento singulis cocus apponit. Deinde voce cibum sacerdos anteuenit: neque gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur oratio. Post finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem victus, deum laudibus canunt. Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis, in opere usque ad vesperam versantur. Similiterque inde reuersi coenant, considentibus etiam hospitibus, si quos forte interuenisse repererint. Neque vero clamor vnquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumque silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam videatur venerabile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodque apud eos edendi aut potandi modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuuando & miserando, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Idem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius vitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine deo non creditur. Summum autem studium veterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ animæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamque vim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ vero suæ studiosis non itatim cum eis vna collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem victus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod prædictum est perizoma, & albam vestem tradentes. Cum veroprocesu temporis experimentum continentiae dederit, accedit etiam ad communem cibum: &

bum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumq; dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius vero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quin immo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime vero principibus. Neque enim absque voluntate dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si vero ipse ceteris præsit, nunquam se ab usum viribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque veste aut ambitioso aliquo ornatu reliquis eminere, veritatem semper diligere, & habere propositum convincere mentientes. Manus vero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendijs: & neq; aliquid de mysterijs consecratos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos vero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas vero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumq; miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eorum, quæ usq; ad mortem adduxerit, poenâ luisset censentes. In iudicijs vero sunt diligentissimi atq; iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in vnum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legislatoris est: ita vt si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus vero obedire & plurimum quorumque decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul deniq; federint decem, nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, vel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne videlicet illo die ignem accendant: sed neque vas aliquod transponere audent, imò nec alnum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam vno pede altam *σκαυδὲ*, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa veste sese diligentissime contingentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, vt quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumque hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, vt si aliquos eorum contigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viunt autem quâ longissime, ita vt plurimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem victus, vt equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem vincunt firmitate consilij. Mortem vero, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeunt, vt videlicet vel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, vel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admonerant illudentes, constantes animas cum

quadā hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiāque eorum non esse perpetuam: animas autē immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeātes, quasi carceribus ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum vero fuerint à carnalibus releuatæ vinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico lætari eas, sublimēsque ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorū sententijs, pronunciant vltra Oceanum degere, vbi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbris, neque niuib, neque æstibus, aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus exercendarum sine fine pœnarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas & semideos vocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdā commentati sunt, Sisyphos videlicet, & Tātalos, & Ixiones, & Tityos principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utique virtutis dehortationemque nequitie: bonos quippe fieri in huius vitæ conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æstimantes: quoniam & si in huius vitæ spatio lauerint, post obitum tamen sunt immortalia tormēta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur planè illecebram inuitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittāt, sacris videlicet libris, & varijs sanctificationib, prophetarūque dictis à primis ætatibus adhærentes: raro autem accidit, vt prædictiones eorum frustratio consequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legēsque similes cum prioribus habens, distans vero opinione de coniugio. Maximam siquidem vitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptijs arbitrantur: quippe si in eandē omnes velint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, vt per triennium explorent valetudinem foeminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: vt ostendant, quod nuptias non voluptatis, sed liberorum causa inierint. Lamentantibus autem foeminis, ita vt viris perizomatum inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicunt, qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, vt fato & deo vniuersa deputent: & quid evel agere quæ iusta sunt, vel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiungere tamen in singulis & fatum, Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & deum extra omnem mali patratiōem inspectionemque constituunt. Aiunt autem electioni hominum vel bonum vel malum esse propositum: & secundum voluntatem propriā, alterutrum vnicuique cōtingere. Animarum autem generaliter vel supplicia denegant vel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei vero & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa exteros inhumana: Hæc sunt quæ de Iudeorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

Pharisei

Sadducei

De Pilati regimine

Caput VIII.

An. li. 18. c. 15.

Archelai ethnarchia in prouinciā redacta, reliqui, id est, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iulie Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamnam, & in Phaselide

in Phaselide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tyberium Iulias filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui praeuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchijs suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, è quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Caesaream vocitauit: aliamque in inferiore Gaulanite, quam Iuliadem nominauit. Herodes vero in Galilaea Tiberiadem, in Peræa autem cognominem Iulias. Missus autem à Tiberio in Iudæam Pilatus cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta operas in Hierosolymam intulit imagines Caesaris, quæ res post triduum grandem inter Iudæos suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas viderent, nullum enim fas esse dicunt collocari in vrbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confluit. Euntes autem ilico Caesaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, vt ab Hierosolymis auferrentur imagines, & eis iura patria seruarentur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudinem Iudæorum, quasi qui eis vellet dare responsum: cum subito milites accepto signo (sic enim iam fuerat præparatum) armati circumsteterunt Iudæos: circumdataque triplici acie, Iudæi quidem stuporis erant pleni, videntes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denunciens trucidaturum se omnes, nisi imagines Caesaris susciperent, annuit militibus vt educerent gladios. Iudæi autem quasi vno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, vociferantes vniuersos se interfici magis velle quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde vero conturbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadijs trecentis, ob hoc itaque vulgi oriebantur querelæ: ita vt etiam Pilati qui Hierosolymam venerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum vestibus induti: præcepitque vt gladijs quidem non vterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicque compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimque cædebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi vero se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo cōticuit: atque ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tyberium venit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cū adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus eum demerebatur, ad vltimum extensis manibus, aperte deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tyberio dominum cunctorum videre. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tyberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi ærumna, vsque ad mortem Tyberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorum duorum & viginti, sed mensium, trium dierum, succedens in imperium C. Caesar absoluit Agrippam vinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regemque appellauit. Cum venisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam suscitauit. Iritabat autem eum maxime in spem regni Herodias vxor, exprobrans ei socordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes venit ad Caium, à quo ob auaritiam vehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus

An. li. 18. ca. 5.

De C. Caligula

An. li. 18. ca. 14.

cum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam vxore, decessit.

De superbia Caij & Petronio præside.

Caput IX.

An. 13. c. 15.

Situs Ptolemaidis

Sepulchrum Memnonis

CAius vero Cæsar intantum contumeliose abusus est fortuna, vt etiam & deſe putaret, & vellet vocari. Patriam quoque ſuam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem ſuam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hieroſolymam miſit, præciens vt in templo ſtatuas eius locaret: quas niſi ſuſciperent Iudei, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquã vero multitudinem captiuaret. Permovebat autem hoc proſecto deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; e Syria auxiliariis properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudeorum vero quidam non credebant famẽ bellum nunciãti. qui vero credebant, nihil de reſiſtendo poterant comminiſci. Celeriter autem in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Eſt autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo ſita: circūdatur autem montibus ab orientali plaga per ſexaginta ſtadia diſparatis, ſed ad Galilæã pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abeſt ſtadijs centumviginti: à ſeptentrionali quoque monte qui eſt altiffimus, quem vocant incolæ ſcalam Tyriorum: & hic autem diſtat ſtadijs centum. Ab ea autem vrbe diſtans duobus ſtadijs præterlabitur fluiolus, quem vocant Beſeum, exiguus proſus: cui prope eſt ſepulchrũ Memnonis, habens iuxta ſe centum ſerẽ cubitorum ſpatium, ſed admiratione digniſſimum: Eſt enim ſpecie vallis rotundę, vitream emittẽs arenam: quam cum exhauserint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rurfus impletur. Venti ſiquidem quaſi dedita opera, conuehunt illuc de circũſtantibus ſupercilijs arenã iſtam, vtique communem: locus autem metalli, ſtatim in vitrum quod ſuſceperit mutat. Mirabilius quoque mihi illud videtur, quod iam conuerſę arenę in vitrum, quęcunq; pars ſuper margines loci ipſius fuerit iacta, in cõmunem arenam denuo cõuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis eſt. Iudei autem cum mulieribus & filijs collecti in campum, in quo eſt ſita Ptolemais, Petronio ſupplicabant, principio ob patrias leges, deinceps vero etiam pro ſuo ſtatu: Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitũ quidem & ſtatuas in Ptolemaide reliquit: procedens autẽ in Galilæam, & conuocans in Tyberiadem tam populum Iudeorũ quàm omnes eorum nobiles, & vim Romani exercitus cõpõit exponere, & minas Cæſaris: his addẽs, quod & contumelioſa eſſet ſupplicatio Iudeorũ: cum omnes ſiquidem gentes quę parerent imperio Romano, in ſuis vrbib; inter reliquos deos, imagines quoque Cæſaris locauiſſent, ſoli Iudæi iſtud abnuerent. hoc ſiquidem quaſi ab imperio deficere eſſet, etiam cum iniuria præſidentis Illis vero contra hæc legem morẽſque patrios allegantibus: & quia ne dei quidem ſimulacrum, nedum hominis, nec ſolum in templo, ſed neque in profano aliquo totius regionis loco ſibi eſſet locare: arripiens dictũ Petronius reſpõdit: Sed & mihi domini mei lex ſeruanda eſt. ſi eam quippe tranſgrediar, vobis que parcam, iuſte animaduerſionem ſubibo. Impugnabit ſanẽ vos, non Petronius, ſed ille à quo ſum miſſus. nam & ipſe æque ad vos cogor implere quę iuſſa ſunt. Ad hæc tota multitudo vnanimiter ſucclamanit, ante legis temerationem omnẽ ſe libẽter ſubire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugna- re ergo aduerſus Cæſarem eſtis parati? Reſponderunt Iudæi, pro Cæſare quidem & populo Romano ſe per dies ſingulos offerre ſacrificia: ſi autem in templo im- gines æſtimet collocandas, debere eum totam Iudeorum gentem prius immo- lare: præbere ſe quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere vo- luiffet. Ad hæc admiratio Petronium miſeratioq; peruaſit, intuentem & inſupe- rabilem religionem virorum, & tantum vulgus ad mortem conſtanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus receſſerunt. Poſtridie autem ac deinceps ſum-

maces

mates eorū priuatim viritimque compellans, populum quoque publice alloquēs nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & virtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatē, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedētib⁹, cum videret etiam semetē regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penē continuis diebus multitudo in vrbe otiosa morabatur) ad vltimum conuocatis omnibus, ait, sibi met periculosam rem se velle aggredi. Aut enim, inquit, deo cooperante placabo Cæsarem, ac vobiscum saluabor libenter: aut illo in vltionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo vota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum, atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referens & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum viris etiam provinciam esse perdendam. Seruare si quidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis vehementer obsistere. His epistolis respondit Caius immōdice, comminans Petronio mortem, quoniam iniussio num suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium vectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitium C. Cæsaris nuntiantes, prospere nauigauerunt: denique ante septem & viginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quā illi peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

De imperio Claudij & regnō Agrippæ ac morte Cap. X

An. 19. c. 3

CAio igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensib⁹ sex, rapitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandatis tribus cohortibus vrbis ut essent præsidio ciuitati, & ipse frequens in Capitolium conuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, volens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret: quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore vteretur in quibus res posceret: videns Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa desereret, imò tutam aliter suam nō esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum vocatus sit. Deinde ad ministrare paratum esse rempub. non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotijs communem omnium stare sententiam. nam & si non natura esset modestus, locuples tamen moderandæ postetatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa respondit curia, quasi quæ militi suo bonisque consilijs fideret, nolle se subire voluntariam seruitutem. Sed accepto patrū responso Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantem eis, se non posse adduci ut eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus confligere minime vellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo confligerent. neque enim fas esse, propter illorum peruersitatem, patriam civili cæde fœdari. Et Agrippa quidem ista senatus nuntiavit. Inter hæc vnus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, inquit: quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maxime cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpāre possimus, & ad quem cum iustis magis allegationibus quā cum armis egredi debeamus. Hæc dicēs, per mediam egressus est curiam, omnibus se milibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno motu esse cœperunt. ac deinceps videntes sibi aduersationem tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transferunt. Occurrēbāt autē

An. 19. c. 4

eis pro muris strictis gladijs hi qui fortunę regis ambitiosius adulabantur: & pe-
 nę accidit vt progressi quinque interficerentur, ante scilicet quā militum impe-
 tū Cęsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminētis ei facinoris periculum
 nunciasset: dicens quod nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinē ciuium furen-
 tem, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieret
 que solitudinis imperator. Hęc audiens Claudius, cōtinuit militum impetū. Su-
 scepit autē in castris ad venientē senatū, & indulgenti honore complexus, egres-
 sus cū patribus confestim obtulit deo victimas, vt mos est pro imperio supplica-
 ri. Agrippā quoque protinus donat regno paterno vniverso, adiiciens ei etiā il-
 la quę Augustus Herodi donauerat, Trachonitidē scilicet & Auranitidem: prę-
 ter hęc autē aliud quoque regnū, quod Lysanię vocabatur. Et populo quidē do-
 nationem hanc per edictum indicauit. Patribus autē pręcepit, vt incisam æreis
 tabulis in Capitolio collocarent. Donat autē etiam fratrem eius Herodē, qui ge-
 ner eiusdem erat, Berenicę iūctus reginę Chalcidis. Opinione autē celeri⁹ Agrip-
 pę dati regni census maximus affluebat: quia sanē pecunia, non ille in rebus exi-
 guis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circumdare cœpit, qualis, si po-
 tuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecit
 set. Sed antequam impleteret opus, decessit in Cęsarea. Regnauit autē annis trib⁹.
 Ante quoq; cū Tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Re-
 liquit filias tres ē Cypride natas Beronicen, Mariammen atq; Drusillam: filium
 autē ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam. qui cum admodum paruulus es-
 set, Claudius regnū in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Ce-
 stius Festus: post hunc autē Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patria
 immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hęc vero & Herodes, qui regnabat
 in Chalcide, decessit, relinquens ex fratris quidē filia Berenice filios duos, Bere-
 nicianum & Hyrcanū: ex priore autē Mariamme, Aristobulum. Alius quoq; eius
 frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidē erant
 (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autē & Ari-
 stobulus nati fuerant Herodi ē Mariamme, quos ipse parens occidit. Alexandri
 autem posteri in maiori Armenia regnauerunt.

An. lib. 19
 cap. 5

An. lib. 16
 cap. 7. 8

De varijs tumultibus in Iudęa & Samaria.

Cap. XI

Post obitum autem Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam
 filium Agrippę in patru sui regno constituit. Alterius autem prouincię su-
 scepit curā post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus,
 & denuo Iudęos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad
 diem festū azymorum in Hierosolymā, stante cohorte Romana super porticum
 tēpli (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenien-
 tes populi nouate auderent) vnus ē militibus reductis turpiter vestimentis incli-
 nans posteriora sua obuertit ad faciem Iudęorum: & ad hunc habitū vocem emit-
 tens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita
 vt circumstarent Cumanum, ad suppliciū militem deponentes. Ex his autē incon-
 sulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixā grauissimam
 profliebant: cōtinuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc veritus
 Cumanus, ne totius in eum vulgi impet⁹ fieret, plures euocauit armatos: qui cum
 essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudęis. statimq; in fugam versī, re-
 licto tēplo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de conitipatione ob-
 tritio facta est, vt conculcatione mutua super decem milia hominum cōsumpta
 sint. Facta est autē vniversę genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos sin-
 gulas personabat. Successit autē huic calamitati latrocinantium tumultus. Iux-
 ta Bethorō quippe, per viam publicam, Stephanus quidam seruus Cęsaris supel-
 lectilem quandam vehibat, quę ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus
 autē ad inquisitionē mittens, eos qui in proximis vicis essent, vinctos ad se addu-
 ci iussit,

ci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehendissent: qua occasione, quidam militum invico quodam libros sacræ legis offensos discidit atq; combussit. Iudæi aut quasi totam religionem inflammata viderent, vndiq; confluerunt: & velut machinamento aliquo: ita vi superstitionis attracti, omnes ad vnâ euocationem ad Cumanum Cæsaream concurrunt: precantes vt militem, qui tãtam contumeliam deo legique eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (videbat enim multitudinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata) adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit abduci: sicque Iudæi placatis animis recesserunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In vico enim, quem Geman vocant, qui est in magno Samariæ cõpositus, quidã Galilæus de numero Iudæorũ ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concurrerunt, vt cum Samaritanis confligerent. Horum aut nobiliores cõuenerunt ad Cumanũ, rogantes, vt antequam grauis calamitas oriretur, transiret in Galilæam: & in eos, qui autores essent homicidij, vindicaret. Cumanus vero his negotijs quæ habebat in manibus postponens illorũ petitiones, sine effectu precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo cõmota est: & relicta diei solennitate, in Samariam vulgus impetum fecit, sine vlllo duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidam Dineĩ filius Eleazarus, & Alexander, principes erant: qui in Acrabatenæ regioni cõterminos irruentes, promiscuã edidere cãdẽ, & à nullius ætatis exitio temperantes, vicos etiam inflammauerunt. Cumanus autẽ hæc audiens, adducit secum vnã equitum alam, quæ vocatur Sebastenorũ, vt auxilio his qui vastabantur esset: sicque eorũ multos qui Eleazarum erant secuti comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquã autem multitudinẽ, qui in vastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt: opertique cilicij, & aspersi cinere capitibus precabantur, vt ab incepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritanis ultionẽ, ad Hierosolymæ perniciem Romanos cõmouerent: misererentur aut patriæ suæ atq; templi, filiorũq; & coniugum propriarum, neque omnia pariter in discrimen adducerent, neque ob vnus Galilæi vindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi aut per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut ferẽ solet insolẽtia crescere rebus quietis: per quẽ in omni regione agebantur rapinæ, & audaciss. quisque reliquis vim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum venerunt, vindicari de his qui regionem eorũ deprædati fuerant postulantes. Præsto aut fuerant etiam Iudæorum nobiles: & Ionathas, filius Anani, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritanis fuisse, qui primi homicidium perpetrassent: causam tamen calamitatum postea secutarum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis noluisse vlcisci. Tunc Quadratus vtrãq; partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones venisset, diligenter singula inquisiturum, deinceps vero progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus viuos ceperat, in crucem sustulit. Inde cum Lyddam venisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas, & accitos Iudæorum decem & octo viros, quos cognouit pugnæ fuisse participes, securi percussit. Duos autẽ principes sacerdotum, Ionathan & Ananiam, eiusq; filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit, similiter autem & Samaritarum nobilissimos quosque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam nauigare, reddituros Claudio rationem, pro his quæ in regione gesserant. His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymã: & inueniens multitudinẽ festiuitatem azymorum celebrantem sine vlla conturbatione, Antiochiam redijt. Romę autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum caderat autem etiam Agrippa, Iudæorum causam magna contentione defendens: siquidem & Cumano multi poten-

*Deconspiratio
ne latronum*

tium

tium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum aut in exiliū deportari. Celerem autem tribunū vinctum Hierosolymam missum, Iudæis ad suppliciū tradidit, vt per urbem tract⁹, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallātis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam vero de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illā quoque prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis & Batanæa, & Gaulanitis. Addidit aut regnum etiam Iysaniæ, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronem relinquens, quem suadelis Agrippinæ vxoris suæ in imperium cooptauerat, & qui demum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque vxorem, matrēque interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque vt ad vltimum per amentiam ad histrionum opera scenamque peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterite melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

Cap.

XII

An. lib. 20
cap. II

Sicarii

An. lib. 20
cap. 12

De Aegypto
pseudopro
pheta

Conuertar aut ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad singulas pertinētibus: in Perzæ scilicet regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadē. Reliqua aut Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per viginti annos regionem fuerat depredatus, aliosque cum eo multos cepit, vinctosque Romam misit: Aliorumque quos in crucem sustulit, latronum vel in communione sceleris deprehensorum popularium, fuit penē innumerabilis multitudo. Sic autē regione purgata, aliud genus latrocinātium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarii vocabantur, die claro, & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum vero diebus solennitate festiuis immiscebantur vulgo, sicas sub veste gestantes. His inimicos interficiebāt: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur, qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atque ipsi calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singula momenta omnes mortem opperiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosque appropinquantes: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinātium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cædem quidem abstinentiū, sed consilij magis impiorum, quæ pars non minus quā sicariorum felicitatem vrbis statumque corruptit. Seductores nanque homines & circumuentores, sub specie religionis nouis rebus studentes, vulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes deum signa eis ostēsurum libertatis. Contra quos Felix (videbantur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, magus cum esset, prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregauit, quos vana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui vocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur aut stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius impetum Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo inuabat, iniit conflictum

flictum. Et Ægyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant, cōprehēsi atque vinctis traditi sunt. Reliqua vero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis vero his etiā, sicut ferē in ægro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem vocabant, mortem apertissimam cōminantes his, qui Romanorum principatui obedire voluissent: vt vel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferret seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumque potentiū domos, eosq; insuper trucidabant: inflam- An. lib. 20
 mabant etiā vicos, ita vt desperatione eorū tota Iudæa protinus impleretur. Et cap. 13
 hoc quidem bellū indies ingrauescebat. alter autē tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione commota. Hi siquidem postulabant, vt eorum fieret ciuitas, Iudæū eius fuisse conditorē dicentes: erat autē rex Herodes. Æmuli vero, conditorem quidem confitebatur Iudæum, ipsam vero ciuitatē fuisse gētiliū vindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere voluisset. Ob has ergo causas inter se populus vterque iurgabat. Procede-
 bat autē vsque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutræ pro-
 filiebant. Neque enim Iudæorū seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimū videbatur, Iudæis inferiores videri. Præstabat autē hi quidē diuitijs & corporū viribus. Græci vero auxilio militū: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illo fuerat cōgregata: & quasi cognati, ad auxiliandū parati erant Syris. Præfecti autē militum curabant comprimere tumultū: & pugna-
 ces quosq; comprehensos, taureis vlciscebantur ac vinctis. nec tamen supplicia cōprehensorum, impedimentū aut timorē reliquis inferebant: imō magis hoc ipso in seditionis iritabantur augmentū. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque vrbe discedere: nō parentium aut immixtis militibus interfecit non paucos, quorum etiā bona direpta sunt. manēte autem seditione, nobiles vtriusq; partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos, Successit autē ei Festus, & hos qui maxime infestabat prouinciam solícite persecutus, latronum plurimos comprehendit atq; interfecit.

De præsidibus Iudææ Albino & Floro.

Cap. XIII

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit. neque enim fuit aliqua malignitatis species, quā ille præterierit. Deniq; non solum An. lib. 20
 causis ciuilibus furabatur & diripiebat bona singulorū, neq; solū tribu- cap. 15
 torū addimentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ab latrocinia decuriones ciuitatū comprehenderunt, vel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictī, accepta à cognatis eorū pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorū quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanē qui erāt opulenti, Albinum largitione redimebant, vt eis tumultum mouētibus non indignaretur: pars autē popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidē inter cæteros quasi princeps latronū & tyrannus eminebat: stipulatoribus vero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, vt hi quidem quorum vastabantur domus, tacerent: illi autē qui extra incōmodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiā officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse suppliciis, in cōmune autem omnium fuit intercepta fidentia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanē eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus optimum eum per comparisonem sui fecit videri. Ille siquidem plura occulte & cū An. lib. 20
 fraude nocuerat: Gessius vero iniquitates suas in vniuersam gentem, tam palam cap. 1
 quasi gloriaretur exercuit, ac velut non ad regendā prouinciam, sed ad damnatorum pœnas

rum poenas carnifex missus, neq; rapinarum vllum morem, neque afflictionum prætermisit. In miseris aut crudelissimus erat, in turpibus vero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem, neq; commentus est callidiores nocendi vias. Huic siquidem viritim illatis dispendijs lucra quærere exiguum visum est: sed totas simul dispoliabat vrbes, & labes populis inferebat, tantum non voce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiam cōtiguit totam penè deseri regionem, ita vt plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias cōmigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus prouinciam regebat, neque ausus quispiam Iudæorum est aduersum Florum ad eū mittere legatos. Cū vero instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam venisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorū milium fuit precabatur, vt gētis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florū vt eijceret clamitabat. Qui tamen quū sub populi ore esset, & Gallo assisteret, nō solum nihil mouebatur, sed voces illas etiam deridebat. Cestius tamen cōpescens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit aut eum vsque ad Cæsaream Florus, illudens mendacijs, & Iudæorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudæos: verum si defectionem negociatus fuisset, maiore utique malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur vt gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo indies angebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles victores extitere, decretumq; istud contestantes literas attulerunt: perq; hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimo decimo autem regni Agrippæ, mense Maio.

Cestius
Gallus

An. lib. 2o
cap. 15

De Floro sæuiente in Iudæos Cæsarienses & Hierosolymitas, Cap. XIIII

Exordium belli Iudaici

Perfidia
Flori

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidē habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locū, cuius erat dominus gentilis quidā Cæsariēsis. & frequenter quidem egerant, vt ad eorū ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius preciū quā res meruerat offerentes. dominus aut loci preces eorum desepxisse non cōtentus, ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas, ita vt angustum eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruētiores aliqui iuuenum prosilientes, ædificationem vetabant. Cum vero Flor⁹ hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorū nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannēs publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, vt ædificationem vetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, venitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugne spatium Iudæorum summatibus vendidisset. Sequenti autem die, Iudæorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariēsis vas samium ante ingressum eorum ponēs, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariēsiū tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicq; continuo est pugna commissā. Interueniens autem Lucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, vas illud quidem quod positum fuerat

tum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum vero superatus esset præ Cæsariensium violentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadiis sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum venerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamvis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille vero ilico comprehensos eos vinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: veruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus vero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tunc vero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis vocibus nomen Cæsaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum maledicta iacebant vltima: & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum iritatus est. Denique cum deberet Cæsaream veniens ignem belli illic nascentis extinguere, causasque tumultum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamē cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod volebat vteretur, ac timore & minis urbem circundaret. Tunc populus lenire eius impetum volens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille vero præmittens cum equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Neue eum, in quem tam grauiamaledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si viri sunt fortes, animique constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in verbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere: His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum Capitone venerant, in medium vulgus irruentibus, diffugerunt antequam Florum salutarent, aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atque humilitate peruiabilem duxere noctem. Florus autem tunc quidem deguit in regia, postridie autem aduersum eos exstructo tribunali sublimius resedit: conuenientesque sacerdotum principes, & ciuitatis vniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, ut omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos produxerint, vindicandum. Ad hæc respondent Iudæi, populum quidem pacifica quæque sentire, illis vero qui errauissent in verbis, veniam conferendam postulabant. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandum, offendi aliquos temerarios, & per ætatem insipientes: esse autem impossibile, eorum qui deliquerint, discrimē agitari, cum & singulos nimirum poeniteat, & præ timore ad negandum sint parati. Debere tamen illum, si consuleret gentis quieti, & vellet Romano imperio seruare urbem, magis propter multos innoxios dare veniam etiā paucis delinquentibus, quàm propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam honorum. Ad hæc vero ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, ut forum rerū venalium, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi vero ad lucrisui cupidinem addita auctoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locum in quem fuerant immissi, sed in vniuersas insipientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angustias omnia, & cedes eorum, qui comprehendebantur: direptionis quoque nulla species præteribatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille verberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neque enim vel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem videri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo vnquam prius, tunc

*Florus bellum
inflammat*

Florus ausus est, ut viros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cederet ac patibulis affigeret: quorum etsi origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori. Cap. XV.

Per idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus: ut Alexandrum, qui Ægyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autem suam Berenicen, Hierosolymis innocentem, & iniquitatem militum videntem, grauis ob hoc angor inuaserat. & frequenter quidem præfectos equitum suorum, custodisque corporis mittens ad Florum precabatur ut à cæde desineret. ille vero neque in multitudinem interfectorum, neque in nobilitatem precatricis, sed tantum in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque multabant atque trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigilem noctem cum intēta custodia egit, verens utique irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam, ut vota deo solueret: His enim qui morbo vel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque vino, & capillos radere. Quam morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de vita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autem inuidiosæ in Florum voces erant: quod veriti primates quique & pontifices, disruptis vestibus, & viritim singulos comprehendentes, postulabant, ut ab his verbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinerent, neque in maiorem indignationem Florum mouerent. Sicque sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quam spe quod nequaquam Florus ultra in eos sæuiret. Ille autem videns multitudinis tumultum fuisse compressum,angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque vnum ait argumentum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea venientibus: veniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. ad quod si offensus petulanter quippiam essent locuti, statim in eos vterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tūc vero omnes sacerdotes omnesque leuitæ, sacra vasa proferentes ornatumque templi, citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse vellēt, neque ad direptionem vasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem videre ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis vestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobilium cōpellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem vel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, vel illis quæ acciderant correctionem, si in presenti procedere cessarent? At contrā, si officiose susceperent solenniter venientes, auferri Floro occasionem pugne: ipsos vero saluare patriam suam, & providere ne quid ultra quàm pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cū quiete omni populo sequente,

Dolus Flori

lo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudæorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consilijs, succlamauerunt. Confestimque milites comprehendentes eos, cædere fustibus adorti sunt: atque in fugam verfos persequentes equites proculcabant. Corruiebant autem multi quidem cum à Romanis caderentur, plures autem cum se mutuò propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & vnoquoque alterum præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium vero erat durus interitus. Suffocatu enim atque conculcatu miseri disperibant, & neque ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha vocatur detrudebant multitudinē, transire cupientes vt Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum superne venientibus sagittis vincerentur, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem verentes, ne superueniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam extemplo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiā Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proque his in Antoniam transgredi niteretur, vbi intereisas porticus vidit, ab impetu conqueuit. Et conuocans sacerdotum principes atque curiam, se quidem ait vrbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi voluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si vnā tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo ante confixerat: ob ea siquidem quæ pertulere populum illis militibus infensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

Gravis oppressio populi.

Seditiosi templū occupant.

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis. Cap. XVI.

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudæos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quæcunque eos pertulisse constabat. Nec sanè principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quæ Florus inique in vrbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis literis partis vtriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdā quidem videbatur, cum exercitu in Iudæam Cestium ire debere, & aut vindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidem reddere Iudæos eorumque accolae. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire, qui & negotia & consilia Iudæorum posset ei fideliter nunciare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamnam occurrens, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudæorum etiam pontifices, & reliqui nobiles, eorumque curia adesse curauerant, vt circa regem scilicet officia nouarent. Postea vero quā illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quā potuerant flebiliter de calamitatibus proprijs, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, vixit tamen inuentionem suam in Iudæos transtulit, quorum maxime miserebatur, volens scilicet frenare eorum motus: vt per hoc ipsum quod viderentur nihil perpeSSI iniuriæ, ab ultionis desiderio appetitu. Ad hæc ergo quicunque egregij erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuiam progressus, officiose Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quantum per angoribus reliquis quoque populus ad lamenta

Aa 2 conuersus,

*Politianus hor-
tatur populum
ad concordiam.*

*Oratio regis
Agrippe*

conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiam Pol-
tiano, ut ingrederetur urbem, videretque quæ essent à Floro gesta: & ita ostende-
bant forum desertum domosque vastatas. deinceps vero per Agrippam suasere
Politiano, ut is cum vno tantum famulo ad Siloam usque totam circuiret ciui-
tatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudæos omnibus quidem alijs parere
Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factæ crude-
litatis. Ille igitur cum circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens docu-
mentum teneret, ascendit in templum, quod etiam multitudinem conuocauit: &
cum plurimis verbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad
conseruationem pacis hortatus, adorauit deum eiusque sancta: in eo tamen consi-
stens loco, in quo licebat per religionem: sicque regressus ad Cestium est. vulgus
autem Iudæorum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati aduersum
Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes suspicionem suæ
defectionis præberent: visum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuis-
se, nisi præuenientes ostendissent illum esse qui dedisset exordium. constabat au-
tem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad hæc
Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat:
despicere autem Iudæos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat. ad-
uocata igitur concione Agrippa in xystum, & in suggesto constituens germa-
nam suam Berenicen, in Asamonzorum domo (ea siquidem xysto imminebat
contra superiorem partem urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum)
huiusmodi orationem habuit: Si quidem viderem vos omnes ad pugnandum cum
Romanis esse incitatos, neque populi puriorem syncerissimamque partem pacem
velle seruare, neque processissem ad vos, neque consulere confisus essem: superua-
cua quippe de vtilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad dete-
riora consensus. Quoniam vero aliquos quidem ætas, malorum belli nescios fa-
cit, quosdam vero inconsiderata spes libertatis: nonnullos vero auaritia succen-
dit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ip-
si ab hoc errore corrigantur, & non per paucorum improba consilia etiam boni
dispercant, existimari oportere, ut omnibus vobis in vnum coactis ea exponere
quæ arbitror expedire. Perstrepant autem nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert
libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiler incitati, licebit et-
iam post meos monitus manere in pristina voluntate. mea autem etiam ad illos
qui audire cupiunt intercipietur oratio, nisi ab omnibus vobis silentium præbea-
tur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia
libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis,
& contra quos bellum suscipere tentetis, primum separabo causas, quas conexas
putatis. Si enim violatores vestros cupitis vlcisci, cur libertatem magna laude su-
stollitis? Si vero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum re-
ctores querela. illis siquidem vel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit
seruire. Considerate autem singillatim, & videte quam exigua sit materia bello-
rum. Et primum quidem ipsa rectorum considerata sunt crimina. Colere siqui-
dem officijs, non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum vero modicorum
peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum vos profecto eos quibus
infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum
quodam verecundia nocebant, palam vos confidenterque populantur. nihil autem
ita plagas coercet ut patientia, & violatorum quies violentibus iniicit pudorem.
Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos,
non tamen etiam Romani omnes violent vos, neque ipse Cæsar, aduersum quem
pugnare vultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad vos quisquam ve-
nit: neque possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente conspiciere. sed
neque facile ea quæ hic sunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, & pro-
pter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, velle confige-
re. Et

re. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. neq; enim vnus atque idem provincie semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neq; deponere facile est absque magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis vero bona sitientibus providendum atq; certandum est, vt principio non ea careant. molesta enim est novitas servitutis: quam ne vtiq; subeas, instum suscipi certamen videtur. Qui vero semel subiectus est, & deinceps deficit, cōtumax magis servus quam amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperetur Romani, cum in provinciam Pompeius intraret. Maiores vero nostri eorumq; reges, pecunia, corporib; animis multo vobis meliores, exiguae parti potentiae Romanae obistere nequiverunt. vos autem qui hereditariam obediētiā suscepistis, rebus autem oībus illis qui primi parvere longe inferiores estis, cōtra omne Romanū regnū obistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimum illum Xerxem per terram navigantem, per mare vero ambulātem, & cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latiorē autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum vna nave fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa parvā autem Salaminā, qui tantas opes Asiae confregere, nunc tamen servit Romanis, & illam regiam Græciæ civitatem administrant Italiae iussiones. Lacedæmonij quoque post Thermopylas, & Plateas, & Agésilāum Asiam perscrutatum, eosdem dominos venerantur. Macedones vero, qui adhuc penē imaginantur Philippum videre cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium, ferunt tamen rerum mutationem, & adorant eos, ad quos fortuna migravit. Alię quoq; multę gentes ad libertatem fiducia subnixę, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt: vos autem soli servire dedignamini his, quibus videtis vniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis vestra, quę peruagetur Romanorum maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri. Cōtra Aegyptios forte aut Arabas existimatis vos bellum mouere. Non circūspicitis Romanorū imperiū. Non metimini vestram imbecillitatem. Nōne scitis vestram civitatem a conterminis gentibus frequenter esse superatam. illorum autem virtus per totum orbem, inuicta percurrit, imō etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt. Neque enim sufficit eis ad orientem quidem totus Euphrates, ad septentrionem vero Ister, neque in meridie solitudine tenus perscrutata Libya, neq; in occidente Gades: sed vltra oceanum alium quæsierunt orbē, & vsq; ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitū transfulerunt. Quid ergo. Vosne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis. postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus. Quæ vos fiducia aduersum Romanos erigit. Sed dicet aliquis, servire molestissimum est. At quanto magis id Græcis, qui vniuersis sub sole habitantibus videbatur præstare nobilitate: & tam latam quondam provinciam possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certe multo vobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autē quin gentē Asię ciuitates. nūquid non absque vllō præsidio, vni tantūmodo rectori parent, & fascibus consulis obsequuntur. Quid autem pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum gentem: Bosphoranos quoque, & habitantes circa Ponti littora nationes, Maoticasq; gentes. apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus noīcebatur: nunc vero militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta naues longę, in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere valerent. tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces. quinque quidem diebus in latum, septem autem in longum commēabilem provinciam possidentes, asperiorēque multo quā vestra est, ac multis partibus fortiorē, altissimōque gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur

Athenienses

Lacedæmonii

Macedones

Britanni

Galli

Germani

Græci

Arabes

Asia

Heniochi

Colchi

Tauri

Bosphorani

Maotici

Lydi

Thraces

*Illyrici Dal
mata*

Galli

Germani

Britanni

Carthaginienses

*Cyreni.
Marmaride*

Aethiopes

quuntur. Post hos Illyrici vsq; ad Dalmatiam, & Istro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compescunt. Dacorum. Ipsi quoque Dalmatae, qui tam multa pro libertate conati, sepiusq; capti, rursum cum maioribus opibus rebellaverunt, nunc sub vna Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magnae causae ad defectionem incitare deberet, Gallos potissimum oporteret assurgere, quos videlicet tantis munimentis natura cinxisset: ab orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumine, meridie Pyrenaeis montibus, ab occidente vero Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (vt ita dixerim) felicitatis domesticę habentes, omnibusque bonis totum penè orbem irrigantes, ferunt nihilominus vectigales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere: idque sanè ipsum, non per animorum molliem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnaverunt) sed Romanorum admirati sunt horrueruntque cum virtute fortunam, qua illi plura saepe obtinuerunt quàm bellis. denique sub mille & ducentis militibus serviunt, quibus penè plures habuerunt civitates. Neque Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neq; terrarum marisque spatio à Roma diremptae gentes, Lusitani scilicet & pugnaces Cantabri: nec vicinus oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed vltra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Pyrenaeorum montium eluctati vertices, ditioni suae hos quoque subdiderunt Romani: atque ita bellicosius gentibus, tantoque (vt dixi) spatio diremptis, legio in praesidio vna satis est. Quis vestrum non audiuit multitudinem Germanorum, virtutem quoque & magnitudines corporum (vt arbitror) saepe vidistis. siquidem vbique Romani earum gentium captivos habent. Sed illi ita ingentem spatij regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem cõtemptricem mortis, indignationes autem vehementiores feris, nunc Rhenum limitem habent: & octo Romanorum legionibus domantur: & serviunt quidem qui capti sunt, reliqua autem eorum gens vniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autem etiam Britannorum muros, qui Hierosolymae confiditis muris. Illos siquidem circundatos Oceano, & penè non minorem quàm noster orbis est habitates, Romani nauigantes redegerunt in ditionem suam: quatuorq; legiones tantae magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circundati, obsides tamen mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruientem in Italia praecipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penè, qui sub sole incolunt, Romanorum arma venerantibus, vos soli bellum geretis. Neque Carthaginiensium considerabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phoenicum stirpe venientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt. Sed neque Cyrenaei Lacedaemone oriundi, neque Marmaridarum genus vsque ad Dipsadem protentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtes. Nasamones quoque & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum virtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius neque numerare quidem nationes facile est, quae scilicet ab Atlantico mari & columnis Herculis vsque ad rubrum mare infinitos numero & locis Aethiops continet, totam tamen ceperunt armis: & praeter fruges annuas, quibus Romanam multitudinem octo mensibus pascunt, alia quoque vectigalia pendunt, expensas quoque deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quae iubentur, sicut vos, contumeliosum putantes. & quidem vna cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam: cum ea possitis de vicina vobis Aegypto diligenter inspicere. Haec enim cum vsq; ad Aethiops porrigatur, opulentaq; Arabiam, contigua quoque sit Indiae, quinquaginta & septingentas myriadas incolarum habes, praeter Alexandrinorum plebem tamen

vectigalia

vectigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum æstimari licet de votissime penditans, Romanū non dedignatur imperiū: & certe quā magnum stimulum defectionis habēs, Alexandriam scilicet, multitudine & diuitijs abundantē, magnitudine quoq; non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine vero nō minus quā decē: tributorū vero multo amplius per mēses singulos infert, quā vos toto anno penditis: & præter pecuniam, quā tuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autē vndiq; aut in-
 cōmeabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorum tamen omniū nihil Romana fortuna fortius fuit. Dux etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Ægyptum cum illa Macedonum nobilitate frenāt. Quos igitur in bella de solitudinib⁹ aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis vestrum spes suas vltra Euphratem portigat, & Adiabenorū regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darēt, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendę cum Romanis amicitie, & arbitrabitur fœdus esse temeratū, si quis de his qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur vt ad diuinum confugiatur auxiliū. verum & hoc apud Romanos est. sine deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autē, quemadmodum hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio. etiā si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit vobis difficillima, atque eadem trāsgrediendo offendatis deum. per quē eum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, & ad nullum actū moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores vestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabātur, otia gerebant. Transgredientes autē in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc vobis intentio est, ne quid de patria institutione solnatur. Quemadmodum autē aduocabitis in adiutorium deum, si cultū ei debitum sponte violetis? Assumunt autem singuli quique bellum, vel diuinę virtuti, vel humanis opibus confidentes. Cum vero vtraque hæc, quantū ad ipsam pertinet consequentiam, deseruntur, in manifestam vtique captiuitatem volentes pugnare profiliunt. Quid autē prohibet propriis manibus filios vestros coniugesq; laniare, & hanc pulcherrimam inflāmāre patriā? Erumpentes si quidem in furorem, lucrabimini vel ignominiam superatorū. Bonum est o amici, bonum est, dum adhuc stat nanis in portu, præcauere tēpestatem futurā, & non eo tempore, quo in medias irrueris procellas, trepidare. His siquidem qui in improuisa mala inciderint, superest vt digni vel miseratione videantur: qui vero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi forte aliquis vestrum æstimet secundum pacta conflictum ire Romanos, aut postquā vicerint, moderate vobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium scaram hanc urbem inflāmaturos, interfectores autem vnīuersum vestrū genus. Neque enim qui superfueritis armis, vsquam locum fugę habebitis, vnīuersis scilicet gentibus, vel iam habentibus Romanos dominos, vel habere metuentibus. Periculum autem non solum vos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non vestra portio sit: quos certe omnes vobis rebellātibus, cæde crudelissima diuersi quique conficiēt, & propter paucorum virorum praua consilia, vnīuersę vrbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem venia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum vestro vitio coacti. Si vero eadem exequi superfederint, considerate quā impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem vos misratio, & si non filiorum vestrorum atque coniugum, saltem istius ciuitatis, quę mater vrbium vestrę regionis vocatur. Parcite mœnibus sacris, parcite venerabilib⁹ adytis, templumq; vobis & sancta sanctorū seruate. neq; enim vltēus victores Ro-

mani his abstinebunt, quibus primo parentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta vestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; communem, quod nihil eorum consiliorū, quę vobis viderim expedire, subtraxerim. vos aut decernentes quę oportet, mecum in pace degetis: si vero protuleritis iras, absq; me periculis subdemini, His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, & multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Succlamabant aut, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quę pertulissent, bellum gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera vestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neque enim Cæsari vectigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis, si & porticus denuo construatis, & tributa reddere maturetis. Neque enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum rege ac Berenice ascendētes in templū, porticus ædificare adorti sunt. Per vicos autem & regiones principes quique decurionesq; dispersi, vectigal colligebāt: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidē imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps, vero persuadere populo tentabat, vt parerent Floro, donec successor ei a Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec a verborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus cum vrbe pepulerunt: ausq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem videns tumultuantium irrevocabilem impetum, & cōquerendo quod contumelijs esset affectus, principes quidem eorum vnā cum alijs potentibus misit ad Florum Cæsaream, vt ipse ex eis eligeret, qui de tota regione vectigal exigere. ipse vero discessit in regnum.

Rex Agrippa Hierosolymis pellitur

De cœpta rebellionē Iudæorum contra Romanos Cap. XVII

PEr idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant, congregati irruerāt in quoddam præsidium, quod vocabatur Massada: & oculte eo peruasos, Romanos omnes interfecerūt: alios autem de suis posterunt custodes. In templo quoque Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananiæ pontificis, iuuenis audacissimus, dux illo tēpore militum, persuasit his qui sacrificijs ministrabant, vt nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudæorum gente suscipere retur. Id autem erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quę pro Romano populo offerri solitę erant. Plurimum aut super hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, vt non præterirent eum morē, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieverunt, non parum quidem & suę multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum voluntates iuuabat: maxime autem aspiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, vt dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pontificibus, & Phariseorum nobilissimis, & videntes quam grauib; malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt seditiosorum animos experiri: & ante portā quę ærea vocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quę respicit ad solis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quod tam graue bellum patrię commouerent: deinceps irrationabilitatem causę ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorū ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperque eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & nō solum non prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quę viserentur permanerentq; ad præsens vsque tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse: ac nunc eos qui Romana arma iritarent, & desponderent eorum bella, nouum statuere morem religionis, atque cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis videri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudæos, nullus alius imolet externus, neq; ad orandum sinatur accedere. Et siquidē circa vnus alicuius priuati personā lex ferretur eiusmodi, posset nimirū iure nos inhumanitatis arguere: nūc aut despiciuntur Romani, & indicatur Cæsar profanus. Vnde verendum esse, ne qui

Eleazarus auctor nouę con spirationis

qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatque vere extra principatum ciuitas, nisi celerius respicientes reddiderint hostias ac priusquam ad eos, in quorum contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama. Simul autem ista dicentes, producebant in medium scientissimos morum paternorum, sacerdotes quoque, narraturos quodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur, sed neque procedebat in medium altaris ministri, ut belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eò iam processisse, ut eorum non posset autoritate compeisci, & Romanorum armorum periculum se primos esse senturos, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Ananiæ Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus & Antipas & Costobarus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabatur autem vtrunque, ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem, & seditionem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, volensque inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter vtrisque parcens, scilicet deficientibus & iis aduersum quos bellum mouebatur, volensque & Romanis conseruare Iudæos, & Iudæis templum atque patriam, ad hæc autem nec sibi conducere talē conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Aurantias scilicet, & Bataneos & Trachonitas sub præfecto equitum Dario, duce vero Philippo Iachimi filio. His ergo venientibus, optimates quique cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem & templum, seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinenter utebantur, & continua erat emissio sagittarum ex vtraque scilicet parte. erat autem quando ex insidijs procurentes cominus dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditiosi, belli vero scientia regij. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresque eius expellere. Seditiosis vero qui cum Eleazaro agebant, ut præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis vtriusque partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerat depellabatur. Deinceps vero adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perseverat) aduersarios quidem à cultu religionis excluderunt. inter inferiorem autem vulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim vocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime prosequerentur opus quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine vincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes, Ananiæ pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflammerunt, post quod ignem archiuo intulerunt, volentes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset unde ratio creditæ pecuniæ pateret, utque omnem sibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduersum locupletes, egenis præberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atque ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruerant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum regijs in superiorem regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam functos legatione diximus. Tunc ergo victoria & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsessos, ceperunt atque interfecerunt, præsidiumque incederunt. Postea vero transierunt in regiam, ad quam confugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diidentes, muros euertere moliebantur. eorum vero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed

Committitur
pugna

Antonia ca
pta incenditur

tium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat: seditiosis videlicet existimantibus in desperationem cogi eos qui in presidio erant, propter inopiam victus: regijs vero creditibus, oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis quod post deum subijcerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilium, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoq; perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armavit. hisq; vtēs stipatoribus, veluti rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum aut inopia erat, nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iacentib⁹. cuniculum igitur longe coeptum sub vnam turrim agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in sustinētia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subijcibus exustis, turris quidem extemplo emota est. alter autem murus intus edificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorū præsentes, forte etiam de cōcussione turris, alium tibi murum celerius edificauerunt. Inter hæc autē hi quidem qui oppugnabant, & statim se victores credebant, cum vidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes vt eis discedere liceret. Quod cum solis regijs eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictī erant, grādis animi occupauit defectus. Neque enim vi cōtra tantam multitudinem pares erāt: & precari vt exire liceret, ignominiam iudicabāt: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorē locum, qui Stratopedō vocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum vna appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariamme. Hi vero qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca ē quibus milites fugerant, si quos eorum cōprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatus diripientes, Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

Stratopedon
incenditur

Decedē Ananiæ pontificis Manahemi & militum Romanorum.

Cap.

XVIII

Ananias Pont.
interficitur

SEQUēti autem die pontifex Ananias circa Euripos regiæ domus latens capitur, & a latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidētes autē etiam turres seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autē & munitōrū locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negociis arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. In surrexerunt autē duo de sociis Eleazari: & mutuo colloqui, quod nō deceret a Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, & si non violentum, tamen seip̄s humiliorē: nam si oporteat cunctis aliq̄ præesse, quemuis magis alium quā illū decere: atq; ita pacti, adoriuntur eum in tēplo: magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cū igitur hi qui circa Eleazarū erant, in illum profuissent, reliquus quoq; populus rapiens saxa. lapidauit sophistam: existimantes quod illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autē stipatores Manahemi resistentes, postquam viderunt totam aduersum se multitudinē irruere, quisque quod potuit dis fugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehēsi sunt, persecratio autē latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerūt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiā in Massada tyrannidem egit. Ipsum autē Manahemum, cum confugisset in locū qui Ophlas vocatur, atq; illic humiliter delitesceret, capientes extraxerūt in publicū, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autē sub eo agentes principes, præcipuumq; tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem

nis correctionem futuram. Hi vero non vt comprimerent bellum, sed vt cū maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemū. Deniq; cum populus multum precaretur, vt oppugnationem militum relaxarent, vehementius insisterant: donec vltius resistere non valentes, Metilius Romanorū p̄fectus & reliqui mittunt ad Eleazarū, precantes vt solam eorum pacisceretur vitam: arma autem & reliqua quę habent, ipsi tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadducęū, & Iudam Ionathę, scilicet eis dextras & sacramentum duros. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quādiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. postea vero quā secundū pactiones omnes scuta gladiosq; posuerunt, neque quicquam vltius suspicantes discedebāt, factō in eos impetu stipatores Eleazari, comprehensos trucidabant, neq; resistentes neque supplicātes, solas aut pactiones & iuramenta quę dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, pręter Metilium, Hunc enim deprecantem, & vsq; ad circuncisionē Iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum aut Romanis quidem erat leue: ex copijs siquidem amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudęorum aut captiuitatis illud exordium videbatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirū diuina indignatio imminebat, etiam si à Romanis nulla vltio timeretur, lugebant publice, & tristitia ciuitas premebatur. moderati aut quique, quasi pro seditiosis causas reddituri, turbabantur. siquidē sabato illam cædem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionē à sanctis quoq; operibus agunt quietem.

De Iudęorum maxime strage Cęsareę & in omni Syria Cap. XIX

Eodem autem die, eademq; hora, quasi aliqua cœlesti prouidentia, Cęsarię ses quoq; Iudęos apud se habitantes trucidauerunt: ita vt vno tempore super viginti milia hominum caderentur, & cunctis Iudęis vacuata Cęsarea remaneret. Nā & eos qui effugerant cōprehendentes Florus, vinctos in arenam deduxit. Post Cęsariensem vero cladem, tota gens efferata est. Diuisiq; Iudęi Syrorum vicos ac finitimas ciuitates protinus vastauerunt: id est, Philadelphię, & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps vero irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidem subruentes loca, alia vero inflammantes, etiam in Gedasam Tyriorum & Ptolemaidem, Gabā quoque, Cęsareamq; tendebant. Obstitit autem eorū incursum neq; Sebaste, neq; Ascalon: sed his quoque flāma vastatis, Anthedona & Gazam euerterunt. Multa aut circa fines harum ciuitatum diripiebātur, vici scilicet & agri, eorumq; qui capiebantur virorū immensa cædes fiebat. neq; tamen Syri minorem numero multitudinē de Iudęorū gente vastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant comprehensos dispergebant, non solum ob vetus odium, sed vt discrimen imminens pręuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruascerat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: vnaq; alterutris salū erat, si pręuenissent alteros cæde faciendā: & dies quidē ducebantur in sanguine, noctes autem molestiores formido faciebat. Nam licet viderentur amoliri Iudęos, tamen etiam aliarū gentium Iudaizantes cogeantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis videbatur ambiguum, neq; temere eos placebat interfici, & rursus ob ipsam religionis cōmixtionem quasi penitus externos timebant. Prouocabat autem ad cædes aduersę partis, etiam illos qui prius fuerant mansueti, auaritia. siquidem substantias cęsorum passim diripiebant: & quasi victores eorum prędam, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures virtute superasset. Erat autē cernere ciuitates plenas cadaveribus insculta, & inhumatos passim iacere cum paruulis senes, fœminas autem neque pudenda contectas. Et omnis quidem provincia plena erat inenarrabilem calamitatum. maiorum autem metus quā quę peracta erant, facinororum

Syria a Iudęis vastata

Miserāda strages Iudęorum

Tredecim mi-
lia Iudeorum
interimuntur

rum imminerebat. Et hæcenus quidem Iudæis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem vtilitati propriæ postponentes, aduersum Iudæos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auditas. Denique Scythopolitæ veriti ne ciuitatem noctu adirent, & magna sua calamitate ciuibz excusaret defectionem, edixerunt eis, vt si vellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidē, transirent cum omnibus filiis suis in lucum, quibus quæ fuerāt iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia vero nocte exploratores, alios incautos, alios vero dormientes innadunt, subitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postque eorum bona cuncta diripuerunt. Dignum autē etiam videtur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis viri, filius erat, fortitudine quoq; corporis & audacia animi insignissimus: quibus vtrisque ad incōmoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudæorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita vt toti⁹ aciei momentum solus existeret. Comprehendit autē eum digna ciuili cæde pœna. Nam cum Scythopolitæ circumfusi Iudæis, passim per lucum eos iaculis configerent, educto Simō gladio, in nullum quidem hostium impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudine promoturum videbat. Exclamans autē miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde ciuū meorū, benignitati erga vos nostræ fidē feci. digne enim nobis externa gens infida est qui in nostrū genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quali profan⁹ proprijs manibus: neque enim decet hostili manu cadere. iste autem ipse finis mihi & sceleris digna pœna, & idoneū virtutis decus erit: vt nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neq; insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnē familiam suā, erat autē ei vxor & filij, & pro-necti in senectutē parentes. ille igitur primū quidem patrem à cæsarie comprehensens, & super eū stans ense penetravit: post quem non sanè inuitā matrē suā interfecit. super hos autem coniugi, & filiis intulit ferrum, singulis sanè horū penè occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. cum vero omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, vt neminē posset latere, & totum in viscera sua ensē demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

De Iudæorum alia graui interfectione Cap. XX

Iterum cedes
Iudeorum

Iudeorum per-
niciēs in re-
gno Agrippæ

AD cædem autē quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoque vrbes in Iudæos apud se habitâtes irruebāt: & duo milia quingentos Ascalonitæ, Ptolemais autē duo milia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrij: multosq; trucidauerunt: plures autē eorum vinctos custodijs tradidere. Hippeni quoque & Gadarense similitur audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autē solcite adseruabāt. Reliquæ quoque vrbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebant, vel timore vel odio mouebātur. Soli autē antiocheni, & Sidonij, & Apamēni, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neque interfecere quempiam Iudæorū, neque vinctulis tradiderunt. forte autē & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. mihi autem videntur magis erga eos miseratione moti, quos vtique nihil moliri videbant. Geraseni autē neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredivolentes vsque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autē etiam in regno Agrippæ aduersum Iudæos pernicies. Ipse siquidem perrexerat ad Cæstium Gallum Antiochiam, relicta administratio- ne cuidam ex amicis, nomine Noaro, Soemo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanæa regione septuaginta numero viri, & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi, poscendi præsidii gratia: vt si qui scilicet apud eos quoque

quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurges quosque comprimere. Hos Noarus, quosdam armatos de regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus præter consilium Agrippæ: & propter nimiam auaritiam impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corrumpit, perseveras post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum veritus est propter propinquitatem Soemi, procuranda tamen eum regione summovit. Seditiosi autem capto præsidio, quod appellatur Cyprus imminens finibus Hiericuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eodem dies etiam in Machæronte multitudo Iudeorum persuadebat in præsidio relictis Romanis, deferere castellum, eisq; tradere. Illi autem quod rogabantur cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: & accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentibus coeperunt Machærontij custodijs obtinere.

Cæsi sunt septuaginta

Machærus a seditionis capitur

Iudæi Alexandriæ occisi

Cap. - XXI.

IN Alexandria autem semper quidē erat incolis aduersum Iudeos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuis Alexander contra Ægyptios vius Iudeis, præmium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandria facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique & in parte vrbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorē à communione scilicet gentium sequestratam: præstiteruntque eis, vt etiam Macedones appellarentur. deinceps verocum in ditionem Romanorum Ægyptus venisset, neq; Cæsar primus, neque post eum quispiam, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos penē continuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab vtraque parte animaduertentibus, seditio accedebatur. Tunc vero cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in cōcionem venissent, vt ordinarent pro certis negotijs legationem ad Neronem ferendam, concurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudeorum. Quos cum vidissent æmuli, extemplo clamare coeperunt, Iudeos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres vero ex his comprehensos, trahebant quasi viuos incensuri. Commoti sunt autem vniuersi Iudæi ad opem ferendam: & primum quidem in Græcos saxa iaciebant, postea vero etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipso loco tantum simul populū concremarent: & penē minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tyberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum, quosq; submittens, hortabatur vt desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes. Tyberium contumelijs appetebant. Qui postquam vidit absq; magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinq; milia milites, casu ad Iudeorum interitum de Libya venientes: precepitq; vt non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosq; inflāmarent. Qui protinus concurrentes in locum qui vocatur Delta (illic quippe erat Iudeorū multitudo collecta) exequiebantur strenue iussa, nec sanē sine cruenta victoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positis, aliquandiu quidem restiterunt: semel vero in fugam versi mactabātur: nec vnus erat exitij modus, cum alij sub diuo atq; in campo deprehenderētur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoq; succenderent Romani, vnā etiā diripiēdo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cēde sequirēt. Vnde totus quidē ille locus sanguine redundabat: quinquaginta vero cōgesta sunt milia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se contulissent,

Seditio Alexandriae orta

Iudei Alexandriae occisi a Tib. Alexandro

Strages Iudeorum quinquagies mille

Bb eorumq;

eorumq; misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu neq;ibus pepecerunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto renocabantur, vixq; a cadaveribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

De strage Cestij in Iudæos

Caput XXII.

*Cestius popu-
labundus inua-
dit Iudæam*

*Zabulon incen-
ditur*

Ioppe capitur

Cestio vero iam quiescendum esse non videbatur, insensis vbique Iudæis: sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducens, & ex reliquis bina milia lecta peditum, & quatuor alas equitum: insuperq; regum auxilia, hoc est, Antiochi duo milia equitum & peditum tria milia, sagittarios omnes, Agrippæ vero tantundem peditum & equitum mille, cum & Soemus sequeretur, 1111 milibus comitatus, quorum tertia pars equitum erat, pluresq; sagittarij, Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio cōuenere, peritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ deerat, in Iudæos odio, itemq; alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoq; Agrippa Cestio, & eorum quæ conducebant simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in validissimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur virorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cumq; ostendisset eam ciuib; destitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas concessit: ipsum vero oppidum, quamuis admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habebat similiter vt apud Tyrum & Sidonam & Berytum ædificatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiam depopulatus est: inflammatisq; etiam circum eam positis vicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc prædæ inherentes, & præcipue Berytijs, recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos qui remanserant irruunt, & propè ad duo milia cecidunt. Cestius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsaream peruenit: in Ioppen vero partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, vt oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani imperum præsensissent, tam suum quam ceterorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, vtrinque Ioppen facillime capiunt: ita vt ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi aut cunctos interficiunt cum familijs, direptaq; ciuitatem incendunt. Interfectorum aut numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariæ Narbatenē toparchiam non paucos misit equites, qui & partem finium vëdicauerunt, magnaq; indigenarum multitudinem peremerunt: direptisq; patrimonijs, etiam vicos igni dederunt.

De pugna Cestij contra Hierosolymam

Caput XXIII.

IN Galilæam quoq; misit Cēsennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: ei q; tantam militum manum attribuit, quantam genti expugnandæ sufficere posse credebatur. eum validissima Galilææ ciuitas Sephoris cum fauore suscepit, Huiusq; prudens cōsiliū secutæ ciuitates aliæ, quiescebant. Qui vero seditionibus & latrocinijs operam dabat, in Galilææ montem vndiq; medium recessere, qui est contra Sephorim, & vocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autem quādiu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes arcebant, & ex his plures quā ducetos interfecerunt. vbi vero eos viderunt circūactō itinere ad celsiora progressos, mature victoriā concesserunt: & neq; pugnam minus armati ferebant, neq; si terga dedissent, equitum poterat manus effugere: adeo vt pauci locis asperis delitescerent, amplius vero quā duo milia trucidarentur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam videret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius vero cum omni manu reuersus, in Antipatridem perrexit. Cognitōq; non parua multitudinē Iudæorū in turrim quæ Aphēcivocabatur esse collectam, qui cum his cōgrederentur præmisit. Sed priusquam in manus venirent, Iudæi metu dispersi sunt: eorumq; castra iam desolata milites adorti, cum vicis circūpositis incederunt.

Ex An

Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, vacuam viris ciuitatem of-
fendit. nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymam populus om-
nis ascenderat. quinquaginta vero quos ibi comprehendit occisus, exustoq; oppi-
do, vltius procedebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est
Gabao castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi vero
cum iam ciuitati propinquare bellum viderent, omisissis dierum festorum solenni-
bus, ad arma properabāt: satisq; freti multitudine, incompōiti ad pugnam & cū
el amore prosiliebant, ne dierum quidem septem habita ratione feriatorum. erat
enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autē furor qui
eos ab obsequio pietatis emouerat, in prēlio quoq; superiores effecit. Tanto nāq;
impetu Romanos aggressi sunt, vt eorum & aciem perumperēt, viaq; aperta ca-
dibus in medios ruerent: ac nisi ei militum parti, quę necdum locū amiserat, equi-
tes ex circuitu subuenissent, quique nondum defecerant pedites, in periculo totus
Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani
milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant: Iudæi vero viginti-
duo. fortissimi autem videbantur Monobazi regis Adiabene propinqui, Mono-
bazus & Cenedæus, & post hos Peraia Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iu-
dæos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi
Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes
Gioræ filius Simon inuadit, multosq; postremi agminis coactores lanauit: ac
multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio vero in agris tri-
duo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum
neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cōpissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage.

Cap. XXIIII.

ITaq; dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Roma-
nos quidē à periculo tutos esse perspiceret, verbis Iudæos experiri decreuit, vel
omnes sibi parituros existimans, vt bello desisterent: vel si qui aduersarētur, re-
uocandos qui ab eorum sententia discreparēt. Misit igitur ex comitibus suis Bor-
cæum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: vt à Cestio fœdus amicitie, cer-
tamq; pro peccatis à populo Ro. veniam pollicerentur, si proiectis armis, secum
sentire voluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad
Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statuerunt: & Phœbum quidē prius
quam verbum faceret, peremerunt: nam Borcæus vulneratus effugit: populares
autem, hoc indigne ferentes factum, cædendo fustibus atq; lapidibus in oppidum
compulerunt. Cestius vero, quia intestinam eorum discordiam, opportunum ad
irruendum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq; fugam versos, vsq;
ad Hierosolymam persecutus est. Castris autē in loco positis, qui appellatur Sco-
pus, interuallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus
oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In vicos
autem circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumēta dimi-
sit. Quarto autem die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidū
introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis custodiebatur: ipsi autem Ro-
manorum disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partē in-
teriore tēpli refugerunt, Cestius vero transgressus Bezethā, quæ sic vocatur, &
Cenopolim & forū quod appellatur materiariū incendit. deinde cum ad superio-
rem ciuitatē venisset, prope aulā regiā castra posuit. Et si tunc voluisset intra mu-
ros violenter irrumperē, ciuitatē ilico possedisset, belloq; finē dedisset. sed Tyrā-
nus & Priscus prefectus castrorū & plures equitū magistri, à Floro pecunia cor-
rupti, conatum eius auerterūt: & Iudæos intolerandis repleti cladibus contigit.
Interea plurimi popularium nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestiū quasi
portas ei patefacturi, vocabant. ille autē & ira fastidiens, & quod nō satis eis cre-
dendū putaret, tamdiu id neglexit, donec prodicione cōperta, seditiosi Ananum
quidem cum ceteris, de muro deiectis lapidibus se riendo, in domos suas refugere

Bb z

cocgerunt

coegerunt: ipsi vero per turres dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis vndiq; tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittarijs, à septentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus. qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. itaq; Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerunt. vnde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. vehemens autem seditiosus stupor inuaserat, iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, veluti continuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum vt ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, reciperet, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tunc infestus deus pessimis, eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius, neq; animis populi, neque obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine vlla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniulte discessit. inopinata vero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die vltius recedendo, magis hostes prouocauit: iamq; postremos affecti multos necabant, cum vtraq; itineris parte vallata, in transuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quâdam infinitam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium vim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemque interrumpere formidarent: viderent autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. vnde eueniebat, vt multa mala pertererentur, cum nihil contra inimicis noceret. Tota igitur via perculsi, deiectique agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Æmilius Lucundus alæ præfectus vix in Gabao peruenirent, vbi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium vidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudæis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisque mulis atque asinis alijsque iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim velut vsui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodesse) Bethoron versus antecedeat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos vero in angustias atque descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in vallem: fusaque omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operiebat. vbi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent, hæsitantibus, equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate viam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebat equitantibus inuij. iaculatoribus aut rupes ac valles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent consumebantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaq; incerti quid agerent, ad vlulatus, quod desperati solent, fletusq; conuersi sunt: quibus resonabat Iudæorum exhortatio, cum clamore lætantium pariter atq; sæuietium. totusq; penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudæi vero obsessis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Deniq; vbi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; præcepit, vigilum qui in castris excubarent, signa clamare: vt eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrantur

Clades exercitus Cestii

Cestii fuga

Callidū Cestii consiliū

arbitrarentur remanere. ipse autem cum ceteris otiose vsq; ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudei locum in quo Romani tetenderant desolatū viderent, in quadringentos à quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die vehementius quoq; fugiebat: adeo vt metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemq; ballistas, multaq; alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablati Iudei rursus contra illos qui ea reliquerant vsi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem vsq; venerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntēs & machinas secum asportarunt mortuosq; spoliarunt, & prædam quæ remanserat collegunt: & præna canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis Romanorum autem & auxilium quinq; milibus peditum ac trecentis, itemq; nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno. xij. Neronis principatus.

De Damascenorum sæuitia in Iudeos, deq; Iosephi studijs in Galilæa.

Caput

XXV.

Post Cestij vero casus aduersos, nobilium Iudeorum multi, tanquam è nauis pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus & Saulus fratres, vnà cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui vero cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum à seditionis interreptus sit, alias indicabimus. Cestius autem Saulum & ceteros in Achaiam ad Neronem misit, & propriam necessitatem indicaturos, & belli causas deriuaturos in Florum. sperauit enim, & iram in illum excitaturum iri, & sua pericula summoedā. Tunc autem Damasceni, cæde Romanorum cognita, Iudeos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberent (nanq; id olim propter suspiciones meditabantur) facilem quidē sui conatus exitum fore putabant. verebantur autem mulieres suas, ferè omnes præter paucas Iudaizantes, & eorū religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celandi, quid agerent. Iudeorū autem decem milia, quippe vt in angusto loco, atq; omnes incrimis aggressi, vna hora sine metu ingulauerunt. Qui vero Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim vi, partim blanditijs sibi etiam sociabant: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Ananias: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; vt ciuitatis muros erigerent: Filiū nanq; Simonis Eleazarum, quāuis Romanorū prædā, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurimā ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia viderent efferri, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitum more versari. verum paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itemq; astutia persuasit populo, vt in omnibus sibi parerent. In Idumæam vero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, vnum è pontificibus, & Eleazarum nqui pontificis filiū. Nigro autē mandauerunt, qui tunc Idumæā regebat, ex regione trās Iordanem posita genus ducēs, vnde Peraites cognominabatur, vt ducibus obtēperaret. Sed ne alias quidē regiones omittendas putabāt. nanq; in Hiericuntem Iosephus filius Simonis, & trās flumē Manasses, & Tamnam Ioannes Essæus, toparchias administraturi missi sunt. huic autē Lydda, & Ioppe, & Ammaus erāt additæ. Gophniticę autē & Acrabatencę regionū Ioannes, filius Ananię, rector designatus est: & vtriusq; Galilæę Iosephus, Matthię filius. huius autē præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatū quæ ibi fuere. A liorū igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisq; res sibi creditas administrabat. Iosephus autē, cum in Galilæā venisset, primū curę habuit, indigenarū sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea cōfici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato,

Damasceni Iudeos decem milia interunt

Eliguntur duces Iudeorum

Iosephus huius historie scriptor.

Bb 7 quod

quod potētissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem vero multitudinem si pleraque per indigenas & consuetos fieri pręciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudētissimos elegit: eosque rectores totius Galilę constituit: septem vero per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negotia causasque capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta. cęterum disposito per ciuitates iure quo inter se vterentur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: certusque in Galilęam Romanos esse venturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabee, & Selamin: nec non & Pereccho, & Iapha, & Sigoph, & montē cui nomen est Itaburio, & Taricheas, & Tyberia: ad hęc etiam circa Genesar lacum speluncas in ea que inferior Galilęa vocabatur muniuit. Superioris autem Galilęę Petram quę Achabrorum dicitur, & Seph, & Iamnith, & Mero: in Gaulanitide vero Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circumdedit. Solis autem Sepphoritidis permisit, ut murum subimetipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum pręptos etiam sine pręcepto videret. Similiter autem Giscalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioānes Leuiz filius. Cęteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atque opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilęa, supra centum milia virorum comparauit: quos omnes vndique collectis armis veteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum inuictam esse virtutem, quod dicto essent audiētes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent. doctrinam quidem urgente necessitate despexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine posse contingere, ita ut Romani solent, diuisit exercitum: pluresque fecit ordinum principes. Diuersisque militum generibus constitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorum rerum administratores dedit. Docebatque signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque buccinarum, & principia cornuum, & circūdutiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quęque ad fortitudinem animi, corporisque tolerantiam pertinerent, instituebat. Maxime vero eos erudiebat ad bellum, viquequaque Romanorum referens disciplinam: & quod cum viris essent pręliaturi, qui & viribus corporis, & animi obstinatione, totum penę orbem terre superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri pręceptis, iam nunc periculum se facturum, si cōsueris delictis, hoc est, furtis & latrocinij & rapinis abstinuissent: sed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium questum putarent. Illa enim bella optime administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui vero per se praui fuissent, his non solum inimicos, sed etiam deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonēdo perseuerabat. Et iam quidem quantum pręlio parandum esset, cōstatum erat. Nam sexaginta peditum milia, ducentos quinquaginta equites, ac pręter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atque satellites. Exceptis autem mercenariis, facile cęteri milites à ciuitatibus alebantur. Nāque singule quas enumerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis victum tenebant: ut pars armis, atque alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus com meatum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalci malicia. Cap. XXVI.
Iosepho autem hoc modo administranti Galilęam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuiz filius noīe Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidē nobilissimus omnium, antea vero pauper, & aliquandiu malicię suę impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusque fidē adhibere mendacio: & qui fallaciam virtutem putaret, eaque aduersus amicissimos vteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cędiū: qui semper quidem immoderata concupisset, spem vero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim

enim erat, sui moris, ac solitari⁹, deinde etiam comitatū inuenit audaciæ, primo quidem paruum, ampliorem autem proficiens. Curæ autem habebat, neminem ignatum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorūq; peritia præstarent, hos eligebat: donec quadringentorum virorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & vicis erant. Isq; omnē Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hūc igitur iam dudū regendi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. cumq; videret Iosephum sua industria lætari, persuadet ei primum, vt fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi committeret. in qua re quæstus magnos à locupletib⁹ fecit. Deinde callidissima fraude cōposita, velut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum esset, vti cauerent omnes apud Syriam Iudæi, vt ad confinia oleum mitteretur depoposcit. nummoque Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem pretio amphoræ dimidium vendebat. cumq; Galilæa ferax esset olei, maximeq; illo tempore magna vbertate redundaret, in ea loca vbi erat penuria solus multūq; mittendo, infinitā summam pecuniæ congregauit: quā mox in eū vsus est, qui hoc sibi beneficiū præstitisset. Deniq; existimans si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurum, quibus præerat latronibus imperauit prædam vehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidiis alicubi rectorem perimeret, si cui ferret auxilium, aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iamdudū autē rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus Romanis prodere cogitaret: multaq; in hunc modum ad eius perniciem comparabat. Itaq; illo tempore, cū quidam ex vico Damaritarū, in magno campo custodias agentes, Ptolemæum Agrippæ & Berenices procuratorem aggressi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non pauca vestes pretiosæ, plurimaq; argentea pocula, & sexcenti aurei, neque hanc prædam occulte administrare potuissent, omnia Tarichæas ad Iosephum cōportarunt. Ille autem reprehensavio lentia, quam regijs intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimū iubet: paratus eas dominis oportune remittere. vnde maximum ei periculum comparatum est. nanque raptores earum, quia præde nullam partem accepissent, egre ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat laborē suum regibus condonare, per vicos nocte discurrent, omnibusq; prædicant Iosephū proditorem esse: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo vt centū armatorum milia cōtra Iosephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo quidem. in circo apud Tarichæas cōgregata, plurima per iracundiam cōclamabat, partim deponi, partim cōcremari vociferans proditorem: plerosque autem incitabat Iohannes, & cum eo Iesus quidam Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellites, tantę multitudinis incursum perterriti, omnes præter quatuor diffugerunt. Ipse vero dormiens, propè cum iam ignis admoueretur exurgit: & monentibus eū quatuor qui remanserant vt fugeret, neque solitudine sua, neq; illorū qui contra se venerant copijs perturbatus, in cōspectū illorū profilit, veste discissa, infusoque capiti puluere, auersusque post tergum manibus suoque cervici gladio annexo. Hęc autem amicos ei, maxime Tarichæas ad misericordiam commouerant. rustica vero plebs, & finitimorum, quibus molestior videbatur, nō sine maledictis eum iuebāt publicas proferre pecunias & facta prodicionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorū de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturū: & impetrandę venię causa fecisse omnia, quę misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas cōsiliū præstruebat & contra se indignantes arte circumueniens, vt super his, vnde irascerentur, inter se ipsū discordarent, omnia cōfessurum se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultate cōcessa, ego, inquit, has pecunias neq; agrippę remittere cogitabā, neq; in propria lucra cōvertere: absūt enim: vt amicū putē vnquā, qui vobis sit inimic⁹: aut quęstū ex re capiā, quę vos cōmuniter læderet. Sed quia videbā ō Tarichæas

Impetus Iude
orum contra
Iosephum

tæ, maxime ciuitatem vestram munitionis egere, & ad extruenda mœnia minus
 habere pecuniæ, timebâq; Tiberiensem populû, & alias ciuitates raptis pecuniis
 inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, vt vos muro circundarê. Si hoc nō vi
 detur, profero quæ ablata sunt, & diripiēda propono. Sin recte consului, bene de
 vobis meritû coercetis. Hæc Tarichæatæ quidē ab eo dicta, cū fauore receperūt:
 Tiberienses vero cū alijs deprauando, insuper etiā minitabantur: vtrique autem
 relicto Iosepho, inter se litigabāt. Ille aut̃ fretus iam secum sentientibus (erant
 enim propē ad quadraginta milia Tarichæatæ) cū multitudine liberius loqueba
 tur: multumq; in eorum temeritatem inuectus, ex præsentī quidem pecunia Ta
 richæam ait esse muniendā: curæ autem sibi fore similiter, vt etiā ceteræ tutę sint
 ciuitates. nec enim pecunias defore, si cōcordare velint in eos, vnde parādę sunt,
 & non in eum moueantur, qui parat. Itaque tum alia quidem multitudo, quę de
 cepta fuerat, quamuis irata recedebat, duo vero armatorū milia impetū in eum
 fecere. Cumq; se ille tecto ante recepisset, instabant ei minitantes. Iterum autem
 Iosephus in hos quoque altera fraude vtitur. cūq; ad fastigium culminis enasis
 set, cōpresso dextera strepitu, nescire ait se, quid peterēt sibi præstari: voces enim
 se non exaudire confusas. omnia vero quæ iuberent esse facturum, si aliquos in
 tromississent, qui secum otiose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum
 magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædiū partes inductos,
 clausa ianua tamdiu verberauit, quoad omnium viscera nudata sunt, circumsta
 bat aut̃ interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cum
 subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. vnde tanto terrore qui
 minabantur affecti sunt, vt proiectis armis aufugerent. Ob hæc Iohannis etiam
 atque etiam crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias
 morboq; simulato per epistolam postulauit, vt sibi medicinæ gratia Tiberiensib;
 aquis calidis vti permetteret. Iosephus aut̃, quia nondum ei suspectus erat in
 sidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, vt & hospitium, & utensilia Iohanni
 præberent. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa venerat agebat, & his
 fraude circumuentis, alijs vero pecunia corruptis, vt Iosephum defererēt, persua
 sit. His aut̃ cognitis Silas quem Iosephus custodię præposuerat, propere de insi
 dijs ei scripsit: atque ille accepta epistola, nocturnq; itinere maturato, matutinus
 ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidē multitudo obuiam ei processit. Iohan
 nes autem, quamuis eū contra se venturū esse suspicaretur, tamen misso quodā
 ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese desuisse
 mandauit, Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, vt ad eos quę
 sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Iohānes iussit eum interfici. Quos
 cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atq; ita conuersus ad
 eius vocem Iosephus, vbi ferrum propē iugulo suo imminere prospexit, in littus
 desiliit è tumulto, excelso cubitis sex, in quo verba faciēs cum populo steterat: a
 scensaq; inde nauicula cum duobus satellibus suis, quę illuc applicuerat, in me
 dium lacum refugit. milites vero eius, ilico raptis armis, contra insidiatores ir
 ruebant. Mox autem veritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter pau
 corū inuidiam ciuitas consumeretur, nuncium suis misit, qui eos moneret, vt pro
 priæ tantum saluti consulerent: neque verō quenquam vel occiderent. vel argue
 rent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conqueuerunt. qui vero circum ci
 uitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, cō
 tra Iohannem veniebant. sed ille primus in Giscala patriam suam fuga rece
 ptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad Iosephum cōfluebant, & cum mul
 ta essent armatorum milia congregata, qui se aduersus Iohannem communem
 insidiatorem adesse clamabant, vnaq; cum eo ciuitatem, quę illum suscepisset,
 ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, im
 petum aut̃ cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos vincere cupiens,
 quàm perimere. His vero, qui de singulis ciuitatibus cum Iohanne rebellassent,
 nominatim

Iterum sit im
 petus in Iose
 phum

Iosephus uix
 gladium insi
 diantis euadit

Fuga insidia
 toris

nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque populus indicabat, præconū voce denunciabat, intra quinq; dies eorum qui Iohannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis autem Iohannes propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clam missos, Iosephum accusabat, quod magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur vi, tyrānus metropoleos venturus esset. Verū ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore aut potentes, nonnulliq; magistratum clam pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Iohanni, vt per eos bellum cum Iosepho gereret. decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: non tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserunt nobiles viros: iurisperiti filium Iosandrū, & Ananiam Sadduceum, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia validissimos: vt eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse sponte sua veniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum venturum esse perscripserūt, causam vero non indicauerunt, quoniam secretū fuit inimicorū eius consiliū. vnde factum est, vt quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscalā, & Tiberias: quas tamen cōtinuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces consilij armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione cōmotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris. Cap. XXVII

Iohannem vero iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem vocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non venisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neque solus egredi contra desertores, neque se continere patiebatur, metuens ne dum ipse tardaret, regii ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consiliū suum illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnibus aut scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq; nautæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumque tanto ab ea distaret spatio, vnde facile videri nō posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius vt conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro cōspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proijciunt, manusq; supplices agentes, vt ciuitati parceret precabantur. Iosephus aut, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit, primū quod bello contra populū Ro. suscepto, intestinis dissensionibus vires suas ante consumerent, inimicorūque vota complerent: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemque non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: nō repudiaturū se ait, si qui sibi satisfacerent: quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberensium potentissimi descenderunt. his aut in vnam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios quinquaginta senatores venire iussit, maxime nobiles, velut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: vtq; mature Tarichæas recurrerēt, gubernatoribus nauium repletarum imperabat quosque auxissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ sexcētos ha-

beret

beret viros, duosq; milia populariū comprehensa in Tarichæas scaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus, Clitum quendā esse præcipuū defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satiari, nullum quidem Iosephus volebat occidere: suorum vero satellitum quendam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscideret. Cum vero is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha videret, ipsumq; vel le descendere, ac de se supplicium sumere, vt saltem vnā manum sibi concederet, orabat. neque hoc abnuente Iosepho, dūmodo alterā sibi met Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncavit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ioseph⁹ vacuis scaphis, & satellitib⁹ vacuis scaphis, & satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociavit. Paucis autē diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus depreḡdari permisit: omnemq; prædam conquistam popularibus reddidit. Similiter etiā Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere voluit: & redhibitione rerum rursus eos ad benevolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: deq; Simonis

Gioræ tyrannide.

Cap.

XXVIII

HActenus apud Galilæā motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autē Ananus pontifex & potentiores, qui non cū Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multaq; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliaq; arma fabricabantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabat. Erātq; vniuersa plena tumultus, magnaq; tristitia moderatos occupauerat: multiq; futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaq; pacem cupientibus omnia videbantur. Belli autem incentoribus, quæ illis placeret ex tempore fingebātur: statusq; iam tunc quasi perituræ ciuitatis erat, antequam Romani venirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit: & seditionum, quos Zelotas vocabant, amātiā ad vtiliora conuertere: qui tamen victus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatenatoparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidus congregatis, ad rapinas conuersus, nō solum in domos locupletum irrūpebat, verum etiam corpora verberibus conficiebat iamque tunc palā tyrannidem inceptabat. Ab Anano autē missis aduersus eū militibus magistratum, ad latrones qui erant Masadæ, cum his quos habebat, effugit: ibiq; manēs, donec Ananus & alii eius inimici perempti sunt, Idumæam cum cæteris populabatur: adeo vt magistratus eius gētis, propter cædium multitudinem & prædarum assiduitatem, collecto milite, vicos præsijs tuerentur. Et Iudeorum quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER TERTIVS

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudeorum. Cap. I

NEronem autē, vbi res apud Iudæam non prospere gestas accepit, latēs quidē, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autē superbiam simulans vltro etiam indignabatur: magisq; ducis negligētia, quā virtute hostiū quæ cōtigerāt facta esse dicebat: decere se putās, propter pondus imperii tristiora contēnere, viderique malis omnibus superiorē animum gerere. veruntamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cū deliberaret cuinam cōmotum crederet orientem, qui vnā & Iudæos rebellantes vlcisceretur, proximasque his

his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solum Vespasianū his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem suicipere posset, virum ab adulescentia vsque ad senectutem bellis exercitatum, & qui populo Romano iam pridem pacasset Occidentem, Germanorum tumultu concussū : armisq; ante illud tempus incognitam Britanniam vēdicasset. vnde patri quoque ipsius Claudio præstiterat, vt sine proprio sudore triumpharet. Itaque his omnibus fretus, ætatemq; illius cum peritia stabilem cernēs, obsidesq; fidei liberos, eorumq; florem manus esse paternæ prudētix, iam tum fortasse de tota republ. deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria cōstitutos, multis pro tempore blandimentis atq; obsequijs animatum, qualia necessitas imperare cōsuevit. Ille aut̃ protinus ex Achaia, vbi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, vt inde quintam itemq; decimam legiones mueret. ipse vero transmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas vires, multaq; à vicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi post malam Cestij pugna inasperata felicitate sublati, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellū vltius producebant. Denique omni, quāta fuit, manu pugnacissima congregata, Ascalonē petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorū & viginti stadiorū spatio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuita: quæ res fecit, vt etiā tunc primis eorū incurſibus propior videretur. tres aut̃ viros aggressionis duces habebant, & corporibus & prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitam, & Silam Baby loniū, & Iohannem Essenum. Ascalon vero validissimo quidem muro cincta erat, sed vacua penē præſidijs. vna enim cohors eam peditum, & vna equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antoni⁹. Illi igitur ira multa velocius itinere peracto, ac si ex propinquo venirent, præſto erant. Antonius vero (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neque multitudinem veritus vel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murūq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; Iudæi, qui cū peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis aut̃ inordinati, leuiterq; armati cum instructis, plusq; indignationi quam consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligātur. nam vt semel eorum primæ ab equitibus turbatæ sunt acies, fugam petunt: & murum versus se à tergo vrgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incurſibus equitum victi, per totum campū dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq; habilis equitantibus: quod quidem Romanos iuuat, vt magna cede Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebāt: & quos occupassent, curriculo trāfigendo infinitos peremere. Alij vero alios quocūq; se vertissent circundatos, exagitantés facile iaculis opprimebāt. Et iudæis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo videbatur. Romani vero licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secūdis animati, etiā superfluere se putabant. Et illi quidē res aduersas superare certantes, dū pudet cito fugere, mutari fortunā sperant, Romani aut̃, in his quæ prospere agerent minime deſaſſati, ad maiore vſq; diei partem pugna protrahunt, donec Iudæorū quidem perempta sunt decem milia, duoq; duces Iohannes & Silas, cæteri vero pleriq; faucij, cū Nigro, qui vn⁹ restabat ex ducib⁹, i opidū Idumææ quod Sallis dicitur cōfugere. nonnulli tñ etiā Romanorū i illo prælio vulnerati sunt. Sed nō Iudæorū spiritus clade tāta sedat⁹ est, multoq; magis eorū dolor incitauit audaciā: & contemnentes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem vulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis viribus, maiore cū indignatione, multoq; plures ascalonē reuerrebāt, eadē se præter imperitiā aliaq; belli vitia, comitāte fortuna. Etenim cum Antoni⁹ qua trāſituri fuerāt, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, & ab equitibus

equitibus circūdati, prius quā se ad pugnam componerent, iterū super octo milia procubuerunt, cæteri vero omnes aufugerunt: cumq; his Niger multis dū fugeret magni animi facinoribus demōstratis. & quoniā hostes instarent, in turrim quā-
dā tutissimā compelluntur cuiusdā vici, cui nomen est Bezedel. Antonius vero cū suis, ne vel moras circum turrim, quę inexpugnabilis esset, diu tererēt, vel du-
cem hostium fortissimū vinum relinquerent, ignem muro supponunt. turriq; inflā-
mata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto, il-
le aut in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post so-
cijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus seise ostendit, gaudioq; inspera-
to repleuit omnes Iudeos, tanquam dei providentia dux eis in posterum reserua-
tus. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quę Syrię metropolis est,
magnitudine simul aliq; felicitate sine dubio tertium inter omnes quę in Ro-
mano orbe sunt locum obtinens, vbi etiam aduentū suum regem Agrippā cum
omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac
aut ciuitate occurrerunt ei Sepphoritę ciues oppidum Galilęę colentes, soli mē-
te pacata: qui tam suę salutis providentia solliciti, quā Romanorū virium gna-
ri, etiam prius quā Vespasianus veniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextras-
que iunxerant, præsidiumq; militare susceperant. tunc quoque benignissime du-
ce suscepto, alacri animo etiam cōtra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus
interim Vespasianus præsidij causa polcentibus, equitum peditumq; tantum nu-
merum tradidit, quantum obstare posse arbitrabatur incurſibus, si quid Iudęi cō-
mouere tentassent. non enim minimum esse videbatur futuri belli periculum, au-
ferri ciuitatem Sepphorim Galilęę maximā & in loco tutissimo conditam, to-
tiusq; gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilęę, Samarię, & Iudęę. Cap. II

DVę sunt aut Galilęę, quę superior & inferior appellantur, easq; Phœni-
ce & Syria cingunt. Discernit vero ab occidente Ptolemais territorij sui
finibus, & quondam Galilęorū, nunc aut Tyriorum mons Carmelus: cui
coniuncta est Gabaa ciuitas equitū, quę sic appellatur, eo quod equites ab Hero-
de rege dimissi, coloni eō deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scytho-
polis, vsque ad flumen Iordanē. Ab oriēte vero Hippene & Gadaris, sed & Gau-
lanitis definit, qui etiam regni Agrippę fines sunt. Septentrionalis aut eius tra-
ctus Tyro, itemq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilęę lon-
gitudō à Tiberiade vsque ad Zabulon, cui vicina est in locis maritimis Ptole-
mais, protenditur. Latitudine aut patet à vico Xaloth, qui in magno composi-
tus est, vsque ad Bersabem: vnde etiam superioris Galilęę latitudo incipit vsq;
ad Baca vicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo vero eius à Thella vi-
co Iordani proximo vsque ad Meroth extenditur. Sed cū tanta sint vtręque ma-
gnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctę, semper tamen omnibus belli pe-
riculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infantia Galilęi, & omni tēpore plu-
rimi, neque aut formido vnquam viros aut eorum penuria regiones illas occupa-
uit: quoniam totę opimę ac fertiles sunt, omniumq; generum arboribus cōsitę, vt
etiā minime agriculturę studiosos vbertate sua prouocent. denique exultę sunt
ab incolis totę, nec pars vlla est earum otiosa: quin & ciuitates ibi crebrę sunt, &
vbiq; multitudo vicorū propter opulentiam populosa, vt qui sit minimus, supra
quindecim milia colonorum habeat: prorsus vt etiam si quis magnitudine mino-
rem Galilęam dixerit, quam trans fluuium regionem, viribus tamen eam prætu-
lerit. hęc enim vniversa colitur, tota fructuum ferax: at illa quę trās flumen est,
licet multo maior sit, pleraque tamen aspera atque deserta est, & nutriendis fru-
ctibus mansuetis inhabilis. Perę sanē mollicies & ingenium fructuosum, cam-
pos habet cum varijs arboribus consitos, tum maxime oliuetis ac vineis & pal-
metis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aque
perennis, quoties illi Sirio estuante defecerint. Et longitudo quidem eius est à Ma-
cherunte

Fertilitas
Galilęę

Regionis ul-
tra Iordanem
descriptio

chærunte in Pellam: latitudo vero à Philadelphia vsq; ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, septentrionalis eius est tractus: occiduus vero Iordanis: meridianum autem Moabitis regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur. Samaritensis autem regio, inter Iudæam quidem & Galilæam sita est: incipiēs enim à vico in planicie posito, cui nomē est Ginæa, in Acrabatenam desinit toparchiā: sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & utręq; montosę sunt & campestres, agroq; colendo molles atq; optimę, necnon & arboribus plenę: pomisq; tam syluestribus quàm mansuetis abundant, eo quod natura sunt aridę, imbriumq; satis habent. dulces autem per eas supra modum aquę sunt: boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum virtutis atq; opulentię specimen est, vtraq; viris referta est. Harum confinium est Anuath vicus, qui etiā Borceos appellatur, Iudæę limes à septentrione. Meridiana vero pars eius, si in longitudinē metiare, adiacenti vico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. Latitudo sanē à Iordane flumine vsq; ad Ioppen explicatur. Media vero eius est Hierosolyma: vnde quidam non sine ratione, vmbilicum eius terrę, eam urbem vocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem vsque locis extenta maritimis. In vndecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tantā regia Hierosolyma, præ cæteris inter oēs accolas eminēs, velut caput in corpore. alij vero post hanc toparchię sunt distributę. Gophna est secunda, & post eam Acrabata. adhuc Thamna, & Lydda, itemq; Ammaus, & Pella, & Idumęa & Engadda, & Herodium, & Hiericus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præ sunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanęa, & Trachonitis: quę etiam regni Agrippę partes sunt. Eadem vero terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, vsq; ad Tyberiadi proximum lacum latitudine panditur. à vico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudęis Syrisq; permixtis.

Samarie descriptio

Iudæę descriptio

Vndecim Iudæę sortes

De auxilio Sepphoritis misso & Romanorum disciplina militari.

Caput. III.

DE Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis hoc est equites mille, sexq; milia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendę causa, equitatus vero in castris degebat. vtrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incuriando, magnis incommodis Iosephum eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciuiumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, vt Romanis quoque esset inuicta. vnde etiam spe frustratus est, cum nec vi nec suasu Sephoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: ignis vero & sanguis Galilæam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbatis aut cladis erat. vnam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriā transmissus ex Achaia citius quàm per hyemem sperabatur, manum militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoque vsus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumq; ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimę quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem sequen-

Cc bantur

bantur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinq; cum vna ala equitum, & alę quinque Syrorum equitum. decem autem cohortium singulę mille pedites habebant: in cæteris vero tredecim sexcenti pedites, & centeni viceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Soemus, bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque rex Malchus, præter quinq; milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: vt tota manus computata cum regijs, sexaginta milia circiter peditum equitumq; colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicę assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritia neque viribus, à quoquam nisi à dominis vincerentur. Qua quidem in re nimis admirandā quis existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos instituētium, vt non solum vitę ministerio, sed belli etiam necessitatibus vtiles sint. Quod si quis eorum aliā quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tātum eos imperium non fortunę munere, sed propria virtute quæsisse. Armis enim vti non in bello incipiunt: neq; solum, si necesse sit, manus movent, cum in pacis otio cessauerint: sed armis veluti natura cohærentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à vera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quique omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur: quo etiam facillime prælia tolerant. neque enim ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus stupefacit, neq; lassitudo exaurit. vnde sequitur vt semper superent, quos non itidem cōfirmatos inuenierint. Nec errauerit si quis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine, contraq; prælia meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostium in cursu opprimi possunt: sed quocunq; in hostilem terram irruerint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, neque iniquo loco erigunt, nec omnes inordinate describunt: sed si quidem inæquale solū fuerit, complanatur: quatuor vero angulis eorum dimensio designatur. nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quę vsus extructionis postulat, sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiā turribus pari spatio dispositis: quarum intervallo catapultis atq; balistis, & alijs machinis saxa intorquentibus, omnibusq; instrumentis missilium complent, vt cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor ædificant, tam iumentis aditu faciles, quā ipsis, siquid vrgeat, intrò currentibus latas. intus autē castra vici spatijs interpositis dirimunt, mediāq; rectorum tabernacula collocāt & inter hæc ducis maximi diuum templo simillimum: prorsus vt quāsi repentina quædam ciuitas existat: forum quoq; & opificum stationes, & sedes militum primatibus, ordinūq; principibus, vbi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse vero ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communitur. qui si res vrgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, parique spatio lata. Armis autem septi, per cōubernia cum decore atq; otio in tentorijs agunt: omniaq; ab his ordinate etiam alia cauteq; per contubernia expediuntur: veluti si ligno aquęue opus sit aut frumento. nec enim cœna vel prandium cum voluerit, in potestate cuiusq; est, simul autem omnibus somnus est, excubias & vigilandi tempora buccinæ significant, neq; est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad cēturiones, illi vero ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summū omnium ducem vniuersi ordinum principes. ille autem his signum aliāq; dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac vniuersi pariter incurrūt itemq; sese recipiūt. Cum autem castris egredendum est, tuba iudiciū facit: nemoq; otiosus est. sed vel solo nutu moniti, taberna-

cula tollunt, omniaq; ad profectiorem instruunt. deinde iterum tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos & iumenta sarcinis oneraverint, velut in curuli certamine signum expectant. Castra vero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tñ tertio quoq; tubæ signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dexterq; duci præco astans, si ad bellum parati sunt, voce patria ter percotatur. illiq; torres alacri & magna voce paratos esse se respondent, interrogatq; præveniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant, suum quisque ordinem velut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroque latere gladijs accincti. levis autem gladius multo est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui vero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestant cætera manus hastas & clypeos longos, ferramq; & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; viaticum, ut parum inter sit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus: ternaque in pharetra vel amplius dependent lata cuspide iacula, nihil ab hastis magnitudine differetia. Cassides vero & thoraces pedibus habent similes: nulloq; armorum genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum ducem versantur. Agmina autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorum varietas. Nihil vero nec in præliis inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusq; adhibetur ante decretis. unde aut minime peccant: aut si peccaverint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsulte gerendam illiciat: quæ vero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exubeant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitarum non is autor sit cui contigerint, tristiū vero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte consulta videantur esse solarium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. maior autem illis est ex timore diligentia. nanque lege apud eos non desertionis solum, verum etiam minime negligentia sunt capitales: ducisque magis quam ipsæ leges terribiles. nanque bonos honorando, redimunt ne in coercendis noxijs videantur crudeles. Tāto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus vnum totius conspiciatur exercitus: sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisque ad signa, & ad opera manibus: unde facite quidem semper strenui sunt, pati vero tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum sed ne fortunæ quidem succubere. nam & ea certiores putant esse victoriam. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaque adeo strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itemque à meridiano tractu Africa fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atq; Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo prosecutus sum, non tā proposito laudandi Romanos, quā solatio deuictorum, & ut novarum rerum cupidos deterrerem, fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam

Caput IIII

VEspasianus quidem vnā cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitū. At vero Galilæam peruaferat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galilæorum

Cc x Izorum

læorum imbecillior turba, animisque deficiens: pugnacissimos autem ut vidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus cōmunierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum vertit: existimans eam repentino aggressu facile captum iri, magnamque & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam; & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris alijs ciuitatibus, si quæ validissima esset, occupatam vidissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapatani enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressique cum Romanis ex improviso plerimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item cōfugum liberorumque dimicantes) in fugam eos vertunt, multosque sauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserant, leptisque vndique corporibus leuiter fuerant vulnerati: cum Iudæi quoque magis eminus iaculari, quam manus conferere inermes cum armatis confiderent. ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

Galilæa à Vespasiano inuaditur.

Cap. V.

Vespasianus vero ipse Galilæam cupiens inuadere. Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueverunt. Auxiliatores enim qui lenius armati essent, itaque sagittarios præire iussit, ad repêtinis incursus hostium cohibendos, & ut inspectas atque opportunas insidijs syluas scrutarentur. hos sequebatur Romani peditatus equitatusque pars: post quos è singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasque castrorum. post hos stratores viarum ibant, qui aggeris maligna corrigeret, ac alpera complanarent, sylvasque obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemque subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causâ multos cum his equites ordinauit. post quos ipse veniebat, lectos pedites equitesque, necnon & lancearios secum ducens, equitumque præterea tuorum agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum & viginti equites deputatos habebat. hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portaret, deinde rectores, itemque præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & vniuersarum avium regnum habeat, & sit validissima. itaque illam & principatus insigne putant, & omen victoriæ, quoscunque bello petierint. sacras vero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisque adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionum cuncti cum peditibus erant, mulis alijsque iumentis vehentes militum sarcinas. postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogeant armati pedites, equitumque non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibique positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, vna & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumque indulgendo pœnitudinis, si quis ante prælium voluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebelliones fugere vel solus fecit ducis aspectus: metum vero vniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longe à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerunt, & iamiamque Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, ubi animaduertit neque se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerisque libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinere: quàm longissime autem periculis abesse decreuit: abductisque qui secum remanserant, in Tyberiada confugit.

Gadare

Gadaræ expugnatio

Caput VI.

Vespasianus autem Gadarenſium ciuitatem aggreſſus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine vacuam reperiſſet. Deinde hinc trãſgreſſus interius cunctos puberes interfecit, cū Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Ceſtius, nullius ætatis miſericordia commoueret. Incendit autem non ſolum ciuitatem, ſed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam penitus deſolata, nonnulla quorum habitatores ipſe cepiſſet. Iosephus aut, quam tuitionis cauſa optauerat ciuitatem, ipſe metu repleuit. Nam Tyberienſes nunquam eum, niſi de omni bello deſperaeſſet, in fugam verſum iri credebat: neque in hoc eos voluntatis eius fallebat opinio. videbat enim res Iudeorum quorū ſum euaderent: vnamq; illos viam ſalutis habere, ſi propoſitum mutauiſſent. Ipſe vero, quamuis adhuc ſibi ſperaret à Romanis veniam tribuendam, mori tamen ſæpe maluiſſet, quàm prodita patria, cum dedecore adminiſtrationis ſibi credite apud illos feliciter agere, contra quos fuerat miſſus. Decreuit igitur Hieroſolymam primatibus, quemadmodum ſeſe res haberent, cum fide perſcribere: ne vel nimis extollendo vires hoſtium, timiditatis mox argueretur: vel minus aliquid nunciando, fortasſe cœpti etiam poenitētes ad ferociam reuocaret: vtq; ſi ſœdus eis placeret, cito reſcriberent: aut ſi bellandum eſſet, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epiſtola ſcripta, mature mittit qui Hieroſolymam literas ferret.

Iotapatæ obſidio,

Caput VII.

Vespasianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hoſtium reſugiſſe cognouerat, & prætera validiſſimum hoc eorum eſſe receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui mōtanum iter coæquarēt, ſaxis aſperum, ac peditibus quoque difficile, omnino vero equitibus inuium. Et hi quidem quatrīduo fecere quod iuſſum eſt, latamq; aperuere exercitui viā. quinto autem die, qui menſis Maij vigeliſmus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tyberīade venit, abiectosq; Iudeorum ſpiritus erigit. Cum vero trãſitum eius Veſpaſiano quidam tranſfuga nūciaſſet, vtq; mox ciuitatem peteret incitaret, veluti cum ea totam Iudæam capere poſſet, ſi Iosephum ſubiugaſſet: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, dei prouidentia factum ratus, vt qui hoſtium prudentiſſimus videretur, vltro ſe etiam in cuſtodiam traderet voluntariam ſtatim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, vnaq; decadarchum Ebutium, tam manu quàm prudentia virum inſignem, circumuallare ciuitatem iuſſit, ne clām inde Iosephus elaberetur. poſtero autem die cuncta manu comitatus ipſe conſequitur, & poſt meridiem vſq; acto itinere, ad Iotapatam peruenit. adductoq; in ſeptētrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo caſtra ponit, diſtante ab oppido ſtadijs ſeptem. Conſulto autem quàm maxime conſpici ab hoſtibus affectabat, vt viſu attoniti turbarentur. quod etiam factum eſt: eoſque tantus continuo ſtupor inuaſit, vt muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem ſtatim aggredi piguit: ob eam cauſam duplici acie circundato oppido, tertium extrinſecus agmen equitum poſuere, omnes Iudæis exitus obſtruentes. ſed ea res illos in ſalutis deſperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil eſt neceſſitate pugnacius. Itaque poſtridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis ſuis manentes, Romanis caſtra ante muros habentibus reſiſtebant. poſtea vero quàm Veſpaſianus & ſagittarios & funditores, omnemq; iaculatorum multitudinem adhibitam, miſſilibus in eos permiſit vtī: atque ipſe cum peditibus in aduerſum collem, vnde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudeorum proſiluit multitudo: omneſque in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu ſimul & audacia patrando facinora. neque minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipſos ſulutis deſperatio, tantum pudor incendeſcit Romanos: & hos quidem peritia cum fortitudine,

Situs Iotapata

illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Deniq; cum toto die pugnātū fuisset, prēlium nox diremit: in quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudæorum autem cum sexcenti essent vulnerati, septem & decem ceciderunt. Nihilōq; minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrūt: multoq; fortius restiterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant. sed eos quoq; pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat, vinci credentium, nisi cito vicissent. Itaq; per dies quinq; Romanis minime ab aggressione cessantibus, etiam Iotapatenorum excursus agebatur, muriq; fortius oppugnabātur. & neq; Iudæi vires hostium formidabant, neq; Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes est, ex alijs quidem partibus vndiq; vallibus immensis præceps: vt earū altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab vna vero tantum Boreæ parte adiri potest, vbi per transversum latus desinentis montis ædificata est: quod quidem ipsū muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent hostibus superiora cacumina. alijs vero circum montibus tecta, prius quā in eam perueniretur, à nullo poterat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans & cum audacia Iudæorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisque rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cumq; aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessui, totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoq; propinquis montibus excisis, magnaq; vi lignorum & lapidum comportata, cratibusque ad euitanda iacula desuper missa per vallos dispositis, his protecti aggerem construebant. nulla autem noxa vel minima telorum erat, quæ de muro iaceretur. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cunctisq; trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudæi super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabāt, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexaginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela contendere: simulque ex catapultis lanceæ percurrerebant, saxaq; tormentis ingentia mittebantur, ignisq; & sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murū, sed etiā totum intra iactū earum spatium Iudæis inaccessum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores, itemq; funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neque tamen his Iudæi prohibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq; feriebant: & vbi illi cessissent, aggerem dissipabant, vallorumq; munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudæis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctisq; pariter viribus obreptiones hostium præpedite sunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloq; minus equato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstātibus iaculis minime ædificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susceperent, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuq; operando, ad viginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; validdissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus magnum mœrorem comparauit, tam Iosephi molitione, quā oppidanorū obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi, deq;
Iudæorum excursionē in Romanos.

Cap. VIII.

AT Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis iritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incurfabat: inq; dies singulos prælia caternatim, & cuiusque modi latrocinales doli, & eorū quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, vt eam vsui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem vsque in eadē pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnatu fore, si post internallū rursus anxij incubuisset. Itaq; omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumēti quidem, aliarumq; omnium rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ vero penuria eos affligebat: quia neque fons erat intra ciuitatem, & imbre cōtentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuis mensibus pluuia. quo tempore obsessi etiam hoc vehementius afficiebantur, quod arcendæ sitis fuerat excogitatum: quodq; fieri, velut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem videret abundare alijs rebus, fortesque animo viros esse, quo longiorem Romanis obsidionem faceret, quàm sperabant, iam tum potum mensura ciuib; ministrabat. illis autē conseruari aquam penuria grauius esse videbatur: amplioremq; cupiditatem mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac velut ad extremā sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere nō poterant, qui ex aduerso colle trans murum in vnum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant: quod etiam balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, vt hanc eius spem frangeret, iussit quā plurimos per murorum minas demersa vndis atque humida vestimenta suspendere, vt omnes repente aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantū aquæ viderent eos ludibrio cōsumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad vim atque arma conuertit: Iudæis quoque id maxime cupientibus: quod nec se, nec ciuitatem saluam fore credebant, & priusquam fame vel siti petirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandā vallem deuiam, proptereaq; minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittendo enim per occiduas eius partes literas ad quos vellet Iudæos extra ciuitatem degentes, ab his omnia vini necessaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat, mandato cōmeantibus, vt plerunq; ad excubias reperent, tergavelleribus tecti: quo si qui eos nocte vidissent, canum similitudine fallerētur, idq; factitatum est, donec eius fraudem vigilēs persenserūt, vallemq; cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem iustinare posse prospiciens, suamque pariter salutem, si vellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. verum id populus sensit, & circa eū susus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recuberēt. ipsum enim saluti esse ciuitati manentē, velut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quod si etiam capiantur, eundē solatio fore. decere autem illū nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex naui tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari venisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatē, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui cōsiderent. Iosephus autem quod sibi caueret occultās, illorū cōmodo se exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neq; seruatis grāde aliquid se profuturū: & si caperentur, vnā cum his esse frustra periturum, obsidione vero liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. nunc autē non videre, quid apud eos residens vtilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, vt se caperent magnipēdentes. quæ si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc

circumfistere se magis incendit. deniq; pueri & senes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, & ut fortunę socius sibi remaneret, cū ululatibus supplicabant: non invidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe. nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. ille autem siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam vero, si per vim cogeretur (multum enim propositum discessus etiā querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. communiq; desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumq; vitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patratro facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, vsque ad Romanorum castra excurrebat: & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroq; die similiter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudæi semper aliquid agentes, priusquā paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, neue cum hominibus mortis audis manum cōsererent. Nihil esse forti⁹ desperatis. restingui autem illorum impetus, si proposito frustrētur, quasi flammam si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautius querere victoriā, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnātes. Per sagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, perq; saxa tormentis emissa plerunq; repellebat Iudæos. nulla enim telorū machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebant: verum eminus missa intra iactum subeuntes, sæpius Romanis instabāt: cum neque corpori, neque animæ parcerent: sed per vicem vtrinq; pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani cōtra Iotapatā, ariete, & alijs tormentis bellicis

Caput

IX

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incur-
Aries libus obsideri, cum prope iam muris aggeres æquarentur, arietem admouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo naui similis: cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, vnde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, velut ex trutina, palis vtrinq; sultus, bene fundatis. retrorsum autem magna virorum multitudine repulsus, hiidemque simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro mœnia percutit, nec est vlla tam valida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut & si priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit, vi capere oppidum properanti: quoniam perniciosā videbatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisq; missilium machinis, ut facilius ferirentur qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: neque sagittarij aut funditores longius aberant. cum vero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant cratibus de super. itēque pellibus septum, tam pro sui defensione quā machinæ. Et primo quidem impetu mœnia concussa sunt: clamorque oppidanorum, velut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sepe feriri, neque multo post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento vim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quā semper impetum arietis ferri viderent, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta vulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis morē attulit. nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palearum traduentes saccos, ictibus supponebant: nihilque murus percussione lēdebatur, donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis,

peditis; in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. cum autem
 hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens ædificatus erat) icti-
 bus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiusque socij ad ignis auxilium se contu-
 lerunt: accensumque totum quod aridæ fuit materiæ, tribus ex locis pariter inflam-
 marunt, vnaque machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concrema-
 runt. Illi vero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, & ne ad
 iumento essent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum noctæ fomitem &
 præterea bitumen ac picem, necnon etiam sulfur, opinione citius volitabant: ope-
 raque Romanorum multo labore curata, vnius horæ spatio pessum dederunt. Hic
 etiam vir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus innētus est, Samæi fi-
 lius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublat-
 tum, tanta vi super arietem ex muro demisit, ut machinæ caput abrumperet, idque
 ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloque metu reportaret ad mu-
 rum. postremo tanquam signum quò tela mitterent, hostibus propositus, nudo
 corpore quinque sagittarum vulneribus fixus est: earumque nulla respecta, ubi mu-
 rum ascendit vnde iam videri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, con-
 tractusque dolore plagarum cum ariete decedit. Post hunc fortissimi extiterunt duo
 fratres Netiras & Philippus de vico Ruma Galilæi. qui cum super milites deci-
 mæ legionis profiliissent, tanto impetu vique iruerunt, ut & aciem Romanorum
 perumperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam verterent. præter hos Io-
 sephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus machinas & refugia, cum ope-
 ribus quintæ itemque decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. ceteri
 autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & omne genus materiæ obruerunt.
 Rursus autem Romani sub vesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ
 pridem quassata fuerat, appulere: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plan-
 tam sagitta percussam leuiter vulnerat, quia vis teli spatio defecisset. Maximam
 tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui propè aderant viso sanguine
 perterritis, per omnem fama cucurrit exercitum: relictæque obsidione, plerique cum
 stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus ade-
 rat, metuens patri. Vnde contigit ut & beneuolentia circa rectorem, & filij trepi-
 datio confunderet multitudinem, facile tamen pater & timore filium, & pertur-
 batione liberauit exercitum. superato enim dolore vulneris, & ab omnibus qui sui
 causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudæos sæuius incitauit. nam ve-
 lut ultor quisque imperatoris omne periculū adire cupiebat: & clamore alius a-
 lium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduis balista-
 rum itemque tormētorū ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à mu-
 ro: sed flāmis & ferro & saxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus im-
 pellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumbe-
 rent in cōspectu hostium positi, quos ipsi contra videre non possent. nam & suis
 ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant hostibus signum quo
 tela dirigerent: machinisque procul non apparētibus, missilia cauere non poterāt.
 Ergo propterea tam catapultarū quàm iaculorum vi simul multi transigebantur
 missæque machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos tur-
 rium. virorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extre-
 mam aciem saxi magnitudine ac violentia sternerentur. Sciet autem aliquis, hu-
 ius machinæ vis quantum valeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cui-
 dam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput anulum est, eiusque ad ter-
 tiū stadiū veluti fundā excussa caluaria. Interdū quoque prægnātis foemine trās-
 iecto vtero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento vis fuit. Er-
 go machinis terribior erat impetus & missiliū strepitus. crebri autē mortui, cum
 per muros deijcerentur, sonabant. & acerbissimus quidē intus excitabatur mulie-
 rum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusque
 ambitus

De Eleazaro
quodam forti-
tudine insigni

Machina Ro-
manorum

Vespasianus
vulneratur

ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat, iamq; ascendi poterat congestione cadauerum. montes aut resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti defuit, quod vel auribus vel oculis terrorem posset incutere, Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam saueiati sunt, & tamen vix circa matutinas vigilias murus assiduus machinarum ictibus cessit. Tumq; illi quidem corporibus atq; armis eam partem quæ deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum

Cap. X

Mex nocturno labore paululum recreatum. Idemq; cupiens de cōsulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: vt tecti armis dirutum latus vndique obsiderent, contosq; prætenderent: & cum pōtes admoueri cōpissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites validissimos ordinauit. reliquam vero equitū multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequeretur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoq; similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare præcepit: vt qui hos prohibere tentassent, de iectæ partis defensionem relinquerent: cæteri q; omnibus simul telis oppressi, violentiæ irrumpētium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemq; senes disposuit, quasi lædi non possent in parte vero collapsa validum & potentissimum quemque, senosq; ante omnes viros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunta sortitus est: hisque præcepit, vt agminum vlulatus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum vero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimq; recederent, donec sagittarij pharetras exinanirent. Si vero pontes à Romanis apponerentur, ipsos prosilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: vnumquenq; vero ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam vindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coningesq; suas propemodum ab hostibus capi: vimq; futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in vtroq; disposuit. Civitatis autem vulgus imbellē, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie videre circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisq; gladijs ad partem muri deiectam hostes instare. armisq; montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittariis tela suggere, tunc extremo vlulatu quasi capta vrbe consonuerunt, non vt impendere mala, sed vt adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effœminarent, intra domos cum in terminatione concludit, silere iussas, ipse vero ad partem muri quæ sibi obtigerat transiit. & (scalas quidem applicantibus animū non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarū. Simul autem ac tubicines vniuersarum legionum consonuerunt, & graniter infremuit exercitus: signoq; dato, missis vndique sagittis lux obscurari cōpit: Iosephi socii memores præceptorū, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum vulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosq; ascendere nitētes prælio deturbant, varia manuum itemq; animi facinora demonstrantes: & ne vel in extremis calamitatibus deteriores illis viderentur, qui sine periculo fortes contra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quā vel caderēt vel occiderent. Itaq; iudæis perpetuo dimicantibus, cum nec vnde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorū assidue substituerentur: proque his quos violentia repulissent, alii succederent: inuicem se adhortati latera copulant: protectique de super longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaq;

Astutissimus
Iosephi con
siliū

acie velut vno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustiis consilio necessitatis adhibito, machinis excogitâ- Romani oleo
seruanti per
funduntur
dis cum desperatione stimulat: feruentiq; oleo perfundi milites iubet, scutorum
coniunctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & pluri
mū, cito Romanis infundūt: ipsi etiā in eos ahenis missis calore bullientibus.
Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo de-
uoluebantur à muro. siquidem facile à vertice ad pedes vsq; sub armatura oleum
per totum corpus fluebat, carnemq; nō secus ac flamma de pasciebatur: quod na-
tura facile calefceret, seroq; pro sui pinguedine refrigesceret. thoracibus autem
& galeis illigatis incendiij fuga non erat: nunc autem saliētes, nunc incuruati do-
lore, de pontibus decidebant, ad suos autem contranitentes tutò recedere nō po-
terant, quoniam facile ab insequentibus vulnerabantur. Sed neque Romanis vir-
tus in rebus aduersis, nec Iudæis prudētia defuit. Romani enim licet oleo perfusi
mirabilia pati viderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, præcedētem
quisque incurfando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi vero progressum
eorum dolo altero deceperunt, cum fœno græco decocto pontium tabulata per-
funderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, vt neque fugientium quisquam,
neque aggreddientium firmo posset eniti vestigio: sed alij quidem resupinati per ip-
sas pontium tabulas calcarentur, multivero super aggeres deijcerentur: & qui ce-
cidissent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi,
facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna
dux videret, sub vesperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt
vulnerati. ex Iotapata vero sex viris mortuis, plures quàm trecenti saucij trans-
lati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die vigesimo. At Vespasi-
anus, eorum causa quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira vidit ac-
censum, neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius
tollit. tres vero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro vndi-
que tectas, vt & pondere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easque
super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemque leuioribus missilium
machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur
propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile
conspicuos, telis feriebant. at illi cum neque à vertice venientes sagittas facile
declinarent, neque vlisci possent quos non viderent: altitudine quidem turriū,
librata manu iacula superante: ferro autem: quo erant septæ, flammis obstante:
ob hæc defensionem muri deserunt: oppugnationemq; tentantibus prompte oc-
currunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos oc-
cumberent, neque contra mali quicquam hostibus facerent, quod eos sine pericu-
lo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito

Cap. XI

His autē diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatē euo-
catus, cui nomen est Iapha, nouas res affectantē, & propterea, quod Iota-
patenos præter spem restitisse audierat, insolēscētē, mittit eo Traianum
decimæ legionis rectorem, dās ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem
cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter na-
turam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores vero eius vi-
disset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eos
que paulisper reluctatos, in fugam vertit: quos vestigijs consecuti Romani, exte-
rioris muri ambitum quò confugerant: cum ipsis irrumpunt. secundum autem mu-
rum petentibus, ciues sui clausere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus ho-
stes intrarent. Profecto autem deus Galilæorū clades Romanis donabat, qui
etiam tūc ciuitatis eius vniuersum populum exclusum mœnibus proprijs, ad in-
teritum hostib⁹ dedit audissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas
multūq;

multumq; nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes vnum murum, alterum ciues clauferant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti vero à Romanis interficiebantur, ne ad vlciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, nō Romanos, sed Iudæos execrando, quoad omnes interiere numero hominum duodecim milia. Vnde Traianus vacuum esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit: eumq; per nuncios rogauit vt filiū suum Titum mitteret, finem victoriæ impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus. cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitum, vt in leuo quidē latere Traianum constitueret, ipe vtero in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris vndique applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitisent, continuo mœnia reliquerunt. Titus vero eiusq; comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerūt. Tumq; vehemēs cum his, qui se intus congregauere, pugna cōmissa est: nunc per angusta viarum irruentibus validissimis, nūc fœminis ex tectorū culminibus, quę forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidē modo vsq; ad sextam horam sustinere conflictum. absumptis autē, bellatoribus, cetera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique virilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo cōgressu, numerus fuit quindecim milia: captiuorum autē duo milia CXXX Hæc Galilæis clades contigit quinto & vigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis

Cap.

XII

Sed ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remāsere. Hi namq; in mōte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant, belli autē minas eorum conuentus ac spiritus habere videbatur, nec saltem vicinorum malis corripiebantur, sed inconsulta suarum virium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum voluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumq; impetus præuenire. Nam & si præsidijs tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & cōspiratio timebatur. Ea q; causa Cerealem quintæ legionis rectorem, cum sexcentis equitibus tribusq; peditum milibus mittit. Ille autem ad mōtem quidem accedere, præliocq; congredi nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites vero circumuallatis vndiq; montis radicibus, tota eos die custodiebāt. Euenit autem aquæ tunc indigētibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis neque se rebus necessarijs vulgus instruxerat) adeo vt nonnulli quidem vna de siti morentur, multi vero eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseuerarent, malis infractos, montē ascendit: & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque vt salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. denique quia, persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem vndecim milia & sexcenti. Hęc Iunij mensis vigesimo & septimo die gesta sunt: atq; his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Iotapatæ excidium

Caput

XIII

Iotapatensis autem diu durantibus, & præter spem aduersa tolerantibus, quadagesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam vero ad Vespasianum eodem die profugus venit, paucitatem citium & infirmitatem simul eorum enuncians: quodq; diurnis virgiljs, & prælijs assidujs consumpti, minime quidem vltius vim ferre possent: verum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam nanque vigiliā, quādo &

do & malorum requiem habere viderentur, & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademq; hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudæorum, quantaq; superbia poenas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormetorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illum vera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusq; incedebat Titus cum vno e tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem vigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce vero occupata, cum hostes in medio oppido versarentur, iamq; plane dies effecit tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoq; pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebulæ visus eius hebetauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidum fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloq; malorum periculo exuscitati sunt, morientesq; demum se perisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neq; parcendi cuiquam, neq; miserendi quenquam tangebant cura. sed ex arce plebem ad prona cōpulsam facillime trucidabant, vbi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiam resistendi. viarum nanq; angustijs pressi, ac per declinua dilabentes, fluenta desuper bello obtrebantur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, vt manibus proprijs liberarentur incitauit. nam cum se viderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent prænecerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicunq; tamen vigiliū primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrim septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt. deinde circumfusi hostium multitudine, sero dexteras dedere: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi vnus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manum porrexisset incaute, hâsta ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani, postea vero secuti diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem sæuebant etatem, præter infantes ac foeminas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta vero milia connumerata sunt excidij tempore pugnisque superioribus mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaq; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Titus clam ho-
stibus oppidū
capit

Quomodo Iosephus captus vitam suam redemerit facto & verbis.

Caput

XIIII.

Romani vero Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæ precium videbatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos iteq; abditos rimabantur: ille aut in exitio ciuitatis fortunæ quodam vsus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundū puteum saltu demissus est, cui amplū specus adiunctū erat à latere, quod, suprà scrutantes videre non possent: vbi quadraginta insignes viros latitantes offendit, rerumq; vtiliū apparatū, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autē omnia complexis, interdiu quidē se occultauit: nocte vero sursum ascendens, vigilias explorabat, vt fugeret. Cūq; omnia vndiq; ipsius causa maxime enstodirētur, neq; fallendi spes esset, in speluncam iterū descendebat: biduūq; ibi delituit. Tertia vero die, capta

Dd

quadam

*Iosephus se des-
dit.*

quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum venerunt, fidemq; pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quam ex naturali mäsuetudine rogantium, suspicionem colligens, velut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoq; tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atq; olim cōsuetum misit. Is autem, quàm mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quodq; ipse Iosephus virtutis causa magis admirabilis, quàm inuisus ducebatur: essetq; imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditioe sibi liceret exigere, sed conservare potius virum fortem: his addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimam pessimæ, hoc est perfidiæ prætexeret amicitiam: neq; semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturū fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hesitante, milites quidem irati, speluncæ ignem submittere properabant. sed retinebat eos belli ductor, viuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem vehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei dens & futuras Iudæorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem interpretandis quoq; somnijs idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, & recentium somniorum, quæ horrenda viderat, simulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna vero ad Romanos tota migravit, animamq; meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, & viuo. testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq; his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui vnà confugerant Iudæorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, vniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemq; pateris intueri seruientem? quàm cito tui oblitus es? quàm multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamque prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus. Tu vero si quidem sponte moriare, dux Iudæorum: si vero inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladijs, occidendum illum cominabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renunciasset morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, o socij propriæ cædis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem vocamus, mutatum me esse quispiam dicet, sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori, sed lege belli, hoc est à victoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, vere meo gladio meaque manu sum dignus. sin illi hosti suo parcendum putant, quando iustius nos ipsi nobis pepercerimus. Quippe stolidum est ea circa nos admittere, pro quibus ab illis disensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt, Idem autem timidus est habendus, qui mori nō vult cum opus est, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere, nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus. Verum seruitutem dicet aliquis;

cet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At viri fortis est semet occidere. Imò vero ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante vim turbinis nauem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoq; modo in creatore nostrum deum summū scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria vel per se moriatur. Siquidem naturę lex validissima, vt velint viuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus pœna persequimur. Deum vero indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat. Ab illo enim accepimus vt essemus: rursumq; vt esse desinamus, illi reddendū est. Corpora quidem cūctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima vero semper immortalis est: deiq; particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, cum se latuisse quem læserit æstimabit. Et seruos quidem fugientes vlcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi vero deum fugientes, & optimum deum, impie facere non videbimur. An ignoratis quod eorum qui lege naturę vita exeunt, acceptumq; deo debitū soluunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domusq; ac familia stabiles sunt. purę autem & quę inuocantes exaudiant animę, retinent locū in cœlo adeptę sanctissimum: atque inde rursum, voluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum vero manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum deus autores iniurię per nepotes vlciscitur. Hinc & deo iniustum est, & à sapientissimo legis nostrę conditore coercetur. Deniq; si qui se occiderint, apud nos quidem vsque ad solis occasum insepultos abijci decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextrę iubentur abscindi eiusmodi mortuorū, quę in ipsos armatę sunt: quoniam vt corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, o socij, iusta sentire: neque humanis cladibus addere, vt creatorem omnium impietate lædamus. si salui esse volumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis virtutem operibus demonstrauimus. sin mori placet, ab his occidi perpulchrum est qui nos ceperint. Non migrabo ego in hostium locum, vt ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sim quàm qui ad hostes vltro profugiunt. siquidem illi salutis suę causa id faciunt: ego vero interitus, & quidem mei. Romanorum tamen insidias votis expeto. nam si me & post iunctas dextras perimant, magno animo paratoque moriar, mendacij perfidiam pro victorię solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, vt à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione, qua se iamdudum morti deuouerant, concitantur: & alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignauiam exprobrabant: & quasi eū mox percussurus, quisq; adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim vocaret, aliū vultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus exoraret, varia mentis affectione (vt in tali necessitate) distractus, ferrum omnium à cæde sua prohibebat, non secus vt ferę bestiæ circūclusę, ad eum semper qui se contineret, ora conuertens. Illorū autem, qui ducē in extrema quoq; clade reuerendū putabant, debilitabantur dextrę, gladij; de manibus elabebantur multi cū manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autē non defuit in desperatione consiliū, sed fredus dei prouidentia, salutem in periculū mittit. Et quoniā mori decretū est, inquit, agite, cedes mutuas fortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occūbat, atq; ita omniū fortuna perambulet: neq; sua se quis dextera feriat. iniustum est enim, ceteris interēptis, ex alijs quenquam, si pœnituerit, saluū esse. Visus est vera dicere, & quod persuasit agitur: vt fors cuiq; obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiam duce perituro. cum Iosepho enim perire, vita dulcius æstimabat. Remansit autem ipse cum altero, siue

*Iosephi prefat
giam.*

Item aliud

*Cæsariensium
odium in Iose
phum.*

fortuna dici poterat, siue dei protidentia. Consultoq; prospiciens, ne vel sorte gra uaretur, vel si nonissimus recessisset, gentilis cæde polleretur: illi quidem, fide in terposita, vt viueret persuasit: ipse vero hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Ro mani visendi eius gratia occurrebāt: & cum se circa ducem premeret multitudo, varius tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nō nullis autem propius eum videre certantibus. Et qui longius quidem aberāt, ho stem interficiendū esse clamabant: qui vero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupecebāt. Rectorum autem nemo fuit, qui licet ante irasceretur no mini eius, viri aspectu non mitior factus sit. Titum vero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisq; pri dem fuisset in prælijs reminiscenti, & qualis nūc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quanta esset fortunæ potentia, quamq; velox belli momen tum. humanarum autem rerum nihil firmum atq; perpetuum. quāobrem multos ad miserationem Iosephi pertraxit: plurimaq; salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Cæsari, vt cautissime custodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere velle ait. Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidē, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiū: ego autem maiorum ad te nuncius venio, præmissus à deo: alioquin Iudeorum legem sciebam, & quē admodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronem ne mittis: quid ita: quā si qui Neroni vsq; ad te successuri sunt, maneant. Tu es Cæsar Vespasiane & im perator, atq; hic filius tuus: me autem colligatum arctius tibi asseruato: nam do minus quidem non mei solius es tu Cæsar, verum etiam terre marisq; at totius ho minum generis. me autem ad maiorem poenam custodiri oportet, si ex tēpore & subito in dominū ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem nō habere videbatur, eaq; Iosephi existimabat salutis gratia comminisci, paula tim vero ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperium deo, sceptraq; multis præmonstrante alijs portentis. Sed & in alijs verum esse Iosephum deprehenderat. Altero nanq; amicorum qui secretis intererāt, admirari dicente, quē admodū (nisi hæc deliramenta sint) neq; Iotapatenis de excidio, neq; sibi de captiuitate quicquam diuinasset, vt à se iram depelleret: Iosephus Iotapa tenis ait se prædixisse, quod post diem septimum & quadragesimum eos maneret exitium, quodq; ipsum Romani viuum essent in custodia retenturi. Hæc in secre to quæ sita, Vespasianus vbi vera esse comperit, à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neq; custodiam Iosepho nec vincula remit tebat: vestimentis autem alijsq; muneribus cum donare benignissimeq; fouere nō desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam commodante. Quarto autē die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Cæsaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partē Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni fauore ac beni gnitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligerent, plus autem illorum qui excisi fuerant odio: vnde etiam multi simul, vt de Iosepho supplicium sume ret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, ve lut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum ve ro duas quidem hyematum apud Cæsaream posuit, quod opportunam videret esse ciuitatem. Decimam vero & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Cæsaream premeret. Erat autem illa quoq; aprica per hyemem, quan tum æstatis caloribus æstuosa, vt in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuo capitur.

Caput XV.

D Vm hæc aut aguntur, collecta nō exigua multitudo, qui vel ab hostibus se ditione defecerant, vel ex ciuitatibus euersis effugerāt, Ioppen sibi recepta culo

culo renouant, quam antea vastauerat Cestius. Et quia terra quā vastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen, itemq; in Ægyptum commeantes, plurimos latrocinij prædabantur: omnibusq; nauigijs inuium faciebant illarū partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituisent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit. hiq; nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquā irruptionem præsenferant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his, vltra contiguum sagittæ spatium, pernoctauere. Cum vero Ioppe natura esset importuosa (nanq; in asperum ceteraq; arduū littus desinit, ac summis vtrinq; cornibus leuiter incuruum, quæ vaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: vbi etiam nūc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ veteris fides ostenditur: aduersus autem aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineq; intutiorē efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce violētus, quem illac nauigantes Melamboream vocant, flatus incumbit: & alias quidem naues inter se, alias vero collisit in scopulos. multæ autem cum magna vi aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebāt) sublata in sublime gurgite mergebantur: & neq; fugæ vspiam locus erat, neq; manentibus spes salutis: cum & mari ventorum, & ciuitate Romanorum violentia pellerentur. Itaq; multi vlulatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficientes, velut id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur: vt & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulso, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiektorū autem corporum quatuor milia ducenta fuerūt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò piratæ confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites vero omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, vicos & oppidula simul exurerent. Illi igitur præceptis obedientes, in dies singulos incurſando, excindebant totas regiones atque vastabant. Vbi vero Iotapatæ apud Hierosolymam casus nunciatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se vidisse diceret quæ iactabatur aduenerat, non credebant. nec enim vel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat, velox nuncia tristium: paulatimque per finitimos veritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quin etiam rebus gestis plura quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis perēptus dicebatur esse Iosephus: quæ res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itémque cognationes, amissorum quisque lugebatur à suis: luctus vero ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum autem vniuersi, adeo vt per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conducerentur tibicines nœniarum. Tempore autem veritate reuelata, vbi de Iotapata quidem vt res habebat, fictum vero quod de Iosephi morte vulgabatur, eūque viuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à duobus honorari: tantam in eum viuum iracūdiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignariæ, apud alios proditionis arguebatur: totaque in eum ciuitas plena erat indignatione, atq; conuicijs. Vltro autem his vulneribus excitabantur, magisque accendebantur rebus aduersis: & offensio quæ prudentibus ne similia perferant cautionis & custodiæ causam præbet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impetu fere-

Ioppes situs.

bantur, velut in Iosephum pariter vindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tyberiadis.

Caput XVI.

Vespasianus autem studio visendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex invitabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos ægras partes regni compescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsareā demigravit: ibique per dies viginti milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias deo referens in epulis erat. Postquam vero Tyberiada quidē nouas res cupere, ac deficere Tarichæas audiuit (ad regnum autē Agrippæ vtraque pertinebat) decreto apud se vndique Indæos excindere, opportunū esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio vicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsareā ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tyberiadi vicina est. Quò cum ipse venisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus vltra legionibus progressus, ad trigessimū à Tyberiade stadiū in quadam mansione conspicua nouarum rerum studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidē inuitaret. audierat enim, quod pacē populus desideraret: à nonnullis autē ad bellum eum cogentibus, seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi muro appropinquauit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne lacessendi prælij causa, potius venisse videretur. Sed priusquam verbum faceret, armati excurrere in eum seditionis, qui erant validiores, rectore quodam nomine Iesū, Tobizæ filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio congregi tutum ratus, etiam si de victoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati confingerent, inopinata præterea Indæorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusque socij, veluti pugna non insidijs captos, læti in oppidum adduxerunt. Id autem veriti seniores, & qui eminere in populo videbantur, in Romano castra profugiunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accedunt, ne se despiceret obsecrantes: neque quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisque vultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad foedus venire properantes, nunc usque ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgit. nam & Agrippam videbat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusque socij, tutum sibi non esse rati apud Tyberiada consistere, ad Tarichæas confugiunt. Posteroque die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum vero militem angustis aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit, eoque pacto dilatavit ingressum: ut præda tamen & iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemque causa muris pepercit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs: aliisque modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Tyberiadis deditio.

Vespasianus a Tiberiensibus recipitur.

Tarichæarum obsidio.

Caput XVII.

Vespasianus mouet exercitum contra Tarichæas.

Deinde ab ea digressus, iter ipsam & Tarichæas castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbarum cupiens multitudo ad Tarichæas conflueret, munitione cōfisa ciuitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatē ita ut Tyberias sub monte positā, qua lacu non alluebat vndique muro validissimo, sed minore tamē quam Tyberiada, Iosephus cinxerat.

cinxerat. nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarū itemq; viriū copia cōmunierat: Tarichæis vero largitatis eius reliquæ profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: vt in eas videlicet, si terrestri prælio vincerentur, refugerent: simulq; ad nauale bellū, si opus esset, instructas. Romanis autē castra muniētibus, Iesus eiusq; socij neq; multitudine hostiū, neque disciplina militiæ perterriti, cursu in eos irruunt: primoq; impetu dissectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij dissipata, vbi armatos cōgregari viderunt, antequam mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosq; insecuti Romani, ad nauigia cōpulere. Et illi quidē tantū prouecti, vnde Romanos contingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra cōstitutos, nauali prælio decertabant. Audito autē Vespasianus magnā eorū multitudinem in proxima ciuitati planicie congregatam, filium suum cum sexcentis equitibus lectis eō mittit. Qui cum infinitum hostiū numerū reperisset, patri quidē maioribus auxilijs opus esse mādauit. Ipse vero equitum plerosq; etiam priusquam subsidia venirent alacres esse videns, cum nonnulli eorum multitudinem Iudæorum formidarent, vnde exaudiri posset constitit: & ō Romani, ait, pulchrum est nanq; in principio sermonis admonere vos generis vestri, vt qui cum quibus pugnaturi sumus sciatis: nostras enim manus nemo vnquam toto orbe hostis vlius euasit: Iudæi vero, vt etiam pro his dicamus aliquid ad hoc vsque tempus victi non defatigantur: itaq; oportet illis in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam non in secundis persenerantius laborare: aperta quidem fronte vobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudeo: vereor autem, ne cui vestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisq; iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq; Iudæi, licet satis sint audaces, mortemq; contemnant, incompositi tamen bellorumq; imperiti sunt: vulgus recte potius quā exercitus appellandi. de vestra vero peritia atq; ordinatione referre quid opus est? Nēpe id circo soli armis exercemur, pacis etiam tēpore, vt ne in bello nos cū hostibus numero conferamus. nam quod perpetuæ militiæ commodum, si pares cū rudibus congrediamur? Quin reputare, quod armati cum inermibus, & equites cū peditibus, & ducis tuti consilio cū vagis neq; rectorem habentibus decertabitis: quodq; nos hæc virtutes multo plures efficiant, multum aut vitia de hostiū numero detrahant. Nec sola hominū multitudo, quamuis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si vel in paucis sit fortitudo. hi enim & ordinari faciles sunt, & sibimet subuenire: numerosæ aut copiæ plus in commodi ex semetipsis, quā ex hostibus capiunt. Itaque Iudæos audacia & ferocitas ac desperatio siue mentis sæuitia ducunt: quæ rebus secundis aliquantum valent. minimis vero offensionibus extinguuntur. nos autem virtus regit, & morigera voluntas, itemq; fortitudo, quæ & in prospera fortuna viget, nec ad finem vsque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quā Iudæis, cense certaminis. nā si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinēt, quid est nobis inclyta fama præstantius? & ne post orbis terræ imperiū videamur hostiū aduersariorum loco Iudæos habere? Præterea considerate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim eosque in proximo adiutores habemus. Rapere autē victoriam possumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxilio, cōuenit antecapere, vt & maior sit & socium non habeat virtutis effectus. Equidem puto nūc de me ac patre meo vobisq; pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus ante gloriose gestis dignus fuit, ego vero eius sum filius, vosq; milites mei. nam illi vincere consuetū est. ego vero reuerti ad eum perpetiar victus? quo pacto aut vos nō puduerit, duce vestro periculis occurrente, non superare? appetam enim pericula, mihi credite, primusq; in hostes irrumpā. nemo aut vestrum à me discesserit, persuasum habens, impetū meum sustētari ope diuina: & manifestissime præsumite, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, quā si extrinsecus pugnarem. Postquā Tit⁹ hæc prosequut⁹ est, diuina quēdā alacritas militibus incidit

*Oratio Titi
ad milites;*

bus incidit. Et quia Traianū aduenire cū C C C C. equitibus ante præliū cōtigat, ægre ferebant, tanquam minueretur victoria societate. Misit aut Vespasianus & Antonium Silonem cum duobus milibus sagittariorum, vt occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorū propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita vt præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus aut primus perrexit citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spatio fusi, quantum aduersa acies occupauerat, vnde multo etiam plures quàm erant apparuerunt. Iudæi vero, licet incurfu eorum & disciplina cōteriti, paulisper quidem primos sustinere congressus. Perculsi autem contis, equorumq; impetu deturbati conculcabātur: atq; ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatē, vt quisq; velocitatis habebat, effugiunt. Titus aut aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nōnullos cursu antecapiens, ictu ora trāsuerberabat. multos aut, aliū super aliū lapsos inuoluens, cōficiebat: omnesq; ad moenia confugientes præueniens, detorquebat ad campū, donec vi multitudinis elapsi, in oppidū confugerunt. Excepit aut illos acerba dissensio. nanq; indigenis, & fortunarum suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maximeq; quod male pugnatū fuerat, non placebat. sed populus aduenarū qui plurimus esset vim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat: veluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat Hoc tempus est, quid moramur cōmilitones? deo nobis dedente Iudæos, suscipite victoriā. Nō auditis clamores? qui manus nostras enasere, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Veruntamen cū velocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consuevit. non solum aut hostiū concordiam, quos cito necessitas in gratiam reuocabit, sed etiam nostrorum auxilia præuenire debemus: vt præter victoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiā ciuitate soli potiamur. Simul his dictis cōscendit equū, atq; ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem cæteri cōsecuti sunt. pavor aut eius audaciæ murorū defensores inuasit, & pugnare quidem, vel prohibere veniētem, nemo sustinuit. relictis aut excubijs, Iesus quidem cū socijs in agros effugit: alij vero decurrentes ad lacū, in manus hostiū contra venientiū incidebant. mactabantur aut alij cū scaphas scanderent, itemq; alij, cū iam pronectas assequi nātando conarentur: plurimaq; per ciuitatē fiebat hominū cædes, aduenarū quidē resistentiū, qui nō effugissent: indigenarū vero sine pugna, quoniā spes eos fœderis, & conscientia quod belli consilium non habuerant, à prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacum confugerant, vbi ciuitatem captam viderunt, quā longissime ab hostibus recesserūt. Titus vero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille cōpertis, quod necesse fuit, & filij virtute admodū lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars videbatur exempta) tum quidē statim circundari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret. cædēq; euaderet. postero aut die cum descendisset ad lacū, rates aduersus illos, qui eō refugerant, fabricari iussit. quæ tam materiarum copia, quā artificum multitudine mature contextæ sunt.

De lacu Genesar. & fontibus Iordanis.

Cap.

XVIII

Lacus aut Genesar quidem à terra cōtinente appellatur. quadraginta vero stadijs in latitudine patens, centūq; in longitudine, aquæ dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & vndique in litora ac arena desinens, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendū. & fluminis quidē sine fonte lenior est. semper aut frigidior, quā lacus diffusio patitur, manet: æstiuisq; noctibus eius aquæ sub diuo perflat, nequaquam estibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Varia aut sunt in eo pisciū genera, ab alteri loci piscibus tam sapore quam specie discreta: mediusq; fluuii Iordane secatur. Ceterū Iordanis fons Paniū esse videtur: sed re vera huc terra conditus fertur ex ea

quæ

Iesus cum
alijs fugi

Ceduntur Ta
richi a Tito

quæ vocatur Phiale. Hæc autem est, quâ in Trachonitidem ascenditur ad centesimum vigesimum stadium à Cæsarea, ad dexteram non longe à via. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper autem intra eius labra cohibetur vnda, nunquam deficiens vel exuberans. Cumque interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is namque missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, vnde antea fluius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus & Agrippæ diuitiis magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secatur cœnosas: centum autem viginti alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transiens mensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar vero lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa pro vbertate sui negat arbutum, totamque plantis conseruare cultores. cœli vero temperies etiam diuersis aptissima est. nubes enim, quæ arborum maxime frigori bus gaudent, infinite florescunt: vbi etiam palmæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: vt naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit, vim adhibentis vt in vnum conueniant inter se repugnantia, anni que temporum contentionem bonam, veluti singula peculiari studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma varia, sed etiam feruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas sanè & caricas sine intermissione decem mensibus suggerit, cæteros vero fructus, anni spatio senescetes. Nam præter aeris lenitatem, & fonte quoque irrigatur vberissimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli venam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus triginta stadijs extenditur, & latitudo viginti. Horum quidem natura eiusmodi est.

Mira fertilitas terræ Genesara

Fons Capernaum

Taricheorum excidium.

Cap.

XIX

VEspasianus autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quanta in eos qui lacu effugerat satis esset, vnâ prouehitur. Illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. nam & scaphæ parue, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cum pauci singulis veherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiâ irritando feriebant: plus autem ipsis vtroque modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebat, quoniam contra septos armis iaciebantur, contiguique sagittis eorum efficiebantur: & si accedere propius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cumque ipsis nauigijs mergebantur. Multos autem vulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauiculis capiebant. Submersorum autem qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: & si desperatione compulsi inimicis adnatare tentassent, eis vel manus vel capita truncabantur, plurimusque passim ac varius erat interitus eorum: donec in fugam versi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Exclusi autem multi quidem in ipso lacu telis configebantur, multos vero in terram egressos peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumque cadaueribus cerneret totum lacum. nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies. nam littora quidem naufragijs simul plena erant, & corporibus tumidis. calescentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, vt non Iudæis solum ille casus miserabilis videretur, verum etiam autoribus ipsis esset inuisus. Iste qui de illius prælii naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere sex milia

sex milia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse videbatur: & an hi quoq; seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his aut affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patrijs carerent, vimq; adhibere ac bellum inferre possent ad quos cōfugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, cōtraque seruatores suos nouerat euaturos: sed de eorū mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obrūcari: fideq; interposita deditis vim pigebat afferre: verū ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus: quodq; vtile esset, honesto debere præponi, cum utrūq; obtineri nō posset. Indubitata igitur cōcessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumq; illi facile his quę cupierant credidissent, & quō iussum fuerat comitati, neque pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada vsque viam Romani, ne quis eua deret, occupauerunt: eosq; in ciuitatē conclusos, mox insecutus Vespasianus omnes in stadio cōstituit. Et seniores quidē cum imbellibus, qui mille ducenti erāt, iussit occidi: iuuenū autē validissimos sex milia lectos, ad Isthmon Neroni transmisit. cēteram vero multitudinē triginta milia & quadringentos vēdidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno essent, facere quod vellet ipse permisit. verum & istos rex vendidit. Reliquū vulgus erant Trachonitę & Gaulanitę & Hippeni, pluresq; Gadaritę, seditiosi & fugitini, & quibus probra pacis bellum conciliant. capti sunt autem sexto idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER QVARTVS

Obsidio Gamalensium

Caput

I.

Gamale situs

Vicunque aut Galilæorū Iotapatīs excisīs à Romanis defecerāt, hi se ad eos postquā Tarichæatę superati sunt, applicabāt: omnia que romani castella & ciuitates ceperāt, præter Giscalā, & qui mōtē Itaburiū occuparāt. Cū his aut rebellarat gamala ciuitas, cōtra Tarichæas posita supra lacū, quę ad fines pertinebat Agrippę, itēque Sogane & Seleucia. Et hæ quidē Gaulanitidis regionis erant ambę: Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia vero ad lacum Semechonitē, triginta latū, & sexaginta stadijs longū, paludesq; suas ad Daphnen vsque tendentem: Quę regio cum alias sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alētes, sub aureo Iouis tēplo in maiorem deducunt, Soganem quidem ac Seleuciā colentes, in principio defectionis Agrippa sibi fœdere sociauerat: Gamala vero ei nō cedebat, freta locorū difficultate, amplius quā Iotapata. Iugum nanq; asperū, ex alto monte deductū, mediam ceruicem erigit: & vbi supereminet, in longitudinem tenditur: tantū contrā decliue, quantum à tergo, vt cameli similitudinem præferat: vnde nomē etiam duxit: nisi quod expressam vocabuli significationem indigenę seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in valles inuias scinditur: Pars vero qua de monte pendet, paululū difficultatē refugit. verū & hęc partē, per obliquū excisa fossa, indigenę inuiam fecerant. Domus autem crebrę per prona erant edificatę, nimioq; præcipitio casurę similis ciuitas intra se decurrebat, in meridiē vergēs. Australis vero collis immensa editus altitudine, vsum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesq; superior ad profundam pertinens vallem, Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura

natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci cōfidentes erant, quā Iotapateni: sed multo pauciores, minusq; pugnaces: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Ammaunte, vbi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aquæ calidæ vocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum vitijs idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem ita vt diximus positam, custodia circunvallare nequibat. quā vero fieri posset, excubias collocauit: montēq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita vt assolet, muro circundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et a parte quidem Orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: vbi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatē operabatur: fossas autem decima repleuit & valles, inter hæc Agrippam regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidā ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiarib⁹ suis circumspectus est. Romanos autem ira simul ob regem, sui⁹q; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atque hostes prætermisum ire credentes, qui circa gētilem suum, & eorum quæ ipsis conduceret suam forem, tam immanes fuissent. Aggeribus autē manus multitudine, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (namque ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu perculos ordinare: & quanquā non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quib⁹ aqua itemq; alia vni necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia prodixerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. balistis autē tormentisq; perculsi, in oppidū recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi, murū arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cū armatorum strepitu ac tubarū sonitu, ipsi quoq; insuper vlulantes cū oppidanis confligebāt. illi autē ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne vltrā progredierentur obstrabāt. Cæterū vi & multitudine superati, vndiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incūbunt: illosq; impingendo per decliua, locorū difficultate & angustia depressos interficiebāt. Romani autē cum neq; à vertice imminentibus repugnare, neque in partem aliquā euadere possent, pronos eos vrgentibus hostibus, in domos hostiū plano contiguas refugiebant. sed hæc repietæ labebantur, quod pondus sustinere nō poterant: vnaq; deiecta multas inferiores, itēq; illæ alias deturbabāt. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quāuis subūdere tecta viderēt, tamen eō conuolabant. atq; ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci vero subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autē puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriaq; incōmoda negligētes, magis instabant: hostesq; in sua tecta vrgendo compellebant. qui vero per angustos viarū cliuos cecidissent, eos telis de super missis interficiebāt. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum vero eis mortui hostes dabant. cæformi enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procūbentibus tectis, semet inde proijciendo moriebantur, tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat. viarū namq; ignorantia, & caligine pulueris alius aliū nō agnoscētes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem vix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, se uissimo dolore perculsus, cum super militem ruere ciuitatem videret, propriæ tuitionis oblitus, clām paulatim superiore in oppido locū prehendit: ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad

*Aqua calida**Agrippa fundit iactu Iesus**Vespasianus inter hostes relictus*

Vespasianus
solatur exer-
citum

tus, ad Mutianum pridē in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ virtutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat, & cū his bellum vnā à vertice defluens sustinebat: & neque virorū neq; telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autē iam infirmius oppugnantes, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quā extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus, vir non eo tantum prælio quo periit, sed vbiq; antea fortissimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidā nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autē habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autē mœrere exercitum aduersus casibus videns, quodq; nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudere, quod solum decem in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem vel initio culpasse videretur. Oportere autē inquiens, quæ communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nusquam eueniat sine cruore victoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse fortunæ. Atq; vt iactatū esse, nimis secundis rebus inolescere, ita esse ignauorū, in offensionibus trepidare. velox enim est, inquit, in vtrunque mutatio: & ille vir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoq; infeliciter gestis: vt idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neque mollitia nostra, neq; Iudæorum virtus effecit. nam & illis pugne melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehenderit alacritatis vestræ temeritatem. nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neq; in summo vertice cōstituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem vobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione vincendi, quā id incante fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiāq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudæi maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriā virtutem recurrere: atque indignę offensionis irasci potius quam mœrere. Optimum autem quisque de sua manu solatium querat. ita enim fiet, vt & amissos vlciscamur, & in eos à quibus perempti sunt, vindicemus. Ipse autem, ita vt nunc feci, experiar eque ac vos pugnando primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gestare, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificeque prouenerat. mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quodq; minime possent effugere (iam enim victus eos defecerat) vehementer dolebant, animosq; remisierant. Nec tamen quatenus valebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quā integras, ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem construendis aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per valles denias, qua nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia consumebat. solis enim vndique alimenta qui pugnare possent, congerebantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido

Caput

II

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuū opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerat, inter campum magnū & Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadijs consurgens, septētrionali

trionali tractu inaccessa est. in vertice autem, viginti stadiorum planicies patet, tota muro circūdata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerentibus locis inferioribus. Iam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidem montis ratio nulla erat. multos autem fœderis ac veniæ spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoq; insidias molientes. nam & Placidus eo studio mitissime cū his loquebatur, vt eos in planicie caperet: illiq; tanquam dictis obediētes, ad eum veniebant, vt incautum aggrederentur. Vicit tamen astutia Placidi, cœpto enim à Iudæis prælio, assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisq; in terga versis, aliquos interfecit. semotam vero multitudinem ceteram, ab ascensu prohibet. Itaque alij quidem Itaburio relicto, in Hierosolymā refugiebant. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalæ.

Caput III.

A Pud Gamalam vero degentium audacissimi quiq; fuga dispersi latebant, imbelles autem fame corrumpebantur. At vero pugnantium manus obsidionē sustinebat, donec euenit secundo & vigesimo die mensis Octobris, vt tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas vigilias editissimam præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirent: eamq; occulte suffoderent: cum appositum ei custodes neq; adētes eos (nox enim erat) nec postquam adiere, sensissent. Ijdem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quinq; saxis durissimis euolutis, resiliunt. subitoq; turris cum magno fragor edecidit, vnaq; custodes præcipitantur. At vero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosq; euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, super dirutā muri partē quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autē in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat panor, atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncq; Chares ægrotus & iacens defecit: cum timoris magnitudo morbi eius plurimum inuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores, vsq; ad vigesimam & tertiam diem supradicti mensis, oppidum nō sunt ingressi. Titus autē (iam enim aderat) indignatione vulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit. eoq; prætergresso, vigiles quidem vbi senserunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum vlulatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrētes, sine intermissione trucidabātur. qui vero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum prædijs incidebant. vbiq; autem infinitus erat morietium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitū: Erat autē saxosus & accessu difficillimus vertex, in immēsum editus, & vndiq; circū rupiū multitudine præceps: vnde Romanos ad se adētes partim telis partim saxis nolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelso loco positos nullę sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellēs, & obliqua traducens: vt neq; in præruptis consistere propter violentiam status possent, cum nihil esset immobile, neq; hostes ad se accedentes videre. Itaq; supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manudantes. in omnes autem vehementius sæuiebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdidierant. Multi autem vndique circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges, & semetipsos in vallem præcipientes dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, vt ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor milia perēpta

Ee sunt: qui

Inuaditur arx

sunt: qui vero se præcipitauerunt, quinq; milia sunt reperti. Neq; quisquam, præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erāt, Philippi filiæ: qui Philippus Lachimo genitus erat, insigni viro, & qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. Seruatæ sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere. nec enim vel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proieciébāt. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & vigesimo die mensis Octobris: quæ vigesimo & primo die mensis Septembris cœperat rebellare.

Gisgala à Tito capitur.

Caput IIII.

Iohannes

Iamq; solum Gisgala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant pleriq; agricolæ, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. non parvæ autem manus latrocinialis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli civium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atq; constabat, Leuiæ cuiusdam filius, nomine Iohānes: homo veneficus, & fallax, variusq; moribus, & immoderata sperare promptus, mirorq; modo quæ sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potentiæ causa bellum amaret. Huic apud Gisgala seditionis turba parabat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorū tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitib⁹ mille, decimam vero legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæsaream ipse regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans, ex civitatum copijs: eorumq; corpora, itemq; animos ad futura certamina existimans esse refouēdos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis prævidebat, quæ & regalis esset civitas, & cunctæ nationi præstaret. His autem qui ex bello fugissent in eam confluentibus, etiā naturalis munitio, itemq; murorum eius constructio, nō minimam ei sollicitudinem cōparabat: cum virorum spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabilē esse cogitaret: ob eamq; rem milites, velut athletas, ante certamina oportere curari. Tuo autem civitas Gisgala (equitando enim ad eam accesserat) aggressionem capi facilis videbatur: sciens tñ quod ea vi capta, passim à militib⁹ populus absumeretur (namq; satiatus erat ipse iam cēdibus) miserans multitudinē etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus intereūtem, pactione magis subigere civitatem volebat. Itaq; plenis hominum muris, quorum pleriq; perditæ factionis erant, mirari se ait, quonam freti consilio, cūctis iam civitatibus captis, illi soli Romanorum arma operirentur, cum viderent, multo quidem munitiora oppida vno impetu fuisse subversa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorū dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere, neq; ob insolentiam succedere, quia spei libertatis ignoscendum putaret: non tamen, etiam si quis impossibilia velle perseveraret. Quod si dictis humanissimis non paruissent, fidēq; dextris nō habuissent, experturos arma crudelia: iam iamq; cognituros esse, moenia sua ludum fore machinis Romanorū: quibus fidentes, soli ex Galileis sese ostentarent arrogātes esse captivos. His dictis, popularium quidem neminē non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones occupauerant: & custodes erant portis appositī, ne quis vel ad foedus prodiret, vel equitum quenquam in civitatem reciperet. Iohannes autem accipere se conditiones ait, & aut persuasum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem Iudæorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace convenire nefas haberēt. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quā si temerassent, non minus coactos quā qui cogerent, piaculum commissuros, ipsumq; Titum: nullum enim illi ex mora esse dispēdium formidandum, quod vnius noctis spatium propter fugæ cōsilium ceperit, præsertim cum id observare circumsedentem nemo prohibeat: sibi aut magnum esse lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illū decere, qui

pacem

pacem non sperantibus indulget, legem quoq; seruare seruatis. His Titum Iohānes fallere conabantur, non tantum pro septimi diei religione, quantum pro sua salute sollicitus. verebatur autē, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totam in nocte ac fuga vitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidium Hierosolymorum Iohannem saluum esse cupientis, factum est vt non solū induciarum causationem Titus admitteret, verumetiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydoessam, qui mediterraneus est Tyrionum vicus validissimus, Galileis semper exosus. Noctē autem Iohannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum videret, arrepta occasione, nō solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed vsq; ad vigesimum quidem stadium fieri posse videbatur, vt mulieres ac pueros, aliamq; multitudinem secum duceret, homo quē captiuitatis, itēq; salutis metus vrgeret. vltra vero procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisq; lōgius à suis aberat, tātō propiorē se hostibus esse credebat. Iamq; affore qui se caperent existimātes, necessario pauitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant velut instantibus quos fugissent: multiq; simul ruebāt, & circa viam plurimos ceteramen præcedentium cōterebat. Miserabile autem scēminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iactarent vocem, nonnullē viros aut propinquos, vt se opirerent, orabant. Sed Iohānis exhortatio superabat, vt seipsos seruaret inclamantis: eoq; confugerent, vnde pro remanentibus etiam si raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, vt cuiq; virium fuit, cito dispersa est. Luce vero facta Titus ad muros aderat, fœderis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberaisset, acclamabant: simulq; Iohannis fugam significantes, vt & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, vlceretur. Ille autē precibus populi postulatus, equitū partē vt Iohannem persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuere, quod antequam venerant, in Hierosolymam sese receperat. vnā vero fugientium propē ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quā tria milia circūactos reducunt. Titus autē indigne ferebat, non statim à Iohanne pœnas fraudis exactas. irato vero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisq; militibus minimam muri partem iure possessionis abrumpere, minitendo magis quā puniēdo reprimebat perturbatę ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, vel proprias inimicitias, delatores innocentie fore credebat, & dignos pœna discerneret: meliusq; noxium relinquere me suspensum, quā immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, vel metu supplicij, vel quod erubesceret præteritorum criminū venia: sine causa vero morientium pœnas, nullo modo corrigi posse. Præsidjs tamen ciuitatem circūdedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerent, quā pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Titus recipitur a Giscaleni.

Ocasi bis mille fugientes.

Hierosolymitani excidij initium.

Cap. v.

A Pud Hierosolymam vero, ad Iohannis introitū, omnis populus erat effusus & circa singulos, qui vnā cōfugerāt, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorum autē feruens quidem adhuc atq; interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoq; sibi arrogabant: non Romanorum vim fuisse dicentes, sed sponte venisse, vt cum his ex tutiori loco pugnarent. inconsultorum enim atq; inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma vigoremq; oporteat pro metropoli suscipere, atq; seruare: significando tamen excidium Giscalorum.

Ecce z rum,

rum, etiam quam dicebant honestam discessionem suam, ut multi fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captivi pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit; magnumque id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Iohannes eorum quidem quos fugientes reliquerat causa minus erubescibat. singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasque vires extollens, & imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum moenia transgredierentur Romani, qui pro Galilæorum vicis tanta mala pertulissent, atque in eorum muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus, prudentiorum autem atque seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, velut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At vero per territorium manus agrestium, ante seditionem quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasianus autem à Cæsarea Iamnam & Azotum profectus, utranque subegit: impositisque illic presidij, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinem, qui se foedere sociauerant. Singulas autem ciuitates tumultus bellumque intestinum exagitabat: quantumque à Ro. respirassent, in semetipsos manus vertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset sæua contentio: dudumque discordium pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter se amicissimi populi dissiderent: & ad similia volentes quisque conueniens, aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaque dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumque cupienter senibus ac sobrijs iuuentute atque audacia præstabant. Primo autem indigenarum singuli prædari coeperunt: deinde ex composito confertis cuneis, per territorium latrocinabantur: ut quod ad crudelitatem atque iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atque ipsi qui vastabantur, illatum à Romanis excidium leuius videretur. Ciuitatum vero custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: donec rapinarum societate vndique congregati collegiorum latrocinium principes, atque in agmen conflati Hierosolymis irrumpunt. quæ ciuitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc precipue cunctis existimantibus, vniuersos qui superinfluere, adiumento ex benivolentia venire. Quæ quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessum dedit, eo quod iners & inutilis multitudo, quæ pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisque præter bellum etiam seditionem, famemque comparauit: alijque latrones ex agris eò transgressi, ac multo sæuioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam, sed usque ad cedes ruebāt: non clam, neque per noctem, aut quoslibet homines, verum luce palam nobilissimos quosque adoriendo. Nam primum Antipam regij generis virum, & adeo potētissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ permissos haberet, comprehensum custodiæ tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, insignem virum, & Sopham filium Raguelis, regalis similiter utranque familiæ, omnesque præterea, qui præstare alijs videbantur. Grauis autem metus populum possidebat: & velut capta ciuitate, salutem propriam quisque curabat. Illi autem clausorum vinculis non fuere contenti, neque tutum arbitrabantur ea potentia viros diutius custodire. nam & ipsos, & domos eorum, non paucis viris frequentari, ac per hoc ad vlciscendum esse idoneos, & præterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Iohannem, ad cedes promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumque alij decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse, communisque libertatis proditores interemissee dicebāt: prorsus, ut audacia sua tanquam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem

populum

Intestina seditione

Primores occisi

populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos vero insolentiae progredi, ut in eorum esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familijs abrogatis, unde per successionem pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles continebant, ut impiorum facinororum socios haberent: nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos praestiterant: quoniam & dignitate praeditos, varijs machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui se prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transtulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam vero populo contra eos concitato (namque autor erat Ananus, æuo maximus pontificum, itemque sapientissimus, & qui fortassis ciuitatem cõseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quæ præ ceteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasque vires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. nam & olim sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant. re autem vera, legis erat abrogatio firmioris, per eos qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararent. Itaque una sacratarum tribuum accita quæ Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur: casuque foris exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuiusdam, filio Samuelis, ex vico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum eum ture abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumque sacra veste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. ceteri vero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas vix tenebant, honoresque sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui præstare ceteris videbantur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circumeuntes, quam simul vniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi vocabant, uti bonarum professionum æmuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & cædes, nondum autem promptis ad vlciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim verum erat) Zelotæ putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Equidem, inquit mori potius deberem, quam dei domicilium videre tantis refertum piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: verum tamē sacerdotali veste amictus, & sanctissimum venerabilium nominum ferens, viuo: atque animæ amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro deo. nam quid opus est viuere in populo, clades suas minime sentiente, & apud quos mala præsentia nemo prohibet? siquidem spoliati patimini, ac verberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid non à vobis vestra potentia nutriti iunt? Nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, vos dum tacetis, plures eos fecistis? atque illis armatis quiescentes, in vosmetipsos arma vertistis. cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad de-

*Phanes rusti-
cus pontificis
tū adeptus est.*

*Oratio Anani
pontificis.*

Ecce prædationem

prædationem noxios iritastis, quia vastatarum ædium nulla ratio erat. Itaq; iam domini ipsi rapiebantur, eisq; cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à vobis proditos, etiam vinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indēnatos, vinctos nemo adiuit. restabat eisdem videre trucidari. hoc etiam vidimus: velut è grege brutorum animalium cū præcipua quæque duceretur hostia, ne vocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiemi ergo, patiemi, etiam sancta conculcari videntes? Cumq; omnes audaciæ gradus nefarijs hominibus subieceritis, eorum præstantiā reueremini? nunc enim profecto ad maiora procederent, si quid maius quod euerterent, intueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus, sanum appellatione, re arx quædam siue castellum. Tanta igitur contra vos tyrannide munita, & inimicis super verticem positis, vt videtis, quid cogitatis? aut quibus vestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, vt sanctis vestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habēt res, eoq; iam calamitatis ventum est, vt misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis o miseri respectisq; vulneribus vestris, quod etiam feras bestias facere videmus, non vltum ibitis in hos, qui vos per eussere? Non suas quisq; recordabitur clades, & ante oculos positis quæ pertulerit, ad vltionem animos acuet? Perijt apud vos (nisi fallor) affectionum omnium carissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis, seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, vt in libertate viuerent, pertulerunt, ne aut Ægyptiorum aut Medorum potentiæ cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, vtrum commode an contra incommode non referam, palam quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria victi sunt. at vero pessimis suorum cedere, ignatorum est, & cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non vos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemque retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam isti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium vero spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilarunt: eosque viros trucidatos videri, quibus etiam illi post victoriam obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquam transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdam vero in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudæi vocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domestici? Multo nobis æquior est hostis, nam si proprie rebus sunt aptanda vocabula, fortasse reperietur, legum quidem cōseruatores nobis fuisse Romanos, hostes vero intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neq; facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium certum est: idemq; omnibus vobis, & ante orationem meam esse persuarum, atq; ipsis vos rebus quas pertulistis, in eos esse commotos. pleriq; autem fortasse multitudinem eorum, atq; audaciam reformidant: & præterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc vt vestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficiēt si morabimur. nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisq; ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentū interuenit: locoq; superiore vtentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quod si aduersus eos ire cōperimus, humiliores erunt, mihi credite, cōscientia: & celsioris loci beneficium, reputatio scelerū perdet. Fortasse aut dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisq; missilibus consumen-
tur impij.

tur impij. Videant nos tantummodo, & deiectioni sunt: quanquam pulchrum est, ut etiam si quod periculum imminet, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis & coniugibus, pro deo tamen eiusque sanctis animas profundamus. Prebebo autem manum, atque sententiam: & neque consiliū vobis vllum deerit ad cautionē, neque me corpori meo parcere videbitis. His Ananus contra zelotas populum hortabatur: non quidem nesciēs iam expugnari vix posse propter multitudinem ac iuventutem animorumque pertinaciam, multoque magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri veniam his, quæ perpetraverāt, sperabāt: veruntamen quiduis perpeti præstabilius existimabat, quam in tanta rerum perturbatione rempub. negligere. Populus autē duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quisque pericula promptus erat. Sed dum Anan⁹ magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, zelotę cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent habebant) in pontificem cōmōnentur: ac modo per cuneos modo simul vniuersi profluant: neque obuij cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregat, multitudine quidem superiorem: armis vero cōstipatis, non erant zelotę inferiores. alacritas vero, quod deerat, in vtrisque supplebat. nam & ciues, armis iram conceperant fortiorē: & qui de templo exierant, quavis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi zelotas eximerent: hi vero nisi vicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obedientes motibus animorū. Et primo quidē, in ciuitate ac pro templo, eminus missis lapidibus, semet inuicem appetebant. si vero aliqua pars terga vertisset, victores gladiis utebantur. cumque plurimi sauciarentur, multę cædes vtroque fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. zelotarum autem quicumque vulneratus fuisset in templū ascendebat, sacram humū cruore perfundens: ut solo eorum sanguine violatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congressionibus præualebant. Irati vero populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quique à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus viam inuitos eos repugnare compellerent, vniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia vim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrupit vnā cum socijs Ananus. Vnde factum est, ut eos, quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoque in murū interiorem fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris, manus afferre non placebat, hostibus quoque desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiam si vicisset, non lustratum prius populum introducere. ex omni autē suorum multitudine sex ferē armatorum milia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimabus ad id electi, mercede conductos pauperes vice sua præstidij destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Iohannes, quem ex Giscalio effugisse prædiximus. is enim dolis plenus, & vehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iam dudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaque tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti consiliū, quam noctibus peragranti custodias: omniaque secreta Zelotis renunciabat: nullumque populi consiliū non, priusquam caperetur, inimici sciebāt eius indicio. immoderatis vero & Ananum, & populi principes placabat obsequijs, ne in aliquā suspicionem veniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium vertebatur. erat enim ex adulationum varietate suspectior: eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere: & quæ Iohannes faceret, suspicionem proditiōis habebant. submouere autem illum non erat facile, neque possibile, quod malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrocinijs succin-

Iohannes Giscalio
scalenus consiliarius
Anani proditor

ctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum benevolentiae causa peti: nihilque dubitās, & fidem populo se seruaturum iurauit, neque factum eius inimicis ullū, neque consilium proditurum: vnaq; deponendis rebellibus, & manu & voluntate operam collaturum. Itaque Ananus eiusq; socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis eum consilijs adhibebant: moxq; ab iisdem concordiae causa legatus intromittitur ad Zelotas. curae nāq; habebant, ne fanum culpa sua pollueretur, neue quisquam in eo procumberet Iudaeorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contra pro benevolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: & saepe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quae in eos, Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens eum iplis omnibus subiturum esse discrimen, nisi diuinum quoddam praesto fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, vt ad capiendam ciuitatem quamprimum venire properaret, indixisse autem lustrationem postero die, vt religione simulata intromissi, vel etiam vi prelio manus confererent. se autem non videre, quamdiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congredientur. Ad haec addebat, quod ipse dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggrediretur. Itaq; oportere, si quis habendam vitae rationem duceret, aut obsideribus supplicare, aut foris aliquod praesidium petere. Quos autem si victi essent, veniae spes foneret, immemores audaciae suae credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpeSSI sunt redituros. Sed nocentium quidem saepe inuisam etiam poenitudinem fieri, letis autem iram in licentia seuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognatos, totumque populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem: vbi etiam si qua pars misericordiae fuerit, maiori eam irascentium turbae cessuram. Talia quidem variabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. externum vero auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumaeos autem significabat vtque principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, iplis eum maxime minitari confirmans.

Idumaeorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta Cap. VI

Eleazarus
suadet zelo
tis ab Idumaeis
petendum
auxilium

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam praeter alios idoneus esse videbatur & recte consulere, & quae consulisset efficere, itemque Zacharias filius Amphicali, vterque a sacerdotibus genus ducens. Hi, praeter communes, etiam priuatis interminationibus cognitiss, quodque Anani factio potentiae sibi comparandae causa Romanos acciceret (nam & hoc Iohannes affinxerat) diu quidem quid agerent dubitabant, angustiis temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi vero subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate preceptam, priusq; fore in omnia patebantur, quam auxiliarium quisquam ista cognosceret. aduocari tamen Idumaeos placuit. scriptaq; breuiter epistola, quod circueunto populo Ananus vellet Romanis metropolim prodere, ipsi autem pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimumq; temporis salutem sibi promitteret: ac nisi mature subueniret, ipsos quidem Anano atque inimicis, at vero ciuitatem Romanis ilico subiugandam: pleraque nuncijs ad rectores Idumaeorum referenda mandaret. Ad hoc autem lecti sunt duo viri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persuadendum satis idonei: quodq; his rebus esset vtilius pedum velocitate praestantes. nam Idumaeos confestim parituros certum erat, quod turbarum cupiens & incondita esset natio, semperq; ad motus facilis atq; suspensa, & rerum mutationibus letata, minimisq; petentium blanditijs ad bella propitissima: & velut ad festorum quandam solenitatem, sic ad praelia properas. celeritatem autem nuntii exigebant, atq; istis nihil deerat alacritatis. vterq; autem Ananias vocabatur. iamq; apud rectores aderat Idumaeorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti, quasi furibundi circueursare gentem, militiamq; denunciare

ciare cœperunt. Itaque mox & dicto citius multitudo cōuenerat, omnesq; pro libertate metropoleos arma rapiebant. Cōgregati autem propè ad viginti milia, cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt: hoc est Ioanne & Iacobo Sossæ filijs, & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Clusoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itemq; vigiles eius latuit, sed non etiam impetus Idumæorum. hoc enim ante cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposituit. non tamen visum est bello cum his congredi, sed verbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananū æuo pontificum maximus, Cū multæ, inquit, & variæ turbæ tenuerint ciuitatem, in nulla re sic mirāda fortuna est, vt in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio venistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante vos metropoli venire decuisset. Et si quidem viderem consensionem vestram similem esse horum hominum qui vos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione, nihil enim æque ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc vero illi quidē, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postquā in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercueret, postremo in sacram ciuitatem clam influxere vt latrones, solumq; religiosum immanitate polluerunt scelerū: eosq; videas sine metu inter sancta ebrios, & auditate ventris peremptorū spolia consumentes. vestra vero multitudo armatorū que talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico vos consilio metropolis inuitaret, in alienigenas latus auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortunæ iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis vestræ arma videantur conspirate? Iamdudum quidem reperire nequeo, quid nā fuerit quod vos tā cito cōmouerit. nec enim sine magna causa, fieri potuisset, vt arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & prodicionem? his enim quidā vestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causa venisse dicentes. vnde mirati sumus præter alia, noxiorum tale cōmentum, viros enim natura libertatis amatores, eoq; cū externis hostibus pugnare paratissimos, aliter cōtra nos efferare non poterant, quam vastatæ libertatis proditione mentita. Sed enim vos considerare oportet, qui nos insimulauerint: fidemq; in nos veritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his nō deficere, aut quia defecimus, cito venire in gratiam, prius quā circa nos omnia vastarentur? nanq; iam, ne volentibus quidē nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Gailæa sub iugum missa: morteq; grauiorem afferat turpitudinem, appropinquantes placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono semel aut bello appetitus, postquam pugna cōmissa est, gloriosam mortem vita captiui existimo potiore. Sed vtrum nos populi principes aiunt clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi suffragio? Siquidē nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint prodicionis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quemadmodum aut tantam ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni horaveres faremur? Paucis autem, atq; his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidē prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatem fierent? An vero nunc cognouere, quando aulorum pœnæ reddendæ sunt? donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat concioni: ideoq; manifestior ad vos nuncijs fama citius properasset. Quid autē opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidem male periturorū, & instantes pœnas euitare cupientiū causationes sunt. Quin etiā si ciuitatem prodi in fatis esset, id quoq; ipsos qui nos criminantur ausuros opinor: quorum audaciæ vnum malum videtur deesse prodicio. Vos

tio. Vos autem oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimum) adiuuare metropolim, & unam nobiscum tyrannos eximere, per quos iudicio dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladiis permisere: denique nobiles viros non incusatos, ex medio raptos foro, primum vinculis cruciarunt: deinde non voce neque prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem vobis non belli lege ingressis, horum videre argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in veste lugubri ac familias peremptorum, & per totam civitatem ululatus & fletus. nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insanie prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atque alienis civitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in phanum etiam ex civitate transferrent: Denique hoc sibi & ad excursus & ad perfugium elegerunt, isque fiscus illis est eorum quæ in nos comparatur: & locus toti orbi terre venerabilis, quique ab universis alienigenis, ab extremo limite mundi venientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos committi populis, & civitatibus civitates, gentesque in sua viscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factu esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultimum ire, quod auxilio vos aduocare ausi sunt, quos metuere vindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet vobis armis depositis, cognatorum habitu introire civitatem: medioque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine, de nostris discordiis iudicare: quanquam reputate quid habebunt commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud vos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne verbum quidem facere permisere. Ferant igitur hanc ex vestro adventu gratiam. Si vero neque nobiscum indignari neque iudicare vultis, tertium restat, ut relictis partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrum suspicamini Romanis collocutum, observare vobis itinera licet: tumque demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, vindicare. Non enim vos præveniunt hostes, iuxta civitatem sedibus positus. Sin horum nihil vobis gratum aut mediocre videtur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum advertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proque armis inter se duces indignabatur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Unus autem ducum Simon filius Cathlæ, vix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clausissent civitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaque iubeant pro libertate arma projicere: cognatisque non credentes custodiam civitatis, iudices eos discordiarum fieri velint: & alios accusando quod indemnatos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra vos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, ut vos seruaremus liberos. Nempe taliter vos etiam hi quos obsidetis læsere, tamque verisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui reipublice defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul universis civitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare preceptis: nomenque potestatis alijs, qui vos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cavillationem vestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam videat? Etenim vobis etiam nunc Idumæos excludentibus civitate (namque ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos viros nobiles & innocentes

pro

Oratio Simonis ducis Idumæorum ad Hierosolymitas

pro societate facinoris dictitatis, non à vobis incepterint, sūmaq; proditiōis mēbra præciderint? Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quàm intus insidiantes, hostes pariter vlciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut vos Romani respiciendo liberent aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudeorum ab Idumæis facta

Caput

VII

HIs dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autē tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatū, & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indigne ferentium contumeliam, quod essent ciuitatē prohibiti: & quod Zelotarum vires esse firmas crediderant, erubescuntium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse viderent, vt iam venisse pœniteret. Pudor autem nulla repenitus gesta redeundi, pœnitundinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positus, manendum esse statuere. Infinita vero hyems nocte illa venit, ventiq; violenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendaq; tonitrua, concussaq; terræ vasti mugitus: certumq; erat apud omnes, hominū exitio mundi statum esse turbatum, neque paruum quid rerum hæc signa portēdere. Vna vero Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidē, irasci deum militiæ causa, existimātibus: neq; se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent, Anano autem eiusq; socijs, etiam sine prælio vicisse, deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fovebant, scutisq; contextis protecti capita, minus pluvia lædebantur: Zelotę autē magis illorum quàm suo periculo cruciabantur: collectique deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus videbatur, vi armorum custodes inuadere: atq; ita in ciuitatem impetu facto, palàm portas auxiliatoribus aperire. nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatū iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem cōtineretur. quin & si periculū aliquod interuenerit, quiduis subire satius, quàm negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, vim adhiberi dissuadebant. non enim sui tātum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum videbant propter Idumæos diligentius custodiri: & vbi que adesse Ananum, omnibusq; horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa vero, non sua desidia requieuerat, sed vt & ipse & custodum manus fato duce interirēt. Nanq; iam nocte prouecta, & gliscēte hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At zelotis cōsiliū subit, vt ferris templo sacratis portarum vectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, ventorum sonus, & crebra tonitrua: fanoq; egressi, ad murum claculo veniunt, seratamq; portam, quę versus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, vnusquisque dextram ad gladium quasi repugnaturi applicant mature: deinde his qui ad se venerant agnitis, introibant. Qui quidem, si tunc manus vertere in ciuitatem voluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur. verum zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoque multum precantibus, qui eos receperant, ne despicerent malis oblectos, quorū gratia venerant, neque his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis visum est: iamq;

Horrenda tempestas

Idumæi clamore zelotis in urbem intro missi

est: iamque in templum per ciuitatem subibant, cum suspensum Zelotæ aduentum eorum preestolarentur. Denique his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori sano progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nonnullis, quos somnus opprefferat, omnis multitudo ad clamorem vigilantium suscitata est, raptisq; armis ad repugnandum non sine stupore properabant. Ac primū qui dem Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebant: vbi vero foris alios circumfundi viderent, Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidem parseorum, armis pariter animisque depositis in questibus erant. pauci vero iuuenum fortiter cōmuniti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniorum multitudinē protegebant: alij cladem ciuitatis habitoribus nunciabant. Illorū aut auxilio venire nullus audebat, cognito Idumæos irrupuisse: sed ipsi quoque irrita vociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusq; mulierum vultus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculū aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisq; horribiles tempestas faciebat omnium voces. Nemini aut Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauitur afficiebantur: proptereaq; his qui se excluderant vt inimicis utebantur, tam supplicantibus quā repugnantibus infensū. Multos etiam cognationē referentes, vtq; cōmune phanum renererentur orātes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis quā vi oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autē quid agerent, in ciuitatem se præcipitabant: miseri (vt mihi videtur) eo quod fugiebant crudelius subeunt exitium, donec templum exterius sanguine redūdauit. Octo autem milia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorū ira satiata est: sed verus in ciuitatē manibus, omnes domos diripiebant: quemq; fortuito inuenissent, morti dabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superna eam esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant: & in illos plerique ferebatur, statimq; comprehensos obtruncabant: astantesq; super eorum cadauera, nūc Anano populi beneuolentiā, nunc Iesū quē de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, vt etiam insepultos eos abiecerint: cum præsertim Iudæis tāta sepulturæ cura sit, vt etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixerō excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euersos remq; publicam Iudæorum periisse, quo pontificem rectoremq; salutis suæ iugulatum in media ciuitate viderunt. Erat autem & alias vir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat peditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis aut maxime fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs cōmunes semper vtilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci vtiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. vt autem breuiter dicam, cum Anano viuo ad transactionem venissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere quē vellet. Iam vero impediētes bellantesq; subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem cōparatione inferior, sed præstans ceteris: vt putem deū, qui tanquam violatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta vellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent, amputasse. Itaque paulo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimę religionis autores, quiq; vndique in ciuitatem commeantibus venerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris videres. Quos quidem viros ipsam puto gemisse virtutem, tantum licuisse virijs flentem.

Ananus
pontifex

Flauij

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER QVINTVS.

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumq; crudelitate:
CAPVT PRIMVM.

Nano quidē & Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos vero tam Zelotę quā Idumęi passim plebem, quasi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et vulgus quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos autem nobiles & adulescentes, victos in carcerem cōcludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Verum hæc nulum mouebant, sed cuncti mortem præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent: sæuissima tamen ante cædam verbera sustinebant, exulcerati plagis atq; tormentis. cumq; iam corpus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebātur. Quos autem die cepissent, eos in custodia nocte ducebant: extractosq; inde, si quos mori contigisset, abiciebant, ut victis alijs locus esset. Tanta autem populū pavor occupauerat atq; formido, ut ne flere quidem palam quisquam, siue sepelire propriū funus auderet: sed ferant occultæ clausorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circū spectantes gemebant. paria nanq; his qui lugebātur, etiam qui luxissent ilico patiebantur. exigua vero nocte sublatam terram manibus, corporibus iniiciebāt & nōnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobilium periere. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij vim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaq; cum illustrium quendam Zachariam Baruch filium interficere decreuissent (irritabantur enim quod nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri virum ad se deiiciendos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex præcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodque ad Vespasianum proditiōis causa misisset. Sed neque argumentum, neque vlla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide veritatis volebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictam esse vidit, per insidias non in iudicium sed in carcerem ductus, vitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus veri quidem similitudinem obiectorū derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem prosecutus est, multa que de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ vero obstrepentes, vix à gladijs temperabāt speciem cauillationemque iudicij sui vsq; ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quā sibi ascribi eius interitum maluerunt. Illo vero absoluto Zelotarum clamor tollitur, & vniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potestatis non intellexerāt. duo vero ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquit, & à nobis de absolutione sententiam certiores: Eūque statim in subiectam vallem de templo proijciunt. Iudices vero, contumeliæ causa versis gladijs ferientes, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum pepercerant, ut diuecti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes feruitutis. Idumæos autem iam venisse pœnitebat, neque his gesta placebant. Quibus collectis, Zelotarum quidam secretò indicabat vniuersa: & quæcunq; hi qui

iterum. xii. milium nobilium crucidat.

zacharias accusatur a zelotis

zacharias in templo occisus a zelotis

Ff cos aduo

eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pōtificibus metropolis proderetur, reperisse autem nullum prodicionis indicium. Illos vero qui tutari eam simulant, & belli facinora au-
 sos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in so-
 cietatem intestinæ cēdis incidissent, finem delictis adhibendum, neq; vires homi-
 nibus suggerendas morem patrum destruentibus. Nā etsi portas grauer ferrent
 sibi atq; in oppidum aditum esse p̄clusum, poenas ab his qui prohibuerant esse
 repetitas: & Ananum quidem peremptum, vna vero nocte populum totum penē
 consumptum. Quarum rerum multos quidem suorum poenitere sentirent: eorum
 autem viderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem
 per quos salui erant erubescerent. in oculis enim auxiliatorum pessima facino-
 ra committere, illorumq; iniurias Idumēis imputari, quatenus ea non prohibeāt,
 neq; ab his separentur. Debere igitur (quoniam de prodicione quæ dicta sunt, ca-
 lumniam fuisse paruisset, nullusq; Romanorum impetus timeretur, aduersus ciui-
 tatem vero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: ma-
 lorumq; societatem vitando cuncta diluere flagitia, quorum nō spontē, sed dece-
 pti participes extitissent. Persuasum est Iudumēis. Et primum eos qui erāt in cu-
 stodijs soluūt, propē ad duo milia popularium: statimq; relicta ciuitate, ad Simo-
 nem veniunt, de quo paulo post cōmemorabimus: deinde domum ex Hierosoly-
 mis abiire. Euenit autem eorum discessum vtrisq; pariter inopinatum videri. Nā
 & populus nescius poenitudinis, paululum fiducia recreatus est, velut inimicis le-
 uatus: & Zelotarum creuit insolentia, quasi nō auxilijs caruissent, sed ijs essent
 liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabāt. Deniq; nulla iam
 erat facinorum mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem consilijs in rebus sin-
 gulis utebantur: quæ vero placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxi-
 me autem in viros fortes atq; insignes, cēdisbus sæuebant: cum inuidia nobilitatē
 absumerent metu virtutum: vnamq; cautionem putarent, nullum optimatum su-
 peresse. Itaq; occisus est cum multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præ-
 stans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amatos vt nul-
 lus alius Iudæorum, quem tamen libertas præter alias virtutes perdidit. Sed ne
 Peraita quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis vir stre-
 nuus comprobatus: qui etiam sepe vociferans, & cicatrices ostendens, per mediā
 ciuitatem trahebatur. Ductus vero extra portas, desperata iam salute, ne sepul-
 tura careret supplicabat: Illi autem prius interminati, quod humum ei quam de-
 siderabat concessuri non essent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum oc-
 cideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pesti-
 lentiam, & ad hæc omnia ipsorū mutuas manus: eaq; vniuersa confirmavit apud
 impios deus, & quod iustissimum esset effecit, vt audaciam suam quā primū ex-
 perirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppres-
 sione sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum ex-
 cogitabatur occasio. Namq; alij quod iam dudum alijs ciuibz restitissent interfi-
 ciebantur: qui vero nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant.
 Et qui omnino libere eos non adissent, pro contemptoribus: qui vero obsequen-
 tes, pro insidiatoribus habebantur: vnaq; maximorum criminum & mediocrium
 poena, mors erat. neque euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perbu-
 milis.

zelotarum cru-
delitas.

Gorion occi-
ditur.

Niger occidi-
tur.

De intestina discordia Hierosolymorum. Caput II.

Romani autē omnes ad ciuitatem animos intendebant, hostium dissensionē
 lucrum sibi esse censentes: & Vespasianū penes quem summa rei potestas e-
 rat incitabant, diuinę prouidentię dicentes auxilio in semet hostes esse con-
 uersos: veruntamen velox esse momentum, & Iudæos cito in concordiam reditu-
 ros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimū eos quid fieri conueniat ignorare, tāquam in theatro cupien-
 tes quantum

tes quantum armis ac manibus possent ostētare potius cum periculo, quā secū quid esset vtile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredērētur, ipsos causam hostibus fore concordiae, ac vires eorū etiam nunc vigentes in se prouocatu- ros. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his vsuros, domestica seditione consumptis. Deum nanq; melius quā ipsos disponere, qui sine labore Iudæos Romanis traderet, nulloq; periculo exercitui victoriam condonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoq; malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quā cum hominibus mortem appetentibus atq; intestina rabie insanientibus configere. Si quis autem putauerit victoriæ gloriam sine prælio fieri vilio- rem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit. Neq; enim manu præclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atq; prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assidu- is recreatos valentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus, vt mature occupanda videatur victoriæ claritudo. nec enim armis fabricandis aut muris, vel auxilijs congrē- gandis Iudæos operam dare, atq; ideo moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabilia pati quotidie, quā ipsi eos cap- tos afficerent intromissi. Proinde siue quis securitatem cōsideret, sinendos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorem, nequaquam manus intesti- no morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorū sed discordiæ fuisse victoriam. Hęc Vespasianus: eiq; dicenti rectores militū con- sentiebant: moxq; apparuit quā vtile fuisset eius consilium. Nanque in dies sin- gulos multi ad eum consuebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa de- prehensus fuisset, velut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur, qui tamē eis de- disset pecuniam, saluus abibat: & qui nō dabat, solus proditor habebatur. Resta- bat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui vero per omnes vias coaceruabantur innumeri, multiq; etiam transfugere cupientiū, rursus in ciuitate perire præoptabant. nam spe sepulturæ in patria mori tolerabi- lius videbatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiauerant, vt neque intus neque per itinera occisis humum concederent: sed veluti cum patrijs legibus etiam na- turæ iura disturbare pepigissent, suaq; in homines iniustitia diuinitatem quoque pollueret, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suo- rum corpora, idem quod transfugis, imminabat supplicium mortis: statimq; sepul- tura indigebat, qui hanc alteri præstitisset: & vt breuiter dicam, nulla tam bona quā misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisq; iritabantur no- xij, quæ miseranda vidissent, à viuis in mortuos, à mortuis in viuos iracundiam transferentes. Modum autem excedente metu, superstitionibus mortui adepti requiē beatiore videbantur: & qui erant in custodijs, comparatione sui cruciatus, inse- pultos quoq; fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominū calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; responsis tanquam vulga- ribus fabulis illudebant. Cum vero multa contempsissent de virtute ac vitijs sta- tuta maiorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, vera esse exitu proba- nere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatē captum iri, san- cta quoq; flammis exurenda esse lege belli, cum seditio fuisset exorta, sanūq; dei proprię manus ante violassent. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se præbuerunt.

De Gadarensum deditione & strage.

Cap. III.

AT Iohannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum similibus hono- rem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiūgens, ab eo- rum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; so- ciabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atq; fallacia per-

E f z

suadere

suadere quæ vellet) multi vero propterea quod sibi tutum esse ducebant, priorum delictorū causas vni potius ascribi quàm omnibus. Ad hæc quia manu strenuus erat, & bonus consilio, satellites non paucos habebat, etsi magna pars eum contrariæ factionis reliquerat. apud quos etiam liuor nō nihil valebat, graue putantes vt paulo ante pari succumberent. Plus autem metus eos, ne subvnius potestate viuerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deijci posse: occasionemq; in se habiturum timebant, quod in principio restitissent. Proinde quisq; bello potius quiduis pati decreuerat, quàm sponte seruiens mancipij loco perire. Hinc igitur seditio diuiditur, & Iohannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihilq; aut parum agebatur, si quando armis prælium laceſcebant. in populum vero vel maxime contentionem susceperunt, & quis maiorē prædam caperet, vtrinq; certabant. Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est, belli, dominationis, itemq; seditionis, eorum comparatione bellum popularibus mediocrius videbatur. denique relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebant: & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequebantur. Quartum vero præterea malum commotum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat validissimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus ædificatum, quod Massada dicebatur: id occupauerant qui vocātur sicarij, quod à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum otiosum esse viderent, apud Hierosolymam vero Iudæos dominatione atque discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorū (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, qua ex Ægyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deueniunt, solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: vbi pugna quidem Iudæos ante præuentos atque disperfos, quàm arma caperent sine concurrerent, ciuitate pepulere. eos vero qui in fuga defecerunt, mulieres videlicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt. ædibusq; deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerunt. & illi quidem omnes circum castellum vicos, totamq; regionem populabantur, non paruo vndiq; perditorū ad eos numero in dies singulos cōfluente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac velut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter ægrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædarum inuenere licentiam. Singuli vero vicis proprijs dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurates, exercitu quidē pauciores, plures vero quàm latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, vt in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petiissent. verum præueniebatur ultio, cum mox latrones à præda refugerent: nullæque pars erat Iudææ, quæ non vnà cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabantur. nam licet omnes exitus à seditionis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemq; Romanorum opem ferre ciuitati, & reseruari populi reliquias hortarentur. multos enim, quod bene Romanis vellent, perijsse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorū calamitates, propius ad eos velut Hierosolymam obsessurus accedit, re autē vera vt ciuitatem obsidione liberaret: spe autē ante reliqua subigendi, nullūq; impedimētum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur venisset in Gadara, transamniāne regionis metropolim validissimam, mensis Martij quarta die ciuitatē ingreditur. iam enim optimates, ignorātibus seditionis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quàm suis patrimonijs metuentes. multi enim apud Gadara locupletes habitabāt, quorum legationem inimici nesciebant,

*Gadara tradit
se Vespasiano.*

nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neq; procul abesse videbant à ciuitate Romanos. si vero fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullaq; à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaq; Doleum comprehensum (nanq; is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaq; iracundia mortuo verberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam vero propius accedente Romano exercitu, Gadarensum populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dexteras ab eo accepit: equitumq; & peditum praesidia contra fugitiuorum excursus. muros enim priusquam id Romani peterent ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quod pacem diligerent, si bellum gerere ne volentes quidem posse viderentur. Vespasianus autem misso Placido cum D. equitibus ac tribus milibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum ceteris militum copijs Cæsaream regreditur. At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes videre, priusquam in manus venirent, in vicum quendam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere. vbi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisq; partim volentibus, partim vi armatis, temere contra Placidum eiusq; milites prosiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportuno circumdatos telis agentes eminus sauciabant. Itaq; fugientes quidem, ab equitibus praeueniebantur Iudei, qui vero manus conseruissent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audacie demonstrantes. condentos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebant, neq; iusticiebant aciem rumpere: illorum autem transfigebantur telis, & immanissimis feris similes ruebant vltro in ferrum, & sternebantur, alij gladijs ora percussi, alij ab equitibus dissipati: quoniam cura erat Placido, cursum eorum à vico intercludere: assidueq; praetercurrens ea parte, cedentesq; reflectens, vna etiam libratissimis sagittarum ictibus utebatur: hisq; proximos interficiebat. metu vero longe fugientes auertebat, donec elapsi qui fortiores erant ad murum effugere. Eius autem custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi Gadarenses suorum causa patiebantur, & si eos recepissent, vna cum his se perituros videbant. quod etiam contigit. Illis enim compulsi ad murum, penè cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antè praeclosis, admoto milite Placidus ad vesperam usque acerrime oppugnato muro pariter ac vico potitus est: ibiq; tunc vulgus quidem iners occidebatur, fortiores vero fugam petebant. domus vero à militibus diripiebantur, & vicus igni traditus est. Qui vero inde euaserant, totam secum illam regionem ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undique commouerunt. plurimo autem numero aucti, in Hiericunta secesserunt. hæc enim etiam tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset valida & populosa. Placidus vero equitibus, rebusque ante prospere gestis fretus, eos insequabatur. & usq; ad Iordanem quidem semper quos occupabat, morti dabat. omnem vero ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus vadum transire non poterant, aperto praelio aggreditur. Itaq; necessitas eos ad pugnam compulit, quod fugæ locum non haberent: praetentisque ad ripæ longitudinem, tela equitum & incursus excipiebant. à quibus multi perculsi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim milia fuerunt. alij cum vim sustinere non possent, in Iordanem sponte desilierunt. erat autem numerus infinitus. & praeterea capta sunt circiter duo milia virorum ac ducenti, cum præda maxima ouium & asinorum, itemq; camelorum & bouum. Iudeis quidem hoc vulnus inflictum quamuis par inferioribus, maius tamen seipso visum est: non solum quod eam totam regionem quam fugerant, caedes replerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius non erat. & Asphaltites quoq; lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flu-

*Gadarensum
fuga.*

*Gadarensum tre
decim milia oc
cisa.*

ta flumina deuoluta sunt. Placidus autem secunda fortuna usus, in vicos proximos & municipia contendit. captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusq; ad lacū Asphaltiten vsq; idoneos ex transfugis vbiq; collocat. deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluvium quidem tota regio Romanis cessit, & vbiq; omnia vsq; ad Macherunta deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis Hiericuntinæ.

Caput IIII.

DVm hæc aut aguntur, motus circa Galliam nunciatur, & quod Vindex vnâ cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum vero ad imperum belli quæ nunciata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia toriusq; imperij pericula prospicientem: cum si partes orientis ante pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret. obstante autem hyeme, per subactos interim vicos atq; oppida præsidia collocabat: & decorationes ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ vastata fuerat instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæsarcam adduxerat, in Antipatridem venit: ibiq; per biduum ciuitate composita, tertia die vastando, inflammando, omnemq; subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamniâ procedebat. Et cum sese vtraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatoq; ad metropolim earum aditu, castra muro circundat. Quinta; in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaq; & vicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis munivit. captis autem duobus vicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quàm decem milia hominum peremit: propè autem ad mille cepit. exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incursando vastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamniam rediit: vnde per Samaritidē ac per Neapolim, quæ dicebat ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Coream descendit: ibiq; positis castris, postridie in Hiericunta peruenit: in qua vnus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hiericuntæ quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: non pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatam vero offenderat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus. à septentrionali enim regione vsque ad Scythopolitanos agros: à meridiana vero vsque ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extenditur. totus autem asper est, & quod nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuliade ac septentrionali regione, prolixus autem in meridiem vsque ad Bacra, quæ Petram disterminat Arabiq; ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem vsque longus. Inter duos autem montes regio, quæ Magnus campus vocatur, à Gennabara vico ad lacum Asphaltitem vsq; patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem vero centum & viginti, mediusq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tyberiensis natura contrarij. nanq; alter salus ac sterilis est, Tyberiensis vero dulcis & fœcundus. æstatisq; tempore illa planicies ardore solis incenditur, & vitioso opprimitur aeris tractu omnibus circum aridis præter Iordanem. vnde euenit, vt palmæ quæ in ripis sunt magis floreat, & fertiliores sint: minus autem, quæ lōge remotæ sunt. Ad ipsam vero Hierico largissimus fons est, rigandisq; aruis vberimus, iuxta veterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primâ in Chanæorum terra bello possederat. Hunc fontē aliquādo ferunt non solū terræ atq; lignorū fructus, sed etiā forminarū partū obtundere solitū, cunctaq; pariter morbo ac peste corrūpere. Postea vero mansueuisse, contraq; saluberrimum ac feracissimum esse factū ab Helischo quodā propheta, qui Heliq; notus fuerat atque successerat.

Lydda & Iamnia a Ro. occupata.

Hiericuntis situs.

Ferreus mons Magnus campus

Asphaltites lacus & Tyberiensis

Immutatio fontis in Hiericunte.

cesserat. Receptus enim hospitio ab Hiericuntis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontem, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquam misit. Iuxta deinde ad coelū dexteram tendens, fontique inuergēs blanda libamina, ipsum quidem precabatur vt fluenta leniret, ac dulciores aquarum venas aperiret: deum verovt fecundioribus auris flumina tēperaret orabat, tamq; vbertatem fructuū quā successionem prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorū aqua deficeret, quoad iusti manerent. ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem victus ac fecunditatis autor est effectus. Denique rigationis eius tanta potentia est, vt si attigerit modo terram, sapidior sit, aquis diu perseuerantibus. vnde eo quē largius abutuntur, exiguum emolumentum habent, quē vero parcius, plurimum. Amplius tamen quā ceteri fontes spatium rigat. & septuaginta quidem stadiis longā, viginti aut latam planiciem permeat. optimos aut in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumq; irriguarum genera, tam sapore, quā nominibus varia: quarum pinguisimę calcibus pressę, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam & mellis alitrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omniū carissimus est fructus ibi nascentium. item: quę cyprū & myrobalanū gignit: vt qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, vbi & larga & optima generatur quę sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod factum est reddit. Cuius rei causa mihi videtur esse aquarum vis læta, & aeris calor: cū hic prouocet quę nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, viresq; suggerat æstino tempore: quo sic perusta est illa regio, vt nihil facile procedat ac pullulet. aqua tamen, si ante solis ortum hauriatur, aurę spiritu refrigerat, naturamq; contrariam aeri sumit. hyeme vero contepescit, eaq; meris mitissima efficitur. Tanta est aut coeli temperies, vt quo tēpore in alia Iudę regione ningit, lino illic tantū indigenę vestiantur. Distat aut ab Hierosolymis centumquinquaginta stadiis, & ab Iordane stadiis sexaginta: totūq; habet à Hierosolyma spatiū desertum atq; saxosum: ad Iordanē vero & lacū Asphaltiten, licet humilior, æquę tamē incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quā sit fortunatissima, satis dictum est.

Lacus Asphaltites:

Cap.

V.

Commemoratione autem dignum puto, Asphaltitis quoq; naturam exponere lacus. Is enim salsus quidem ac sterilis est: nimia vero lenitate, etiam quę grauissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundū nec de industria facile potest. Deniq; Vespasianus, qui eius visendi causa illuc venerat, iussit quosdam natandi inscios, vinctis post terga manibus, in altum proijci: & euenit omnibus, tanquam vi spiritus sursum repulsos desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quę ter in singulos dies superficiem vertit, & solis radijs variata resplēdet. Multis aut locis vomit nigras bituminis glebas, quę super vndā & habitu & magnitudine tauris sine capitib⁹ assimilēs natāt. Adeas aut cū lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestū est, ad naues trahūt: & quia lētū est, repletas eas abrūpere nequeūt: sed quasi religata scapha, pēdet à cumulo, donec mēstruo mulieris atq; vrina soluatur. Est aut vtile non modo ad cōpagines natiū, sed ad corporū etiā curationē multis remedijs admiscetur. longitudo lacus est quingētorū & octoginta stadiorū, qui ad Zoara vsq; Arrabię tenditur. latitudo autem centū quinquaginta stadiis patet. huic Sodomitica terravicina est: olim quidem tam fructibus quā diuitiis ciuitatū fortunata, nunc autem omnis exusta, vt quę habitatorum impietate fulminibus cōflagrasse memoratur. Deniq; adhuc in eā diuini reliquias ignis, & oppidorū quinq; videre licet imagines, & renascētes in fructibus cineres: qui colore quidē sunt edulibus similes, car

pentium vero manibus in fumum dissoluntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis. Cap. VI

AT Vespasianus Hierosolymorū habitatores concludi vndiq; cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis erectis, vtrobiq; auxiliariū pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit aut Gerasam. L. Annium, equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenū, qui ne fugerent præuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domib⁹, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & in teritis infirmiorum: quodque occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusq; tā montanis locis quā tota planitie bello oppressis: apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cū transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruarentur: eos vero, qui etiam tunc à Romanis dissidebant, vndiq; ciuitate vallata cohiberet exercitus. Vespasiano aut Cæsaream reuerso, & cum omnibus copijs in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodū dehonestarit imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permissa republica, quodq; horū captus insidijs, ab omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelib⁹ in suburbanum fugerit, ibiq; semet occiderit: & quod multo post tempore, qui eum deposuerant poenas dederint: bellumq; per Galliam quo pacto desierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit imperator, militesque suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnō & Vitellij turbas, & circum capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumq; ciuile sedauerint: hæc omnia recusavi narrare, confidēs quod à multis Græcorum itemq; Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia, summatim singula designaui. Igitur Vespasianus primo quidē in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam vergeret imperium post Neronem. deinde vbi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quā ille quoque ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & ut de Iudæis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaia, quod hyems erat, longis nauibus præteruehantur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses rempublicam gubernauit. Agrippa vero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus vero diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & mature inde Cæsaream venit ad patrem. Suspensū autem de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudæorū militiam negligebant. patrię quoque metuētes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno nouæ conspirationis principe.

Cap. VII

INterea tñ bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Giorz filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iam pridem ciuitas possidebatur, viribus autem corporis audaciaque præstantior. ob quam ex Acra batena quoq; toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occupauerant. Is aut primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellū cum mulieribus, quas secum adduxerat transire permitterent, ipsi excelsus incolentes. rursus aut propter necessitudinem morum, fidelis esse videbatur. nam & ductor erat prædatum exeuntibus & cum ipsis territoriū Massadæ populabatur, nec tamen eos ad maiora exhortādo metuebat

metuebat. dominandi enim cupibus magnorumq; appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac voce præconum seruis libertate promissa, itemq; liberis præmio, cunctos qui vbique fuerant nequissimos congregauit. Iamq; validis conflatis copijs, mōtanos vicos diripiebat. Semper autem accedētib; pluribus socijs, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosq; potentium vis eius & prospere gesta sollicitabant. nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorū etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem vsque Idumæam. Vicū enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In valle autem quę appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas vero paratas inuenit, atque his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq; cateruæ diuersabātur: neque dubitabatur, quod in Hierosolymam copijs & apparatu præluderet. Vnde insidias veriti Zelotę, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, plerique cum armis egrediūtur. His autem Simon occurrit, commissoque prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem viribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subiugare conatus est. Itaque cum viginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes mature ex agris viginti quinque ferē milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorum qui Massadæ versabantur incursus, Simonem in finibus præstolabātur: vbi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neque victor neque victus abscessit. Et ipse quidem in Nain vicum, Idumęi vero domū regressi sunt. Non multo autem post, Simon cū maioribus copijs eorum fines petebat: castrisque in quodam vico cui nomen est Thecue positis, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de socijs suis Eleazarum misit, vt castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora suscepere custodes, causę nescii cur venisset. mox autem de traditione prolocutum, strictis gladiis persequēbātur: donec fugę locum non reperiens, de muro in subiectam vallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis aut vires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congredierentur explorare hostium copias. ad hoc autem se ministrū obtulit parato animo Iacobus, vnus ē rectoribus, cogitans prodicionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim vico tunc Idumęorum collectus erat exercitus) ad Simonem venit: primumq; se patriam suam traditurum esse pascitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem cœnatus, amplissimisque promissis animatus, vbi ad suos rediit, primo Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur esse maiorem. deinde rectoribus etiam paulatimq; multitudine vniuersa perterritis, vt Simonem reciperent suadebat, eiq; sine pugna rerum omnium permitterent principatum. simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nūcios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumęos, quod & præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equū primus incendit, & cum socijs corruptionis effugit. pauor aut occupat vniuersam multitudinē, ac priusquam ad manus veniretur, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon vero præter opinionem sine sanguine Idumęam introiuit: primumque aggressus ex improviso Chebrō municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosque fructus diripuit. Chebron autem indigenę ferunt non eius terrę modo ciuitatibus, verum etiam Ægypti Memphi antiquiorem. denique duo milia & trecenti eius connumerantur anni. hoc autem narrant Abraham quoque parenti Iudeorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamię sedes reliquit eiusque posteros hinc ad Ægyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus: camque

Pugna Simonis & zelotarum

Vxor Simonis a zelotis capitur

eamque memorant ab initio mundi creati nunc usque durare. Hinc totam Simon per vasis Idumæam, non modo vicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam territoria, nam præter armatos quadraginta eum milia sequebatur, ut his ne victui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quo magis vastari contigit Idumæam. Et quemadmodum post locustas sy lva cerni solet frondibus spoliata, sic etiam quæ Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate vel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo debebant: perque terram cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriores, prorsus ut ne signum quidem vastatis relinqueretur, quod aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello, confligere pertimuerunt: insidijs vero per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. continuo namque sperabant, armis eum depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaseraat. cumque ad muros Hierosolymorum venisset, ut fera faucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat infaniam. denique olerum sarmentorumque causa progressos e porta, imberbes pariter ac seniores correptos verberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse videretur, quod non etiam vesceretur corporibus mortuorum multos autem abscessis manibus dimittebat in ciuitatem, unam perterrefaciens inimicos, & populum renocare cupiens à nocentibus. Hisque mandabat ut dicerent, iurare Simonem per deum qui cuncta regeret, quod nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter vteretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, sed etiam zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierem. atque ita delinitus, paulisper ab assidua cede requieuit.

De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano Cap. VIII

Mors Galbae

Mors othonis

Non solum autem per Iudæam erat seditio bellumque civile, verum etiam per Italiam. In medio namque Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quem Germani cæ tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebricum Gallie cisalpinæ prælio cum Valente & Cæcinnâ Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisque trucidatis, & aduersæ partis audita victoria, Otho apud Brixillum semet occidit, postquam biduum tresque menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu veniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunii mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quo primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatanam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibique præsidijs collocatis, usque Hierosolymam equitabat. multos vero tunc deprehensos necabat, multosque capiebat. Ducum autem vnus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur vastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit. alterum vero quod Capharin dicitur, admoto milite obpugnabat, muro satis valido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuere, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum vero ipsum exurit. Omnibusque iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ ex pugnanda restabat.

De Simonis gestis contra zelotas.

Cap.

IX

Simon

Simon autem vbi vxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tēdit persequendas: & vndiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso si quem operariorum ex agris adeūtem multitudinem cepisset, interficiebat. Erat que populo foris Simon Romanis terribilior, intus Zelotæ vtriusq; sæuiores: quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Ioānem ad potentiam ipsi prouexerant: & Ioannes eis pro potentia quam sibi comparauerat, vicem referens, omnia quæ desiderarent vt facerent permittebat. Infatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletū pericrutatio. Cædes autem virorum & fœminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamque cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post facietatem muliebri libidine calescebant: comptique crines, ac fœminarum veste induti, lotiq; vnguentis, & vt forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoque mulierum imitabantur: & obscœnitate nimia nefarios coitus exigentes, vt in lupanari versabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effeminales autem vultum, dexteras ad cædem promptas habebant: delicatoq; incestu eneruati, subita incursum bellatores fiebant: & de paludamentis verlicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent excipiebat sæuior in cædibus Simon: quiq; intestinum euasisset tyrannū, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ via transire cupientibus ad Romanos abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannū tam liuore potentia quam crudelitatis eius odio armantur. deinde pugna congressi, multos zelotarum perimunt, cæterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grapte ædificauerat. hæc autem fuerat cognata Izatæ regis Adiabenorum. Vnà vero irrupere Idumæi, atque inde Zelotis in fanum pulsis, Ioannis pecunias prædabantur. in aula enim supradicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem zelotarum qui per ciuitatem dispersi erāt, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Iltis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, quam confidentia, ne de templo nocte subreperent, seq; pariter occiderent, atque oppidum concremarent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabāt, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius vertit, & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam vt Ioannem deijcerent, Simonem recipere statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur: missoque Matthia pontifice, rogam Simonem vt ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatores erant, etiam qui zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisque suæ desiderio & fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, veluti ciuitatem liberaturus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorem sui populi clamor designaret. vbivero cum suis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quam eos cōtra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutē iam desperabat. Templū tamen adiunante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus, perque propugnacula stantes impetum propulsabant: multiq; ex Simonis parte oppetebant, multi saucij referebantur, quoniam zelotæ ad dexteram superiores erant. eoque ictus inpenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, vt ex alto videlicet missilia torquerent: vnam ad orientālē, angulum, ad septentrionalem alterā, super xystum tertiam in angulo alio cōtra ciuitatē inferiorem. Quarta vero turris supra verticem Pastophoriorū condita erat: vbi moris est vnum de sacerdotibus astantē post meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba

*Omnium scel-
rum licentia*

significare:

significare: rursusq; vesperi, quod desineret, nunc ferias populo, nunc vt opus faciat denunciantem. Per turres aut disposuerunt balistas saxorumq; tormenta, & sagittarios & fundarū scientes. Itaq; tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamē copijs fret⁹, propius accedebat. machinarū enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebāt.

De Vespasiano in imperatorem electo

Cap.

X

PEr idem tempus Romanos quoq; sēuiora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam pręterea ingentē multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemq; domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorū diuitijs oculis insuetis, & auri argentiq; stupore perfusi, vix cupidinem continebant, adeo vt in rapinas se conuerterent, & eos qui obstare conarentur, occiderent. Et in Italia quidē ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nōset, ad indignationem perductus est: dominumq; dedignabatur eum, qui veluti desertum inuasisset imperium. Dolore autē satius cruciatum ferre non poterat, neque aliis vacare bellis, cum patria vastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad vlciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunā posse noua facere, priusquam ad Italiā, pręsertim hyemis tempore ipse transiret: plusq; iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cū indignatione vociferātes, incusabant Romę constitutos milites, & in deliciis agentes, qui ne famam quidem belli sustineāt, quibus libuerit decernere principatum, & spe quęstus imperatores creare. Se aut laborib⁹ tot exactis sub galeis senescentes, aliis condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio. cui si hanc amiserint, quam iustiore, vel quando referrent erga se beneuolentię gratiam? Tanto aut Vespasianum quā Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent ipsū pręstarent. non enim se minora pertulisse bellā, quam qui ex Germania venissent: neque illis qui tyrānum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen, non enim senatum populūue Romanum, Vitellii libidines pro Vespasiani pudicia perpelluros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, veram in imperatore pręstantiam. Ergo siue peritię senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianum: siue adulescentię viribus, Titum. ex amborum enim ætate quod sit commodum decerpturos. Nō solum autem se ministraturos declarati imperii vires, qui tres legiones regumq; habeant auxilia: sed etiam totum orientem partemq; Europę extra Vitellii timorem constitutam: atque insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atq; alium filiū: quorum alteri multos dignitate pręditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri vero etiam urbis esset commissā pręfectura: quę pars ad imperii principia non parum valeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaraturum eum principem, quem conseruatores milites dehonestarent. Hęc primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eumq; vt in periculo constitutum imperium cōseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquā vero imperare volebat, dignū quidem se factis existimans, priuatę aut vitę securitatem, clarioris fortunę periculis anteponebat. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladiis, mortem ei minitabantur, nisi viuere vellet vt dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere posset accepit.

Ægypti descriptio & Phari

Cap.

XI

Muriano

MVtiano autem ceterisque rectoribus, qui eum ad imperiū inuitauerant, & ex *Aegypti limi*
tes. Mercitu alio vociferante, vt se in hostes omnes duceret, prius res Alexandri-
 nas procurandas putauit: sciens Ægyptum plurimam esse partem imperij,
 propter frumentariam functionem: eaq; si potitus esset, vi quoq; si perstaret, Vi-
 tellium deiiciendum sperabat. nec enim perperissimum esse populum fame oppres-
 sum. Simul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat
 adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus in-
 certa fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, mariq; importuosa est: & ab occide-
 re quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie vero limitem qui Syenē
 ab Æthiopia dirimit, nauibusq; inuias Nili fluminibus cataraclas. iteq; ab orien-
 te mare rubrum, ad Copton ciuitatem vsque diffusum. Septentrionalē vero mu-
 nimentum habet terram vsq; ad Syriam, & quod dicitur Ægyptium pelagus, to-
 tum portibus carens. Hoc quidem modo Ægyptus ex omni parte tuta est. Inter
 Pelusium verò & Syenem, per duo milia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine au-
 tem ad Pelusium, nauigatio est stadiorum trium milium & sexcentorum. Nilus
 autem ad Elephantinē oppidum vsq; nauibus ascenditur. nāq; vltius progrē-
 di, vt supra diximus, cataraclē non sinunt. Portus autē Alexandrinus etiā in pa-
 ce nauibus aditu difficilis est. nam & ostium perangustū habet, saxiq; latēribus *Portus Alexan-*
drinus. à directo cursu deflectitur: & leua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à
 dextera vero Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecenta vsque *Pharus*
 stadia nauigantibus igne lucentem, vt quā longissime difficultatē applicanda-
 rum nauium præcaueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes
 muri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiores fa-
 cit meatum, eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tu-
 tissimus est, & triginta stadijs magnus. in quem tam quæ desunt illi terræ ad bea-
 titudinem deuehuntur: quā quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in to-
 tum orbē diuisa exportantur. Itaq; non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarū
 rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tyberium
 Alexandrum literas dedit, qui Ægyptum & Alexandriam regebat, indicans mi-
 litum alacritatē: quodq; ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, ope-
 ram atq; adiumentum eius assumeret. Alexander autem, simul vt Vespasiani le-
 git epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramento rogauit & populum:
 vtriq; autem libentissime parere, virtutē viri ex proxima administratione scien-
 tes. Et ille quidem permissa sibi potestate, omnia quæ imperij vsus exigeret, adue-
 tuti quoq; principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

Cap. XII.

OPinione vero citius declaratum in oriente Vespasianū imperatorem, vbiq;
 fama nunciauit. Et vniuersæ quidem ciuitates festos dies habebāt, nuncijsq;
 lētitiā pro eo simul & sacrificia celebrabant. legiones vero apud Moesiam Pāno-
 niamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciā paulo ante fuerant cōcitate, iussu
 randum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream
 reuersus, iam Berytum venerat, vbi multæ quidē à Syria, multæq; ab alijs prouin-
 cijs legationes aderant obiam, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciui-
 tatibus offerentes. Affuit autē rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum ala-
 critatē, iurataq; per ipsum principem sacramenta renunciāns. Vbiq; aut Vespas-
 iani votis obsecūdante fortuna, rebusq; ad eū plurima ex parte inclinatis, cogi-
 tare cœpit, quod non sine dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quēdam
 fati ratio, ad eius potestatem circūduxisset rerum omniū principatum. Recordat-
 us autē signa, & alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) &
 Iosephi dicta, quibus eum Nerone viuo aulus fuerat appellare imperatorem, admi-
 rabatur virum quem adhuc habebat in vinculis: aduocatoq; Mutiano cum ami-
 cis & rectoribus alijs, primum quā strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iora-
 patenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde vaticinationes eius

Gg quas

quas ipse quidē timoris causa suspicaretur esse signēta: tempus autē diuinas fuisse & rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestū esse ait, vt qui sibi augurasset imperium, vocisq; dei minister ac nūcius extitisset, adhuc captiui loco haberet, fortunāq; sustineret aduersam: vocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autē factō, alij quidē rectores ex ea gratia quam alienigenę retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabātur. Titus vero, qui cū patre aderat, iustum est, inquit, pater vnā cum ferro etiā probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio vinc-tus sit, si nō dissoluerimus, sed inciderimus catenas, nanq; id agi solet in his, qui nō recte fuerint vincti. Eadem Vespasiano placebāt. & quidam interueniens securi catenas abrupit. Iosephus quidē pro his quę prædixerat, præmio famę donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus.

Cap. XIII.

Vespasianus autē responso legationibus reddito, insteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiā venit. Et quonam primum tenderet cogitās, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quę Romę agerent curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autē res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianū cum multis equitum peditumq; copijs. qui tñ propter hyemis asperitatē veritus nauigare, per Capadocas & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autē Antonius Primus adducta legione tertia ex his quę apud Mœsiā morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio prope rabat. Vitellius autē cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autē Roma profectus, quāprimum circa Cremonā Gallię Antonium consequitur, quę cō finis Italię ciuitas est: ibiq; conspecta hostiū ordinatione ac multitudine prælio quidem congregari nō audebat. discessum autē periculosum reputans, de prodicione deliberabat. Conuocatis autem cēturionibus & tribunis sibi subditis, vt transiret ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem vires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterū virtutem habere commemorās: ipsi quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatū iri sciant, voluntate periculum præuenire. Nā Vespasianū quidem idoneū esse etiam sine ipsis ad reliqua vindicanda: Vitellium vero ne cum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa loquutus in hūc modum quod voluit persuasit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem vero nocte milites pœnitudo simul ac metus eius, si vicisset, à quo missi fuerāt, occupauit, eductisq; gladijs Cæcinnā obtruncare voluerunt. fecissentq; nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quāobrem cęde quidem se abstinerunt, vinctum autem quasi proditorē Vitellio transmittendum habebant. His auditis Primus Antonius cōtinuo suos mouet, eosq; cū armis in defectores ducit. illi autē instructi ad prælium, paulisper quidem resisterunt. mox autē loco pulsī, Cremonā fugerunt. Primus autē comitatus equitibus cursus eorū præuertit: & ante ciuitatem circūclusam plerāq; multitudinem peremit. aggressus autē reliquos, oppidum militibus prædari permisit. in quo multi quidē hospites mercatores, multi vero indigenę periire, totusq; Vitellij exercitus, virorum triginta milia & ducenti. quin & Antonius eorum quos de Mœsia adduxerat quatuor milia & quingentos amittit. solutum autem vinculis Cæcinnam, rerum gestarū nuncium ad Vespasianū mittit. qui ad eum intromissus & collaudatus est, & proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romę autē Sabinus vbi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisq; que vigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce vero facta multi nobilium sociati sunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ victorię. Sed Vitellius de Primo quidē minime curabat. his autē iratus qui cum Sabino de fecerāt, & nobilium sanguinē pro ingenia crudelitate sitiens, immittit Capitolio quam secū adduxerat militū manū. vbi multa ab his iteq; ab illis qui templū tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autē Germani, quod multitudine superabant, collē obtinuerunt. Et Domitianus quidē cū multis Romanorum

Cecinna desit
cit a Vitellio

Sabinus occu-
pat Capitolium

notum viris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua vero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitelliū ductus occiditur. milites autem direptis donarijs, templum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu venit Antonius, eumq; Vitellij milites excipiunt: & trifario commissō intra urbem praelio, omnes interiere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & vt assolet in extremis lōgiore luxu prodigē menſe refertus. tractus autem per populum, varioq; contumeliarum genere dehonestatus, in media vrbe iugulatur, octo menses ac dies quinq; potitus imperio: quem si viuere diutius cōtigisset, vt opinor, eius luxurię minime sufficere potuisset imperium. aliorum vero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hęc quidem gesta sunt die tertio mēsis Octobris. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutādo, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cum illo senterant, occidebant, examinationis diligentiam iracundia præuenientes.) Domitianum productum populo rectorem insinuat, vsque ad patris aduentum. populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simulq; & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum festalæ læticia celebrabat.

Sabinus occiditur.

Occisi quingentes.

Domitianus populi rector

Titus mittitur contra Iudæos à patre. Cap. XIII.

Cum autem Vespasianus Alexandriā venisset, gesta ei Romæ nunciata sunt & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. cumq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini videbatur. Firmato autē iam totius orbis imperio, rebusq; populi Romani præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidem exacta hyeme, Romā proficisci parabat, resq; apud Alexandriam mature compone proponebat. filium vero Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymā mittit. Qui terreno itinere Nicopolim vsq; progressus, ab Alexandria ciuitate viginti stadiorum interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit: Nilōque flumine post Mendesium tractum, Thmuin vsq; vehitur. hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit. vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transiit: vnāq; mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit. posteroq; die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduentitia vtuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocoluram requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam venit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza vero quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem, atque hinc Iamnam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias congregare.

Titus mittitur in Iudæam

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IVDAICO LIBER SEXTVS

De Triplici seditione apud Hierosolymam.

Cap. I.

Itus quidem ad eum modum quem prædiximus, emissa ultra Ægyptum ad Syriam vsq; solitudine, Cæsaream venerat. ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam vnā cū patre imperiū, quod nuper ei deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam, trifariam diuidi, & aliam partem in aliam verti. quod vt in malis optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ. nam Zelotarum quidem in populi dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, vn-

Gg 2 de cœperit,

de cœperit, & per quos creuerit, diligenter superius declaratum est. hanc autem non errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factam. Ac veluti rabida fera, externorum penuria, in sua viscera sæuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, velut indignari simulans ob ea quæ dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cædibus quiesceret: re autem vera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potentie cupiditate ab alijs defecit: ascitis etiam Iuda Chelcie filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiã Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt. & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati vero suorum timentes, pleriq; in locis suis otiosi manebant. Ioannes autem quãto superior erat virorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesq; habens à vertice, neq; sine metu conabatur incurfus, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarentur. subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere quantoq; vincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus lædebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper vero ex fano iaculantes, machinis deterret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumq; tormentis: quibus non solum bellâtes vlciscebatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcissua seditionis opera cõsumebantur. Missilia nanq; machinarum vi ad aram vsq; templumq; peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum venissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramq; vniuersis Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuerunt. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani miscabantur: perq; atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadaverum sanguis. Quid tantum passa es o miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere? Iam enim dei locus non eras, neq; manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, & quæ fanum ciuili bello tumultum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si vnquam vastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusq; socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannem ebrij ferebantur. Qui vero huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuersæ patris seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quando igitur ex vtraq; parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de templo vero iaculantes, machinis vlciscebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonem eiusq; socios cum pluribus irruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam versos, ædes frumenti plenas omniumque vtensilium incendebat: idemque hoc illo regrediente, Simon insecutus agebat: veluti consulto pro Romanis omnia corrumpent, quæ ad

obsidionem

*Templi cedis
bus pollutum*

Exclamatio.

obsidionem ciuitatis erant preparata, suarumq; virium nervos abscinderent. Denique contigit vnâ exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atq; aream pugne fieri ciuitatem: concremari autem paulominus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis: deniq; fame capri sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibi met comparauissent. Vndiq; autem insidiatribus & confinibus oppugnâtib; ciuitatem, medius populus velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes vero ac mulierculę intestinis malis attronitę, pro Romanis vota faciebant: externumq; bellum, quo domesticis malis liberarentur expetebant. Grauis autem metus ac terror foedissimus occupauerat: & neq; consilij capiendi tempus erat, vt voluntatē mutarent, neq; pactionis aut fugę spes cū pientibus. Etenim custodiebâtur omnia: dissidentesq; latronū principes quoscūque Romanis pacatos esse, vel transfugere ad eos velle sentirent, quasi communes hostes interficiebant: solumq; in occidendis vita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erāt lugentium questus. Et assiduās quidem lamentationis causas, calamitates prębebant: timor autem includebat v'lulatus: atq; obmutescēte dolore prę formidine tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia viuīs apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulturę adhibebatur. Quorum amborū hęc causa erat, quod de se quisq; desperabat. In omni enim re animos remiserant qui cū seditiosis nō erant, quasi continuo modis omnibus monituri. At vero seditiosi congesta in tumultum caduērā conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanitus sequebant: semperq; aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod visum fuisset sine miseratione facientes, nullam cędis aut crudelitatis viam prętermisere: adeo vt etiā sacris materijs ad bellica consicienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fuleire templum populo itemq; pontificibus placuisset, idq; viginti cubitis altius ædificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directā proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod sufficere longitudinem reperit, turres ædificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post mūrī ambitum contra exedram occidentalem admotas, quā solum poterant, quod alię partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatę. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus vero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs verō vt ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quę pridem sub eius patre Iudeam vastauerant, & duodecima, quę olim cum Cestio male pugnauerat, quęque licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiā memoria quę pertulerat, alacrius ad vindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimam vero ascendere per Hiericuntā. Ipse quidem cum ceteris egressus est quas regum quoq; auxilia plura quā dudū, multiq; Syri auxiliares comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cū Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant. duo namque milia de Alexandrino exercitu lecta, tria milia vero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimū beneuolentia simulq; prudentia, Tyberius Alexander, qui antea quidem Ægyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertę fortunę lociatus est: idemq; cōsultor in vsus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymę periclitatur.

Cap. II.

Progredientem verō in hostilem terrā Titum, antecede bāt regia omniaq; auxilia, post eos viarum stratores, castforūq; metatores. Deinde rectorum sar-

Gg 3

cine

cinæ atque armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos; quorum agmen equites sequebantur. Hi vero ante machinas ibant, & secundum illos una cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum virorum ordinibus dilatata. Servile autem vulgus à tergo cuiusque legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium vero novissimi mercenarii, eorumque custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita ut mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem venit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præsidij tenebatur. Ibi autem unam moratus vespere, mane inde proficiscitur: peractaque dei mansione castra ponit in loco quem Iudæi sermone patrio Acanthonaulona vocitant, iuxta vicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat vallē Saul, distantem ab Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc sexcentis prope lectis equitibus comitatus, perrexit in civitatem, quam tuta esset, Iudeorumque animos exploraturus: si forte se conspecto, priusquam ad manus veniretur, metu cederent. audierat enim quod erat verum, à seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidē pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quādiu quidē pervia quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi vero itinere ad turrim Psephinon declinato, transversum agmen equitum duxit, infiniti subito profiliunt, quā Muliebres turres vocantur: & per eam quæ contra monumentum Helenæ porta est egressi, equitatum intercidunt. atque alios quidem etiam tunc via currentes, ne cum his qui divertebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt: Titum vero cum paucis separant. Ille autem ultra quidē minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant, & transversi erant horti, multisque macerijis impediti. ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum plerique imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reverti, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sram esse prospiciens spem salutis, flectit equum: & ut se lequerentur cū clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, ut ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula deum curare. Tot enim adversus Titum missilibus ictis, cum neque galea neque thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius corpus delatum est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia prætervolabant. gladio vero semper à lateribus instantes dirimens, multosque ante ora subvertens, super cadētes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter audaciam Cæsaris, ut cum aggredierentur, cohortatio: fugaque & discessio repentina, quocumque diverteret cursum. Huic autem se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. una enim erat unicuique spes salutis, viam cum Titopatefacere, priusquam circumventus opprimeretur. Denique duorum ex nimis pertinacibus, alter cū equo percussus est: altero vero deiecto & occiso, equus eius abductum est. Titus vero cum cæteris in castra saluus enadit. Iudeis quidem, quod aggressionem prima superiore fuerant, inconsulta spes animos extulit, magnamque his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparavit.

De eruptionibus Iudeorum contra Romanos castrametentes Cap. III.

Cæsar autem, postquam ex Ammaus legio sibi coniuncta est nocte, luce inde disgressus ad Scopon accedit, unde iam & civitas & clara templi magnitudo conspicui poterat: qua parte septentrionalem regionē civitatis cōtingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à civitate stadiis septē: ibique duabus legionibus simul, quintę legioni vero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet. labore namque nocturni itineris attritos milites progredi visum est, ut sine formidine murum struerent. Mox autē cæpto ædificio, decima quoque legio per Hiericuntā aderat à Vespasiano præoccupatam: ubi quædam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere

Titus admonet
milites ubi

nere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, cōtra ciuitatem ab oriente situs est, altaq; interiacente valle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem vero sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrenauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspe- ctantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemq; inui- cem requirebant, quidnam expectarent, quidūe perpeffi, tres muros cōtra vitam suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tanquam spectato- res bonorum operum sibiq; vtiliū residerēt moribus clausis, remissisq; armis ac manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus? Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atque alios cōgregantes exhortabantur: raptisq; armis, subito in legionem decimam ruunt: perq; vallem facto impetu, eum ingēti clamore murum ædifican- tes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi, armis obeam causam plerique depositis (nec enim excursum Iudæos ausuros esse credebant, & si maxi- me vellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinio- nem perturbati sunt: atque opere quisque derelicto, confestim alij recessere: mul- ti autē ad arma properantes, priusquā se in hostes conuerterent, feriebantur. Plu- res autem Iudæis semper adiciebantur, eorum freti victoria qui præefferant, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus videbantur, quod secunda fortuna vterentur. Romani autē maxime ordinari cōsueti, & cum deco- re atq; præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. vnde tūc quoq; præuenti aggressionē cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab in- tequentibus occupati, & à cursu reprimebant Iudæos, & ob impetū minus cantos feriebāt. Sēper vero excursione gliscēte magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaque legio tūc in periculum ventura fuisse videbatur, nisi hoc ma- ture sibi nunciato, Titus eis tulisset auxiliū: multisq; increpans ignauiam & suos à fuga reuocasset: Iudæisque à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures vero sauciasset, omnes autē in fugam ver- tisset, atq; in vallem præcipites compulisset. Illi autem prono in loco multa mala perpeffi, postquam in aduersam partem euasere, flectunt se iterum, & valle inter- cedente cum Romanis dimicabāt. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Pau- lo autē post meridiem, Titus his qui secū erant in subsidio collocatis, alijsque de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in sum- mo montis ædificandum remisit. Iudæis autem hæc fuga esse videbatur. Cumque speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentis- sima multitudo tanto impetu prosiliit, vt eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Denique in aduersa acie stantū nemo impetum sustinuit: sed tāquam machina percussī, continuo dissipati, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu au- tem medio Titus cum paucis relictus est: multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, vt mortem appetenti- bus Iudæis cederet, neque pro his in discrimen veniret, quos ante ipsum saluos es- se non oporteret: sed potius fortunā suam reputaret, quod non militis officio fun- geretur, verum & belli & orbis terrarū dominus esset: nēne in tanta fuga subsiste- ret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem simulans, & ad se accurrenti- bus obstabat: eosq; in ora feriens, cum vi obniterentur, occidebat, & per decline- repente incunbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & viribus eius & ob- stinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in vtrunque lat⁹ ab eo declinantes, rursus fugientes insequabantur, quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoque impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui su- periora castra muniebant, vbi fugere inferiores videre, metus ac turba occupati: totumq; agmen dispergitur, suspicantium excursum quidem Iudæorum ferri non posse, Titum vero in fugam versum: nec enim vnquam illo manente alios fugi- tuos fuisse. & tanquam Panico terrore circūdati, alius aliq̃ ferebātur: donec qui-

*Iudæi irrunt
in Romanos*

*Romani e ca-
stris pulsi*

dam, cum in media pugna versari imperatorem vidissent, plurimum metuentes; vniuersæ legioni eius periculum cum clamore nunciaverunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem desertuissent, toris viribus in Iudæos vtebatur, & semel impulsos urgebat per declivia. Illi autem paulatim recedentes pugnabant, cumque Romani plus possent, eo quod superiores erant, in vallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminerebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse vero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addere obsequio, neque invidia detrahentem, verum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberavit, atque ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

Fuga Iudeorum

De intestina pugna azymorum diebus

Cap. IIII.

Remisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitavit. Azymorumque instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim te primum tempore opinantur Iudæi ab Ægyptis esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohannes autem die festo ad protegendas insidias usus est: & suorum quosdam ignotiores, armis, sub veste latentibus instructos, quorum plerique impuri erant, occulte inter alios fani occidendi gratia submittit. Illi autem postquam intravere, vestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna vero statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ vero sibi met solum insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portarum custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus confererent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroque cederentur. Multos autem occisorum inimici privato odio, quasi diversæ factionis socios interficiebant. Et quicumque antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosque ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interiorius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius civitatem trans ferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium vero exercitum iussit totum quod erat usque muros spatium complanare. Cunctis igitur maceris ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omniisque opposita quamvis frugifera sylva excisa, repletum est quicquid erat cauum & vallibus impeditum. Saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo usque ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara vocabatur.

Titus castra propius urbem admovent

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

Cap. V

His denique diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quæ sic appellantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi perpulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem versabatur, & alter sub altero vitabundi latebat. Alij vero per muros dispositi, populumque se esse simulantes, clamore pacem implorabant, foedusque pascabant: portasque se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem vociferantes, vna etiam contra suos, veluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. Illique se vi perirumpere aditus velle simulabant, & ciuibus supplicare. cumque ad Romanos sæpissimæ ire conarentur, reuersi perturbatis similes videbantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus habere paratos ad supplicium, illos vero civitatem sibi aperturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tunc autem suspecta erat inuitatio, quia ratione non haberet. pri-

beret. pridie nāque protocatos eos ad pactionem per Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat. etiam tunc igitur milites manere loco suo pręcepit. Iam vero quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere cōeperant. Hi autem qui expulsi videbantur, primo quidem cedebant: deinde vbi ad turres portę propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequiebantur. qui vero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenumq; telorum simul infundunt: adeo vt multos quidem necarent, plurimos vero sauciarent. nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro violenter instantibus. & pręter hoc pudor quod rectores peccauerant, itemq; metus, in delicto perseuerare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis vulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes vsque ad Helenę monumentum, Iudęi virgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunę maledicentes, & Romanos vituperabant fraude pellectos: scu *Titus carpit* taq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitia vociferabantur. Milites *temeritatem* autem interminatio principū, & Cęsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudęi quidē, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componēdo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicem beneuoli ac fideles: Romani vero, quib⁹ ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contra peccant, & intemperantia manuum debellantur: quod omnium est pessimū, pręsentē Cęsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militię leges, plurimum pater, cū hoc vulnus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid pręter ordinē mouerint, morte vindicent, nūc totum desertorem exercitum videāt. Modo autē icituros esse eos ait, qui arrogāter egere, quod apud Romanos etiam vincere sine pręcepto ducis, infamię est. Hęc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat vsurus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iamiamq; iuste morituri. circumfusę vero legiones Titum pro cōmilitonibus obsecrabant: paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientię pręcabantur, emēdaturus enim peccatum pręsens, futurę compensatione virtutis. Placatus est Cęsar vtilitate simul ac precibus. nāq; vnus hominis animaduersionem vsq; ad factum promouendam putabat, multitudinis vero ad veniam. Militibus quidem reconciliatus est, multū monens vt post hęc prudentius agerent. ipse vero, quemadmodum Iudęorum vlcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod vsque ad muros ciuitatis erat, per quatrīdū coęquato, sarcinas aliamq; multitudinem cupiens tutō traducere, militum validissimos à septentrionali tractu in occidentum septemplici ordine contra murū prætendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, medijsq; intervtrosque sagittarijs. Excurribus autem Iudęorum tātō pręsidio pręclusis, impedimenta trium legionum, itemq; alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidē Titus cū propē duobus stadijs abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrē quę appellatur Psephinos, castra ponit: ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. altera vero pars exercitus eam turrē versus, quę appellatur Hippicos, muro circundatur, duum stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens. decima tamen legio in Elæon monte, vbi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

Caput VI

Ciuitas aut trino muro circumdata erat, nisi quā vallibus inuijs cingebatur. Ex ea nanq; parte, vnus muri habebat ambitum. & ipsa quidem super duos colles erat cōdita, cōtrarijs frōtibus semet inspicientes, interueniēte valle discretos, in quam domus creberrimę desinebant. collium vero alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelisior, & in prolixitate directior, adeo vt quoniā tūc erat castellum

Castellum castellum à David quondā rege vocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primū
David templum ædificaverat) à nobis autem forum superius. alter autem, qui appella-
Acræ tur Acræ, inferiorem sustinet civitatem, & vndique declivis est. Contra hunc au-
tem tertius collis erat, natura humilior quàm Acræ, & alia lata valle ante dinis-
sus, verum postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & vallem aggeribus re-
pleverūt, vt templo coniungerent civitatem, & Acræ altitudinem cæsam humilio-
rem fecerunt, vt ex ea quoque fanum supereminens cerneretur. Vallis autē quæ
Tyropæon appellatur, qua diximus superioris civitatis collem dirimi ab inferio-
ri, vsque ad Siloam pertinet. ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, vocaba-
Siloa mus. Foris autem civitatis duo colles profundis vallibus cingebantur, & vtrinque
obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium vero murorū vetustissi-
mus quidem, propter valles imminentesque his desuper collem quo erat conditus,
facile capi non poterat. ad hoc autem quod loco præstabat, etiam firmissime stru-
ctus erat. David & Salomonis, aliorumque interea regum largissimis impensis ope-
ri insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam
quæ dicitur Xystus pertinens: deinde curiæ coniunctus, in occidentalem templi por-
ticum desinebat. parte autem altera ad occidentem ex eodē loco ductus, per eum
Secundus qui vocatur Betilo descēdēs in Essenorum portam: deinde supra fontem Siloam
murus in meridiem flexus, atque inde rursus in orientem versus, quā stagnum Salomonis
est, & vsque ad locum pertinēs, quem Ophlan vocant, cum orientali portu tē-
Tertius mu pli coniungitur. Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium, quam
rus ab Agrip Genath appellabant. hæc autem fuerat muri prioris. septentrionalem vero tan-
pa additus tummodo tractum ambiēs, vsque ad Antoniam ascendebat. Tertio muro turris
Hippicos principium dabat. vnde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Pse-
phinam turrim veniens, contra munimentū Helenæ, quæ Adiabænorum regina
fuerat, Izatæ regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, à turri qui-
dem in angulo posita fledebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum.
cum vetere autem ambitu iunctus in Cedron vallem, quæ sic dicitur, desinebat.
Hoc muro eam partem civitatis, quam ipse addiderat Agrippa cinxerat, cum es-
set omnis antè nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra mœnia serpe-
bat: tēplique septentrionali regione colli proxima civitati adiuncta non paululum
processerat. quin & quartus collis incolebatur, cui nomen est Bezetha, situs qui-
dem ex adverso Antoniæ, fossis autem altissimis separatus: quæ de industria du-
ctæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærentibus, & accessui facilis sit, & mi-
nus edita: vnde etiam fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adijciebat.
Nominata est autem pars addita civitati voce indigena Bezetha, quod latino
sermone dicitur nova civitas. Eius autem partes incolis protegi desiderantibus,
pater huius regis eodem nomine Agrippa, murum quidem ita vt prædiximus in-
choarat, veritus autem Claudium Cæarem, ne magnificentiam constructionis
ad novarū rerum ac discordiæ suspicionem traheret, fundamentis tantummodo
iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset civitas, si perfecisset muros
vt cœperat. Saxa enim viginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ
neque ferro facile suffodi possent, neque machinis dimoveri: hisque murus dilataba-
tur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificentia qui
ædificium aggressus erat minime fuisset inhibita. Rursus autem ide murus, etiam
Iudeorum studio fabricatus, ad viginti cubitos crevit. & minas quidem binis cubi-
tis, propugnacula vero trinis habebat: totaque altitudo ad viginti quinque cubitos
erigebatur. Murum autem supereminabant turres, viginti quidem cubitis in lati-
tudinem, viginti vero in altitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse mu-
rus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat tēplo
Turres mu deterior. post altitudinem vero turrium solidam, viginti cubitis elatam, cellæ de
rorū quot super ac cœnacula erant, aquarumque pluvialium receptacula, & tortuosi latique
singularem

singularum ascēsus. Einſmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. medius vero murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. omne autē ciuitatis in gyro ſpaciū trigintatribus ſtadijs ſinebatur. Cum autem totus admirabilis eſſet tertius murus admirabilior Pſephina turris ad ſeptentrionem occidentemq; ſurgebat in angulo qua parte Titus caſtra poſuerat. ex ea nanq; per ſeptuaginta cubitos edi- *Pſephina* ta, ſcilicet orto Arabia proſpici poterat, & vſque ad mare, itemq; ad vltima ſinium Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam vero turris Hippicos, & iux- tā duæ, quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine ſue pulchritudine ac firmitate, vniuerſis quę toto orbe eſſent, præſtabāt. nā præter natu- ralem animi liberalitatem, rex pro amore ciuitatis, operū excellentiā proprijs affectibus indulgebat: perſoniſq; trib⁹ chariſſimis, quarum nominibus turres ap- pellauit, fratri & amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, vt dixi, *Hippicos* amoris cauſa peremptæ, ijs autem bello amiſſis, cum fortiter decertaſſent. Hip- picos quidem turris, amici vocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singulæ autem viginti quinque cubitos in latitudine itemq; longitudine habebant, & excelsę tri- ginta cubitos erant, nuſquam inanes. ſupra ſoliditatem vero ſaxisq; adunatam compaginem putens viginti cubitis altus erat imbris excipiendis: ſuper hunc autem duplici tecto domus, viginti quinque cubitis alta, inq; varia membra di- *Phaſelus* uiſa: & deſuper eam min⁹ quidem binis propugnacula vero ternis cubitis ambie- bant: vt omnis altitudo ad octoginta quinque cubitos numeraretur. Secunda ve- ro turris, quam frattis nomine Phaſelon appellauerat, æque lata fuerat ac lōga, cubitis quadragenis: per totidem aut cubitos in pile modū facta & ſolida eius al- titudo ſurgebat. & ſuper hanc decē cubitis ædita porticus erat, inſtructa brachijs itemq; propugnaculis ſepta. In media vero porticu ſupereminens alia turris ſta- bat, in membra magnifica & balneas diuiſa, ne quid regalis ei⁹ ſus videretur de- eſſe: in ſummo aut propugnaculis mini⁹q; erat ornata, cum omnis eius celſitudo *Turris Ma- riammes* propē ad nonaginta cubitos tolleretur. & ſpecie quidem videbatur aſſimilis Pha- ri turri, quę Alexandriam nauigantibus ignem procul oſtendit: ambitu vero am- pliore dilatabatur. tunc aut tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia vero turris Mariāmes (ſic enim regina vocabatur) vſq; ad viginti cubitos facta, per viginti alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora cæterisque ornatiōra diuerſoria ſuſtinebat: cū id proprium, ſeque dignum eſſe rex pu- tauſſet, vt vxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quā quę virorum nominibus vocitatę ſunt: ſicut illę hac munitiores erāt, cui ſcēmina no- men dederat, & cuius omnis altitudo per quinquaginta quinque cubitos erigebatur. Sed quanquam tres turres tantę magnitudinis erāt, ex loco tamen quo erant ſi- tē multo videbantur eſſe maiores. nam & ipſe antiquus murus, in quo erant, ex- celſo loco fuerat cōditus, & ipſius collis velut quidam vertex altius propē ad tri- ginta cubitos eminebat, ſupra quem turres poſitę multum ſublinitatis aſſumpſe- rant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex vulgariſ ſaxis, aut quę homines ferre poſſent, verū ſecto marmore candido, & ſingulis per viginti cubitos longis, latisq; decem, ac per quinque altis erant edificatę. quę ita inter ſe copulata erāt, vt ſingulę turres, ſingula ſaxa viderētur, ſic aut manibus artificū in faciem anguloſq; formata, vt nuſquā iūctura cōpaginis appareret. His aut in ſeptētrionali parte poſitis, intus aula regia coniungebatur, narratione omni præ- ſtantior. Nec enim vel magnificentia, vel ſtructura operis, aliqua ex parte ſupe- rari poterat: ſed tota quidē muro per triginta cubitos edito cincta erat. equalis *Aula regis* autem diſtantię turribus ornatiffimis ambiebatur, ornata virorum receptaculis & cœnaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum varietas in ea, collectis ibi plurimis quę vbiq; rara videbantur, & ſaſtigia ſimul proceritate trabium & ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam *multitudo*

multitudo, & innumeræ species ædificij, plenaq; omnia suppellectilis, cum pleraque in singulis ex auro essent, atq; argëto. ad hæc multæ porticus, alia per aliam in circulū flexæ, columnæq; in singulis, & quæ inter eas sub dio patebant spatia, cum essent utique viridarijs sylvisq; variata. tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, & cisternas vbique signorum æneorū plenas, quibus aqua effundebatur: multasq; turres mansuetarū circum latices columbarum. Sed enim neque pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatum, referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc à Romanis incēsa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, vt supra memorauimus in principio dissensionis. & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: tranijt autē in regiam, triumq; turrim tecta corripuit. Fanum autē conditum erat, vt dixi, supra durissimum collem. Et initio quidem vix templo atque areæ sufficiebat, iacens in summo planicies, quod vndique præceps erat atque declinis. Cū autē rex Salomon, qui etiam templum ædificauerat, muro eius partem ab oriente cinxisset, vna porticus aggeri est imposita: & manebat ex alijs partibus nudum, quoad seculis posterioribus: semper aliquid aggeris accumulante populo cœquatus collis latior effectus est. Perrupto autem septentrionali quoque muro, tantū assumpsere spatium, quantum postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autē muro colle circumdato, spe maius opus extructum est: in quo longa secula consumpta sunt, omnesq; thesauri sacri, quos toto orbe missa deo munera repleuerant, tam in superiore ambitu, quàm inferiore tēplo ædificatis: cuius quod humillimū fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdā vero locis pluribus. nō tamen omnis altitudo fundamentorū videri poterat, multū vallibus obrutis, vt angustas vias oppidi cœquarent. Saxa vero quadragenū cubitorum magnitudinis erant, nam & pecuniarū copia, & populi largitas, maiora dictū conabatur: quodq; nunquam posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseverantia explicabile videbatur. Tātis autē fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebāt quinīs & vicens cubitis altæ, de singulis saxis marmore cādido, & laquearia cedrina protegebant. quorū naturalis magnificentia, quodq; ligno rasili erāt, apteq; cohærebāt, operæpretiū spectantibus exhibebat: nullosq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ autē per triginta cubitos erant: omnisq; gyrus earū, sex mensura stadiorum cum Antonia concludebatur. Totum autē sub dio spatium variabatur, omnium quidem generū lapidibus stratum: quā vero ad secundum templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis: vbi quisq; depositę interuallis columnę stabant, legem castimonie præmonentes, aliæ Græcis, alię Latinis literis, in locum sanctū transire alienigenas non debere. Sanctū enim vocabatur alterū fanum, & quatuor decim gradibus ascēdebatur à primo: quadratumq; sursum erat, & proprio muro circumdatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autē viginti quinque cubitorum erat: quoniā in altiori loco per gradus edificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Post quatuordecim autē gradus, spatium erat vsque ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursus alij quinque gradus, & scalæ ad portas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, quaternæ vtrinque videlicet, duę vero ex oriente. Necessario nanque proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse videbatur. Contra primam vero, secreta erat ex alijs regionibus vna porta meridiana, & vna septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim trāsire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis, religionis causa venientibus: occidua vero pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intrò propè à thesauro aduersę magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem

Fanum

tudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem, aliæ quidem auro & argento vndiq; tectæ erant, itemq; postes ac frötes: vna vero extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis iannuis erant tricenis cubitis altæ, quinifdenis etiam latæ post introitum vero, vbi latiores fiebant, tricenis vtrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra vero quàm viginti cubitis cellas. singulas autem binæ columnæ duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ vero supra Corinthiam posita, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentiorē: quoniam crassiori argento atque auro vestiebatur: quod quidem nonem portis infuderat Tyberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant. nanque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiores. Ipsum vero templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duocim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponē autem quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, veluti quibusdam humeris, vtrinque vicenum cubitorum producebantur. Prima vero eius porta septuaginta cubitis alta erat, & viginti quinque lata: neque fores habebat: cælum enim vndique conspicuum latèque patens significabat. erantque totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis per lucebat extrinsecus: auróque circum interiorem fani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersecta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuam: perque nonaginta cubitos tollebat, cum lōga quadraginta cubitos esset, ac viginti transfueria. Interior vero porta tota inaurata erat, vt dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, vnde racemi statura hominis dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exteriore humilius videbatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim vero latas. & ad hæc aulæum longitudine pari: hoc est, velum Babylonium, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura variatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed velut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim videbatur imitari, & bysso terram, & hyacintho aerem, ac mare purpura: partim quidem coloribus, bysso autē ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratque in eo perscripta omnis cœli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo viginti. rursus autem quadraginta cubiti diuisi erant. Et prima quidē pars, ad quadraginta cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mēsam, & thuribulum. Septem vero lucernæ, stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebantur. Duodecim vero panes in mensa positi, signorum circulum, atque annum. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & in hospito & inhabitabili, designabat omnia dei esse, deoque seruire. Intima vero templi pars, viginti cubitorum erat. discernebatur autem similiter velo ab exteriore, nihilque prorsus in ea erat positum: inaccessa vero, & inuiolata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctique sanctum vocabatur. Circa latera vero inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto suspensa: & ad vtrūque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita vt inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo vniuersa, cum in solo LX cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. crustis enim aureis grauissimis vndiq; tectæ, vltra primos

Hh

ortus

Aulæum

Candelabrum
Mensa.Thuribulum
sancti sanctum

ortus igneo splendore lucebat: vt cum intuerentur cōtendentium oculi, quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus quidem adeuntibus, procul monti niueo similis videbatur. nam vbi deauratum non erat templum, candidissimū erat. In summo autem aureis verubus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus auibus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo quadragintaquinq; cubitorum erat, altitudo quinq; & latitudo sex. Ara vero pro templo, quindecim cubitis alta, lata vero & longa cubitis quadragenis, quadrataq; stans, veluti cornutis angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus retupinabatur.

*Lorica populi
a sacerdotibus
discernens in
emplo*

sine ferro autem constructa erat, nec vnquam eam ferrum tetigerat. Templū autem aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, viq; ad cubitum surgens, quę populum à sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos, hoc est, semine fluētes, itemq; leprosos tota ciuitas arcebat, & fœminis menstrua soluentibus clausa erat. prædictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui vero ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatis causa munere non fungebatur, cum incolumibus intra limitem aderant, partesq; generis cōsequebantur: vestibus tantum vtebatur plebeijs: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare vero templumq; accedebant carentes omni vitio sacerdotes, veste quidem amicti byssina maxime vero mero abstinētes, ac sobrij religionis metu, ne quid rem diuinam faciēdo peccarent. Pontifex autem cum ip̄s non tamen semper ascendeat, sed diebus quibsq; septimis, & per singulos menses Calendis: vel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat velamine præcinctus, eoq; tectus femora vsq; ad genitalia: lintheum vero habens intrinsecus demissum vsq; ad pedes, & hyacinthinū desuper indumentum rotundū, ex quo simbrię pendeant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaq; granata sustinentes: tintinabulis quidem tonitrua, malis vero fulgura designantibus. Pectoris autem vestimentum vittæ cingebant, quinque variatę coloribus: hoc est, auri, purpure; cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam vela templi diximus esse cōtexta. iisdem autem habebat etiam epomidem tēperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci similis videbatur: duabus autē fibulis aureis, aspidum specie vinciebat: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardoniches, scripta tribu gentis Indæ nomina præferentes. ex altera vero parte, duodecim pēdebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirrus: achates, amethystus, lyncuriū: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eā alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quę sunt quatuor elementa vocalia. Ea quidem veste non semper, sed alia ambitiosa vtebatur, illa vero si quando adyta introibat. solus autē atq; semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare deo mos erat. Sed de ciuitate ac templo & moribus & legibus iterū diligētius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. cæterū Antonia in angulo quidem duarum porticum sita erat prioris templi, quę ad occidentem septētrionemq; spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & vndiq; prærupto: quod opus Herodis regis fuit, vbi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsū leuibus crustis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui vel ascendere vel descendere tentauissent. deinde ante turris ædificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonie in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regie latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem vsum habitationem & specie id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: vt quantū ad vsum necessariū pertinet, ciuitas videretur, magnificentia vero palatium: instar vero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum cætera quinquaginta

*Sacerdotes eo-
rumq; vestes*

Arx Antonia

quingenta cubitis erant altę: quę vero ad meridianum oriętalemq; angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, vt ex ea totum tēplum videri posset. Quā vero porticibus iungebatur, vtrinque descensus habebat, vnde custodes commebant. semper nanque in ea Ro. milites residebant: & cum armis appoliti custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo vero Antonia. In hac autē porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita vt dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouę ciuitatis coniungebatur, temploq; septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiēs, in pręsentia satis dixi.

Deditionem Iudęi recusant, & Romanos adorantur. Cap. VII.

PVgnacissima autem maximęq; dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, pręter Idumęos: quingenta vero decem milium duces, quibus ipse quāsi dominus omnium pręerat. Idumęi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinq; milia, duces decem habebant. Horū autem principes videbantur, Sose Iacobus, & Cathlē filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum milia habebat, quos viginti duces regabant: tunc autem illi accesserāt etiam Zelotarum, depositis discordijs, duo milia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio vtebantur ducibus. His autem (vt diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat pręmium: & plebis pars, quę non eadem quę illi committeret, ab vtriusque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem, murumq; maiorem vsque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum a Siloa flectitur ad oriętem, & vsque ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabenzę gentis, vltra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acrę, quę inferior est ciuitas, vsque ad Helenę regiam, quę Monobazi fuerat mater. Ioānes autem, templum & circum templum aliquatenus, itemq; Ophlam, & vallem quę Cedron appellatur. & alijs quę interiacebant incens, medium bello quod inter se gerebant spatium aperuere. Nec enim castris Romanorū prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum pauli per sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quę obsidentes oprarēt. nihil enim acerbius a Romanis passi sunt, quā ipsi se tractarunt: neq; post illos ciuitas aliquid nouę calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antequā subuerteretur. qui vero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim, quod seditio ciuitatem, Romani vero seditionem cepere, quę multo erat mœnibus tutior. & res quidem aduersas suis, iustitiam vero recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quod dies cuiusque suggererit. Verū tamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quā muros aggredere explorabat. Hęsistanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quā valles erāt, & ab alio latere, prior murus machinis firmior videbatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antonia, templum capi posse cogitabat. Hęc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cum propius vnā cū Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cęsar ex eo, quod nec ad salutē se hortantibus abstinere: excitatur in obsidionem: simulq; suburbana militibus vastare permittit. collataq; omni materia: iubet aggerem cōstrui. Tripartito autem exercitu ad opēra:

Hh 2 medios

Nicanor pacē
suadens vulneratur.

medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliasq; machinas atq; tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autē arboribus, momento suburbana nudata sunt: Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant. populum quidem in rapinis ac cædibus cōstitutum fiducia tunc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem poenas se ab noxijs repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autē quamuis in externos socij sui irrumpere properarent, metu tamē Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæq; apud Antoniam capta fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiam pleriq; non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant, perq; cuneos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem crates super vallum oppositæ protegabant, omnibusq; legionibus contra excursus erant machinæ cōparatæ mirabiles. præcipue vero decimæ legionis ballistæ vehementiores, & tormenta saxorū, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam & singula saxa talenti pondus æquabant, & ultra stadij modum torquebantur. ictus autem non solum primis quos offendisset, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi sanè cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantū sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. deniq; speculatores in turribus præsidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, saxumq; ferretur: patria lingua clamantes. filius venit. itaq; præsciebant, in quos veniret, atq; ita vitabāt: & hinc eueniebat, vt illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, aramento decolorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebatur, multosq; simul vnus impetu corrūpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris instruendi Romanis copiā dabant. omni vero eos molitione atq; audacia, die noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murū spatium metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniā desuper telis petebantur. Cūq; pares intervallo arietes inuenissent, eos applicant: propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murū pulsari iubet. Sonitu autē circūstrepente ciuitatē, clamor ingens ciuium sublatus est, itemq; seditiosos paor inuasit. Et quia periculum cōmune vtriusq; videbatur, cōmuniter iam repugnare cogitabant, vociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro cōmoditate hostium facerent: cum si non perpetuā concordiam sibi deus præbeat, saltem in præsentia cōtra Romanos oporteat conspirare. Simon autē præcone misso, volentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; & Ioānes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorū, ac discordiarum suarum, in vnum corpus coeunt: murūq; amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorū, contraq; impulsores arietum: eosq; sine intermissione telis petebant. audacissimi vero cateruatim profluentes, machinarū tegmina dissipabāt: hisq; appositis irruentes, peritia quidē pauca, plura vero audacia perficiebant. Semper autē aderat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta vtrasq; machinas equitibus ac sagittarijs ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes vero à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus nō cedebat, nisi quod quintæ legionis aries commouit angulū turris: murus autē stabat incolumis. nec enim statim cum turri periculū senſit, quæ multo altius eminebat, nullāq; partem muri secum trahere poterat in ruinam. Cum autē ab excursibus paululum quieuiſſent, obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discessisse arbitrarentur, excurrunt omnes quā turris erat Hippicus, porta latēter: ignēq; operibus iniiciunt. Vsq; ad castrorū quoq; munimenta, in Romanos animati procedebāt. Ho-

rum

*Machina belli
ex muris ad
mote*

Filius venit

*Excursus in
deorum in Ro
manos*

rum autem periculo mature, & qui erant propius excitati sunt, & qui procul ab-
erant conuenere. Romanorum autem disciplina vincebat audaciam Iudeorum: &
quos prius offenderant in fugam versis, alijs qui colligerentur instabant. Grauis *ignis a Iudeis*
autem circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohi- *infectus machi-*
bere certantibus. incertusque clamor vtrinque tollebatur, & multi qui in fronte stete- *ni Romano: &*
rant, ceciderunt. Sed Iudei confidentia superiores erant, ignisque opera tetigerat.
incensaque omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria resti-
tissent plerique, preter opinionem sui viriliter dimicantes. nam gloriosissimi in hoc
bello prelati sunt, donec imperator equitum valentissimis comitatus, in hostes ir-
ruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum ce-
tera multitudine in fugam versa, omnes compulit in ciuitatem, eoque modo aggre-
res liberauit incendio. In hac autem pugna, vnum ex Iudeis viuum capi contigit,
eumque Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliqui vel hoc spectaculo territi co-
cederent. Post eius vero discessum, etiam dux Idumeorum Ioannes, dum ante mu-
ros cum noto milite loquitur, a quodam Arabe pectus sagitta percussus, continuo
periit: magnumque & Iudeis luctum, & seditiosis moerorem reliquit. nam & ma-
nu promptus erat, & sapientia nobilis.

De casu turris & duorum murorum obtentu.

Cap. VIII.

NOcte vero que secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum *Casus unius*
tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construere precepisset, ut *turrium.*
his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam
verteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti vero sonitu fa-
cto, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudeos suspicari, ad arma
currebant, eaque re turba in legionibus ac tumultus erat cumque nemo quid accidisset
referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hosti-
bus semetipsos timebant: signumque diligenter singuli a proximis requirebant, tan-
quam Iudei iam castra polliderent: Panicoque terrore capti videbantur, donec Ti-
tus, cognitis que res erant, verum cunctis indicari iussit: tandemque tumultus eo nu-
tio conquieuit. Iudei quidem cetera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt.
machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorumque tormentis in-
de feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant celitudinem, & turres exci-
dendi spes non erat. cumque neque eueri propter gravitatem, neque incendi propter
ea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum im-
petus non vetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant.
Itaque muro iam cedente magno arieti Romanorum, quem Iudei Nicon vocabant,
quod omnia vinceret, quamuis & antea defessi erant pugna & vigilijs, cum lon-
ge ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, vel quod male consulerent,
morum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent,
lassatique plurimi recessere. cum autem Romani, quod primum murum Nicon perrupe-
rat, ascendissent, ad secundum omnes Iudei relictis custodijs refugerunt. portis au-
tem Romani qui transierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc mo-
do potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & septen- *Roma potiti*
trionalem ciuitatis regionem, quam ante Cestius vastauerat. Titus autem nota- *primo muro*
to quod Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Ce-
drona fuerat spatium: & ultra sagittarum iactum a secundo muro separatus, oppugna- *Oppugnatio*
tionem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudei, fortiter restiterunt. *secundi muri*
Et Ioannes quidem, eiusque socij ex Antonia & septentrionali porticu templi ab Ale-
xandri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioan-
nis aditum clausuram, usque ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur.
Sæpe autem profluent ex portis, cominus dimicabant: compulsique intra muros in con-
flictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiam vincebantur: in murali
autem certamine superabant. eos enim fortuna atque scientia, Iudeos vero audacia,
quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc

Hæc autem,

autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citę victorię. neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorūq; oppugnationes, & excursus crebri per cuncos diebus totis agebantur: nullaq; pręliorum species aberat, cum à prima luce incipientia vtrisq; insomnis & die grauior nox dirimeret: his quidē occupatum iri murum continuo metuētibus, illis vero, ne Iudęi castra peruaderent. Itaq; in armis pernoctantes, prima luce vtriq; pugne parati erant. Et Iudęi quidē certabāt, quis esset promptior ad periculum, eoq; modo gratia emereret apud duces suos. maxime vero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoq; modo illum singuli subiectorū colebant, vt ad semet quoq; interficiendos parati essent si hoc ille iussisset. Romanos autem ad virtutem hortabatur consuetudo vincendi, & quia vinci nō assueuerant, crebręq; militię exercitationesq; perpetuę, & imperij magnitudo: ante omnia vero Titus semper vbiq; pręsens. nam & inertia, spectante atq; opitulante Cæsare, grauissimum facinus videbatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret pręmium. pręterea fructus erat, vel cognosci solum principi virum fortem: idcirco multorū maior viribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis ipsis diebus, validissima Iudęorum acie instructa promoenibus, telisq; vtrinq; missis, quidam Longinus de numero equitū ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iudęorum irruit: hisq; disiecti, hoc impetu duos fortissimos perimit, vnus obuiam tendentis ore percusso, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex medijs hostibus ad suos prius occurrit. Ille igitur ob virtutem insignis erat, æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudęi quidē negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus saluti militis, quā victorię consulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam vero esse virtutem, si quis prudenter & caute sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quę periculum non haberet, viros esse pręcipiebat.

De Castore Iudęo Romanis illudente.

Cap. IX.

*Dolus cuiusdā
Castoris Iudęi*

ITaque à septentrionali parte, medię turri applicat arietem: in qua Iudęus quidam versutus ac subdolos, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub loricis aliquandiu quieuisent, concussa turri surgunt, extentisque manibus, Castor veluti supplex Cæsarem implorabat: & voce miserabili, vt sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamque Iudęos existimans belli pœnitere, arietes quidē impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autem quid vellet eloqui permittit. Cūque ille respondisset, ad fœdus velle descendere: Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire voluissent: paratōque animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, vt dum vacuum esset tempus, de rebus vrgentibus consiliū caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios videbatur. illi autem velut ægre ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisq; percussis velut interfecti ceciderunt. Titus vero eiusq; socij obstupere tāta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, vere videre non potuissent: mirabanturq; simul audaciam, & calamitatem miserabātur. Interea Castorem ad natem quidē sagitta percutit. tumq; ille telum extractum imperatori ostēdens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephū mittit, vt Castori dexteram porrigeret. verum is neq; se iturū, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: & amicos qui voluere ire prohibuit. Cum vero quidam ex perfugis Aneas, iturum sese dixisset ad eum, invitante Castore, vt etiam secum in quo ferret

ferret argentū aliquid susciperet: ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter vero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniā præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, vulnerauit. Cæsar vero fallaciam reputās, intellexit misericordiam in bello nocere, minusq; decipi calliditate sæuitiā: arietisq; impulsionibus, iracundia fraudis, vehementius utebatur. Castor aut eiusq; socij turrim ictibus iam cedentem incendunt: perq; flammās in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionē apud Romanos habnere, tanquā se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam prius a Romanis captus erat, fugatisq; inde Iudæis, intro cum lectis mille transiit, quos circa se habebat, armatis: vbi noua ciuitatis & lanæ venditores erant, fabriq; ærarij, vestiumq; mercatus, & ad murum angustæ viæ transuersæ tendebant. Enimvero si vel statim muri disturbasset maximam partem, vel quæ ceperat lege belli vastasset, nullum credo dānnum victoriæ fuisset admixtum. nunc autem Iudæos exoratum iri sperans, cum liceret capere facilem discessionem aditum non dilatauit: nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

secundus muros a Romanis captus

De secundo muro his obtento à Romanis

Caput X

DEnique postquam ingressus est, neq; occidi quēquam permisit eorum qui comprehendebatur, neque domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare vellent, sine populi detrimento copiam dabat, quā ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi nanq; petebant sibi ciuitatem seruari, templū vero ciuitati. At enim populū quidē ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi aut pro inertia ducebant humanitatē: Titumque imbelli animo, quod cæterā ciuitatē tenere non posset, has proponere cōditiones putabant. mortem autem populo dentitantes, & si verbum quiscquam de traditione fecisset, pacēque nominasset, mox interficiendum eum esse minitantes, Romanis qui introire, alij per viarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare cœperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisq; turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernalibus metuentium. crescente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam viarumq; scientiam præualente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbētibz pellebatur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesq; penē qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa viarum sagittarijs, & vbi plus erat multitudinis astās, missilibz hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, vir bonus etiā in illo prælio comprobatus: durauitq; tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis vero qui pugnaces erant, spiritus creuit: & secundis rebus amentes erāt, neq; Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neq; vinci se posse, si ad præliū processissent. nā quia iniquierant, officiebat eorum sententijs deus: & neq; Romanorum vim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famē, iamiamq; serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinē ciuitatis bibebant. boni autem iamdudum inopia laborabant, & penuria victus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quiq; viuere contra Romanos optarent. contrariā vero multitudinem, velut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerūt, disiectis muri partibus obiectu corporū premunitis: ac per tridū sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum vehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt. sed vi coacti, rursum quō antea refugerunt: ille autem

Tito clementia sua nocuit

Romani viri sum urbe pelluntur

Titus iterum secundo muro potitus est

Ph 4 interim

interim muro potitus, totam eius septentrionalē partem statim deposuit: in meridiana vero per turres præsidia collocavit.

De aggeribus in tertium murum, & oratione proliza Iosephi pro
deditione facienda, & fame obsessorum Cap. XI

IAmq; tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem brevissimi temporis eius obsidio: spatiumq; consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio cōmode utebatur. Nam cum dies advenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana per multum spatium auro argētoq; lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus videbatur. spectantibus enim & vetera plena erant mœnia, & septentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneret, nullamq; ciuitatis partem quam non infusa multitudo tegebat. metus autem quamvis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem cōspicientes, & ordinationem virorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quæ in populū cōmiserant, dandam sibi veniam à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori præstabili⁹ esse ducebant. præualebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum seditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudæos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam versus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorem ciuitatem captū iri cogitans, & per Antoniam templū. nāque hoc nisi cepisset, ne oppidū quidem tutum erat obtinere. In vtraque aut parte duo aggeres erigebantur, à singuli legionibus singuli. Et iuxta monumentum quidem operantes, à Iudæis & Simonis socijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam vero ab Ioannis socijs cum multitudine Zelotarū, non solum quia de superiore loco pugnabant, verum etiam quia machinis iam vti didicerant, paulatim enim vsus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem balistas trecentas, & quadraginta tormenta saxorū, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus aut sibi saluam fore fortunā sciens, & periturā esse ciuitatē, vnā & obsidioni vehementer instabat, nec pœnitudinē Iudæis suadere cessabat: consiliumq; factis admiscens, & orationē sæpe armis efficaciorē cognoscens, tā ipsos vt saluari vellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta videretur, quā & Iosephū allegabat, patria lingua verba facturū, sperās eos hominis gētilis monitu aliquid remissuros. Itaque Iosephus murū circuiens, simulque extra teli iactū stans, vnde exaudiri facilius posset, multis orabat, vt sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, nēne contra hæc fierent alienigenis duriores.

Romanos enim sancta reuereri, cū quibus nulla sibi societas esset, manusq; suas ad hoc vsque cohibere. ipsos vero in his edoctos, cū seruare possent, spōte ad eorum interitum ruere. quin potius viderent muros concidisse firmiores, excisis vero infirmiores superesse: Romanorūq; vires cognoscere & sustinere nō posse hisq; seruire non esse nouum, neq; inexpertū Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamē id in principio decere fieri. semel aut subditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugū excutientē, malæ mortis cupidū non libertatis amatorem videri. Debere aut, dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nā quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile? imò verò trāsisse ad eos vndiq; fortunā, deumq; per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc aut validissimam legem, tā feris bestijs quā hominibus esse præfinitā, potentioribus cedere: apud eosq; esse victoriā, apud quos robur fuerit armorū. Idcirco etiā maiores eorum, quanquam multum

multū & animis & corporibus & alijs subsidijs meliores, cessisse Romanis: quos nisi deum scissent illis fauere, nunquā perpeſſi fuissent. ipsos vero qua tūc refectos resistere, cū ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autē etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sunt. Nec enim latere Romanos, quæ famem teneat ciuitatem: & modo quidē consumi populum, cōtinuo vero etiam belatores interituros: nā et si Romani deserint, & ab obsidione cessauerint, neq; ciuitatē strictis gladijs irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus asſidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte contra famem quoq; arma caperent ac dimicarent, soli; possent etiam infortuniū superare. His addebat, optimū esse ante intolerabilem calamitatē mutare sententiam: dūq;liceret, salutare consiliū sequi. Nec enim antea gestorū causa succedere Romanos, nisi ad finē vsq; insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundiæ præferre quod vtile est. Vtile autē putare, neq; ciuitatem vacuum viris, neq; desertam habere prouinciam: idcirco velle imperatorem cū his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutē daturum si vi ceperit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autē murum quoq; tertium captū iri, priores qui capti sunt, fidem facere. & quamuis perrumpi tutamina non possint, famem pro Romanis pugnaturā. His monentem Iosephum multi in muro stantes vituperabant, multi vero cōuicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autē cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: Omiseri, vociferans, vestrorūq; auxiliatorum immemores, armis & manibus cum Romanis bellum geritis, quasi quem aliū sic vicerimus. Quando autē non deus omnium conditor, Iudæorum defensor est, si lædantur? Non respicietis? Vnde progressi pugnatis, quantūq; auxiliatorem violatis. Non recordamini opera diuina parentū atq; hunc sanctum locum, quanta bella nobis aliquando peremit? Ego autem facta dei narrare acribus indignis horresco: sed tamen audite, vt cognoscatis non solum vos Romanis, sed etiam deo resistere. Nechias, qui tūc erat rex Ægyptiorum, idemque Pharaon vocabatur, cū infinita manu descendit, reginamque Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur vir eius Abraham proauus noster Armis credo vltus est iniuriam, At qui ccc. & xviii. præfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidē quiescere maluit absente deo puras aut manus ad hunc locum tendens, quem vos polluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit, Nonne secunda vespere incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem vos gentili cæde crucastis locū, ac tremens nocturnis somnijs Ægyptius exagitatus aufugit, auroq; & argento amarissimos deo donauit Hebræos, Dicā translata in Ægyptū maiorum nostrorum domicilia. Qui cū annos quadringentos tyrannis an regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus vlcisci possent, semetipsos deo potius permiscere. Quis neſcit Ægyptum repletam omni genere serpentium, omnique morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionē, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nostros cū præsidio incruentos, & sine periculo deduci, quos deus sibi sacerdotes ducebat? An nō ab Assyriis raptam nobis sanctā arcam, Palæstina & Dagon simulacrū genuit, & tota gens quæ rapuerat? corruptis vero oculis corporum, ac per ea cū cibo visceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxiis reportauerunt, sanctū placationibus expiantes? deus erat qui hæc parētibus administrabat, propterea quod omiſſis armis ac manibus, eius se iudicio permiscere. Rex Assyriorum Senacherib, cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quiescentes in votis erant, & angelus dei in vna nocte infinitum deleuit exercitum? posteroq; die excitatus Assyrius clxxxv. milia reperit mortuorum, atq; ita cum reliquis Hebræos inermes, nec persequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone seruitium, vbi per annos lxx. populus exulans, non ante libertatem recepit, quā eam deo Cyrus donaret: qui eos etiam est proſecutus, iterumq; auxilia-

tori suo

tori suo sacerdotum more seruiebāt. Breuiter dicam, nullū est operæpretiū quod armis parentes nostri fecerint, aut nō sine armis deo permissa potestate impetruerint. Domi autē manentes, vt placebat iudici superabant, Pugnantes vero, semper de spe deciderunt. Nam vbi rege Baby loniorum vrbe obsidente, contra Hieremiæ prædicationem Sedechias rex noster cum eo congressus est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem vidit excindi. Atqui videtē, quanto ille rex vestris ducibus, eiusq; populus vobis erat moderatior. Denique Hieremiā vociferantem, inuisos esse eos deo propter delicta quæ in eum cōmiserant, captum iri autē nisi traderent ciuitatem, neque rex neque populus interfecit. Sed vos (vt inuis gesta præmittam, neque digne possum iniquitates vestras exponere) me, qui vobis salutem suadeā, querimini, telisq; appetitis irati, quod vos vestrorū cōmonefacio peccatorū, nec dici ea toleratis, quorū quotidie facta cōmittitis. Idē tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes obsidente ciuitatē, multis modis offēsa diuinitate, maiores nostri cū armis progressi, ipsi quidē in pugna perēpti sunt, oppidū vero ab hostibus direptum est: sanctūq; per triennium sexq; menses penitus desolatū est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis cōtra Iudæorum gentes ad militiā prouocauit? nonne indigenarum impietas? Vnde seruire cœpiimus? Nonne à seditione maiorū, quando Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeiū intulit ciuitati, & Romanis deus indignos libertate subiecit? Denique tres menses obsessi, quanquam nihil quale vos in sanctum legesq; deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs utebantur, sese tradiderūt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, de⁹ iterum captiuitate persequeretur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Solūm & Romanum adduxit exercitum. circumdati vero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorū suorū supplicia pependerunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi vero sine dubio coheret excidiū. Oportet ergo, vt opinor, sacri loci possessores iudiciū deo de omnibus permittere: manusq; tunc humanas contemnere, cum à superno ipsi iudice non recedant. Vos autē quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, prætermisistis? Quantū autē illos, qui cito periere, impietate superastis? nam occulta dedignātes peccata, hoc est furta, insidiasq; atq; adulteria, rapinis, cædibus certatis: nonasq; maleficiorū excogitastis vias. Sanctum vero templum, factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quē Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisque manibus adiutorem vestrum rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum Assyriū supplicauit, cum magnum illum exercitum deus vna nocte prostrauit? Similia vero Assyrijs Romani committunt, vt etiam similem vltionem speretis? Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, vt vastitati parceret ciuitatibus, neglecto iureiurando ad incendiū templi descendit: Romani autē solenne poscunt tributū, quod parentes nostri eorum parentibus pensabant, Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neque sancta omnino tangunt. Cōcedunt autem vobis familias liberas & possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profecto, sperare deum talem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim vlcisci nouerit cum oportet. Denique Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admoerant, fregit. Quod si etiam vestram progeniem liberaret, Romanos vero dignos pœna iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irasceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illum Sosius ascendit, quo Galileam Vespasianus excidit, postremo non nūc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neque Magnus, neque Sosius quicquā passi sūt & ciuitatē victoria ceperunt. Vespasianus autē ex bello quod nobiscū gessit, etiā imperiū adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nunc vberiores profluunt, qui prius

qui prius vobis aruerant. Deniq; ante eius aduentū scitis & Siloam & oēs extra ciuitatē fontes adeo defecisse, vt ad vtrunq; aqua mercaretur. nunc autē ita hostibus nostris largi sunt, vt nō modo ipsis & iumentis eorū, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & ante periculū factū est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius rex cū exercitu aduenit, qui & captā ciuitatem incendit & templū: quamuis, vt opinor nihil tunc illi tantū, quantum vos impie nunc, cōmisissent. Itaq; factis relictis, deum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cū bellum geritis. An bonus quidem vir domum flagitiolam fugiet, & domesticos oderit: Deū vero malis vestris inhērere arbitramini, qui etiā occulta conspicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autē apud vos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planū factum est? Iniquitates enim vestræ velut in promptu neminē latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atq; ita nequitia, vt virtutem demonstrare contenditis. Veruntamen reliqua salutis via est, si vclitis, & diuinitas cōfessis ac pœnitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proijcite, pudeat vos patrię iam dirutę, conuertite oculos, & aspiciite eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidum, quale templū, quā multarū gentium munera. Quis in hæc flammās adducit? quis hæc iam nō esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse debeat dignius? o duri & lapidibus stupidiore. Si hæc non veris luminibus cernitis, saltem familiarū vestrarū miseremini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & parentes quos, paulo post aut bellū aut fames absumpserit. Scio quia vnā cū his periclitabitur mihi māter & cōiūx, & familiā non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquā hæc suadere crediderit: Interficite illos, accipite mercedem salutis vestrę sanguinē meū. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me respicitis. Hæc Iosepho vociferante cum lachrymis, seditiosi quidē neq; animos flexerūt, neq; tu tam sibi mutationē fore iudicauerūt. Populus vero ad profugiendū cōmotus est, & alij possessionib⁹ suis, alij rebus charissimis exiguo pretio venūdatis, aureos, ne latrones eos deprehenderēt, transglutiebant. quū vero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato ventre habebant vsu necessaria. Titus enim plerosq; per agros, quod vellet quisque pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugium hortabatur, quod & intestinis malis carebant, nec Romanis seruebant. Ioannes autē & Simon cum socijs, ne his magis pāteret exitus, quā Romanis aditus, obstruebant: & qui vel vmbra suspicionis dedisset, continuo necabatur. Ditioribus quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat pereundi: nam quasi transfugere voluisset, propter patrimonium quisque occidebatur. Cum fame autem crecebat desperatio seditiosorum, & in dies singulos vtrunq; malum amplius accendebatur. Et palām quidem nulla erant frumenta, irrumpentes autem scrutabantur domos. Et siquidem inuenissent aliquid: eos qui negauerant verberabant: si vero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis viribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse videbatur, statim famē morituros occidere. multi vero clam vniuersa bona sua vno frumētī modio, qui ditiores essent, itemq; pauperes ordeī permutarunt. Inclusi deinde intimis ædium tectis, quidam summa penuria infectum triticum comedebant. panē alij conficiebant, vt necessitas metusque monuisset. Et mēsa quidē nusquam apponebatur, sed incoctū subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autē erat victus, dignūq; lachrymis spectaculū, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes elades haberetur. Nihil enim sic perdit hominē vt pudor: nā quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Denique vxores viris, & filij parentibus, & quod miserimū, matres cibū infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescētibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin vitę guttas auferret. Edētes vero talia nō latebant, sed vbiq; aderāt: qui ista diriperēt. Nā sicubi clausam domum

domū vidissent, eos qui intus erant, cibū capere hoc suspicabātur indicio: statimque ruptis foribus irruebant, victūq; iam contusum dentibus, ex gutture penē reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabantur autē senes ne cibū defenderent: lacerabantur mulieres, ea quę haberent in manibus occultantes: nullaq; miseratio vel cani erat capitis, vel infātiae: sed abstractos pueros & ex buccella pēdentes, humo allidebant. Si quis autē incurrētes anteuenisset, quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanquā læsi cruentiores erant. Acerbissimos autē cruciatus excogitabant, dūmodo alimenta reperirent: nunc excruciatē genitaliū vias, nūc virgis acutis podices transfigēdo, horrida; etiā auditu quis patiebatur: in vnius panis confessionem, & vt vnum pugnū farinæ abditū indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim crudele videretur, quod necessitas imperaret) exercentes autē dementiam suam, sexq; sibi dierū comēatū pręparantes, hisq; occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarūq; gratia colligēdarū nocte erepsissent, cum iam se hostes euasisse credebant, quę attulissent eripiebant: multūq; supplicantibus, & horribile dei nomen implorantibus, vt aliquam partem sibi concederent eorū, quę cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dābāt: gratūq; videbatur, si spoliati nō perirent. Hęc quidē humiliores a satellitibus patiebantur. Honorati vero ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorū alij in sidiarū falso accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerūq; delator subornatus indicabat, quod profugere voluissent. Si vero quem Simon expilasset, eum ad Ioannem remittebat: & quem Ioannes expilasset, eum Simon excipiebat: sibi que inuicem propinabant sanguinem popularium, miserorumque cadauera partiebantur. Et dominandi quidem causa erat in utroque dissensio, icclerum vero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum vendicans, non dedisset, nequissimus videbatur. Et qui nō accepisset, velut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Singillatim quidem iniquitates eorū explanare non potero: vt autem breuiter dicam, neque aliam ciuitatem vnquā talia perpeffam puto, neque vllam nationem post hominum memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremo etiā gēti Hebręorum maledicebant, vt minus impij viderentur in alienos. Veruntamen, quod erāt, & seruos se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Denique ciuitatem ipsi euertēre, & Romanos inuitos hanc tristēmittere victoriā cōgere: tardiusque venientem in templum ignem penē traxere. Denique cum hī ardere superiorem ciuitatem vidissent, neque doluere, neque illachrymanere: sed apud Romanos qui hęc paterentur inuenti sunt. Verum hęc quidem suo loco posita cum rerum documentis dicemus.

De Iudęis crucifixis & aggeribus combustis.

Cap. XII

Tito autem aggeres proficiebant, quamuis a muro milites male afficerentur: parte vero equitatus missa, iussit per valles ad alimenta cōportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime pręda sufficeret: maior vero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clām enim seditiosis fieri posse sperabant, vt cū coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere non patiebantur: vice sua iugulandos. Audaciores autē faciebat ad exeundum fames, restabatq; iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroq; videbantur supplicare: post pugnam itaque verberati, & ante mortē modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis videbatur ista calamitas, cum Iudęi in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neque captos dimittere tutum erat, tantūq; asseruare multitudinem custodū videbat esse custodiam, maxime vero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros.

furos, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebat, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quam cepissent, iam spatium crucibus deerat, & corporibus cruce. Seditiosis vero tantum defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant popularium prouiores ad pacem, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensum tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec verum cognoscere-tur inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad verum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi precepit, eosque ad Ioannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec viderentur profugum, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, ne se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata voluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumueundo, operantes urgebat, veluti factis verba non multo post secuturus. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemque se contemnere clamabant, eamque seruituti recte præferre: multa vero mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundumque deo templum hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit qui incoleret: quem ipsos quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illufuros. quibus facta non adfore: finem enim dei esse. Talia conuicijs admiscetes vociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. unde etiam nomen habebant, plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoque in senecta ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo vigente præsens se mirari aiebat, quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipse natura: que promptissimus, tantusque viribus, ut multum peccaret audacia. Cum vero Titus ad hoc subrisisset, laborumque communem esse dixisset, sicut erat Antiochus cum Macedonibus in murum impetum fecit. & ipse quidem pro viribus suis ac peritia cæuebat tela Iudeorum, sagittis eos appetens: adolescentes autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extremum multi faucij recessere: hoc reputantes, quod etiam viris Macedonibus vincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maii aggeres inchoati, vix nono & vigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & vnus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium vocatur: alter vero à duodecima viginti cubitis distans. Decima vero legio, quæ supra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus erexerat, ubi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quintadecima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentum. Iam vero ad motis aggeribus, Ioannes sub fossa intus tera usque ad aggeres Antoniam versus, dispositis per cuniculum sudibus, opera suspēdit: illataque sylua pice ac bitumine illita, ignem immittit: succensus autem fulcimentis, fossa repente subsedit, cumque magno sonitu in eam aggeres decidere. ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus est, cum igne ruina concluderet. perclauero materia qua premebatur, flamma iam clarior apparebat. Et Romanos repetini quidem facti stupor occupat: molitionem vero Iudeorum ægre ferebant: iamque se vicif se credentium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire aduersus ignem minus

*Manus abscise
multis captiuo-
rum*

*Conuicia lu-
deorum in Titum
& milites.*

Struthium

*Stagnum Amy-
gdalon*

*Aggeres suc-
censi*

utile videbatur, etiam si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo vero post, alios etiā aggeres Simon cum socijs aggreditur. illa enim parte Romani ad motis arietibus cōcutere murum cōeperant. Tephthēus autē quidam ex Garfiorus, ciuitate Galilæe, & Megassarus ex regalibus famulis Mariammes, cumq; his Adiabenus quidā, filius Nabatēi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisq; viris neq; audaciores in illo bello extra ciuitatem apparuere, neq; magis horrendi. nam velut in amicos, nō in agmen hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut subistere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incēdere. acti autē missilibus, & gladijs detrusi, nō prius a periculo demoti sunt, quā ignis instrumenta corripere, Sublata vero iam flāma, Romani quidē concurrenter ē castris, auxilio properabant: Iudēi vero ex muro eos prohibebāt, manusq; cum his conferebāt, qui flammās extinguere conarent, proprijs corporibus nullo modo parcētes. Et illi quidē arietes igni subtrahere, cum eorū tegmina cremarentur: Iudēi vero etiā per flammās eos retinere certabant. & quāuis feruens nacti essent ferrū, tamen arietes nō amittere. Hinc autē flamma transijt in aggeres, & auxiliantes prēueniebat incendiū, Itaq; Romani flāma circūdati, quoniā seruare posse opera desperabāt, in castra discedunt. Iudēi vero magis instabant, cū semper eorū numerus cresceret, ex ciuitate accedētib; adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti victoria. progressi autē vsq; ad munimēta castrorū prēlio cum eorū custodibus decertabāt. Est enim statio pro castris per vices succedentiū armatorū, & acerbissima in eos sanctio Romanorū, vt qui loco de qualibet causā cessisset, occideretur. hi pōnali exitio gloriosa morte prēlata, steterunt fortiter: eorūq; necessitate simul ac pudore, plurimi fugientiū redierunt: ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedētem multitudinē prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorū corporum prouidentē. nam quoscunq; obuios habuissent, cū his congregiebant Iudēi: & in spicula irruentes incaute, ipsi corporibus inimicos feriebāt. Sed neq; hi actis magis quā fiducia superabāt, & Romani plus audaciē quā quod male tractarentur, cedebāt. Iam vero Titus aderat ab Antonia, quō secesserat, locū alijs aggeribus prospiciens: multūq; increpatis militibus, si cum hostiū muros obtinerent, in suis periclitaretur, & velut ex carcere contra se dimissis Iudēis, obessorū paterentur ipsi fortunā, ipse cum electis militibus hostes a latere circūuenit: illi autem cum in ora ferirentur, cōtra eum conuersi durabant. mixta vero acie, puluis quidē lumina, clamor vero aures exuperabat, neq; aut amicum quisquā internoscere poterat aut inimicum. Iudēis autē non tam virium fiducia, quā salutis desperatione perseuerantibus, etiā Romanos pudor amorū & glorię & prēsentia periclitantis Cēsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremū nimia fecitate animorū, vel totam multitudinem Iudęorum fuisse rapturos, nisi pręuenito pugne momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autē aggeribus Romani morore tenebantur, quod tam longū laborem vna hora perdidere, & multi quidē solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam
triduo. Caput XIII.

Titus autē cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidē placebat, omni admoto milite vi muros experiri: adhuc enim Iudęos cū exercitus parte dimicasse, vniuersi vero militis impetū tolerare nō posse, verū sagittis esse obruendos. Prudentiores autē rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, gressus eorum tantummodo obseruādo, ac ne victus intro ferretur monebant, & ciuitatē fami relinquere, neq; cum hoste manu cōfigere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, vel etiam sine hoc interficere, quę seuior est cupiditas. Ipsi autē Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestū non videbatur: & pugnare cum his supernacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autē fieri impendiorum penuriam
operosum

operosum indicabat, egressus vero ciuitatis observari, operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorumque difficultatē, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautum: contra manifestam vero viam observatam, occultas vias excogitaturos Iudeos, tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autē clām esset illatum, diutius obsidionem trahendam, verendumque, ne victoriæ gloriā diminuat temporis longitudo. Hęc enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriā duci debere tamen si celeritate uti velit & cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: & Iudeos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatē tradituros, aut fame victos facillime capiendos, aliter enim se nō posse quiescere. Verum & aggeres curaturū esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnū opus & inextricabile videatur, eum cōsiderare debere, quod neque paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnū quid perficere, ne deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Dininus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumque partiti, non solum rectores inter se, verum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isque chiliarcho placere properabat: chiliarchorum vero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum vero certamina Cæsar ipse dijudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sæpissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, ubi ipse tendebat, ad inferiorem Cēnopolim murū duxit. Hinc per Cedronem ad Elæon montem reuertens, à meridie montem complectitur, usque ad saxum quod Peristereonos vocatur, eiisque proximum collem, qui super vallem imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad vallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad vicum, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis coniunxit, unde cœperat. Murus quidem vno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mēsis videretur, celeritas vero fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem vigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundā vero Alexandro permiserat: tertia vero obtigit legionum ducibus. Somnos autem vigiles inter se sortiebantur, totaque nocte per castellorum spatia circuibant.

Urbs circumdata muro

Ambitus muri Castellorum

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo. Cap. XIII.

Iudeis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: atque iam fames, totas domos ac familias depascebat. Et recta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: viarum autem angustia senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuvenes turgidi, velut vmbra mortuorum, per fora versabantur: & ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, & eos quibus aliqua vis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies veniret, & viui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum vero silentium ciuitatem, plenaque mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & velamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hisque gladiatorum mucrones probabant: nonnullosque iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas vero efflantium quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum viuos relinqueret.

Li z seditiosos.

*Iterum extru-
tur aggeres*

seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iubebant mortuos sepeliri, cum foetorem ferre non possent: deinde quod non sufficiebant, in valles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus vidit, altæq; sanie tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus deum testabatur, factum illud suum non esse. Civitas quidem ita erat affecta. Romani vero, cum iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos moror, famēsque tangebat) dies lætos agebāt: frumenti, aliarumque rerum necessariorum habentes copiam, de Syria proximisque provinciis. multi autem iuxta murum stantes, magnamque alimentorum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim civitati proximas sylvas, opera prima consumpserant. à nonagesimo vero stadio milites alias congregabant: & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atque opus vrgens, quod in manibus eos haberet latronibus ostendebat. Sed illis poenitudo plane perierat: & animis ac corporibus separati, utriusque velut alienis utebantur. Nec enim vel animas affectio maniucta, vel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantque languentibus carcerem.

De cæde Iudæorum intra & extra Hierosolymam Cap. XV.

*Matthias & Si-
mone occidi-
tur.*

DEnique Simon Matthiam, per quem obtinuerat civitatem, excruciatum peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & charus. Is, cum à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Ioannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquam obtinuit civitatem, inimicum eum æque atque alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, velut hoc simplicitate suasisset: productumque eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filiis suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, quam filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quod civitatem ei aperisset gratiam postulantem, ut augeter eius dolorem, novissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in conspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Barnadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iunarent, ad quos exire voluisset. corpora vero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam pontifex, ælius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, vir fortis, ex Ammans genus ducens: & cum his quindecim ex populo clariore necantur. Iosephi vero patrem conclusum asseruabant: missosque præcone denunciāt: ne quis in civitate degentium vel colloqueretur cum eo, vel in unum veniret: prodicionis metu proposito: & eos qui hæc cum illo deferrent: ante quæstionem perimebant. Ista videns quidam Iudas filius Iudæ: vnus ex numero præfectorum Simonis: qui turrin ab eo sibi creditam custodiebat: fortasse quidem non nihil etiam misericordia crudeliter peremptium, magis autem sui providentia convocatis decem fidiis contubernaliis: quousque tandem, inquit, hæc mala sustinebimus? quamve salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romanivero penè intus sunt. Simon autem bene quoque meritis infidelis est: metusque etiam apud eum poenæ, & apud Romanos certa foederis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & civitatem. Nihil autem graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, poenas citius pendet. His ubi decem assensu sunt, mane cæteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse vero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, velut mox capturos civitatem nullo periculo. Interca vero, cum

*Ananias ponti-
fex occiditur
Iosephi pater.*

Titus

Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrinque velociter occupat: Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circueſ Iosephus (nec enim rogare cessabat) *Iosephus lapi de uulneratus* caput vulneratur lapide, statimq; attonitus cadit. Excurſus autem ad eius casum factus est Iudeorum: abreptusq; esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. seditioſi vero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinem mœror tenuit, vere perisse credentē, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autē Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad *Mater Iosephi* custodes quidē, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem ſcens, ad ancillas: hunc, inquit, fœcūditatis recepisse fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, a quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Cito enim curato vulnere Iosephus reſpuit: progressusq; clamabat, illos sibi non multo post vulneris pœnas duros. populum autem rurſum ad fidem hortabatur. vnde populo quidem fiducia, seditioſis vero stupor incidit eius aſpectu. Profugorū autem alij itatim de muro neceſſitate proſiliebant: alij velut ad pugnam cum lapidibus progredi ſimulantes, mox ad Romanos profugiebāt. Hos autem ſæuior ea quā in tus pertulerant fortuna conſequēbatur: & fame, quam domi reliquerant, velociorem apud Romanos inueniebant ad exitium ſatietatem. aderant nanque inflati ex inedia, & velut morbo intercutis aquæ turgidi. deinde vacuaca replentes corpora ditrumpebantur: niſi qui periti deſideria cohibuiſſent, paulatimq; cibum deſueto corpori obtuliſſent. Verum & eos qui hoc modo ſeruarentur, alia plagā ſuſcepit. Quidam apud Syros ex tranſugis deprehenditur, è ſimo ventris aureos colligens. Tranſglutientes autem (vt ſupra diximus) eos veniebant, quod cunctos ſeditioſi ſcrutabantur: & maxima vis auri fuerat in ciuitate. deniq; duodecim atticis comparabant, quod antea viginti quinque valebat. Verum hac arte per vnum detecta, totis caſtris fama percrebuit, quod auro tranſugæ pleni venirent. Arabum autem multitudo & Syri, ſciſſis ventribus ſupplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo ſæuiorem contigisse Iudeis: vna denique nocte duorum milium patefacta ſunt viſcera. Et hac Titus iniuſtitia cognita, penē iuſſiſſet autores circumſuſo equitatu iaculis appeti, niſi magna fuiſſet multitudo noxiorum multoq; plures puniendi, quā qui fuerant interempti. Cōuocatis autem auxiliarium ducibus, itemq; militem Romanorum (nam etiā militum quorūdam hæc tangebatur inuidia) vtrūq; iratus dicebat: ſi qui militum ſuorum hæc cōmitterent lucri cauſa incerti, nec arma propria quicquam erubeſceret auro argētoq; facta: Arabes autem & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudeos odia Romanis aſcriberent. hac enim quorūdam ſuorum milites infamia participare. & his quidem mortem interminatus eſt, ſi quis in eadem poſtea repertus fuiſſet audacia. ad legiones autem mandata dedit, vt ſuſpectos inueſtigarent, atq; ad ſe deferrent. Verum proſecto auaritia contemnit omne ſupplicium, ſæuiſq; hominibus lucrandi amor innatus eſt: nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò vero hæc aliās, & modum habent, & metu ſubiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem viam ſalutis ad interitum verterat: denique id quod cum pœna interdixerat Cæſar, occulte in profugos admittebatur. Et ſi quis tranſuſgiſſet, circumſpectantes ante ne quis Romanorum videret, eos ſcindebant, & ex viſceribus quæſtum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & pleroſque ſola ſpes consumebat. Hic quidem caſus multos tranſugarum reduxit.

De ſacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame.

Caput

XVI.

Hi

Ioannes

Donaria tem-
pli a Iohanne
rapta

IOannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; vasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne vceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq; vxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum vinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effudisse. nanque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore vgebantur & potabant. Non equidem recto fabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani contra noxios venire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluuium perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendia passuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa pertulerat. denique cum eorum pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, transgressus ad Titum, per vnā portam quæ sibi credita fuerat centum & quindecim milia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, vsque ad calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proicere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant: aliorum vero numerum minime posse comprehendere: cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa. & frumenti quidem modium venisse talento. post autem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc, necessitatis quosdam fuisse compulsos, vt cloacas rimarentur, bonumq; veterem finum alimētum haberent. stercusq; collectum, quod ne visui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne videntes quidem pœnitebat, sed patiebātur vsque ad ea progredi, fatum enim eos rediderat cæcos, quod iam & ipsis imminabat & ciuitati.

Stereore bonum
nesci coacti.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO LIBER SEPTIMVS.

De suffossione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnante murum.

CAPVT PRIMVM.

CLades quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderentur aduersus inclusi, postquam populum fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, & visu horrenda erat, odoremq; pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam veluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, concutere mortuos cogeabantur: & qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neq; horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad extremum bellum preparabant, tãquam exprobrantes deo (vt mihi videtur) supplicij sui tarditatem. non enim spe victoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem

tem quamvis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra viginti & vnum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta vsq; stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nā quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præcisus vndiq; arboribus cernebatur: nec vllus qui pridem Iudæam viderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc videret, continere lachrymas poterat, vel non gemere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia nanque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæreretur ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium, nanq; hi, nisi eos quoq; exirerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autē, fortasse nec voluntatē sibi fore illis incensis alios parare. nam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora militum, crebris vero offensionibus animi cesserant. Verum ciuitatis cladi- bus tristius Romani quam ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebāt, etiam pugnatoribus nihilo segnioribus vtebantur. Sed eorū spes frangebatur, cum aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus vero conflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue, quod cum seditione fameq; ac bello totq; malis præstantiores Iudæorum animos inuenirent, virorum quidem in expugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam vero animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad virtutem incitarentur? Illi quidē propterea cautius custodias præparabāt. Ioannis autē factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si disijceretur murus cauebat, & antequā arietes admouerentur operibus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauere. Nam primum ne concordare quidē eorū videbatur consiliū, paulatim & per intervalla, & conctāter, non sine metu profiliantium, neq; Iudæorum more, vt breuiter dicam. deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omniū simul impetus: & vt non sine offensione recederent. Languidiores vero progressi quā solebāt, etiā Romanos solito promptiores offendere: qui corporib⁹ quidē atq; armis ita vndiq; aggeres sepsere, vt nusquam igni aditum relinquerent: animum vero ita confirmauerunt, ne quis loco antequā occumberet moueretur. nam præter omniū rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati virtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebāt in profiliētes delata: & qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculū antecedentis molliores eos efficiebat. Qui vero intra teli iactū venire properassent, alij disciplina hostiū & densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad extremū alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autē inde digressis, Romani machinas admouere: quāvis ab antonia saxis atq; igni ferroq; peteretur, & quodcunque hostibus telū necessitas attulisset. nam licet multū mœnibus Iudæi confiderent, machinasq; contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autē Iudæis studium esse rati, ne murorū infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictib⁹ obediebat: sed ipsū quidē crebris in se missilibus iactis, cū nullis periculis desuper venientibus lassarentur, arietum opus vrgebant. cum vero inferiores essent, ac lapidibus frangeretur, alii scutis super corpora cōcameratis, fundamenta manibus & vectibus suffodiebant. Itaq; saxis quatuor obstinato labore concussis, quietē vtriusq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefactat⁹, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murū suffoderat, subsidēte cuniculo repente labitur. Verū præter spem vtrorumq; animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorē esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & ad-

uersum

*Oratio Titi
ad milites*

uersum eam præcauti non fuerant, tanquam maneret Antonia cōfidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiā ex celeri subuersione natam, conspectus alius mutus, quem intrinsecus Ioannes ædificauerat, cito restinxit. Verū tamen priore facilius oppugnatio videbatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmiolem murum qui recens erat, citōq; destrui posset arbitrabantur. Nemo tamen eū audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus vero spe atq; oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promissis sæpe quidem periculorum nasci obliuia, interdum autem mortem solere contemni, in vnam congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum non afferunt, aperte & ipsi qui rogantur, & qui eos rogant, ignariæ reprehensionem parit. exhortatione autem opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quenque gerere dignum est. Itaque difficilem vobis in marum esse ascensum ipse profiteor: quod autem vel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cū difficillimis rebus, pulchrumq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem vos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudeorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello autē vincere consuetum est, à Iudæis manu vel animo superari turpissimum est: id quæ in fine victoriæ, cum etiam dei nitamur auxilio. namque offensiones nostræ, Iudaicæ desperationes sunt. Illorum autē clades, fauore dei vestrisq; virtutibus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq; sine machinis casus, quid sit aliud quā in illos ira dei, nostrumq; adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores videri, sed etiam diuinum præsidium prodere, vobis non conuenit. Quo pacto autem non turpe videatur, Iudeos quidem quibus non magni pudoris est vinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterū id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non victoriæ spe, sed ostentationis gratia: vos autē totius pene terræ marisq; victores, quibus etiam non vincere probro habetur, ociosos sedētes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiti: maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere. Deniq; in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, at tamen capiti ac respirationi hostiū insedere victoriā nobis plenissimam reprobmittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim virorum fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat, manesque se bonos ac propitios heroas, vidēdos offerunt posteris suis? Quas vero morbus corporis tabesque consumpserit, & si maxime probis ac piaculis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, altaque obliuio suscipit, corporis simul & vitæ ac memoriæ sine circumscriptione. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autē omni morbo leuius est, ferri ministeriū, cui nō videatur ignauū negare vsui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidem veluti seruari nequeāt, vel qui conati fuerint, persecutus sum. est autē salutis spes in maximis quoque periculis, qui virilem animum gerunt. Primum enim quod decidit patet incessui: deinde totum quod ædificatū est, facillime dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atq; subsidio: vestraque obstinatio breui animos hostium frāget: ac fortasse nobis, si eam tantum cœperimus, incruentares efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si vero clā, vel etiam per vim aliquid egerimus semel, quamuis paucos nō sustinebunt. Me autē profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui vixerit quidē nunc æqualibus præsit: beatissimam vero præmia sequantur

inia sequantur occisos. Talia dicēte Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum vero vnus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, vir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante vidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militē esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quēdā heroica in macro corpore, atque angustiore viribus suis habitabat. Cū primus itaq; surrexisset: de dome, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atq; op-
Sabinus mu- rum cōscendit
to quidem, vt vires ac voluntatem meā sequatur fortuna tua. quod si cœpto cæsus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te moriturū. His dictis, & scutū læua manu capiti prætendens, stricto que dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebātur autem ex alijs, qui soli eius virtutis æmuli esse cupiebant, vndecim viri. Multo autē omnes antecedebat diuino quodam impetu exeatatus, cum de muro custodēs iaculis & sagittis vndique infinitis appeteret, atque ingentia saxa deuoluerent, quę nō nullos de vndecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetū cohibuit, quam summa muri præhenderet hostēsq; in fugā vèteret. viribus enim eius atq; animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati, non steterūt. Qua in re fortunam quis, veluti virtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non incūsauerit? Si quidem hic vir neque ab incepto errauit, & offensione lapidis cū maximo crepitū pron⁹ decedit. Vnde factū est, vt Iudæi reuersi, vbi solum & iacentē videre, ex omni eū parte iaculis peteret. Ille vero genibus nixus, & scuto protectus, primo quidē vlciscebatur hostes, multosq; ad se appropinquantēs fauciāuit: vulnerū autē multitudinē remissit dexteram: & ad extrēmū priusquā redderet animā sagittis est obrut⁹, vir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna vteretur, pro mēsurā vero cœpti facinoris cecidit. Cæteri autē tres penē iā sūma tenētes, obruti lapidibus perierūt, & octo fatiati detracti, & in castra relati sunt. Hęc quidē tertia die mēsis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniam inuadunt. & à Iudæis repelluntur Cap. II

BIduo autem post, viginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdā ex ala equitum, & tubicinem vnum ad se vocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniam otiose procedunt occisis autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac bucina signum dari præcipiunt: quo cæteri quidem vigilēs subito exuscitantur, & fugiunt priusquam multitudinē quę murum ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, vt magnum hostium numerum ascendisse crederet, ostendit. Cæsar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent, ipsi quoque per cuniculum irruperunt, quem Ioannes aduersum Ramanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; amborum agminum seditiosi, tam Ioannis quā Simonis, arcebant eos summa vi atque alacritate repugnandi. siquidem excidij finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his victorię principium fuit. Ad ipsum autem adytum validissima pugna committitur: his quidem templum vi occupare certantibus, Iudæis vero Antoniam versus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ vtrisque inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisque pugnaret, permixtis viris & propter angustias permutatis, cum & vocis intellectū magnitudo confunderet, multaq; mors esset vtrinq;: armaq; simul & cadauera iacentium cōculcata frangerent præliantes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiōrum exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neq; aut fugę aut persecutioni locus erat: sed propinquę mutationes cōfligentium, & inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui vero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores vtriusq; partis, suos in fronte vrgebāt

*Vincunt
Romani*

tem vrgebant, nullumq; inter dimicantes bello vacuū intervallū reliquerant. Cum autem Iudeorū animi Romanorū peritiam vincerent, iamq; omnino tota acies pelleretur (ā nona enim hora noctis ad septimam vsq; diei pugnabant) hi quidem simul omnes excidij periculum pro nutrimento virtutis habebāt: Romani vero exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnatum nitebatur) satis esse visum est in præsentia, Antoniam obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine Cap. III

Fortitudo
Iuliani

Casus Iuliani

Fortes Iu
deorum

Iulianus vero quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello & armorum peritia & viribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse cognovi, vbi Romanos iam cedere & male repugnare conspexit (propter Titum autem apud Antoniam stabat) subito profiliit, iamq; Iudeos vincetes solus ad interiorē vsque templi angulum persecutus est. Fugiebat autem univēsa multitudo, neque vim eius neq; audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruens, quos alios aliō disiecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius visum est. Verum & ipsum profecto fata persequiebantur, quæ ab homine vitari non possunt. Calceos namque habēs, creberrimis atque acutis clavis, vt cæteri solent milites, fixos, dū strato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnosq; cum armorum sono deiectus, intergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentiū: Iudæi vero multis simul gladijs & hastis undique feriebant. Ille autē multam quidem ferri vim scuto excipiebat: sæpe autē conatus erigere se, percutientium multitudine reolutus est, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. namque diu cervicem contraxerat, donec concisus alijs eius membris remisit vires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimirum autē dolor Cæsarem tenuit, vbi tantæ fortitudinis virum in conspectu tantæ multitudinis vidit occidi: & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, ægre peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Cæsarem, verum apud hostes quoq; relicta. Iudæi vero etiam mortui rapto corpore, Romanos in fugā verfos, in Antoniam conclusere. Fortiter autem in eo prælio decertare, Alexas quidē & Gypthæus, ex agmine Iohannis: ex parte vero Simonis, Malachias, & Mertonis filius Iudas, & Soseph filius Iacobus, dux Idumæorū: Zelotæ vero fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Iosephi oratio pro deditioe Iudeorum & profugium eorum Cap. IIII

Fundamenta
Antoniæ di
tuntur

Iosephus vir
sus hortatur
deditioem

Titus autem militibus suis imperat Antoniæ fundamēta diruere, facilēq; ascensum cuncto exercitui preparare. Ipse vero Iosepho ad se vocato (nāq; audierat eodīe qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinā observantiā quæ cunctis Iudeis vocatur virorū penuria defuisse, eaq; re populū nimis dolere) iterum dici Iohanni præcepit quæ ante mandauerat: quod etiam si quis eum pugnandi solus amor teneret, cū quæ placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dū modo non vna secum & civitas interiret simul & templum: sanctum tamē locum violare desineret, neque in deum nefas admitteret. Potestatem autē haberet si vellet, sacra intermissa celebrare per Iudeos quos ipse delegisset. Itaq; Iosephus, ne soli Iohāni hæc intimaretur, sed etiam pluribus, vnde exaudiri posset constitit, & mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multū autē eos quo patriæ parceret precabatur, ignemq; depelleret iam templo contiguū, deoq; vota redderent cōnecta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autē cōiciis tyrannus Iosepho cū execrationibus lacerato, postremo addidit, nunquā sibi excidium esse metuendū, quoniam dei civitas esset. Atque cum exclamatione, sanè vero, inquit Iosephus, eam purā deo conservasti, inuiolataq; sancta mansere: nec in eum cuius

cuius speras auxilium, quicquam impium deliquisti: sed solennia sacra consequi-
tur. Et si quidem tibi quisquam quotidianū auferat cibum, impium eum hostem
putabis: deum vero, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras fu-
turum? Et Romanis peccata imputas? qui nostras leges etiā nunc tuentur: & que
ipse intercidisti sacra, deo reddi compellūt. Quis non inopinatæ mutationis cau-
sam gemat, ac defleat ciuitatem? cum alieni quidem, hostesque impietate tuam
corrigant: tu vero Iudæus, & inter leges educatus, illis quoque in has sæuior inue-
niaris. Atqui Ioannes etiam poenitere malorum, nō est turpe in rebus extremis:
bonumque tibi exemplum patriam seruare cupienti propositum est, Iechonias
rex Iudæorum: qui quondam Babyloij bellum sibi inferentibus, sponte ciuita-
te priusquam caperetur excessit, & cum cognatione sua voluntariam captiuita-
tem sustinuit, ne hæc sancta hostib⁹ proderet, deiq; domum videret exuri. ob hoc
sacra Iudæorum commemoratione laudatur: eumque memoria transmissa per se-
cula semper nota immortalem posteris tradit. Bonum ̄ Ioannes exemplar, & si
periculum præsto sit: ego autem veniam quoque tibi à Romanis spondeo, dum
memineris, quod gentilis moneam, & Iudæis ista promittā, spectariq; oporteat,
qui sit autor, & vnde consilium. absit enim vnquam me ita captiuum viuere, vt
genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihiq; maledi-
cis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, deiq; sententia con-
demnatos seruare contendo. Quis ignorat scripta veterum prophetarum, & res-
ponsum impendens miserrime ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædicere,
cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum non ciui-
tas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus planè, deus ipse cum
Romanis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelerum plenam exurit ciuitatem.
Hæc Iosepho cum fletu & lachrymis prosequente, vox eius singultibus interrup-
pta est. Et Romani quidem miserati dolore, admirati sunt. Ioannes autem eius-
que socij magis contra Romanos iritabantur, illum quoq; capere cupientes. No-
bilitatem tamen plurimos commouit eius oratio. & nonnulli quidem seditiosorum
custodias formidantes, locis suis manebant, iamdudum certi de suo pariter & ci-
uitatis exitio. fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confu-
gere: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij vero pontificum, tres qui-
dem Ismaelis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, & Matthiæ quatuor: al-
terius vero Matthiæ vnus, qui post interitum patris aufugerat, quem Simon Gio-
ræ cum tribus filijs, vt supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum
pontificibus defecerunt: eosque imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens
in alienigenis moribus illis versari molestum esse, in Gophnam dimisit, vt ibi
manerent interim, multas etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello se
redditurum. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione dis-
cedunt. his autem in ciuitate non visis, rumor seditiosus iterum diffamatus est,
quod Romani transfugas occidissent, vt hoc metu videlicet à fuga reliquos deter-
rerent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum sicut antea valuit, timor au-
tem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem postquam eos Titus reuocatos
à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Ro-
manos fugiebant. In vnum vero congregati, & ante Romanos stantes, cum la-
chrymis atq; vlsulatu seditiosos rogabant, primo quidem vt in ciuitatem Roma-
nos susciperent, patriamq; seruarēt. si hoc displiceret, saltem de fano exirēt, tem-
plumque sibi liberarent. nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos
ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaq; in transfugas
vociferati conuicia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere
tormenta, vt omne quidem circum fanum spacium multitudine mortuorum se-
pulchro, templum vero ipsum castello simile videretur. In loca vero sancta &
in accessu, cū armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus insiliebāt: & ad
hanc processere legis iniuriā, vt quam Iudæos indignationem oporteret exercere
si hæc

*Multi Iudeo-
rum profugia
unt ad Roma-*

si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudæos propria sacra temerantes, vterentur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiiceret, atque adoraret: latronesq; optaret, antequam intolerandum malum cõtingeret, pœnitere. Titus autem dolens vicem eorum, iterum Iohannem eiusque socios increpabat, dicens: Nonne vos ò sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Nonne literis Græcis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Nonne eos qui transissent, quâvis Romanus quis esset, vobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis ò nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluistis? Testor ego patrios deos, & si quis nunquam hunc locum ante alpexit, (nunc enim neminem credo) itemque testor & exercitum meum & Iudæos qui apud me sunt, & vos ipsos, quod non ego vos violare hæc compellam: quin & si locum acies vestra mutaverit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorum neque quicquam in eorum contumeliam faciet. servabo autem vobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudæorum. Cap. V

Iterum Romani vadunt hostem
HÆc Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non benevolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollébatur. Titus autem, qui neque seipsum miserari eos, neque templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decrevit inuitus. Sed vniuersum quidem *his militem* quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autem de singulis centurijs viris fortissimis lectis, etiâ chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autem ipse quoque in armis esset, unaq; descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præsidem militum certamini facturum esse dixerunt, quàm si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, vt de eorû virtute indicaret, ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignavus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & vlciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, vt sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti cæteri cateruatim excurrere. Itaque primorum quidem impetû excipiebât Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum velut hostibus utebantur. vocis namque agnitionem confusus partium clamor, oculorû autem singulis nox ademerat: cum præterea quosdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque sine discretionem feriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos proflientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisque meminerat. Iudæi vero disiecti, tam impetus, quàm recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium alijs alij demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggredientem exciperet. Denique plures à suis quàm ab hostib; ⁹ sauciati sunt, donec orto die, visu iam pugna discernetur & in acie stantes ordine, sagittis atq; telis vterentur. Neutri vero cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de virtute certabant: illumq; diem sibi quisque promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & proprium cuiusque periculum, & quod templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrannus stans hos rogaret, alios verberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerûq; pugnatum est, sed cito & breui momento prælia mutabâtur. neutra enim pars prolixum

lixum fugę spatium vel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantiū: eratq; veluti quoddam belli theatrum. nec enim vel Titum vel alios, qui vnā erant quicquam eorum quę in pugna gerebātur latebat. Postremo nona hora noctis cœpto pręlio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo locovnde pugnā iniere certa fuga cessissent, verum mediam in ancipiti pręlio victoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudęorum vero partis quidam Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simō Iosif: Idumęiq; Iacobus, & Simon hic Cathlē filius, Iacobus autem Sosę: de Ioannis autē socijs Gypthęus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonię fundamentis, latam viam vsque ad templum fecit. admotęq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: vnum contra interioris templi angulum, qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alterum contra exedram, ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatam. aliorum duorum vnum contra porticum occidentalem templi exterioris, alterum contra septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat, cum materias à centesimovsque stadio deportarent. Interdum autem insidijs lædebantur, cum ipsi quidem vincendi facultate minime cauerent, Iudęis vero propter desperationem salutis audacioribus vterentur. Nonnulli enim equitum, quotiens ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudęi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaque cum id crebro fieret, Cęsar existimans, quod erat verum, negligentia suorum magis quàm Iudęorum virtute rapinas contingere, tristi animaduersione cęteros ad equorum custodiam retuocare statuit: vnōque milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos cęteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresq; erigebant. Altera vero die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinę defecerant & fames vrgebat congregati, in pręsidia Romanorum, quę Elæon montem versus collocata erant, circa vndecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere violenter ambitum conatis. Cōflato autem vehementi pręlio, & alia multa ab vtraque parte fortiter gesta sunt cum Romani pręter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudęi vero immoderato impetu & effrenatis animis vterentur. dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam & amittere Iudęos, veluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum videbatur: & illi vnā spem salutis, si murum vi perrūpere possent, habebant. & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudęis in fugam versis, atq; in vallem cōactis equo in aduersum montem à latere incitato pręteruectus, rapit vnū ex hostibus fugam petentem, iuuenem & gratem corpore, & armis vndique septum, talo comprehensum. tantum se inclinauit equo currente, tantāque dexterę vim itemq; cęteri corporis, & equestris peritię demonstrauit. Iste quidem tanquam muntus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cęsarem venit. Titus autem vires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum aggredi tentauerat supplicio tradito ipse templi oppugnationem curabat, vtque aggeres mature fierent perurgebat. Inter quę Iudęi aduersis pręlijs male tractati, tumescēte paulatim bello & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, pręuenientes ne vltius procederet, abscindebāt. Porticus enim parte, quę ab Aquilone in orientem pertinens Antonię iungebatur, incensa, deinde ad viginti fere cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prędicti mensis vicesimo & quarto die, Romani porticum inflā mauere: & vsque ad quartumdecimum cubitum igne progresso, Iudęi similiter

Anceps pugna

Aggeres exstructi

Pedanius

Porticus incensa

Lzk culmen

culmen abijciunt: neque omnino recedentes ab operibus, & Antoniaē continētia dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immisso igne, cursum eius otiose pro sua vtilitate metiebantur. Circa templum autem nūquam prēlia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrētium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudæis, vir & corpore brevis, & vultu despicabilis, tamq̃ genere quā rebus alijs vilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimum haberent ad singulare prēlium prouocauit. At qui cōtra steterē, multi quidem dedignabantur: erant autem inter eos (vt assolet) etiam qui timerent: quosdam vero non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere configere. nam qui de salute desperassent, eos neque cantos impetus habere neque deum vereri: & cum his in discrimen venire, quos neq; vincere magnum sit, & vinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis sed ferocitatis videri. Cum autem diu nemo procederet, multaq; Iudæus eorum timiditati illuderet, homo arrogās & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiam eius exolus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatu, inconsulte profiliit: & cæteris commissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsū enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, laua scutum, dextraq; cruentum gladium coruscabat: armisq; cum fremitu concussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & vana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoq; facto, & Iudæorum & Romanorum clamor varius excitatus est. Ille autem dolore in vertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belliq; felicitatem ratione carentem quā velox vltio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

Caput VI.

Seditiosi vero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positis repugnabant. Vicesimo autem septimo die prēdicti mensis, huiusmodi dolum excogitāt. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat vacuum, syluis aridis, itēque sulfure ac bitumine replere. deinde velut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positis scalis nitebantur. qui vero prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi. excitataq; vndique subito flamma, Romanos & qui extra periculum steterunt ingens stupor inuasit, & desperato quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidum, alij vero in hostes præcipitabant: multi spe salutis desiliētes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conantur, pręueniebat incendium: alij ferro flāmam anteuertebant. statim vero & alios fugientes ignis comprehēdebat, plurimum peruagatus. Cæsarem vero licet moriētibus indignaretur, quod iniussi porticum ascenderāt, misericordia tamen eorum tetigit. cumq; nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia videbant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. vociferans enim & ante alios profiliēs & comites suos quā possent auxilium ferre obsecrās, cernebatur. eiusq; voces & affectiones quisque, velut aliquam præclarissimam sepulturam, secum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarū quidem periculum euasere. obsessi autem à Iudæis, cum diu saucij restitissent, postremo vniuersi cecidere. Post omnes aut quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periere omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabantur. frater vero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamq; militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq; altius gladio,

Pudens cadit

Romani flammis exusti

tius gladio, vt ab vtrifq; partibus cerneretur, ſemetipſum occidit. Eorum autem quos ignis obfederat, Artorius quidam, calliditate ſeruatus eſt. Appellato enim clara voce Lucio quodam, commilitone & contubernali ſuo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, ſi me exceperis. Cum autem ille prompto animo accuſſet, ipſe quidem qui ſe in eum proiecerat, vixit: Lucius vero pondere oppreſſus, conſtratoq; lapidibus ſolo aliſus, continuo moritur. Ea calamitas pauiſper quidem Romanis triftitiam comparauit, in poſterum tamen cauiores effecit, & aduerſus Iudæorum inſidias iuuit, quibus plerunque loca moresq; hominū neſcientes lædebantur. Exuſta eſt veroporticus ad turrim vſque Ioannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, ſupra poſtes qui in Xyſtum ducebant ædificauerat. reliquū vero Iudæi, poſtquam conſumpti fuerant qui aſcenderant, abſciderunt. Poſtero autem die Romani quoq; porticū quæ in Boreæ parte fuit, ad orientalem vſque totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, ſuper vallem ædificata: vnde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

De fame Iudæorum.

Caput VII.

Circa templum quidem ita res ſe habebant. Eorum vero qui per ciuitatem fame corrumpébantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autē clades eueniebant. Per ſingulas nanq; domos, ſicubi aliqua veſtigia cibi apparuiſſent, bellum illico gerebatur: & amiciffimi inter ſe ad manus veniebant, miſeris diripientes animis viaticum. Fides autem penuriæ nec morientibus habebatur; ſed etiam quos viderent expirare, ſcrutabantur latrones: ne quem forte cibum ſi non occultans quiſpiam, moreretur. Ipſos autem ſpes egeſtate victus hiantes, veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in oſtia, tanquam ebrij ferebātur, eaſdemq; domos bis ac ter eodem momento deſperatione inquietabant: omniaq; dentibus neceſſitas ſubigebat: & ea colligentes quæ nullum, quāuis ſordidiſſimū mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciamentis abſtinuere, coriaq; ſcutis detracta mandebant. Quinetiam fœni veteris laceramenta victui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis venundabant. Et quid opus eſt famis improbitatem ex rebus animæ carentibus demonſtrare? factū enim relaturus ſum, neq; apud Græcos, neq; apud Barbaros cognitum, & dictū quidem horrendum, auditu vero incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me poſteri eſtimarent, niſi teſtes multos haberem: & fortasſe frigidam patrię referrem gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpeſſa eſt.

De muliere quæ per famem filium coxerat. Cap. VIII.

Mulier quædam ex numero trans Iordanem habitantium incolarū, Maria nomine, Eleazari filia de vico Vetezobra, quod ſignificat domus hyſſopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiēs in Hieroſolymā recepta, cum ceteris obſidebatur. Huius alia quidē bona tyranni diripuerunt, quæ ex tranſamnanis locis in oppidū cōportauerat. reliquias vero conditorū, & ſi alimenta reperiffent, irrūpentes domū eius ſatellites, quotidie auferebāt. Grauius autem mulier indignabatur: proptereaq; ſepiſſime raptoribus maledicens, & imprecans, eos cōtra ſe vehementius iritabat: cum neq; iratus, neque miſerans, eam quiſquā vellet interficere. Sed victum quidem parando alijs parabat: vndiq; autē adempta iam erat ei etiā reperiendi facultas, famesq; viſceribus & medullis irrepererat. plus vero quā fames iracundia ſuccēdebat. Igitur vi animi ac neceſſitate impulſa, rebus aduerſis contra naturā excitatur: raptōq; filio, quem lactentem habebat, miſerū te ait, infans, in bello & fame & ſeditiōe cui te ſeruauero? Apud Romanos etiā ſi vixeris ſeruiturus es: fames autem præuenit ſeruitutem: his vero ſeditioſi ſeniores ſunt. Eſto igitur mihi cibus, & ſeditioſis furia, & humanæ vitę fabula, quæ ſola deſt calamitatibus Iudæorum. Et hoc ſimul dicens, occidit filium, coctūq; medium comedit. adopertum vero reliquum ſeruauit. Ecce autem ade-

rant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortē ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabantur. Illa vero bonam partem se reservasse respondens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atq; dementia, visq; ipso diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, est vere filius & facinus meum. comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores aut matre misericordiores. Quod si vos pietatem colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidē comedi, reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solum timidi, vixq; hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisq; ante oculos sibi cladem illam proponens, tanquā hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autem quos farnes vrgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id paterentur interijissent. Cito autem Romanis etiam nunciata est illa calamitas: eorumq; alij non credebāt alij miserabantur, multos autem vehementius eius gentis odium cepit. Cēsar autem super hoc deum placabat: siquidem Iudæis pacem obtulisset, eisq; liberā proposuisset omnium obliuionem quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atq; opulencia famē optasse: & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cōeperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi victus, ruina seise patriæ operturum: neq; relicturum in orbe terræ, ut sol inspicat ciuitatem, in qua matres sic vescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mētem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri & incendio templi.

Caput IX.

Octavo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: eū diebus autē sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando nihil omnino profecisset. Verum & huius & ceterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portę alij fundamenta suffodiebant: multumque fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuerunt, ab interioribus autem portę sustinebantur. tamq; diu mansere, donec instrumentorum & vectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudei vero præuenti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabant. multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obregerent, feriētes gladijs præteriebant, nonnullas autem scalas armatorum plenas, in latus declinantes, deiciebant. Vnde Romanorum quoq; nō parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant. rapinam eorum grauissimę fore turpitudini ducētes. postremo tamen Iudei & signis potiuntur: & eos qui vnā ascenderant interficiūt, ceteri vero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorū quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditiosorum autem, qui priorib; prælijs etiā tunc fortiter pugnaverunt, & præterea Elcazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum videret se alieno templo cum damno & nece militū parcere, ignē portis subijci iussit. Inter hæc autem ad eū profugi veniunt, Ananus ex Ammaus

Transfuga 3 Simonis satelles crudelissimus, & archelaus filius Magadati: idcirco sperantes veniam, quod Iudæos victores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorū in Iudæos crudelitatem audiuit, vtrunq; obruticare decreuit. dicebat enim necessitate, nō voluntate venisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causa patriam deflorentes. veruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq; dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam vero portis milites ignem admouerant, liquēfactoq; argento cito lignum flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximæ inde porticus corripuere. Iudæis vero ignem circum se videntibus, corpora simul

Scale muris
admotæ.

Transfuga

Porticus tem
pli accense

ſimul animæq; ceciderunt: & ſtupore attoniti, adiutare quidem vel extinguere nemo conatus eſt: ſtantes vero aſpiciebant, nec tamen his quæ abſumerentur dolentes, ſaltem vt quod reliquum eſſet ſaluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ ſecuta eſt nocte, creſcebat incendium: paulatim enim nec ſimul vndiq; inflammari porticus potuerunt, poſtero autem die Titus parte militum iuſſa incendium reſtinguere, perq; proxima portis loca viam ſternere, vt facilior agminibus eſſet aſcenſus, rectores ad ſe conuocat: ſexq; collectis qui erant proceres, Tyberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintę legionis præpoſito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintædecimæ, cum quibus erat etiam Æternius Fronto magiſter duarum Alexandrinarum legionũ & M. Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatiq; præterea chiliarchis & procuratoribus, conſilium de templo propoſuit. Alijs quidem videbatur lege belli vtendum eſſe: nunquam enim Iudæos à nouis rebus poſſe deſinere tẽplo manente quò omnes vbicunq; eſſent colligerentur. Nonnulli ſi tẽplum reliquiſſent Iudæi, neq; armis pro eo quiſquam certaret, conſeruandum eſſe ſuadebant: ſi vero id pugna obtinuiffent, ignibus conſumendum: quoniam caſtellum iam videre- tur eſſe non templum: & piaculum non ipſe, verum illi qui id fieri coegere, cõmiterent. Tito autem, nec ſi ſuper ſtantes dimicaret Iudæi, pro hominibus anima carentia vlciſcendum eſſe dicente, neq; ſe vnquam tãtum opus incenſurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, ſicut ornamentum quoque fore imperij, ſi maneret: iam certi quid vellet, ad eius accedunt ſententiã, Fronto, Alexãder & Cerealis. Tunc quidem cõſilium dimiſit: iuſſisq; militibus requieſcere, itemq; du- cibus vt his in procinctu validiorib⁹ vteretur, viam ſternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, igneq; reſtinguere. Illo quidẽ die Iudæos labor itemq; timor ab impetu cõtinuit. Poſtero autem collectis viribus, & recepta fiducia, per orien- talem portam contra templi exterioris cuſtodes, ſecunda hora diei procurrũt. Il- li autem primam quidem coitionem fortiter exceperunt: ſeptiq; ſcutis, à fronte mu- rum condensa acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infeſtantium & animis vincerentur. Cæſar autem priuſquam verte- retur acies (nam pugnam ex Antonia proſpectabat) cum equitibus lectis venit auxilio, impetum vero eius non ſuſtinuere Iudæi: ſed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes inſtabãt, cum autem illi retorſiſſent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi vi coacti templum introire concluſi ſunt. Titus autem diſceſſit in Antoniam, decreto po- ſtridie mane cum omni exercitu aggredi, templũq; oppugnare. Sed id planẽ dei ſententia iam dudum igne damnauerat: euolutisq; tẽporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus menſis Auguſti, quo etiam prius à rege Babyloniorũ fuerat cõ- crematum A domeſticis autem cauſam principiumq; ſumpſit incendium. Nam cum pauliſper Titu diſceſſu ſeditioſi quieuiſſent, Romanos rursus aggrediuntur, cuſtodumq; templi cum ignem exterioris fani reſtinguentibus pugna committi- tur. Hiq; Iudæis in fugam verſis, vſq; ad templum acceſſerunt.

Quemadmodum templum incenſum eſt inuito Tito. Cap. X.

Hic itaq; tunc militum quidam, non expectato cuiuſquam edicto, neq; tati- tum facinus veritus, ſed diuino quodam motus impetu, à contubernali ſuo ſuſtollitur: & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inferit atreã vnde ad membra circum templum ædificata de ſeptentrionali regione aditus e- rat. Flamma vero excitata, Iudæorum quidem calamitate dignus clamor exori- tur, & ad ſubueniendum properabant: neque iam vitæ parcendum rati, neque vi- ribus temperandum, amiſſo eo cuius gratia cauiffimi videbantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Et ille (nanque caſu in tabernaculo quieſcebat ſicut à prælio redierat) exilit: templumq; curriculo petit, prohibiturus incendium: om- nesq; poſt eum duces, & hos agmina perterrita ſequebantur. Clamor autem ac

Lzk 3 tumultus

Iterum conſli-
ctum.

Templum ſac-
cenditur.

tumultus erat, tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem voce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat extinguere. Sed neque vox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dexteræ non attendebant, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium vero agminum impetum, non præcepta neque interminationes cōtinebant: sed quò furor eos duce ret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicē cōculcabant: multo vero ardentibus adhuc & fumantibus porticuū incidentes ruinis eadem quæ victi patiebantur. Cum vero ad templum accessissent, edicta quidem Cæsar non audire simulantes, præcedentem quisque ut ignem immitteret hortabatur: seditionis autem iam subueniendi quidem spes nulla erat, sed fuga & cædes omnia possidebat. magna vero populi multitudo inualida & inermis, vbi cunq; occupati fuerant, interficiebantur. & circum aram quidem ingens mortuorum numerus congregabatur: per gradus vero templi, & sanguis multus profuebat, & eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem vbi neque impetum insipientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intro cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcunq; illic erant aspexit, ea quidem quæ apud alienigenas erant fama meliora, iactatione vero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex vlla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant depaſceretur, quod erat verum, existimans adhuc illud opus posse seruari, & ipse profiluit, militesque rogare ut ignem restinguere conabatur: & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuste multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor bellicus impetus quidam vehementior, Iudeorumque odia, & Cæsaris reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerique autem prædæ spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat. tumque subite, postquam flamma intus apparuit, & duces cum Cæsare discedebant, & stantes extrâ succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis deſlendum putet, ut opus omnium quæ audiimus aut vidimus maxime admirabile tam extructionis genere, quam magnitudinis, itemque munificentie in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet iolatio quod ut animalibus, ita operibus locisque fatum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & mensem, ut dictum est, eumque diem seruauit, quo primum à Baby lonijs templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon rex inchoauerat, usque ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore vero, quæ secundo anno Cyri regis Aggeus fecerat, usque ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti triginta noue, & dies quadraginta quinque.

Cæsar ingredi
tur templi
adyta

De sacerdotibus, Gazophylacioque & porticu.

Cap. XI.

DUm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte venisset rapiebatur, & cædes erat infinita deprehenſorum. Nec actus fuit ætatis miseria, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas perſequebatur, vnaque suppli ces cum repugnantibus necabantur: flammaque ulterius progrediens, cum gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisque operis magnitudine, tota quis ardere crederet ciuitatem. illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanarum legionum fremitus erat, & seditionum ferro ignisque clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehenſi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi cōsonabat. Iam vero multi fame marci, in mortem penè luminibus

nibus clausis, postquam ignem templi videre, in questus interim vires clamoremque receperunt. Resonabat autem & trans fluuiū regio & montes circumpositi grauiorem sonitū reddebāt: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collē quidem in quo templū erat exuri radicitus quis putaret, ita vndique flamma plenum: videbatur autem sanguis igne largior esse, pluresque intersectoribus interfecti: omnisque terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandē pulsus Romanic, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli, primū verubus itemque sedibus suis, quę ex plumbo factę erāt, auulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: deinde cum nihil proficerent, ignisque in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebāt. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut communem cum ceteris durare fortunam, semet ipsos in ignem iniēcere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgę, & Iosephus Dalęi. Romani autem, quod frustra se circum templum ædificijs parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquū erat: & portas: præter vnā ex parte orientali, alteram ex meridiana, quamuis eas quoque postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quę gazophylacia vocātur, incēdunt, in quibus magna vis erat pecunię, ac plurimū vestium, aliaque bona, & (vt breuiter dicam) omnes Iudęorum cōgestę diuitię, quod opulentissimus quisque illuc totas domos exhauserant. Venerunt autem etiam in eam quę restabat, vnā porticum, extra templum quod confugerant ex populo mulierculę, itemque pueri & promiscua multitudo, propē ad sex hominum milia. sed priusquam de his Cęsar quicquam decerneret, vel ducibus imperaret, ira flagrantē milites incendunt porticum. Hincque contigit, vt alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet, ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causa interitus quidā pseudo propheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templū deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim a tyrannis tunc subornati prophetę, populo denunciabant, vt expectarent dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, ipse retineret. Cito autē in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantiū liberationem polliceatur qui fallit, necessatio qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodigijs excidium Hierosolymę præcedētibz & prælagijs.

Caput.

XII

DEnique miserabilis populus, illis quidem fallacibus deumque calūniantibus, credulus erat. Certis vero prodigijs & futurā solitudinē prænūciantibus neque attēdebāt animo, neque credebāt: sed velut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem sidus stetit simile gladio, & per annū perseuerant cometes: modo cum ante defectionem primi que belli motus ad diē festū Azymorum populo conueniente Coctanus autem dies erat Aprilis mēsis) nona hora nocturna, circum aram itēque templū tantum lumen effulsit, vt clarissimus dies putaretur: & hoc vsque ad mediā permāsit horā: quod imperitis quidē bonū arguriū esse videbatur: sacrorū vero peritis, priusquā eueniret, statim diiudicatum est. Eodemque festo die etiā bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fanj peperit. Oriētalē autē porta interioris templi, cum esset ænea atque grauiissima, & subvesperam vix à viginti viris clauderetur, ferisque ferro vinctis obseraretur, pessulosque altos haberet in saxum limē demissos, vno perpetuo lapide fabricatū, visa est noctis hora sexta sponte patefcere. his autem curriculo per custodes templi magistratui nūciatis, ascendit ille, vixque eā potuit claudere, Verum & hoc iterum ignaris quidem signū optimum videbatur. Deum nanque bonorū portam sibi aperuisse dicebāt. Prudentiores vero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum esse, portas aperiri: solitudinemque

Sacerdotes in
templi seminis
occubantes

*Clamor rui
fici ac mors*

*Præfagia si
nistræ Iudæis
intellecta*

tudinemq; illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos diebus paucis, vicesimo primo die mensis Maij visio quædam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui viderūt su peressent, & clades dignæ præfagijs secutæ fuissent: Nāq; ante solis occasum vi si sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & ciuitati circumfusæ. festo autem die, quam pentecosten vocant, nocte sacerdo tes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quendamque strepitum senserunt: postea vero subitam vo cem audire, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidā, filius Anani, plebeus & rusticus, quadriēnio priusquā bellū gereretur, in summa ciuitatis pace atq; opulentia, cum ad festū diē venisset, quo ategias in ho norē dei cōponi in templo ab hominibus mos est, repēte exclamare cœpit: Vox ab oriente: Vox ab occidēte: Vox à quatuor ventis: Vox in Hierosolymam & tē plū: Vox in maritos novos nouasq; nuptas, Vox in omnē hunc populum. Atque hæc interdiu noctuq; clamitās omnes ciuitatis vicos circuibat. Nonnulli autem virorum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripunt hominem, mul tisq; verberibus afficiunt. Ille autem neq; pro se, nec ad eos qui se multabant, se cretò quicquā locutus, eadem quæ prius vociferans perseuerabat. Magistrat⁹ au tem rati, quod erat verum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectū: vbi plagis vsq; ad ossa lacerat⁹, neq; supplex cuiquā fuit, neq; lachrymat⁹: sed vt poterat inclinans maxime flebiliter vocem ad singulos ictus respondebat: Veh veh Hierosolymis. Albino autem interroganti (is nanq; iudex erat) quis esset, vel vnde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit à luctu miseræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum di misit. Ille autem ad bellū vsq; tempus neq; adibat quenquam ciuī, neq; loqui vi sus est: sed quotidie velut orationem quandā meditatus, veh veh Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecat⁹ est cuiquam, cum in dies singulos multaretur, nec victum offerentibus benedicebat. Sola vero eius responsio ad omnes erat, triste præfagium. Maxime autem diebus festis vociferabatur: idq; per annos septem & quinq; menses continuos faciens, neq; voce rancior fuit, neq; lassatus est, do nec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quieuit. Supra mūrū enim circumiens iterum, veh veh ciuitati ac fano ac populo, voce maxima clamita bat. Cū autem ad extremū addidisset, veh etiam mihi, lapis tormēto missus eum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis repu tet, profecto inueniet, deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præ monstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam ma lis voluntarijs interire, quando quidem & Iudæi post Antoniam captam quadra tum fanum fecerant, cū in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templū, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multiq; sapientes interpretatio ne decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum vitare non possunt, etiam si præviderint. At vero hi signorum quædam pro sua libidine in terpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suaq; perniciē, eorum ini quitas confutata est.

De imperio Titi & sacerdotum interfectione. Caput XIII

Romani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem confugere, templo itemq; omnibus circum locis ardētib⁹, signa in fano reposuere cōtra portam oriē talem: hiq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum imperatorē. Vsq; adeo vero præda satiati sunt milites vniuersi, vt in Syria dimi dio quā

dio quàm pridem fuerat pretio pondus auri veniret. Ex his autem sacerdotibus, *De puero quodam*
 qui in templi pariete perdurauerant, puer sitiens à Romanis custodibus pacem pe-
 tebat, sitimq; fatebatur. Sed ubi illi tam ætatis quàm necessitatis miserti, dedere
 ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagena repleta, sursum refu-
 giens abiit ad suos: nec eum quisquam custodum assequi valuit, sed eius perfidiæ
 maledicebāt. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim
 sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descenderet, atque ut a-
 quam acciperet: quæ cum fecerit, in fide mansisse. Asturiam quidem propter etæ-
 tem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta vero die sacerdotes
 oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, ut salutem sibi cō-
 cederet orabant. Ille autem veniæ quidē tempus illis præterisse satis, perisse ve-
 ro id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum
 templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyrannicum socijs, quoniam bel-
 lo undique tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad
 colloquia prouocāt. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum serua-
 re cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderationes fa-
 ctos esse arbitrabantur) in parte occidua templi exterioris consistit. Hic enim su-
 per xystrum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isq;
 tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autem militum utrinq; den-
 si astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe veniæ: Ro-
 manivero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autē da-
 to militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoq; interpre-
 te, quo argumento superior ostendebatur, prior alloqui cœpit. Etiamne saturati
 estis patriæ malis, o viri? quibus neque virtutis nostræ, neque infirmitatis propriæ *Oratio Titus ad seditiosos*
 venit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem
 simul ac templum, ipsi quoq; iuste perituri: qui primum quidē, postquā vos Pom-
 peius fortiter debellauerat, notas res affectare nō destitistis, deinde etiam bel-
 lum apertum contra Ro. populū extulistis: vtrūne multitudine freti, atqui par-
 ua manus vobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorum fide? Et quæ
 gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed viribus cor-
 porum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui ma-
 ior Oceano murus, atque obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Roma-
 norum. Animorū obstinatione, vel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses
 captos esse noueratis. Itaq; vos cōtra Romanos ipsorū excitauit humanitas, qui
 primum vobis & terram dedimus possidendam, & gētiles imposuimus reges, dein-
 de leges seruauimus patrias, & viuere vos non solum discretos, sed cum alijs etiā
 vestra voluntate cōcessimus: quodq; maximum est, tributum capere dei nomine,
 ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neque monuimus, neq; prohibui-
 mus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia vos cōtra nos instrue-
 retis. Ergo tantis bonis affecti, satietatē in eos qui hæc vobis præstiterant, extuli-
 stis, & immitium exemplo serpentium virus blandiētibus infudistis. Esto, Nera-
 nis negligentia contempsistis, & veluti ruptum aliquod membrum, siue contra-
 ctū alias, male quieti in maiore vitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cu-
 piditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā vestram, nō ut pœ-
 nas à vobis ob ea quæ in Cestium cōmiseratis, exigeret, sed monitis emēdaret. De-
 niq; cū deberet, si depopulandæ nationis causa venisset, stirpē vestram petere, at-
 que hac delere ciuitatem, Galilæam & circa eā loca vastare maluit, ut poenitēdi
 vobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas videbatur, nostraq;
 lenitate aluistis audaciā. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, &
 ex intestinis nostris dissensionibus fidutiam præsumpsistis, meq; ac patre meo di-
 gressis ad Ægyptum, ad struendum bellum tempus illud vtile putauistis. Neque
 vos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fue-
 ratia

ratis experti. Deniq; vbi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quiescentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hostes Iudæi: & legationes quidem à vobis trās Euphraten vsq; nouarū rerum gratia missæ, murorum autem noni ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum intestinū, quæ sola huiusmodi nequissimos decet. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem venire, lætabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam vos desistere, pugnantis aliquandiu parcebam, sponte ad me venientibus dexteram dedi, fidem seruani confugientibus, multos captiuos miseratus, verberibus vrgentes bellum coercui, muris vestris machinas inuitus admoui, semper cædis vestræ cupidos milites continui. Quotiens vicini, totiens vos ad pacem tanquā victus prouocaui. Cum propè ad templū accessissem, consultò iterū legis belli oblitus parcere vos proprijs sanctis orabā, templūque seruare, data vobis exeundi copia, & fide salutis: vel etiā pugnare alio tempore si velletis, in alio loco facultates præbui. Ista omnia speruistis, & templū manibus vestris incendiistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquiū prouocatis, vt quid tale conseruetis quale periit? Quæ vosmetipsos salute dignos esse post templi excidiū iudicatis? Quinetiā nūc armati statis, & nec in extremis supplices assimulatis. O miseri, qua fiducia! Nonne populus vester exanimatus? Templum vero periit, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autē meis habetis animas vestras. Et tamē fortitudinis esse gloriā mortē arbitramini? Nō contendā cum pertinacia vestra. Proiectis autē armis, traditisq; corporibus: vitam vobis indulgeo, & sicut in priuata domo, domin⁹ mitis vltus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderūt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquā id esse facturos: exeundi vero per munitiones, quā murū se sperat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsiq; oppidū relicturos. Ob hoc Titus vehemēter iratus, quod in sorte captiōū constituti, victorū tibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit voce præconis, ne vltius ad se profugerēt, neue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem vñibus dimicarent, & quantum possent, saluti suæ consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidē die nihil egerūt, postero autē die Archium, & Acram, & curiam, & qui vocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis vsq; ad Helenæ regiā, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ vici domusq; ardebāt. Eodē die Izatē regis filij, & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, vt fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem quanquā cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tūc quidem omnes in custodia habebat, regis autem filios, ac propinquos postea vinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstaturus

Superba re
sponsio sedi
tiosorum

Seditiosi de
predantur
regiam

Duo milites
Rom. capti

De præda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis. Cap. XIII
Seditiosi autem ad domum regiam profecti, vbi (quia tanta erat) multi facultates suas deposuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus quicquid conuenerant propè ad octo milia & quadringentos occisus, pecuniā etiā diripere. Viuos autem duos milites Romani cepere, vnum equitem, alterū peditem. & peditem quidem interfectū per omnem traxere ciuitatem, velut vno corpore omnes Romanos vlciscerētur. eques vero quiddā his quod saluti foret, suadere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumq; ibi quæ diceret non haberet, Ardala cuidam ex numero ducum traditur puniendus. Is autem eum reuinctis post terga manibus, oculisq; fasciā obstrictis, in conspectum Romanorū veluti capite cecurus produxit. verum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset elapsus, non est passus quidem occidi, indignum vero esse Romanorum militem iudicauit, quia viuos fuerat captus: & armis ablati eum agmine pepulit, quæ res prudenti viro grauior esse morte videbatur. Postremo

tur. Postero autem die Romani, versis in fugam ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam vsq; igni tradidere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis vero carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat nanque illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogantia autem tanquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem lætis vultibus aspiciētes, alacri voto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, & flagrāte oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidē in eorum crudelitātē atq; impietatem locutus, multa vero pro salute adhortat⁹, nihil amplius quā elusus est: quia neq; se tradere propter iurandum patiebantur, neq; pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, veluti custodia circūallati: cædisq; insuper cōsuetudo dexteras commouebat. Dispersi aut per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiātes. Multi autem capiebantur, omnesq; interficiebantur: nam propter inedia fugere non valebant: mortuos autem canibus proiciebant. Omne autē pereundi genus, fame leuius videbatur: adeo vt ad Romanos quoq; sine licentia, etiam deſperata misericordia, tamen fugerēt: atq; in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderēt. nullusq; in ciuitate locus vacuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimētorum penuria vel seditione perierāt. Tyrannos aut fouebat, factionemq; latronū, spes vltima, sita in cloacis: quò si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorū digressum prodire ac fugere cogitabāt. Id aut planē illis erat somniū. Nec enim vel deum, vel Romanos fuerant latituri. Tūc quidem subterraneis freti, plura quam Romani concremabant, & qui ex incendijs fugiētes in cuniculos descēdissent, eos improbe necabāt, itemq; spoliabant. Quimetiam cibum sicuti reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabāt. Erat aut inter se illis iam rapinarū causa bellū: eosq; putauerim, nisi excidio pręnēti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iudeorum ad Titum.

Caput

XV

Cæsar autem fieri non posse prospiciens, vt sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto vndiq; loco sitam, distribuit operibus militem vicesimo die mēsis Augusti. Erat aut transuectio materiæ difficilis: omnib⁹, vt dictū est, circū ciuitatem vsq; ad cētesimū stadiū in priorū aggerū extructionē detonsis. Quatuor quidem legionū opus, in occidentali parte ciuitatis, cōtra aulam regiā erigitur: auxiliariū vero manus, & cetera multitudo xyſtum versus, ac pontē, & Simonis turrim: quam cū Ioanne bellum gerēs, pro castello sibi edificauerat. His aut diebus Idumęorū duces clam congregati, consilium de sui traditione cepere: missisq; ad Titum quinq; viris, vt dexteram sibi daret, præcabantur. Ille vero tyrannos sperās esse cessuros Idumæis abstractis, quoniā belli pars videbantur, sero quidē, veruntamen vitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simō pręsensit, & eos quidē, qui ad Titū perrexerāt, quinque viros statim occidit: duces vero, quorū nobilissimus erat Soſæ fili⁹ Iacobus, correptos in custodiā cōciit. Nec multitudinem Idumęorū, abductis rectoribus quid ageret nescientē, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: & tamen custodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerēt. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iā & spe lucri, & satietate, cædibus tēperabant. Sola enim relictā plebe, aliud vulgus cū coniugibus ac liberis, paruo quenq; pretio venundabant. Cum multi aut distraherētur, & emptores pauci essent, quanquā voce præconis edixerat, ne quis solus trāsfigeret, vt eo modo familias suas educerēt, tamē hos quoq; recipiebat:

recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis dignus supplicio videretur. Et infinita quidem multitudo venit. Ex populo vero servati sunt, plus quam quadraginta milia, quos imperator quomodo cuique gratum erat, dimisit. Iisdem autem diebus, etiam sacerdotum unus, filius Thebuthi, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare ut de sacris donariis quædā traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in templo erant posita, similia: mensasque & crateras, & pateras, omnia ex auro solido & gravissimo facta. Tradit etiam vela, & pontificum indumenta, cum gemmis, & vala multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacræ pecuniæ comprehensus, Phineas nomine, vestes & cingula sacerdotum ostendit, multamque purpuram, & coccum, quæ ad usum reposita catapetasmatis servabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casiarumque pigmentorumque aliorum multitudo, quibus commixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet vi capto, ut transfugæ tamen data est venia.

De occupata reliqua parte civitatis.

Caput

XVI

Am vero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat à cœpto opere octavus & decimus dies, Romani quidem machinas admovebant. Seditiosorum autem alij, qui civitatē desperaverant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicarent. hos autem superabant multitudine ac virtute Romani: quodque maximū est læti mœstos atque iam debiles. Cum autē pars esset aliqua muri subruta, non nullæque turres arietibus pulsatae cecidissent, statim quidē propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit. nam & priusquam transgrederentur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensū erant. Videres autem paulo ante superbos, & factis impijs arrogantes, ita tunc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quanquā in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuasum atque perruptum, custodes pellere, atque egredi: cum vero, quos antea fideles habuerāt, nunquam viderent, fugiebant quo quemque necessitas impulisset. Adeuntes autem alij, cum totū ab occidēte murum tubertum esse nuntiarent, alij subiisse Romanos, ac etiam propinquare se quærentes, alij etiam videre hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebantur: ac veluti succisi nernos, quā fugerent hæsitabāt. Vnde & maxime quis, & virtutem dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyranni siquidē semetipsos tuitione priuare, ac sponte de turribus descendere: vnde vi nunquā, sola vero fame capi poterant. Romani vero qui tantum in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumentis nō potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres validiores erant, de quibus supra memorauimus. Relictis itaque his, vel (quod est verius) dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad vallē Siloam cōfugere. rursus autem ubi à metu paululum respirauerūt, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vbi autē infirmiori audacia, quā necessitate (iam enim vires eorum labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romanivero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atque læticia victoriam & cantu celebrabāt, quod principio sine belli multo senserant leniorem. Denique sine sanguine murum nacti, nouissimum nō esse credebāt: cumque nullum reluctatē viderent: pro incerto mirabantur. In angustias autem viarum strictis gladijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosque totas: cum omnibus qui eō confugerant: igni tradebant. Multas vero vastantes: quas prædæ causa pene trassent: integras mortuorum familias: & plena mortuis tecta: quos fames cōfecerat: offendebāt. Ipsum deinde horribile aspectū: vacuis manibus egrediebatur. Nec tamē eo modo peremptos miserantes idem etiā circa viuos patiebantur: sed vnumquemque

vnūquēq; obuium transfigendo, & angusta viarum cadaueribus obstruendo totam ciuitatē sanguine diluere, vt pleraq; incensori cēdes extinguerent. Et occidentes quidē vespere cessabant, nocte vero crescebat incendiū. Ardentibus autē Hierosolymis, illuxit dies Septēbris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obli deretur experte, quot bonis si vsa esset ex quo fuerat cōdita, inuidēda fuisset: nullo tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro aut Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est, quas tyrāni per dementiā deseruerant. Conspecta quidē earum solida altitudine, itemq; magnitudine, subtiliq; lapidū compagine singulorum, quantūq; paterent vel quātum erigerentur, deo, inquit, planē adiuuante pugnamus, & deus erat, qui detraxit ab istis munimentis Iudēos. Nā quē hominum manus, aut quē machine ad istas valerent? Tunc quidē multa eiui modi cū amicis collocutus est, quos vero à tyrānis vinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum aut alia ciuitatis deleret, murosq; subuerteret, eas turres fortunē suę monumentū reliquit: qua cōmilitante his poritus fuisset, quē capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabātur, magnaq; adhuc extabat superstitū multitudo, solos quidē armatos Cēsar, & qui manū opponerent, iubet interfici, reliquam vero multitudinē saluam esse. Illi aut cum his, quos occidi mandatū fuerat etiam senes ac debiles trucidabant: vegetos aut atq; vtiliores coactos in templum, in destinatū mulieribus ambitū concluderunt. Custodem aut his Cēsar apposuit vnū ex libertis, & amicum suū Frontonem, qui fortunam quā quisq; meritus esset, decerneret. Ille aut latrones quidē omnes, atq; seditiosos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autē lectos, qui procero atq; formoso essent corpore, triūpho seruabat: ex residua multitudine septem & decē maiores annis, vinctos mittit ad Ægyptū, operibus deputādos. Plurimos aut per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis cōsumendos. Qui vero infra decimum & septimum annum ætatis agerent, venditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus partim odio custodum, non præbatur cibus, partim ipsi victus fastidio tenebātur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum.

Cap. XVII.

ET captiuorum quidem omniū qui toto bello comprehensū sunt, nonaginta & septem milium cōprehensus est numerus. Mortuorū vero per omne tēpus obli dionis vndecies centū milia. Horum pleriq; gentiles fuere, sed non indigenę: ab omnibus enim regionibus ad azymorū diem festum cōgregati, bello subito circūfusi sunt: vbi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod aut caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tūc vires ciuitatis ac florē Neroni significare cupiens, contēnti nationem, à pontificibus petijt, vt si quo modo possent, multitudinē numerarent. Illi aut, cum dies festus adesset, qui pascha vocatur, quando à nona quidē hora vsq; ad vndecimam hostias cēdunt, per singulas vero contubernia nō pauciorum quam decem virorū sunt: solum enim epulari nō licet, multi etiam viceni conueniunt: hostiarū quidē ducenta & quinquaginta sex milia & quingētas numerauere. Fiunt aut, vt denos epulatores per singulas imputemus, vices centena ac septingētena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue vitiliginosis, aut semine fluentibus, quos gonoroicos vocāt neq; mulieribus mēstruo cruore pollutis, neq; alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidē, nisi qui religionis causa venissent. Magna vero hęc multitudo ab extraneis cōgregabatur. Tunc tñ velut in carcerem tota gens fato cōclusa est, & facta hominibus ciuitas bello oblidebat. Itaq; superat omnē humanā, & diuinus emissam pestē numerus peremptorum, quos partim palām occidere, partim cepere Romani. Rimātes enim cloacas, & sepulchra eruentes, quos offendissent ingulabāt. Inuenti sunt aut ibi quoq; plusquam

Li duo

Ioannes & Si-
mon capti

duo milia, quorū alij manu sua, plures autē mutuis se vulnerebus interfecerāt; cum alios fames corrupisset. Fœdus autē corporū odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederēt: alij plura habendi cupidine, cōgesta cadauera calcantes, se immergerent. multę nanq; opes in cuniculis inueniebant, nefasq; omnem viā lucri faciebat. Subducebantur autē multi, quos tyranni vinxerat: nec enim in extremis à crudelitate cessauerāt. Vltus est autē deus vtrunq; merito. Et Ioannes quidē oppressus fame cū fratribus in cloacis, quā sepe despexit, à Romanis dextera sibi dari precatus est. Simon vero multa vi cū necessitate luctatus sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autē alter triūpho. Ioānes autē vinculis sempiternis. Romani vero extremas vrbis partes incēdunt, murosq; subuertunt.

Hierosolymæ vrbis historia brevis. Cap. XVIII.

Melchisedec
iustus rex

ITa quidē Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis. viij. die. Quinquies autē prius capta, tunc iterum vastata est. Ægyptiorū quidem rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Sosius captā vrbem seruauere. Antea vero rex Babyloniorum ea potitus excidit: post annos ex quo ædificata est, mille trecētos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autē conditor eius fuerat Chananæorū dynasta qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoq; sacerdotium deo primus exhibuit, & sano primū ædificato, Hierosolymā ciuitatem vocauit, cū antea Solyma vocaret. Chananæorū quidem populo rex Iudeorū Dauid pulso, colendā suo populo tradidit: & quadringētesimo sexagesimo quarto anno post, ac mensibus tribus, à Babylonij euerfa est. A rege autē Dauide qui primus Iudæus in ea regnavit, vsq; ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuaginta nouem. Ex quo primum autē condita est, vsq; ad excidiū, anni duo milia centum septuaginta septē. Sed enim neq; antiquitas, neq; ingētes diuitię, neq; per totū orbem terrę diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat, quo minus periret. Talis quidē finis Hierosolymorū obsidionis fuit. Postquā vero quos occideret, quidve raperet, nō habebat exercit⁹, quod iratis animis omnia deerāt (nec enim parcendo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatē ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariāme: muriq; tanto, quantū ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidē, ut esset castrum illi custodiæ causa relinquendis: turres autē, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quā mve munitissimam, Romanorum virtus obtinuisset. Alium vero totū ambitum ciuitatis ita cōplanauere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitam aliquādo esse vix crederent. Hic quidem finis eorū dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit: clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

Vrbs funditus
diruta.

De præmio militum. Caput XIX.

CÆsar autē præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, non nullasq; alas equitū, ac peditum cohortes. Omnibus autē belli partibus administratis, & laudare vniuersum cupiebat exercitū, pro rebus fortiter gestis, & debita viris fortibus præmia persolvere. Cōposito autē in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminētissimis, vnde ab omni milite posset audiri, magnā illis, ait habere se gratiam, quod beneuolentia erga se vtendo perseuerassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodq; præliando fortitudinem in multis magnisq; periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperiū: omnibusq; planum facientes hominibus, quia neq; hostiū multitudo, neq; munitiones regionū, neq; magnitudines ciuitatum, vel audacia inconsulta, & immanitates efferæ aduersantium, possint vnquā Romanorum vires, vel manus effugere, quāuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrū quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tēpore gestum sit. nec enim optasse his quicquā melius, cū id, ingrederentur. Hoc autē pulchrius atq; præclarius, quod duces Romani & administratores imperij,
ab his

ab his declaratos ac præmissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his quæ ipsi decrevere, standum putat, agentes his gratias qui legissent. Mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo viribus alacritatem habuit tardior. Et illis tamen, qui pro maiore vi clarius decertassent, vitæque suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurum: nec ullum eorum qui plus alio laborare voluisset, iusta vicissitudine cariturum: magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis vellet honorare virtutes eorum, qui militiæ socii fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt, iudicare, quosnam sciret fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellas, præsentibus collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebat, & torques, lóngasque hastas, & signa ex argenteo facta donabat, & vniuscuiusque ordinem mutabat in meliorem. Quin & ex manubijs aurum & argentum, itemque vestes, aliamque prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisque se meritum præbuerat, votisque cum vniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, vertitque se ad sacra pro victoria celebranda, magnamque astante bouum multitudinem circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse vero cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quod quæque conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legionis credit: neque ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam vero legionem, memor quod Cestio duce Iudæis cesserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten autem, quæ sic vocatur, misit. Hæc ad Euphratem in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. Duas vero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Ægyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cæsaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari præcepit, quod ad Italiam navigare tempus hyemis prohibebat.

De navigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone & spectaculo die natalitio exhibito. Caput XX.

PER idem vero tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensu naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem vectus triremibus, postquam omnes quas præternavigauit ciuitates inuisit, ab his cum votis exceptus, in Græciam ex Ionia transit. Egressus deinde Corcyra in Iapygiam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuerfus in Cæsaream quæ Philippi vocatur, aduenit: diuque ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multique in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiam Gioræ filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam vastare ciuitatem coeperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, & lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati congruis, & alimentis quæ multis diebus sufficere possent, una cum illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebatur: ubi vero soliditas obstitisset eam suffodiebat, sperantes posse ulterius progressos tuto emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationem veram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossatores processerant, iamque alimenta, quantum parce his vterentur, eos deficiebant. tunc igitur velut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaque fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupere qui eum viderunt, locisque suis manebant. deinde propius cum accessissent, quis esset, percotati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem vocari, statimque accersitus ab his qui ad eum cucurrerant, venit Terentius Rufus: namque is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo veritate comperta, ipsum quidem vincitum custodiebat: Cæsari vero quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultio-

nem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat ita deus posuit, non vi subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iustitia, sed quandoque sui temeratores ultiscitur, & grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eo quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus e terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, victus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, feruari iussit. ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestijs depugnarunt, quique ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores perire, duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis videbantur hæc licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum venit (hec autem est ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natale patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quam sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudeorum apud Antiocheneses.

Cap. XXI.

E Venit autem per idem tempus, Iudeos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, concitata in eos Antiochenium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præsentia, quam propter ea quæ fuerant non multo ante commissæ. De quibus necessarium mihi videtur pauca prædicere, ut etiam quæ postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudeorum nanque gens multum quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimum autem Syris vicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam versabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime vero his liberam domicilij facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Nanque Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, vastatis Hierosolymis templum spoliavit. Qui vero post eum regnum assecuti sunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesseruntque ut pari cum Græcis iure ciuitatis vterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & extructione itémque magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudeorum vero odium apud oēs pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudeorum) cum Antiochenium populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum & cæteros deferbat, insimulans eos quod vna nocte totam ciuitatem incendere statuissent: & velut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit asferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem vero Iudeorum properabat irruere: si eos celeriter vlti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutæ voluntatis argumentum, quodque Iudeorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemque iussit & ceteros compelli facere: reuēdo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochēsis factō, pauci quidem consenserunt: alij vero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis a Romanorum

à Romanorum duce militibus, sæuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tamq; validam necessitatem imposuit, vt non modo apud Antiochiam septimi diei feriæ soluerentur, sed ab hoc exordio in cæteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam, tunc eiusmodi mala perpeffis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoque persecuti fuimus. Nanque quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monumentorumq; receptacula publicorum, itemq; basilicas, vixq; ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis vi ruens, huius facti Antiochus Iudæos accusat: & Antiocheneses, quos scilicet si his infesti antea nō fuissent, recenti tamen ex incendij tumultu facile calumnia perpulisset, multo magis ex antea actis fidem habere dictis suis persuasit, vt penè se vidisse ignem à Iudæis iniici arbitrantur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, postulās sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem nanq; Syriæ Cætennium Pætum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita vero diligenti quæstione Collega reperit veritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo cōsciū fuit. omne autem facinus admiserē homines quidam nocētissimi necessitate debitorum: rati quod si forum & scripta publica cōcremassent, exactiōne liberarentur. Iudæi quidem pro suspensū criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est Cap. XXII.

Titus autem Cæsar à patre sibi allato nuntio, quod vniuersis quidem Italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime vero, quod vrbs eum Roma summa cū alacritate & claritudine suscepisset, in maximā lætitiā voluptatemq; translatus est, curis de eo ita vt sibi erat iuuissimum liberatus. Vespasianū enim etiam longe absentem, omnes homines Italiæ voluntatibus vt præsentem colebant: expectationem suam, quod nimis eum venire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habētes necessitate liberam erga illum beneuolentiā. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigissent, optabat imperatorem suscipere senectutis honore bellicorumq; gestorum maturitate decoratum, cuius præsentiam sciebat soli saluti subiectorum commodaturam: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum venire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluumdum esse confidens, antiquam vero libertatem cum opulentia recepturum. Præcipue milites ad eum respiciebant. hi enim maxime bellorum per illum patratorum nouerant magnitudinem. imperitiā verò aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum verò, qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cum verò hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem præcipuis viris vltius expectare intollerabile videbatur, sed eum longissime ab vrbe Roma conuenire antè properabant. Nec tamen quisquam moras eius cōueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & vniuersis facilius & promptius ire, quàm manere videbatur, vt etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iocūdā sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi verò eum appropinquare indicaretur, quāmq; mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per vias eum coniugibus & liberis præstolabantur: & quò transiens aduenisset, videndi eius voluntatem, vultusq; lenitatem omnium generum vocibus prosequabantur, benemeritum & salutis datorem, solumq; dignum Romanorū principem appellantes. Tota vero ciuitas veluti templum erat, sertis atque odoribus plena. Cum autem vix per circumstantem multitudinem in palatium venire potuisset, ipse quidem penetibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebravit. Vertunt autem

Ll ; se ad epulas

se ad epulas turbæ, perq; tribus & cognationes & vicinias contigua exercentes, deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseverare, & filium eius, & qui ex his nasceretur servari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos Cap. XXIII.

ANte hæc vero tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus vero Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorū ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnā spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberaretur. Germanos autem deficere velle, bellumq; inferre, sustulit primo natura bonis consilijs vacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis scire gentem suam vi coactam servire Romanis: necnon equidem maximam temporis eis fiduciam dedit. Nam cum viderent Romanum imperium crebris imperatorū mutationibus intestina seditione turbari, omnemq; his subditam orbis terræ partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordijs oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, *Classicus* quidam & *Civilis*, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res novas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere, iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: verum maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & cæteris fortasse nō dissentientibus, veluti quadam diuina providentia, Vespasianus ad Petiliū Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarat, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quō iussus erat abiēs, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaq; amentia ad sobrietatem coegit. Sed etiam illi ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adulescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens ingenitam fortitudinem, & supra ætatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permisierunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, ut sine clade pristino iugo subijcerentur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus vnquam turbarentur, Domitianus clarus atque insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta vero Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, violenti atque sæuissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in præsijs offendere interficiunt: & consularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuinus pugnauerat, occidunt: proximasq; regiones totas ferendo atque agendo, omniāque incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & vastitate Mœliæ cognita, Rubrum Gallum mittit poenas de eis sumpturum. à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt. qui vero salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsijs loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

De amne sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

Caput XXIII.

PRinceps vero Titus aliquandiu quidē Beryti cōmorabatur, ita ut diximus: inde aut reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorū utebatur:

tebatur. Conspicit autē in itinere fluvium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddā peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccū exhibet locum videre. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinem semper eū obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiocheniū populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabāt, & vsq; ad tricesimum vel eo amplius stadium progressi, non modoviri, sed etiam foeminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquantē vidissent, ex utroque viæ latere stantes dextras cum salutatione tēdebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autē inter omnes alias laudes præcabantur, vt Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulsit, sed otiose quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidue facturum esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem versus iter contendit. Quò missi etiam ab rege Parthorum Vologeso venire, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos vicisset. Eaq; suscepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atque ita Antiochiam reueauit. Senatu vero & populo Antiochenū multum petentibus vt in theatrum veniret, vbi omnis eum multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus autem fortiter iisdem instantibus, & crebro postulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingeniose respondit, patriam eorum dicens quò expellendi fuerant interiisse, nullumque iam esse locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiocheni, quod priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas eum præcabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudæorū. Sed ne id quidem Titus annuit. verum in eodem statu relictis omnibus quæ habebāt apud Antiochiam Iudæi, ad Ægyptum inde discessit. Iter autem agendo cū ad Hierosolymam venisset, tristemq; solitudinem quam videbat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & veterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultans, quod talem ac tantam funditus excidisset, verum multa imprecans seditio- nis autoribus, & qui hāc pœnam ei inferri coegere: ita certus erat, quod nūquam virtutem suam voluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædā enim eruebant Romani, plura vero captiuis indicantibus auferebant, aurum atq; argentū, aliaque instrumenta preciosissima, quæ domini propter incertā belli fortunā terræ condidere. Titus autē propositum iter ad Ægyptum tendēs, emensa velociter solitudine, peruenit Alexandriā: decretoq; ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, vtrāq; vnde venerant, remisit: quintam quidē in Mœsiā, quintam vero decimam in Pānoniam. Captiuorum autem duces Simonē & Ioannem, & alios numero septingentos viros electos, tam magnitudine corporū quam pulchritudine præstātes, ilico ad Italiā portari præcepit, cupiens eos in triūpho traducere. Peracta verò nauigatiōe provoto, similiter quidē Roma in eo suscipiēdo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos patri. Claritudinem vero Tito pater attulit, qui venit obuiam, eumq; suscepit. Multitudini autem ciuium diuinā quandam lætitiā, suggerebat, quò videbat in vnum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, unum communem triumphum ob res gestas agere statuere, quamuis vtriq; senatus propriū decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa victoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes autē cum exissent, loca ubi tantum stare possent occupauerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta verò turba militari ante lucem per turmas atq; ordines progressa cum re-

ctoribus

*Triumphus
de Iudeis*

Etioribus suis, & circa ostia constituta non palatij superioris, sed ptope Iſidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebāt) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidē coronati, amiſti vero patria veste purpurea: & ad Octavianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducū proceres, & honorati equites, eorum preſtolabantur aduentū. tribunal autē ante porticus factum erat, sellæq; eburnæ in eo præparatæ. Quò cum ascendissent, confederunt. Statimq; eos militaris fauor excepit, multis virtutem testimonijs prædicans. Illi autem inertes erāt, in veste serica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum Vespasianus cum dicere adhuc vellēt, silentij signum dedit. Magnaq; omnium quiete facta, surrexit, & amiſtu magnam partem capitis adoperatus, solennia vota celebravit: idemque Titus fecit. Perfectis autem votis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse vero ad portā recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus vestibus amiſti, dijs ad portā collocatis cæsa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebant, vt multitudini facilior præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum & magnificentia non potest, in omnibus quæ quisque cogitauerit, vel artium factis, vel diuitiarum opibus. vel naturæ nouitate. Nam penè quæcunq; hominibus (qui vsquā sunt) fortunatis paulatim quæſita sunt, alijs alia mirabilia atque magnifica, hæc vniuersa ille Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti auriq; necnon eboris in omni specie operū multitudinem, non vt in pōpa ferri cerneret, sed vt ita dixerim omnia fluere. & alias quidem vestes ex rarissimis generibus purpuræ portari, alias diligētissima pictura variatas arte Babylonica: gemmæ autem clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ alijs operibus inclusæ traductæ sunt, vt appareret frustra nos earum vsquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiam simulacra, quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta. horumque nihil non ex pretiola materia. Quin & animalium diuersa genera producebātur, proprijs ornamentis induta. Erat autem etiam quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis vestibus atq; inauratis ornata. Ipſi etiam qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem vulgus inornatum videres, sed varietas & pulchritudo vestium natam ex fatigatione corporum deformitatem, oculis subtrahebat. Maxime autem stupori erat, pegmatum quæ portabantur fabricatio, pro cuius magnitudine timendum viribus portantium occurrentes putabant. multa enim in tertium nidum quartumque surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata veste circumdatis, cum aurum præterea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certā sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere vastari quidem fortunatissimam terram, totas vero interfici acies hostiū: & alios fugere, alios captiuos duci: murosq; excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorum excindi munimina, & populosarum ciuitatum moenia disturbari, exercitumq; intra muros infundi: cædisq; omnia loca plena, & eorum qui manu resistere non poterant preces ignemq; templis immisſum, ædiūque super dominos post multam vastationem euerſiones: atque amnis tristitiam, defluentis non in arua culta, neq; ad hominum vel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudei bello passi sunt: ars autem & confectorum operum magnitudo, nescientibus adhuc facta tanquam præsentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata capte ciuitatis dux, ita vt capt⁹ fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia vero alia quidem passim ferebantur. eminebant autem: ea quæ apud Hierosolymam in templo repta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro

dem auro factum, sed opere commutato ab vñs nostri cōsuetudine. nam media quidem columna basi hærebat, tenues autem ab ea cānulæ producebātur, formatae ad similitudinem fuscinae, ad summum quæq; in lychni speciē fabricatæ. erat autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudæos est, indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliortum. Deinde transibant plurimi victoriæ simulacra portātes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitian⁹ autē adequabat, ipse quoq; ornatus pulchritudine, dignumq; spectari exhibens equū. Pompei autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quò postquam ventum est, cōstitere. Erat autem vetus mos patrius, operiri donec ducis hostium mortē quispiam nuntiaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo vero circumdatus per forum trahebatur, quo eum simul caderēt qui ducebāt. lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos mortē damnatos. Postquam igitur cum finem vitæ habere nuntiatum est, omniumq; fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. hisque secūdo pervota solennia omine peractis in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi excepere, alijs autem omnibus domi cōiuniorum instructi erant apparatus. Hūc enim diem vrbs Romana celebrabat, victoriæ quidem in hostes gratulatorium, finem vero malorum ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principium. Post triumphos vero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci tēplum edificari decreuit. Itaq; mira celeritate, & quæ hominum cogitationem superaret, effectū est: Magna enim diuitiarum largitate vñs, insuper perfectis id picturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia nanque in illud fanum collecta ac depolita sunt, quorum visendorū studio per totum orbem, qui ante nos fuerūt, vagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, videre cupientes. Hic autem reposuit etiam quæ Iudæorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem vero eorum, & penetralium vela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

*Simon Gioræ
occisus*

*Templum pa-
cis a Vespasia-
no cōstructum*

Herodium & Machærus à Bassocapta

Cap.

X X V

IN Iudæam vero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vetilliano exercitu, castellum quidem Herodiō cum præsidio deditioe cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autē in partes diuisi erant, & legione decima bellū inferre Machærutī statuit. Valde enim necessarium videbatur id excindi castellū, ne multos sui munimine ad defectionē inuitaret. Nā & salutis spem habitatoribus certam, & aggredientibus hēsitationem atq; formidinē, natura loci præstare maxime poterat. Nā ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinē surgēs, & ob hoc etiam capi difficilis videtur: sed ne vel accedi posset eò natura excogitarat, quæ vallibus eū ex omni parte valauerat, quarū altitudo oculis cōprehendi nō posset: nec transire erat facile, nec aggestu vlla ratione cōpleri possibile. Nam ea quæ ab occidentē secat vallis, sexaginta stadijs distēditur, vñ Asphaltites lacus ei limitem facit. ex hoc vero tractu ipse Machærus altissimo vertice supereminet. A septentrione autē & meridie, valles magnitudine quidē supradicta cingunt, similiter vero sunt inextricabiles ad oppugnationē. eius vero vallis quæ ab orientē est, altitudo non minor centū cubitis inuenitur: mōte vero ex aduerso Machærunti posito terminatur. Ea loci natura perspecta rex Alexander, primus in eo castellū communivit, quod postea Gabinus bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnib⁹ locis dignior cura visus est, & cōstructione tutissima, propter Arabum præcipue vicinitatē. nanq; opportune situs est, eorum fines prospectās. Magno ergo locum muro amplex⁹ ac turribus, ciuitatē illic fecit incolis, vnde in arcē ipsam ferebat ascensus. Quin & circa ipsum verticē rursus murum edificauerat, turresq; in angulis sexagenorum cubitorum erexerat. in medio autē ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletē. Multas vero cisternas recipiendis

Machærus

nas recipiendis aquis abundeque suppeditandis, locis maxime idoneis fecerat, veluti cum natura certaret, ut quod illa situ loci expugnabile fecerat ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim & sagittarum multitudinem machinarumque reposuit: & omnem apparatus excogitavit, qui habitatoribus posset magnae obsidionis prestare contemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim sic vel celsitudine vel magnitudine vincebatur, ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseverasse: mansissetque ulterius profecto sed ab Iudeis qui locum ceperant excisa est. Vallis autem, qua ciuitas à parte septentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur: quae flammę quidem assimilis est colore, circa vesperam vero veluti iurare fulgurans, accedentibus, eamque euellere cupientibus facilis non est: sed tam diu refugit, nec prius manet, quam si quis urinam muliebrem vel menstruum sanguinem super eam fuderit. quinetiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoque modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum. deinde ab ea religant canem: illoque sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidem facile euellitur: canis vero continuo moritur, tanquam eius vice à quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter unam vim capi eam operæ precium est. Nam quę vocantur dæmonia, pessimorum hominum spiritus, viuis immersa, eosque necantia quibus subuentum non fuerit: hæc cito, etiam si tantummodo admoneatur ægrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter se sapore diuersi. Alij namque amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem frigida aqua ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habet: sed quod amplius quis miretur, in proximo quædam spelunca cernitur, non quidē altē caua, saxo autem imminente protecta: super hoc veluti duæ māmæ inter se paululum distantes eminent: & altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit. qui mixti lauacrum suauissimum præbent multisque morbis ac vitijs salutare: maxime verò neruorum curationi cōueniens: habetque idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus autem contemplatus undique regionem, valle oriē tali repleta accessum parare statuit, opusque inchoauit, properans aggerem quamplurimum extollere, facilemque per eum oppugnationem facere. Qui vero intus fuerant deprehensi, ab externis segregati Iudæi, illos quidē coegere, inane vulgus esse existimantes, inferiore obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius vero castellum ipsi occupatum tenebāt, & propter munitionis firmitatem, & ut saluti suę consulere. Impetraturos enim se veniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius autem volebant spem declinanda obsidionis experiendo conuincere: ideoque alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos fors obtulisset consertis manibus, multi moriebantur, multosque Romanos interficiebant. semper autem vtriusque ex tempore plus victorię captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggredieretur: in aggere autem positus, si improuisum excursus eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quædam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudeis imposuit. Erat inter obsessos iuuenis, & audacia ferrox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autem fuerat excursibus nobilis, multos egredi aggestumque prohibere obsecrans, & in prælijs semper grauitè Romanos afficiens: audaciaque sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem vacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaque discreta quodam die pugna, & vtraque parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælium excepturum, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur: tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem vidit quidam ex castris Romanorum Ægyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum,

cum

cum hoc viso stātes in muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Postquam vero dux nudum pręcepit extendi, & in aperto constitutum, vt ex ciuitate conspiceretur, cædi verberibus, vehementer Iudæos confudit casus iuuenis, vniuersaq; ciuitas in fletu erat & questibus, vnius viri clade perculsa. Id vbi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem angere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionē facerent quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem velut mox Eleazarum suspensus, crucem defigi iussit. ea vero conspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatem vociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne vel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, sibiq; ipsis salutem pręberent, postquam iam subacti omnes Romanorum viribus ac fortunæ concederent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi int⁹ pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia victi sunt: & quibnsdā celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cū autē his assensus esset dux Romanorū, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudæis cognita pactione, ipsi clā nocte aufugere statuere. Cum vero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuntius venit, siue inuidia salutis eorum, siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui præcesserant, euasere. reliquorum autem, viri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ vero & pueri in seruitium ducti. Spōsiones autem cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita Cap. XXVI

His autem administratis, in saltū, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Machærunte profugerant. Ergo cū ad locum venisset: neq; falsum fuisse nuntiū reperisset, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: vt si quis Iudæorū conatus fuisset euadere, fugiendū per equites copiam non haberet. pedites autem syluam iussit cedere, in quam confugerant. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt fortiter aliquid faciendi, velut ex audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaq; simul vniuersi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. illi autem fortiter excipiebant: multaq; his audacia illis contentione vsis, diu quidem prælium tractum est, non autem similis euenit finis pugnæ certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum contigit occumbere, neq; multos sanciri: Iudeorū vero ex illo prælio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes, eorumq; dux Iudas Iairi filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodem vero tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit (erat autem procurator) vt omnem terram venderet Iudæorum. nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruās sibi eorum agrum. Solis vero octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui vocatur Ammaus. distat autem ab Hierosolymis triginta stadijs. Stipendium vero vbiq; degeret Iudæis, indixit: binasq; dragmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita vt antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam Cap. XXVII

Iam vero quarto anno Vespasiano administrante imperiū, contigit Comagenes regē Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cēsennius Petus, qui tunc Syriā administrabat, siue re vera, seu propter inimicitias

inimicitias Antiochi (certum non valde patefactum est) (litteras ad Cæsarem misit, Antiochum dicēs deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorum: proptereaque debere illos ante capere: ne si priores novas res adorti essent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus. Nam vicinitas regum, maiore negotium providentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo nanque id cogitare) facillimus transitus, tutum autē receptaculum. Fide igitur habita, & potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire videretur, negligendum non putauit. Subito tamen, Antiocho eiusque socijs nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, & insuper quasdam cohortes, alasque equitum. habebat autē auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulum, Emesæque Sohemum. Introitus autem illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus valebat opponere. Antiochus enim insperato perculsus nuntio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autē, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione neque sibi ingereretur probaturum esse ratus. progressusque de ciuitate centum triginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent mittit, & per eos ciuitatem tenebat. ipse vero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex vel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere: sed fortunam suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autem, bellique peritis, vique corporis prestantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad virtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. vehementi autem pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte suarum virium diminuta discedunt. Antiocho vero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile videbatur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciam fugit, atque hoc facto militum suorum animos fregit. nam veluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se transtulere, omniumque erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerentur auxilijs, Epiphani cum ceteris seruare se ex hostibus erat necessarium. suntque omnes equites decem, qui cum his una transgressi sunt flumen Euphratem. hinc iam sine metu profecti, cum ad Vologesem Parthorum regem venissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerent, omni honore dignati sunt. Antiochum vero, ubi Tarsum Ciliciæ venit, misit centurione Petus victum Romam transmisit. Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, veteris amicitiae habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet ei iter agentis auferri vincula intermissaque interim protectione Romam, apud Lacedæmonem degere: magnos vero ei pecuniarum redditus prebet, ut non modo copiose sed etiam regie victum haberet. His Epiphanes & ceteri cognitis, qui patri ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoque spem reconciliandi cum Cæsare concepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripisset ad Cæsarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum viuere patiebatur imperium) & cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset, Romam venerunt. patre autem ad eos ex Lacedæmone statim aduecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quod quidem Scythæ sunt, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His vero temporibus inito consilio, ut terram Mediā, & ulterius predandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. nanque is est illi transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi prebito, vniuersi nihil suspicantibus Medis incubunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet.

Nam

Fuga Antiochi

Antiochus uin-
sus mittitur
RomamClementia
VespasianiAlanorum in
Mediā eruptio

deret. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus, metu perculsus, in difficiliora loca refugiens, cæteris quidem bonis omnibus cesserat: vix autē ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædabundi, & vique ad Armeniam vastantes omnia processere. Eius autē Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum abfuit quin viuis in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autē pugna multo magis efferati, terrā quidem depopulati sunt: magnam vero hominum multitudinem. aliamque ducentes prædam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massadæ castelli munitissimi

Cap. XXVIII.

A Pnd Iudæā vero mortuo Basso, Flavius Silva in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam videns, vnum autem adhuc rebelle superesse castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps vero sicariorum, à quibus fuerat occupatum, erat vir præpotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis persuaferat, vt ante diximus, ne professionem facerēt, quando censor Cyrenius in Iudæam missus est. Tunc enim sicarij conspirauerūt in eos, qui Romanis dicto audientes esse vellent: omniq; modo his quasi hostibus vtebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem vero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id planè causatio, & crudelitatis atque auaritiæ dicebatur obiectum: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi & defectionis socij fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa vero peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refereretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitie sue iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fecundissimum: vt nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis exco gitando fingere voluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret, ita & priuatim & communiter omnes vnum erant, & exuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo vero ad interitum potentium properando: Illis enim erat dominandi cupiditas: his autem vim faciendi, bonaque locupletum diripiendi. Primi quidē sicarij fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis authores, nullo neque verbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus, iniuriarentur penitus prætermisso. Verum & hos Ioannes moderatiores esse demonstrauit. Non solū enim omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderet, tanquam inimicissimos maxime ciues eius modi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui deum quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam & mensa nefaria vesceretur, & legitimam patriamque exterminauerat castimoniam: vt iam sit minime mirum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Gioræ, quid mali non commisit? quæve liberorum corporum iniuria temperauit, qui cum creatore tyrannum? Quæ vero eos amicitia, quæve cognatio ad quotidianas cædes non ferociores effecit? namque alienos quidem male tractare, inertis nequitie opus esse arbitrabantur: clarissimam vero gloriam, parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris æmuli, etiam Idumæi fuere: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamque per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotæ appellati sunt, viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enim malitiæ facinus æmulati sunt, nullo in æmulato, quod ante commissum memoria

Mm tradidit

Pacorus

Eleazarus princeps sicariorum

Ioannes Gifor leuus

Simon Gioræ

Idumæi

zelotæ

*Situs Massade
& munitio.*

tradidit, prætermisso, quamvis nomē sibi ex bonorum æmulatione imposuissent: qui eos quos læderent, propter efferam sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ maxima essent bona ducebant. Itaque debitum vitæ finem inuenire, merita illis omnibus pœna dei voluntate decreta. Cuncta enim, quæ natura hominis posset ferre supplicia, in eos vsque ad extremum vitæ terminum congesta sunt, quæ varijs perempti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minor eos quàm committere perpeffos, verum qua tandem digna tātis sceleribus pœna affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, vnde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens. & fines quidem statim omnes obtinuit, præsidij vbique locis opportunissimis collocatis: castellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet, vtque custodes perseuerarent. ipse vero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, cæterum difficilem ad copias vtensilium. Non solum enim commeatus ex longinquo, & cum labore Iudæorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, verumetiam potus aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silva obsidionem aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitiorem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, & excelsum longitudine, vndique abruptis atque altis vallibus cingitur inuisibili super fundo habens scopulos: ipsæque omnium sunt animalium gressibus inaccessæ, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem vnum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab occidente facilius ambulari. Vocatur autem vnum coluber, ex angustia crebrisque flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertens, paulatim rursum producit: vsque illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti vestigium, necesse est altero pede niti. Est autem certa perniciēs, si quis labatur. altitudo enim rupium vtrinque dehiscit, vt quæ horrore quemvis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi viam cum triginta stadijs ascēderis, quod restat, verticis est non in acutum finem coacti, sed vt habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum ædificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatio septem, è candido lapide factum, & duodecim altum, latumque octo cubitis: & vigintiseptem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erant in ædes circa omnem murum intus ædificatas. Rex enim verticem, quod fœcūdus omnisque planicie mollior esset, culturæ destinauerat: vt si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi ædificauerat, ab occidentalis partis ascensu, intra mœnia quidem arcis positam, vergentem autem ad septentrionem. Regiæ vero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angularibus turres habebat. Membrorum autem intus, & porticum itémque balnearum varia erat & sumptuosa constructio, columnis quidem è singularibus faxis vndique substitutis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum variatis. Ad singula vero habitacula, & in summo, & circa regiā, & ante turreis, multos magnosque puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quātam qui fontibus vterentur, haberet. Fossæ vero iter ex regia in arcem summam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifeste quidem viæ facilem sui vsum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem via natura est inaccessa, vt supra memorauimus. Occidentalem vero, magna in angustia posita turri conclusit, quæ nō minore mille cubitorum spatio ab arce distaret, quam

neque

neque transire posse, neque capi facile videbatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulatibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat cōmunitum: Intus autem repositi apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuere. Nam & frumentum multum erat conditum, & quod in longum tempus sufficere posset: vinumq; multum & oleum: insuper aut cuiusq; leguminis fructus, & palmulę coaceruatę. Cunctaq; repperit Eleazarus, castello per dolum cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam ferē ex quo apparata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac fœculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoque armorū multitudo, ab rege condita, quę decem milibus virorum sufficerent, ferrumq; infectum, nec non æris & plumbi materia: quippe vt magnis de causis factum crederes apparatus. Atunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: vnum quidem ab Iudæorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum vero maius atque atrocius, ab regina Ægypti Cleopatra. Hęc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpe verba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudæorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, male eius amore mancipatum, quā non donaturum sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra Iudęos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, vno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrin, quę iter ab occidente, quod ad regiam summumq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia saxi vastior latitudine, multumq; porrecta: celitudine autem Massadę trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua vt ascendit ac tenuit, aggerem apportare militibus iussit: illis autē alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neque sufficiens machinis ferendis hęc mensura videbatur: sed super eum tribunal, constructis saxi ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primo quidē Vespasianus ad oppugnationes, postea vero Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro consep̄ta, vnde multis ballistarum tormētorūque iaculis Romanico eos repulere qui de muro pugnabant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac vix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Cito autem præuenere sicarij, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare violentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & quę sectę sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spatium. ne vero crescente cumulo terra deflueret, alijs transversis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euaneicebant, lutoque subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc vbi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ardentes faces militibus intrò iaculari præcepit: murus autem, quippe vt magna ex parte lignis constructus, ignē cito comprehendit: & vsque ad imum sui laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans aquilo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammam in eos abigebat, & penē machinas

*Aggeres ingē
tis altitudinis*

*Ignis muris
inictus*

Mm z quasi iam

quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu mutato, veluti diuina providentia excitatus auster, multa vi in aduersum eam murum repulit: iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei vterentur auxilio, ad castra læti digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte vigilias accuratiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret. Sed neque ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neque alij cuiquam permissurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum, alium vero nullum salutis modum neque virtutis excogitans: sed his, quæ Romani in se liberisque suos & coniuges facturi essent si vicissent, ante oculos positus, de omnium morte consilium cepit: idque ex presentibus fortissimum ratus, validioris animi socijs vesperi congregatis, talibus eos verbis ad facinus inuitabat. Cum olim vobis decretum sit viri fortes, neque Romanis, neque cuiquam alij seruire, nisi deo: is enim solus est verus & iustus dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis vestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehonestemus, ante quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles poenas subituri: si viuos in Romanorum potestatem venire contingat. primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à deo gratiam datam, ut bene ac libere possimus mori, quod alijs non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus: neque enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos optant viuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraque ab hostibus eueniebant, de dei voluntate conijcere, & scire, quod amica ei quondam Iudæorum natio damnata esset interitu: manens enim propitius, vel saltem nobis leuiter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam vero urbem suam igni hostium excidioque prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorum, sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in deum deliquissemus, nulliusque culpæ participes fuissemus, qui alios quoque docuimus. Itaque videtis quemadmodum nos vana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorum copiam, & armorum multitudinem, aliumque habentes abundantissimum apparatus, ipso deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis poenas, sed per nos ipsos deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria vacuæ, liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœrebunt enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra tenuerint, compendioque caruerint. Alimenta sola relinquamus. hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria victi sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum præsentium sententiæ cōgruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi voluptate replebantur, pulchrâ esse mortem existimantes. Qui vero molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia, vel etiam proprius quæque apertissimus deterrebat interitus, aliusque alium intuens, contrarium voluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum vidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinem consilij animis frangi, pertimuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multoque repletus spiritu, clariore de immortalitate animæ oratione incipit: magna que vsus exclamatione, lachrymanres

lachrymantes attentius aspectans : Plurimum, inquit, opinione deceptus sum: qui putarem viros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quàm viuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquam, neque audacia, neque virtute præstatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret vos super hoc neque cunctari, neque expectare monitorem. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacræ patris orationes, maiorum quoque nostrorum factis & animis confirmantibus, perseverabant: quod viuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstans, ad proprium purumque locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore vinctæ sunt, vnaque malis eius implentur, quod verisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cum mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suū, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodque ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & vndique liberam participat fortitudinem: humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neque rursus cum recedit videtur, vnam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam, præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc viuit atque viget: vnde verò digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum vobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimā quietem agunt: cum deo vero pro cognatione degentes, vbiq; adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem vitæ sequentes, sibimet inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ voluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum videamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni viri, vitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem animos corporibus soluere: nulloque urgente neque exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos madata mittunt: ita certam veramque animis esse inter se consuetudinem credidere: ipsi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraque anima seceratur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, quàm exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos desunt: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriaque ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ videntur, inhoneste despiciamus? quanquam & si contraria nos à principio instituisset eruditio, quod summum bonum est hominibus viuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei voluntate & necessario morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Indæorum genus hoc decretum posuit deus, ut vita careremus, qui ea non eramus quemadmodum oportebat vsuri. Non ausim enim nobismetipsis ascribere, neque Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Non enim viribus illorum hæc accidere: sed causa fortior interueniens, illis præstitit ut vincere viderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsaream incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo, neque repugnantes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec vel ipsos erubere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusque nactus vetus odium

exsaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac nō cum propinquis nostris Romanos vlcisci. Multum igitur his fides illorum ac benevolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere: nā quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, velut ea ipsi committere voluissent. Longum fiet, si velim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudæos apud se habitantes occiderit, nobis quàm Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam cæde nefaria replevere, octodecim milibus Iudæorum cum coniugibus ac familijs ingulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Ægypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperere, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere victoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, seque sustulissent, maiorum malorum exitere principium. Omnia enim capta sunt, omniæque hostibus succubuerunt, velut illorum nobilioris causa victoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparata sunt. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perditæ periere. Eorum vero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisve non antequam illa patiarur, mori properet? quorum alij torti, tamq; igne quàm verberibus excruciatii periere, alij semes à bestiis ad secundum earum cibum vini seruati sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc viuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut vbi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot vero ante muros castellis turriumque obiectis mœnibus tuta, bellique apparatus vix capiens, tot autem virorum pro se pugnantium multitudinem continēs, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solæque eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquis castra. Senes vero infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatæ. Hæc secum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit, etiam si viuere sine periculo possit? Quis autem inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, vt eum non pœniteat hucusque vixisse? Atque vtinam omnes fuisset mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus videremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniā spes nō instrenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes vlcisci: nunc autem euauit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, & coniugum liberorumque dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem nanque ipsi nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eaq; fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria vero & seruitus, & videre coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos viuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes erunt, quorum vires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autē propectiores, quorum ætas clades ferre nō poterit. Videbit alius cōiugem abduci, alius manibus reuinctis vocem filij patrē implorantis exaudiet. Sed dū liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministeriū nobis præbeāt, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cū filiis & cōiugibus vita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt,

hæc nos

hæc nos coniuges, & filij deprecantur, horum necessitatem deus misit, his contra-
ria Romani nolunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus
igitur eis, pro sperata potiundi nostri voluptate, stuporem mortis admirationem
que relinquere audaciæ. Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: &
effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac veluti larvis exagitati, al-
lius alium ante capere cupiebat: hoc specimē esse fortitudinis, rectiq; consilij exi-
stimātes, ne qui s extremus remanere videretur: Tantus eos & coniugum & filio-
rum & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum faci-
nus accederent obtusi sunt, verum eam seruauere sententiā, quam cum dicta per-
ciperent, habuerunt: propriū quidem charumq; affectum retinentibus cunctis, ra-
tioni vero cedētibz, quia iam optimę filijs cōsulūissent. Simul enim valere vxor-
ibus cum amplexu dicebant, ac liberos gremiis captos extremum lachrymātes
osculabantur: & simul tanquā manibus alienis iussa peragētes volentes eos con-
figebant: malorum quę subditi hostibus passuri fuerant cogitationem, habentes
pro solatio necessitatis ad cēdem. Deniq; nemo hac audaciā minor inuentus est.
Cuncti autem coniunctissimos trāsfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibzq;
filios atq; vxores occidere, malorum omnium videbatur esse leuissimum. Igitur
neq; horum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos læsos existimātes,
si vel breuissimum tempus eis superuiverēt, cito quidem vniuersis bonis in vnum
congestis ignem iniiciunt, sorte vero ex numero suo decem lectis omnium per-
cussoribus, vniuersū etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosq;
complexi manibus, parato animo se mactandos præbebant infelicissimum illud
exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis le-
gem in sua quoq; morte statuerunt, vt cui obtigisset, nouem peremptis semet su-
per eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neq; in audendo, neq; in susti-
nendo facinore, præstaret alius alij. Et ad extremū cæteri quidem se neci suppo-
suere: vnus vero atq; nouissimus, circumspēcta multitudine mortuorū, ne quis for-
te in multa cæde superesset qui suæ manus egeret: vbi cognouit omnes perēptos,
ignem quidem immittit regiæ: vehementi vero manu toto per se transacto gla-
dio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidē perierāt, nullā credentes animam
ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autē vnā mulier senior, & a-
lia quēdā Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiāq; mulieribus præstās,
& quinq; pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cū alij
cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero & sexaginta,
cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autē calamitas acta est Aprilis mēis quin-
todecimo die. Romani autē adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scalarū
pontibus iunctis muros aggrediebātur. Cum vero hostium neminem viderēt, sed
vndique versum acerbam solitudinem, ignemq; intus ac silentium, quid factum
esset conijcere nō poterant: & ad extremum velut impellentes ictum arietis, vlu-
latū, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, &
ex cloacis emerſæ, factum Romanis vt erat indicarunt, altera earum quemad-
modum dicta vel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Roma-
ni facile his verbis adducebātur, ausū magnitudinem verisimilem non credētes.
Ignem vero extinguere conabantur, perq; hunc viam sectantes cito in regiā per-
uenire: conspectaq; multitudine mortuorum, non vt in hostibus gauisi sunt: sed
consilii fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsīs contēptum mor-
tis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & The-
bas profugerant

Cap.

XXIX

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidē præsidium dux reliquit, ip-
se vero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisquā supere-
rat in illis regionibus hostiū, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate sub-
uersa: multisq; suorum etiam procul incolentibus sensum perturbationis ac peri-

M m 4

culum

*Sicariorum
pertinacia*

culum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem postea contigit multos Iudeorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: verum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum vero solum dominum dicerent. Cum autem quidam ijs Iudeorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alijs vero instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem videntes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudeis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri viderentur, à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui vero in Ægyptum Thebasque illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorum non est qui duritiam, siue confidentia siue pertinacia voluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & vexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere velle visus est: sed omnes illa necessitate validiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susceperent. Maxime vero puerorum ætas, miraculo spectantium fuit: nec enim vel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem vis audaciæ superabat.

Oniæ templum clausum apud Alexandriam

Caput XXX

*De templo
Oniæ*

Lypus tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu velociter retulit. Ille autem inquietum Iudeorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac veritus ne rursus in vnum congregarentur, & quosdam sibi adiungeret, præcepit Lupo, ut templum Iudeorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem, destrueret: Hæc autem est in Ægypto: quæ ob hanc causam & colicæpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, vnus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cum Iudeis bellum gerente, Alexandriam venit: & à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus, ait se gentem Iudeorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Ægypti templum sibi edificare permetteret, & more patrio deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudeis, qui templum apud Hierosolymam vastauisset, ipsique beneuolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eique locum dedit centum & octoginta stadijs à Memphi distantem: Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: vbi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Arque autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea cathena suspendit. Totum vero circa templum spatium octo latere circumdedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esse copia ad multa, quæ dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana voluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudeis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo edificato, arbitrabatur ad

tur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædã annis noningentis septuaginta: Esaiasq; predixerat huius templi futuram in Ægypto constructionem à quodam viro Iudæo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Iustus autem rector Alexandriæ susceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (vehementè enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neq; ad templum religionis causa adire volentes admittit: sed clausis foribus ita in accessum fecit, vt ne vestigium quidẽ diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat vsque clausum templum, ex quo fuerat conditum anni trecenti triginta tres.

*Templum
Onie depre-
datum est*

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem Cap. XXXI

Avdacia vero sicariorum, veluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum vt se attenderent persuasit: perduxitq; eos in solitudines, cum signa & umbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate vero præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatus eius & profectionem Pentapolitanæ Libye rectori Catullo prænunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interiit, nonnulli autem vitui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum vero ac diligenter per omnes quæsitus regiones captus est, adductusq; ad Catullum, sibi quidem moram poenæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falso insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remque delatã multimode cumulabat, tragicis etiam verbis exaggerans, vt & ipse quoddam bellum Iudæorum patraf se videretur: quodque hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi sicarijs. Denique cum iussisset Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui iãdudum insensus odiũ publicauerat, etiã vxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidẽ priores occidit, deinde omnes simul pecuniarũ copijs eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorũ patrimonia redditibus Cæsaris adiungebat. Ne vero vel alibi degentium quisquã Iudæorum eius iniustitiã confutaret, etiã longius mendaciũ propagauit: ac Ionathæ nonnullisq; aliis qui comprehensi fuerant persuadet, nonarum rerum accusationẽ viris inferre probatissimis Iudæorũ, apud Alexandriam Romamq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, vnus erat Iosephus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita vt sperauerat cessit. Nam Romã quidẽ venit, Ionathan ceterosq; victos ducens, finemque arbitrabatur esse quæstionis apud se ac per illum cõflatam calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, veritatem requirebat, cognitoq; non iure hominibus accusationẽ illatam illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito vero poenam in Ionatham statuit: prius enim verberatus, viuus exustus est. Catullo aut tunc quidem ob lenitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensionis experiretur, nõ multo autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est nõ corporis tantum cruciatũ sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebro videbat sibi instantes umbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormētis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo, extisq; defluentib9, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinę prouidentię factõ indicio, quã quod nequissimos vlciscatur. Hic nobis est finis

*Iudeorum tria
milia occisa*

est finis historiarum, quam promissimus nos cum omni veritate tradituros, cognoscere cupientibus, quem ad modum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudeis. & qualiter sit quidem expositum lectoribus, ut dicant, relinquatur: de veritate autem confidenter dicere non pigebit, quod eam solam scopum mihi per omnia quę scripsi proposuerim.

FLAVII IOSEPHI

HEBRAEI SACERDOTIS DE ANTIQVITATE IVDÆORUM
contra Apionem grammaticum Alexandrinum ad
Epaphroditum Liber primus.

SUFFICIENTER, ut arbitror, & per libros Antiquitatum, optime virorum Epaphrodite, legentibus eos, aperui de nostro genere Iudæorum, quia & vetustissimum est, & primam originem domesticam habuit. Quinque milium enim annorum numerum historiam continet, ex nostris sacris libris græco sermone conscripsi. Quoniam vero multos video, respicientes blasphemiam quorundam insane prolatam: & ea quę a me de antiquitate conscripta sunt, non credentes: putantes menda-

cium nostrum esse genus, eo quod nulla memoria apud Græcorum nobiles historiographos digni sunt habiti nostri maiores: pro omnibus his arbitratus sum oportere me breuiter hæc dicta conscribere: & derogantium quidem, vesanum spiritumque increpare mendacium, aliorum vero ignorantiam pariter emendare: vniuersosque de nostra antiquitate, qui scilicet veritatem amplectuntur, edocere. Ut autem in meis dictis testibus eis, qui de omni antiquitate apud Græcos fide digni sunt iudicandi: eos autem qui blasphemie de nobis atque fallaciter, conscripsere aliqua, per semetipsos conuictos indubitanter ostendam. Conabor etiam causas exponere, propter quas non multi in Græcis historiis gentis nostrę fecere memoriam: nec non & eos, qui de nobis scribere voluerunt nescientibus aut nescire simulantibus indicabo. Primitus itaque satis admiror eos, qui existimant oportere de rebus antiquis, græcis tantummodo fidem habere, & ab eis consulendam esse veritatis integritatem: nobis autem & alijs hominibus non esse credendum. Sed ego omnia in his contraria video contigisse. Quapropter decet non varias opiniones inspicere, sed ex ipsis rebus iustitiam ponderare. Omnia siquidem Græcorum nomina, & heri (ut ita dicam) nuperque facta cognoui: hoc est fabricam ciuitatum & adinventiones artium conscriptionesque legum: cunctarumque rerum iunior apud eos est historiarum diligentia conscribenda. Apud Ægyptios autem, atque Chaldæos, & Phœnicas (desino enim nos illis connumerare) sicut ipsi fatentur, res gestę antiquissimam & permanentem habent memorię traditionem. Nam & loci omnes inhabitant, quę nequaquam aeris corruptioni subiaceant, & multam providentiam habuere, ut nihil horum quę apud eos aguntur sine memoria relinqueretur: sed in publicis conscriptionibus semper a viris sapientissimis dicerentur. Græcorum vero regionem innumerę corruptiones intrasere, rerum memoriam delētes. Qui autem novas constituentes conuersationes, omnium se primos esse credidere, sciant quia etiam sero & vix naturam potuere agnoscere literarum. Nam antiquissimum earum usum habuisse creduntur a Phœnicibus, & a Cadmo se didicisse gloriantur: Sed neque illo tempore poterit aliquis demonstrare seruata conscriptione, neque in templis, neque in publicis anathematis: quando etiam de Troianis rebus. ubi tot annis militatum est, postea multa questio atque cōtētio facta est, utrum literis usi sint: & magis veritas obtinuit, quod usus modernarum literarum illis fuisset incognitus. Constat autem, quod apud Græcos, nulla inuenitur conscriptio, poemate

Omnia Græcorum esse nomina